



ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

**ΕΤΗΣΙΑ
ΕΚΘΕΣΗ**

2011

ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΕΚΘΕΣΗ 2011

Η παρούσα έκθεση υποβάλλεται από την Επίτροπο
Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού στον
Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον Πρόεδρο της
Βουλής των Αντιπροσώπων, σύμφωνα με το εδάφιο
(1) του άρθρου 7 του περί Επιτρόπου Προστασίας των
Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμου του 2007.

«Δεν μας αρέσει όταν τα παιδιά μας ασκούν κριτική.
Δεν τους επιτρέπεται να παρατηρούν τα λάθη μας,
τους παραλογισμούς μας. Εμφανιζόμαστε ενώπιον τους
υπό τον μανδύα της τελειότητας. Παίζουμε με τα παιδιά
με σημαδεμένη τράπουλα. Κερδίζουμε απέναντι στο
αδύνατο χαρτί της παιδικής ηλικίας με τους άσσους
της ενήλικης ζωής. Πονηροί καθώς είμαστε,
ανακατεύουμε τα χαρτιά με τέτοιο τρόπο
ώστε να μοιράζουμε στους εαυτούς μας
τα πάντα»

*Janusz Korczak,
Το δικαίωμα του παιδιού στο σεβασμό (1920)*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	10
ΜΕΡΟΣ Α΄	12
1. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ	13
1.1 ΕΛΕΓΧΟΣ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	15
1.2 ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	17
1.2.1 «Στη Δικαιωματοχώρα»	17
1.2.2 Το Θερινό Εργαστήρι για τα Δικαιώματα του Παιδιού	18
1.2.3 Πρόγραμμα Επισκέψεων της Επιτροπής σε Σχολεία με τίτλο «Δώσε φωνή στην άποψή σου»	19
1.3 ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	21
1.3.1 Ομάδα Εφήβων Συμβούλων της Επιτροπής	21
1.3.1.1 Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εφήβων Συμβούλων των Επιτροπών (ENYA)	23
1.4 ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΟΥΣ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΟΥ ΤΑ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ	25
2. ΔΙΚΤΥΟ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ (ENOC)	26
ΜΕΡΟΣ Β΄	28
1. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ - Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ	28
2. ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	30
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	30
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ	31
2.1 ΕΛΕΓΧΟΣ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	34
2.1.1 Σεξουαλική βία κατά των παιδιών: Ενέργειες Επιτροπής με στόχο την κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση	34
2.1.2 Παρέμβαση της Επιτροπής για καταρτισμό εθνικού σχεδίου δράσης με στόχο την προστασία του παιδιού από την οικονομική και σεξουαλική εκμετάλλευση	35
2.1.3 Χάραξη Εθνικής Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης για την πάταξη της βίας ενάντια στα παιδιά εντός και εκτός οικογένειας	36
2.1.4 Παρέμβαση της Επιτροπής για παροχή ψυχολογικής στήριξης προς τα παιδιά κατά τη διερεύνηση υποθέσεων σεξουαλικής κακοποίησης οι οποίες δε στοιχειοθετούνται	36
2.1.5 Δημόσια Παρέμβαση της Επιτροπής για περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας που αφορούσε σε προβολή αντικοινωνικής συμπεριφοράς παιδιού ως ελαφρυντικό στοιχείο σε υπό εκδίκαση υπόθεση βίας με κατηγορούμενο τον πατέρα	37
2.1.6 Εκφοβιστική Συμπεριφορά	38
2.1.6.1 Διαδικτυακός Εκφοβισμός	38
2.2 ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	40
2.2.1 Συμμετοχή της Επιτροπής στην εκστρατεία «Ένα στα Πέντε» του Συμβουλίου της Ευρώπης με στόχο τον τερματισμό της Σεξουαλικής Βίας ενάντια στα Παιδιά	40
2.2.2 Σύσταση Εθνικής Επιτροπής στην Κύπρο για τη Διεξαγωγή της Εκστρατείας «Ένα στα Πέντε»	41
2.2.3 Δράσεις της Επιτροπής στα πλαίσια της εκστρατείας «Ένα στα Πέντε» κατά της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης των παιδιών	41

2.2.4 Συμμετοχή σε εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης ενάντια στη σεξουαλική βία κατά των παιδιών	41
2.2.5 Σχολικός Εκφοβισμός	42
2.2.6 Λειτουργία των εναρμονισμένων αριθμών 116111 και 116000	43
2.3 ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	44
2.3.1 Συμμετοχή του Γραφείου της Επιτρόπου στο Πρόγραμμα DAPHNE III «Τερματισμός της Βίας Ενάντια στα Παιδιά υπό Κράτηση» το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση	44
2.3.2 Προτάσεις του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εφήβων Συμβούλων (ENYA) για την καταπολέμηση και πρόληψη της βίας	46
2.3.3 Άλλες Ενέργειες	47
3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	48
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	48
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ	49
3.1 ΕΛΕΓΧΟΣ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	50
3.1.1 Η διασφάλιση του δικαιώματος στην εκπαίδευση για τα παιδιά των άτυπων μεταναστών	50
3.1.2 Κατανομή παιδιών με μεταναστευτικό βιογραφικό σε σχολεία/εκπαιδευτικές περιφέρειες	51
3.1.3 Κατάθεση απόψεων σε εισηγητική έκθεση που κατέθεσε το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού για τροποποίηση των περί Λειτουργίας των Δημοσίων Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης (Τροποητικών) Κανονισμών του 2011	52
3.1.4 Αφαίρεση των προσωπικών στοιχείων των γονέων και των μαθητών από τα απολυτήρια και τα ενδεικτικά των μαθητών Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης	53
3.1.5 Αγωγή και Εκπαίδευση Παιδιών με Αναπηρίες	53
3.2 ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	56
3.2.1 «Στη Δικαιωματοχώρα»	56
3.2.2 «Πρόγραμμα Επισκέψεων της Επιτρόπου σε Σχολεία»	56
3.2.3 Εκπαιδευτικά Εργαστήρια για εκπαιδευτικούς με θέμα την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα	57
3.3 ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	58
3.3.1 Συνεργασία της Επιτρόπου με την Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή Μαθητών (ΠΣΕΜ)	58
4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ	59
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	59
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ	60
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ	60
4.1 ΕΛΕΓΧΟΣ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	61
4.1.1 Παρεμβάσεις Επιτρόπου για παράπονα που αφορούν την υπηρεσία Δημοσίου Βοηθήματος κατά το 2011	61
4.1.1.1 Παρέμβαση της Επιτρόπου για την τροποποίηση των κριτηρίων παροχής Δημοσίου Βοηθήματος σε παιδιά με αναπηρίες	61
4.1.1.2 Παρέμβαση της Επιτρόπου για τη μη παροχή Δημοσίου Βοηθήματος αναπηρίας σε οικογένειες αιτητών ασύλου που έχουν παιδιά με αναπηρίες	61

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

4.1.1.3 Παρέμβαση της Επιτροπής για παράπονο που αφορούσε σε αίτημα των Υ.Κ.Ε για επιστροφή ποσού υπερπληρωμής Δημόσιου Βοηθήματος, το οποίο χορηγείτο εκ παραδρομής σε παιδί που ολοκλήρωσε κύκλο χημειοθεραπείας και ακτινοθεραπείας	62
4.1.2 Παρεμβάσεις της Επιτροπής για παράπονα που αφορούν το πρόγραμμα γονικής μέριμνας κατά το 2011	63
4.1.2.1 Παρεμβάσεις της Επιτροπής για το ρόλο των Υ.Κ.Ε σε περιπτώσεις προβλημάτων επικοινωνίας παιδιού - γονέα όταν οι γονείς είναι σε διάσταση ή διαζευγμένοι	63
4.1.3 Παρεμβάσεις της Επιτροπής για παράπονα που αφορούν το πρόγραμμα προληπτικών υπηρεσιών προς την οικογένεια κατά το 2011	64
4.1.3.1 Παρεμβάσεις της Επιτροπής προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και τον Αρχηγό Αστυνομίας για παράπονα που έλαβε και αφορούν το θέμα «Παιδιά και Επαιτεία»	64
4.1.3.2 Παρέμβαση Επιτροπής προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού για παράπονο που αφορούσε τη σχολική αποχή παιδιού	65
4.1.3.3 Παρέμβαση της Επιτροπής για παράπονο που αφορούσε τον τερματισμό συνεργασίας των Υ.Κ.Ε με οικογένεια η οποία, ενώ βρισκόταν σε δικαστικές διαδικασίες Γονικής Μέριμνας, ο πατέρας αυτοκτόνησε	65
4.2 ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΟΥΣ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΟΥ ΤΑ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ	67
4.2.1 Νομική Εκπροσώπηση Παιδιών	67
4.2.2 Το έργο της Επιτροπής ως αντιπροσώπου των παιδιών και των συμφερόντων τους	69
5. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ	70
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	70
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ	71
5.1 ΕΛΕΓΧΟΣ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	72
5.1.1 Παρεμβάσεις της Επιτροπής προς το Υπουργείο Εσωτερικών, με στόχο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών οικογενειών άτυπων μεταναστών, αιτητών ασύλου, αναγνωρισμένων προσφύγων, καθώς και των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου	72
5.1.1.1 Έκδοση πιστοποιητικών γεννήσεως	73
5.1.1.2 Νομική Εκπροσώπηση ασυνόδευτων ανηλίκων στις διαδικασίες εξέτασης αιτήσεων ασύλου	74
5.1.1.3 Κράτηση για σκοπούς απέλασης ή/ και απέλαση ενός γονέα, ενώ τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας παραμένουν χωρίς καθεστώς και χωρίς μέσα για να επιβιώσουν	75
5.1.1.4 Οικογένειες μεταναστών με μακροχρόνια διαμονή στην Κύπρο οι οποίες καλούνται να εγκαταλείψουν τη χώρα	76
5.1.1.5 Αναγνωρισμένοι Πρόσφυγες συναντούν δυσκολίες σε διάφορα αιτήματα που υποβάλλουν, για τα οποία απαιτείται η εμπλοκή κρατικών μηχανισμών	77
5.1.1.6 Παρεμβάσεις της Επιτροπής στα πλαίσια της εκπόνησης νομοσχεδίου με τίτλο «Ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως (Τροποποιητικός) Νόμος»	77
5.1.2 Παρεμβάσεις της Επιτροπής για παραχώρηση άδειας παραμονής σε άτυπες μετανάστριες, μητέρες ανήλικων παιδιών, για τις οποίες εκκρεμούσε η εκδίκαση αιτήματος για αναγνώριση της πατρότητας των παιδιών τους από Κύπριο υπήκοο	78

5.2 ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	79
5.3 ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	79
5.4 ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΟΥΣ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΟΥ ΤΑ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ	80
5.4.1 Η Επίτροπος ως Νομική Εκπρόσωπος των ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών ασύλου κατά τις διαδικασίες εξέτασης της αίτησής τους για άσυλο	80
5.4.2 Παρέμβαση της Επιτρόπου για την απελευθέρωση ασυνόδευτου ανήλικου που είχε τεθεί υπό κράτηση και για τη νομική του εκπροσώπηση κατά τις διαδικασίες εξέτασης της αίτησής του για άσυλο	80
6. ΜΜΕ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ	81
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	81
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ	82
6.1 ΕΛΕΓΧΟΣ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	83
6.1.1 Θέση της Επιτρόπου για «Τα Δικαιώματα του Παιδιού, τα ΜΜΕ και το Παιδί Θεατής»	83
6.1.2 Παρέμβαση Επιτρόπου προς την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου για τη διερεύνηση της ποιότητας και της καταλληλότητας σειράς παιδικών προγραμμάτων	84
6.1.3 Παρέμβαση Επιτρόπου προς την Επιτροπή Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας σχετικά με την καταλληλότητα για παιδιά περιεχομένου στήλης που δημοσιεύεται σε συγκεκριμένη εφημερίδα ελεύθερης διακίνησης	84
6.2 ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	86
6.2.1 Έκδοση και διανομή του Οδηγού για Δημοσιογράφους «Τα ΜΜΕ και τα Δικαιώματα των Παιδιών»	86
6.2.2 Παρουσίαση θεμάτων που αφορούν τα Δικαιώματα του Παιδιού στα ΜΜΕ	86
7. ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΑΠΟΧΩΡΙΖΟΝΤΑΙ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥΣ	87
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	87
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ	88
7.1 ΕΛΕΓΧΟΣ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	89
7.1.1 Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας	89
7.1.1.1 Επισκέψεις Επιτρόπου σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας	89
7.1.1.2 Παρέμβαση της Επιτρόπου στις Αρμόδιες Υπηρεσίες μετά από παράπονο πολίτη για τη μετακίνηση μελών του προσωπικού από Ίδρυμα Παιδικής Προστασίας	90
7.1.1.3 Συμμετοχή της Επιτρόπου στο Συνέδριο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Επιτρόπων για το Παιδί με θέμα «Ο Σεβασμός των Δικαιωμάτων των Παιδιών και των Εφήβων στα Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας»	92
7.1.2 Υιοθεσίες: Παρέμβαση Επιτρόπου για τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας για την υιοθεσία	93
7.1.3 Διατήρηση προσωπικών σχέσεων ανάμεσα στα παιδιά και τους γονείς ενώ οι τελευταίοι βρίσκονται στη φυλακή	94
7.1.3.1 Συμμετοχή της Επιτρόπου στην Ημέρα Γενικής Συζήτησης της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών με θέμα «Ημέρα Γενικής Συζήτησης 2011: Παιδιά Φυλακισμένων Γονέων»	94
7.1.3.2 Θέσεις της Επιτρόπου για τον Περί Προστασίας Ανήλικων Τέκνων καταδικασθεισών ή ύποπτων μητέρων Νόμο του 2005	94

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

7.1.3.3 Παρέμβαση της Επιτροπής προς τον Αναπληρωτή Διευθυντή των Φυλακών και τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, με θέμα τη διεξαγωγή επισκέψεων στις φυλακές και την επικοινωνία με τους γονείς που βρίσκονται υπό κράτηση	95
7.1.4 Ασυνόδετοι ανήλικοι-αιτητές ασύλου	97
7.1.4.1 Παρέμβαση της Επιτροπής για την αποτελεσματικότητα των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας όσον αφορά την ικανοποιητική παροχή εναλλακτικής φροντίδας σε ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές ασύλου	97
7.2 ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	99
8. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ	100
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	100
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ	101
8.1 ΕΛΕΓΧΟΣ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	102
8.1.1 Παρεμβάσεις της Επιτροπής για τη διασφάλιση της ασφάλειας και της υγείας των παιδιών κατά τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου 100	
8.1.1.1 Δημόσια Διαβούλευση για τον εκσυγχρονισμό της Νομοθεσίας που αφορά την υγεία και την ασφάλεια των παιδιών σε χώρους αναψυχής	102
8.1.1.2 Παρεμβάσεις της Επιτροπής με στόχο την προστασία, την ασφάλεια και την ελεύθερη πρόσβαση των παιδιών σε δημοτικά πάρκα αναψυχής	103
8.1.1.2.1 Παρέμβαση για διασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας των παιδιών σε πάρκο όπου πραγματοποιούνταν χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών από ομάδα νεαρών	103
8.1.1.2.2 Παρέμβαση της Επιτροπής για την ελεύθερη πρόσβαση των παιδιών σε πάρκο και την εξασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών σε αυτό	104
8.1.2 Δημόσια Θέση για συμμετοχή παιδιού σε παράσταση η οποία περιείχε αναπαραστάσεις βίας και είχε κριθεί ακατάλληλη για άτομα κάτω των 16 χρόνων	105
8.1.3 Παρέμβαση για μεταγραφή αθλητριών από ένα σωματείο σε άλλο	106
8.1.4 Παρέμβαση για είσοδο παιδιών σε κινηματογράφο για ταινία που είχε χαρακτηριστεί ακατάλληλη για άτομα κάτω των 18 χρόνων	106
8.2 ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	108
8.3 ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	109
8.3.1 Διαγωνισμός ΑΠΟΕΛ «Μέσα τα Παιδιά, Έξω η Βία»	109
8.3.2 Διαγωνισμός Λογοτύπου της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων της Επιτροπής (ΟΕΣ)	109
9. ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	110
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	111
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ	111
9.1 ΕΛΕΓΧΟΣ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	112
9.1.1 Παρέμβαση προς τον Αρχηγό της Αστυνομίας με στόχο την προστασία των παιδιών κατά την εμπλοκή τους στη διαδικασία αναγνώρισης υπόπτων	112
9.1.2 Παρέμβαση Επιτροπής για τη Διασφάλιση των Δικαιωμάτων των Παιδιών σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι γονείς διώκονται από το Σύστημα Δικαιοσύνης	113

9.1.3 Παρέμβαση προς τον Αρχηγό της Αστυνομίας με στόχο την προστασία των παιδιών από την παράνομη πώληση τσιγάρων	115
9.1.4 Παρέμβαση Επιτρόπου προς τον Αρχηγό της Αστυνομίας με στόχο την αποτελεσματικότερη διερεύνηση καταγγελιών που αφορούν περιστατικά βίας στην οικογένεια	116
9.2 ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	118
9.2.1 Διαφώτιση επαγγελματικών ομάδων για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών κατά την επαφή τους με το Σύστημα Δικαιοσύνης	118
9.2.1.1 Πραγματοποίηση σεμιναρίου με θέμα «Τα Δικαιώματα του Παιδιού και το Συμφέρον του Παιδιού στο Σύστημα Δικαιοσύνης»	118
9.2.2 Πραγματοποίηση σειράς διαλέξεων για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου	119
9.3 ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	120
10. ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ	121
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	121
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ	121
10.1 ΕΛΕΓΧΟΣ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ	122
10.1.1 Παρέμβαση της Επιτρόπου για παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε εγκύους και παιδιά που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού	122
10.1.2 Δημόσια Διαβούλευση για τη νομοθετική ρύθμιση της λειτουργίας των εργαστηρίων δερματοσισίγας και διαπέρνησης	123
10.1.3 Παρεμβάσεις της Επιτρόπου για τη δημιουργία ειδικής Μονάδας Ψυχιατρικής Νοσηλείας για Παιδιά και Εφήβους και την στελέχωσή της με κατάλληλα καταρτισμένο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό	125
10.1.4 Παρεμβάσεις της Επιτρόπου για άμεση ενίσχυση του παιδοογκολογικού θαλάμου του Μακάρειου Νοσοκομείου με εξειδικευμένο προσωπικό	125
10.1.5 Έλεγχος διαδικασιών για εξέταση παιδιού σε δημόσια νοσηλευτήρια μετά από παράπονο μητέρας για ολιγωρία του ιατρικού προσωπικού	126
10.2 ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	127
10.2.1 Πρωτοβουλία της Επιτρόπου για ένταξη της ενότητας «Δικαιώματα και Υποχρεώσεις των Παιδιών» και ικανοποίηση για την αναβάθμιση της Σεξουαλικής Διαπαιδαγώγησης στα πλαίσια της Αγωγής Υγείας	127
10.2.2 Άλλες εκδηλώσεις διαφώτισης και ευαισθητοποίησης	127
10.3 ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	128
10.3.1 Συζήτηση για θέματα υγείας στα πλαίσια της συνάντησης του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εφήβων Συμβούλων (ΕΝΥΑ)	128



ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ

Η νομική κατοχύρωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και, πάνω από όλα, η ουσιαστική εμπέδωσή τους στο επίπεδο της κοινωνίας, είναι η μόνη αποτελεσματική εγγύηση για την εμβάθυνση της δημοκρατίας και την οικοδόμηση μιας ανθρωποκεντρικής κοινωνίας στο επίπεδο του Κράτους.

Κάθε Πολιτεία που θέλει και επιδιώκει να λειτουργεί με κέντρο τον άνθρωπο, προωθεί νομοθετικές ρυθμίσεις, εγκαθιδρύει και υποστηρίζει τη λειτουργία εθνικών θεσμών, παρακολουθεί και ελέγχει διαδικασίες και πρακτικές που να διασφαλίζουν το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κάθε άτομο και κάθε ομάδα ατόμων εντός της επικράτειάς της, χωρίς καμιά εξαίρεση.

Η σύσταση και λειτουργία του Θεσμού του Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, συνιστά απτή απόδειξη της ειλικρινούς δέσμευσής της Πολιτείας στα ανθρώπινα δικαιώματα και του σταθερού προσανατολισμού της σε πολιτικές χειρισμού των κοινωνικών θεμάτων θεμελιωμένες σε αυτά. Ο Θεσμός, μετά τη συμπλήρωση τεσσάρων χρόνων λειτουργίας, απολαμβάνει πλέον αναγνώρισης και εκτίμησης στο πλαίσιο της κυπριακής κοινωνίας ενώ έχει καταφέρει να καθιερώσει εποικοδομητική και ειλικρινή σχέση συνεργασίας, τόσο με την Εκτελεστική όσο και με τη Νομοθετική Εξουσία.

Παράλληλα, μέσω της δράσης του σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, αντλεί σημαντικές εμπειρίες και αναπτύσσει πολύτιμη τεχνογνωσία, αλλά, ταυτόχρονα, έχει αποκτήσει πρόσθετο κύρος. Απόδειξη τούτου είναι και το γεγονός ότι, η Κυπρία Επίτροπος το 2011 εξελέγει στο προεδρείο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Επιτρόπων για το Παιδί για να αναλάβει την προεδρία το 2012.

Η Ετήσια Έκθεση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού για το 2011 δίνει μια συνοπτική, πλην όμως, ιδιαίτερα περιεκτική και κατατοπιστική παρουσίαση των δράσεων και των πρωτοβουλιών που έχει αναπτύξει η Επίτροπος στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Το 2011 ήταν η πρώτη χρονιά υλοποίησης του δεύτερου Τριετούς Σχεδίου Δράσης του Γραφείου μου με το γενικό τίτλο «Τα Παιδιά Πρωταγωνιστές στη Ζωή τους», το οποίο είναι οργανωμένο σε τέσσερις πυλώνες δράσεις όπου συγκλίνει το σύνολο των αρμοδιοτήτων μου (Διαφώτιση και Ευαισθητοποίηση, Ενδυνάμωση και Συμμετοχή, Παρακολούθηση και Έλεγχος νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών, Νομική Αντιπροσώπευση των Παιδιών). Βασικός στόχος και του δεύτερου Τριετούς Σχεδίου Δράσης, είναι, μέσα από το συντονισμό των πολύμορφων δράσεων σε διάφορα επίπεδα, να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν σε όλα τα παιδιά που ζουν και μεγαλώνουν στην Κύπρο, να ενδυναμωθούν και να μπορέσουν να αναλάβουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη ζωή.

Κεντρικός άξονας του έργου για το 2011 αποτέλεσε το Πρόγραμμα Προτεραιοτήτων της Επιτρόπου με τίτλο «Προστατεύω την αυτονομία του

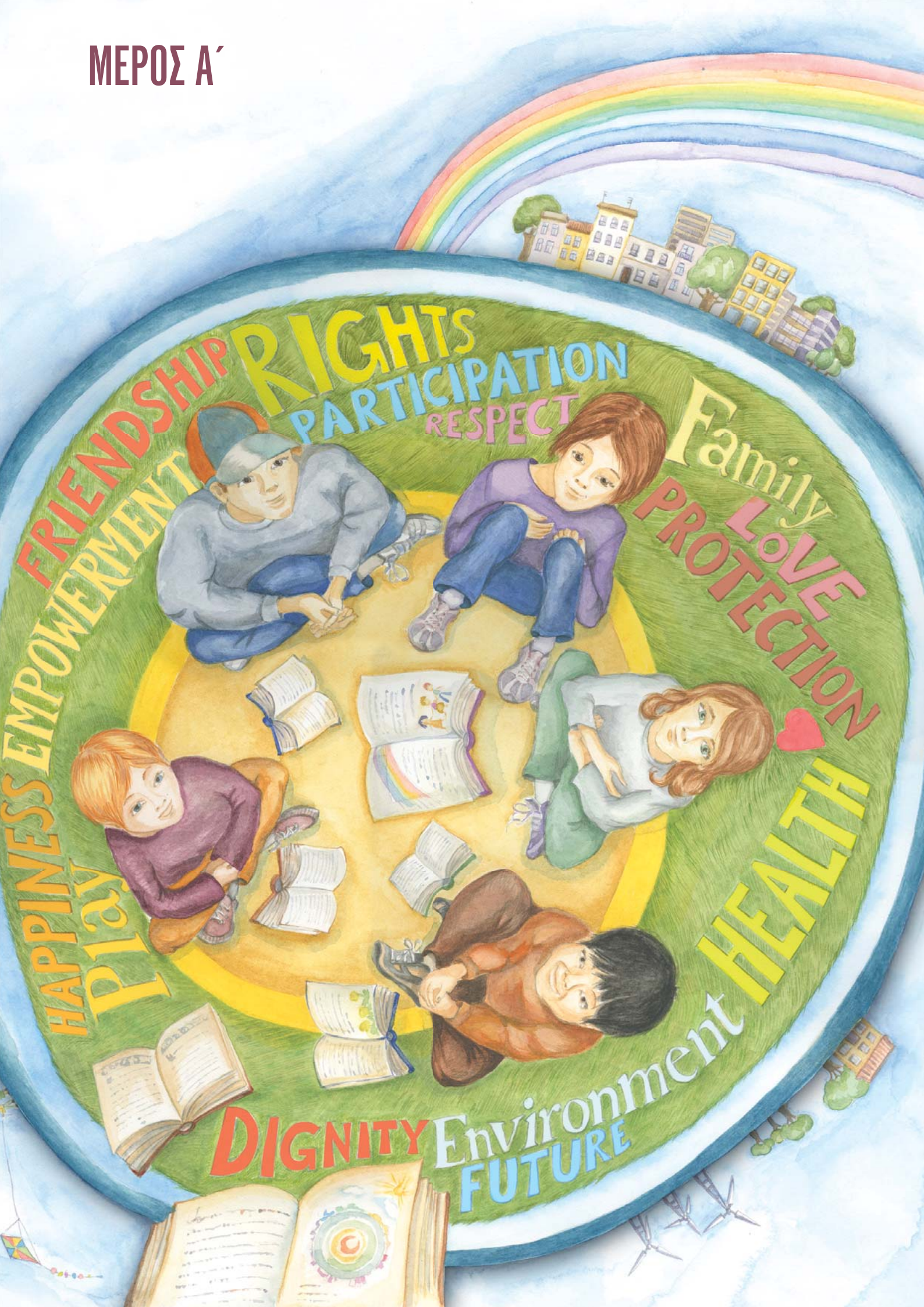
ενδυναμώνω τη φωνή του». Το συγκεκριμένο Πρόγραμμα περιελάμβανε τέσσερις τομείς προτεραιοτήτων (Βία κατά των παιδιών, Ισότητα ευκαιριών, Παιδιά ΜΜΕ και Νέες Τεχνολογίες, Ψυχαγωγία, αθλητισμός, πολιτισμός) οι οποίοι στην Ετήσια Έκθεση αναπτύσσονται σε εννιά διαφορετικές θεματικές ενότητες και με αναφορά στους τέσσερις πυλώνες του Σχεδίου Δράσης.

Η Έκθεση παραδίδεται στη δημοσιότητα με αισθήματα περηφάνιας και ικανοποίησης καθώς σε αυτή καταγράφεται ένα εκτεταμένο και πολύπλευρο έργο το οποίο έδωσε η σκληρή δουλειά, η μεγάλη αγάπη το μεράκι και το πραγματικό ενδιαφέρον, τόσο το δικό μου όσο και της πολύ μικρής σε σύγκριση με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις που δημιουργεί η αποστολή του Θεσμού, ομάδας των συνεργατών μου. Κάθε ξεχωριστή δράση ή/ και δραστηριότητα, που παρουσιάζονται στην Έκθεση έχει ουσιαστική και πολύτιμη συμβολή στην προσπάθεια ο Θεσμός να ανταποκριθεί με επιτυχία στην αποστολή του.

Θεωρώ ότι, σ' αυτό το σύντομο εισαγωγικό μέρος χρήζει ιδιαίτερης μνείας μια από αυτές τις δράσεις, λόγω της ιδιαίτερα μεγάλης συμβολικής αλλά και πραγματολογικής αξίας που έχει για το Θεσμό. Η Ομάδα Εφήβων Συμβούλων της Επιτρόπου (Ο.Ε.Σ.), αποκρυσταλλώνει την ιδέα σύζευξης της ενδυνάμωσης των παιδιών και της ουσιαστικής συμμετοχής τους. Κατά το 2011, ένα χρόνο μετά την έναρξη της λειτουργίας της, προχωρήσαμε, μέσα από ουσιαστική διαβούλευση με τα μέλη της Ο.Ε.Σ, σε μια ολική της αναδιάρθρωση που αφορούσε τόσο τον τρόπο στελέχωσης όσο και τον τρόπο λειτουργίας της. Εμπλουτίζοντας τη σύνθεση και αυξάνοντας τη συχνότητα των συναντήσεων και το εύρος των θεμάτων που την απασχολούν, επιδιώξαμε – και σε μεγάλο βαθμό πετύχαμε - να ενισχύσουμε ακόμη περισσότερο τον ρόλο και την προσφορά της Ο.Ε.Σ στο έργο της Επιτρόπου. Ακριβώς για αυτή τους την προσφορά θέλω να εκφράσω και δημόσιες τις ευχαριστίες μου στα μέλη της Ο.Ε.Σ και παράλληλα να επαναλάβω τη δέσμευσή μου να επιδιώκω στην πρόοδο του χρόνου συνεχώς μεγαλύτερη και πιο ουσιαστική συμμετοχή των παιδιών στο έργο του Θεσμού.

Λήδα Κουρσουμπά
Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού

ΜΕΡΟΣ Α΄



FRIENDSHIP
HAPPINESS
EMPOWERMENT
PLAY
RIGHTS
PARTICIPATION
RESPECT

Family
LOVE
PROTECTION

HEALTH

DIGNITY
Environment
FUTURE

1. Η ανάπτυξη δράσης της Επιτροπής γύρω από τέσσερις πυλώνες

Ετήσια Έκθεση 2011

Η Επίτροπος, με επίγνωση του ότι, η εμπέδωση κουλτούρας σεβασμού των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων γενικότερα και των Δικαιωμάτων του Παιδιού ειδικότερα, είναι μια ανοιχτή διαδικασία που προϋποθέτει συνεχή προσπάθεια και αντλώντας από τις εμπειρίες που ο θεσμός απεκόμισε τα τρία πρώτα, ουσιαστικά, χρόνια της λειτουργίας του, διαμόρφωσε το δεύτερο Τριετές Σχέδιο Δράσης του Γραφείου της για την περίοδο 2011 - 2013 κάτω από το γενικό τίτλο: «Τα παιδιά πρωταγωνιστές στη ζωή τους».

Βασικός σκοπός του συγκεκριμένου Τριετούς Σχεδίου Δράσης είναι, μέσα από το συντονισμό πολύμορφων δράσεων σε διαφορετικά επίπεδα, να δημιουργηθούν προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν σε όλα τα παιδιά που ζουν και μεγαλώνουν στην Κύπρο, να ενδυναμωθούν και να μπορέσουν να αναλάβουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη δική τους τη ζωή.

Οι δράσεις αυτές διαρθρώνονται γύρω από τους ακόλουθους τέσσερις πυλώνες, στους οποίους συγκλίνει το σύνολο των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής όπως αυτές απορρέουν από τον Περί Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμο του 2007 [Ν.74 (Ι)/ 2007]:

Α. «*Έλεγχος-Παρακολούθηση, νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών*», όπου συγκλίνουν οι αρμοδιότητες εκείνες οι οποίες απορρέουν από τη λειτουργία του θεσμού ως ανεξάρτητου εθνικού οργανισμού Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με ειδική αναφορά το παιδί. Στα πλαίσια του συγκεκριμένου πυλώνα υποβάλλονται εισηγήσεις για εναρμόνιση νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών με τα διεθνή πρότυπα των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Β. «*Διαφώτιση και Ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας ευρύτερα σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού*», όπου συγκλίνουν οι αρμοδιότητες που σκοπό έχουν την

προώθηση και την εμπέδωση των Δικαιωμάτων των Παιδιών στα πλαίσια μιας κουλτούρας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Γ. «*Ενδυνάμωση και Συμμετοχή των παιδιών*», όπου συγκλίνουν οι αρμοδιότητες με κεντρικό άξονα την ενημέρωση, την ενδυνάμωση και στήριξη των παιδιών με την εισαγωγή πρακτικών και διαδικασιών, σε όλα τα επίπεδα, υποβοηθητικών για την εξάσκηση των δικαιωμάτων τους στη συμμετοχή.

Δ. «*Αντιπροσώπευση των παιδιών και των συμφερόντων τους σε διαδικασίες που τα επηρεάζουν*», όπου συγκλίνουν οι αρμοδιότητες οι οποίες στοχεύουν στην παροχή δυνατότητας στα παιδιά να εκπροσωπούνται και να προωθείται το συμφέρον τους, με νομικό αντιπρόσωπο σε διαδικασίες που τα αφορούν και τα επηρεάζουν.

Στη βάση των Τριετών Σχεδίων Δράσης που καταρτίζει η Επίτροπος και ανάλογα με τις προτεραιότητες που τίθενται κάθε χρόνο από το Γραφείο, η δράση που αναπτύσσει διαρθρώνεται και στους τέσσερις πυλώνες.



1.1 Έλεγχος – παρακολούθηση νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών

Ετήσια Έκθεση 2011

Ο πρώτος πυλώνας της δράσης της Επιτροπής αφορά ιδιαίτερα τον ελεγκτικό της ρόλο και συγκεντρώνει τις δράσεις της που κατ' εξοχήν σχετίζονται με τη λειτουργία της ως Εθνικού Οργανισμού Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Στα πλαίσια αυτού της του ρόλου η Επίτροπος εξετάζει και διατυπώνει άποψη για το βαθμό εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών με την κυρωθείσα Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τις συναφείς Διεθνείς Πράξεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και παρεμβαίνει για την επισήμανση διοικητικών πρακτικών και διαδικασιών που αποκλίνουν από τις πρόνοιες της Σύμβασης. Η Επίτροπος επίσης αναπτύσσει στενή επικοινωνία και συνεργασία τόσο με την Εκτελεστική, όσο και με τη Νομοθετική Εξουσία στα πλαίσια διαβούλευσης για την ετοιμασία νομοσχεδίων και την εναρμόνισή τους με τη Σύμβαση. Συμμετέχει ακόμη - μετά από πρόσκληση - στις Κοινοβουλευτικές Επιτροπές και εκθέτει και καταθέτει γραπτώς τις θέσεις και τις εισηγήσεις της για διάφορα θέματα που βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη και αφορούν τα παιδιά τόσο στα πλαίσια του νομοθετικού έργου όσο και στον κοινοβουλευτικό έλεγχο. Παράλληλα, η Επίτροπος παρεμβαίνει προς την Εκτελεστική Εξουσία για να επισημάνει στρεβλώσεις των νομοθετικών, πολιτικών και διοικητικών πρακτικών είτε αυτεπάγγελτα, είτε στα πλαίσια του μηχανισμού ελέγχου παραπόνων που υποβάλλονται στο Γραφείο της.

Ο μηχανισμός εξέτασης παραπόνων αποτελεί μία ανοικτή γραμμή επικοινωνίας μεταξύ της Επιτροπής και των πολιτών συμπεριλαμβανομένων ενηλίκων και παιδιών. Αφού προηγηθεί εξέταση των παραπόνων, η Επίτροπος παρεμβαίνει προς τους αρμόδιους Υπουργούς, για αποκατάσταση της διασφάλισης των Δικαιωμάτων των Παιδιών. Σε περίπτωση που διαπιστωθούν αδυναμίες στο Σύστημα Διοίκησης οι οποίες απαιτούν ριζικότερες μεταρρυθμίσεις, η Επίτροπος

ετοιμάζει σχετική θέση την οποία υποβάλλει σε δημόσια διαβούλευση. Επιβλέπει, επίσης, τη διαδικασία κυρώσεων Συμβάσεων οι οποίες έχουν υπογραφεί από τη Δημοκρατία. Στα πλαίσια του ελεγκτικού της ρόλου, η Επίτροπος, ετοιμάζει Συμπληρωματικές Εκθέσεις προς την Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Κατά το 2011, η Επίτροπος ετοίμασε και παρέδωσε στην Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού την πρώτη - από την έναρξη λειτουργίας του θεσμού του Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού στην Κύπρο- Συμπληρωματική Έκθεση αναφορικά με την 3^η και 4^η Περιοδική Έκθεση της Κύπρου.

Η εν λόγω Έκθεση καταγράφει την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην Κυπριακή Δημοκρατία αναφορικά με την ενσωμάτωση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην κυπριακή νομοθεσία, τη δημιουργία κουλτούρας σεβασμού των Δικαιωμάτων του Παιδιού στην κοινωνία της Κύπρου, καθώς και το βαθμό που η Σύμβαση προσδιορίζει συγκεκριμένες πρακτικές σε διάφορους τομείς της ζωής του παιδιού. Την ίδια στιγμή αποκαλύπτει κενά και αδυναμίες που οφείλονται σε δομικές ανεπάρκειες του νομικού και κοινωνικοοικονομικού συστήματος της Κύπρου που παρακλύζουν την πραγμάτωση των δικαιωμάτων του παιδιού στην Κύπρο.

Τα πορίσματα της εν λόγω Έκθεσης απορρέουν από την εμπειρία της Επιτροπής κατά την άσκηση του θεσμικού της ρόλου, από την επαφή της με τα παιδιά ή με οργανωμένα σύνολα παιδιών καθώς και με Μν-Κυβερνητικές Οργανώσεις, καθώς και από πορίσματα ερευνητικών προγραμμάτων τα οποία διεξήγαγε το Γραφείο της Επιτροπής. Η Έκθεση στοχεύει να συμβάλει στην εξαγωγή αντικειμενικών Συμπερασματικών Παρατηρήσεων εκ μέρους της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Η Έκθεση βρίσκεται αναρτημένη στην Ιστοσελίδα της Επιτροπής www.childcom.org.cy/, στην Ενότητα *Νομοθεσία και Εκθέσεις της Κύπρου στον ΟΗΕ*.



1.2 Διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας

Ο δεύτερος πυλώνας δράσης αναφέρεται στο ρόλο της Επιτροπής ο οποίος συγκεντρώνει το σύνολο των δράσεων που συμβάλλουν στη λειτουργία του Θεσμού ως φορέα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των παιδιών και του κοινού για τα Δικαιώματα του Παιδιού και την εδραίωση κουλτούρας σεβασμού των δικαιωμάτων αυτών στην κοινωνία. Η ανάπτυξη κουλτούρας σεβασμού των δικαιωμάτων θα επιτρέψει την πραγμάτωση της απόλαυσης των δικαιωμάτων του παιδιού και την ομαλή εφαρμογή των όποιων νομοθετικών μεταρρυθμίσεων γίνονται προς την κατεύθυνση αυτή.

Στα πλαίσια του δεύτερου πυλώνα, η Επίτροπος, οργανώνει καμπάνιες, παρεμβαίνει ή ανοίγει δημόσιο διάλογο και διατηρεί σχέσεις συνεργασίας με τα ΜΜΕ, διοργανώνει εκδηλώσεις και συμμετέχει σε εκδηλώσεις όπου προσκαλείται, με ομιλίες, εισηγήσεις και παρουσιάσεις, πραγματοποιεί σεμινάρια προς επαγγελματικές ομάδες που εμπλέκονται στην ευημερία, την εκπαίδευση, και γενικότερα στη διασφάλιση των Δικαιωμάτων του Παιδιού καθώς και προς τους κατεχόνους υπευθύνους για την ανατροφή και διαπαιδαγώγηση του παιδιού, δηλαδή τους γονείς ή τους νόμιμους κηδεμόνες του. Ακόμη, εκδίδει και διανέμει σχετικό υλικό, επισκέπτεται σχολεία και άλλους χώρους καθώς και ιδρύματα τα οποία φιλοξενούν παιδιά. Συνεργάζεται επίσης με κρατικές Υπηρεσίες και ΜΚΟ.

Έχοντας ως βασικό στόχο την επιμόρφωση και την ενδυνάμωση των παιδιών, η Επίτροπος έχει αναπτύξει ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά:

1.2.1 «Στη Δικαιωματοχώρα»

Η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, στοχεύοντας στην αμεσότερη επαφή με τα παιδιά και την πληρέστερη

ενημέρωσή τους, έχει εγκαινιάσει στη διάρκεια του 2011 ένα ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα με την ονομασία «Στη Δικαιωματοχώρα» το οποίο απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας. Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα έχει σκοπό την πληροφόρηση, την ευαισθητοποίηση καθώς και την ενδυνάμωση των παιδιών που συμμετέχουν, όσον αφορά στα Δικαιώματα του Παιδιού και διεξάγεται σε ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα στο Γραφείο της Επιτροπής. Το πρόγραμμα διεκπεραιώνουν Λειτουργοί του Γραφείου της Επιτροπής οι οποίοι διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα και εμπειρία όσον αφορά στην εκπαίδευση σε θέματα Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Το πρόγραμμα διαρκεί 3 ώρες για τα παιδιά της Δ' Δημοτικού και 2 ώρες για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας. Μέσα από ευχάριστες και δημιουργικές δραστηριότητες βιωματικού χαρακτήρα, τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν μερικά από τα δικαιώματά τους, όπως αυτά καθορίζονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, και να αναγνωρίσουν τη σημασία που έχουν τα δικαιώματα αυτά σε διάφορες εκφάνσεις της καθημερινής τους ζωής. Οι δραστηριότητες του προγράμματος συγκεκριμενοποιούν στην αντίληψη των παιδιών την άμεση σχέση των δικαιωμάτων με τις ανθρώπινες ανάγκες, ώστε τα παιδιά να κατανοήσουν τον αδιαίρετο, τον αναφαίρετο και τον οικουμενικό χαρακτήρα των Δικαιωμάτων.

Πέραν των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, σημαντικό μέρος του προγράμματος είναι και η γνωριμία των παιδιών με την Επίτροπο, μέσα από την οποία τους δίνεται η ευκαιρία να μεταφέρουν τις εντυπώσεις τους από το πρόγραμμα και κυρίως, τη γνώμη και διάφορες σκέψεις τους όσον αφορά στα δικαιώματά τους. Όσα μεταφέρουν τα παιδιά στην Επίτροπο αξιολογούνται σε σχέση με



την αποτελεσματικότητα του προγράμματος αλλά και τον καθορισμό των μελλοντικών δράσεων του ΓΕΠ. Επιπλέον, η Επίτροπος έχει την ευκαιρία να συνομιλήσει με τους εκπαιδευτικούς που συνοδεύουν τα παιδιά και να ανταλλάξει απόψεις όσον αφορά δράσεις που υλοποιούνται στα σχολεία αλλά και ελλείψεις που παρατηρούνται για την πλήρη διασφάλιση των Δικαιωμάτων του Παιδιού στο χώρο της εκπαίδευσης.

Κατά τη διάρκεια του 2011, γύρω στα 100 παιδιά από 6 σχολεία είχαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα, το οποίο να σημειωθεί, είχε ανακοινωθεί μόνο στην ιστοσελίδα του ΓΕΠ. Ένδειξη της θετικής αποτίμησης του προγράμματος, αποτελούν δηλώσεις των παιδιών μετά το πέρας του προγράμματος, ορισμένες από τις οποίες παρατίθενται αυτούσιες στη συνέχεια.

«Ήξερα ότι εμείς τα παιδιά έχουμε δικαιώματα αλλά δεν είχα ιδέα ότι είναι τόσα πολλά.»

«Πέρασα πολύ ωραία! Δεν κατάλαβα ότι ήταν μάθημα αλλά έμαθα τόσα πολλά. Γίνεται να ξαναρθούμε;»

«Τώρα γνωρίζω τι δικαιούμαι αλλά ξέρω ότι τα ίδια δικαιούνται και οι άλλοι. Σας ευχαριστώ που μας το έχετε μάθει.»



1.2.2 Το Θερινό Εργαστήρι για τα Δικαιώματα του Παιδιού

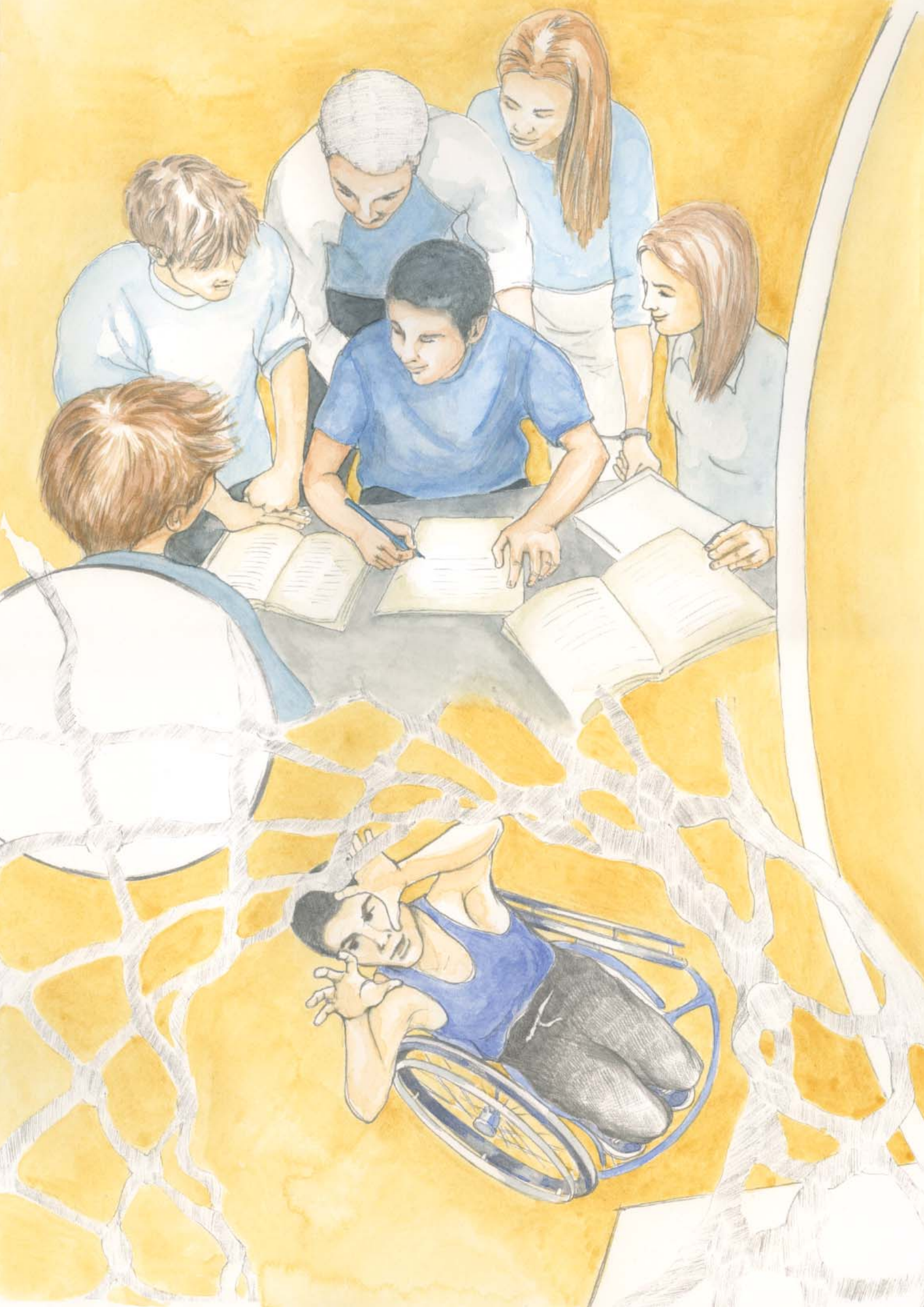
Για δύο συνεχόμενες χρονιές η Επίτροπος οργάνωσε το θερινό εργαστήρι: Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Το πρόγραμμα που θεμελιώνεται στις αρχές που διέπουν την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 12 - 15 χρόνων και εφήβους ηλικίας 16 - 18 χρόνων. Με διάρκεια μια βδομάδα και με εκπαιδευτές λειτουργούς του ΓΕΠ με σχετική κατάρτιση, το εργαστήρι έχει ως στόχο να βοηθήσει τα

παιδιά που συμμετέχουν, μέσα από βιωματικά εργαστήρια, να αποκτήσουν γνώσεις αλλά και να ευαισθητοποιηθούν και να διαμορφώσουν στάσεις θεμελιωμένες στο σεβασμό των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η συμμετοχή στο πρόγραμμα είναι ανοιχτή σε όλα τα παιδιά που θα υποβάλουν δήλωση ενδιαφέροντος μέσω της ιστοσελίδας της Επιτροπής.

1.2.3 Πρόγραμμα Επισκέψεων της Επιτροπής σε Σχολεία με τίτλο «Δώσε φωνή στην άποψή σου»

Η Επιτροπή διατηρεί διαρκή και στενή επαφή με το χώρο της εκπαίδευσης. Στα πλαίσια του Προγράμματος Επισκέψεων της Επιτροπής σε Σχολεία, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να επισκέπτεται κάθε χρόνο αριθμό σχολείων Προδημοτικής, Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης, να μιλά στα παιδιά, να συζητά με τους αντιπροσώπους τους σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν καθώς και το βαθμό συμμετοχής των Μαθητικών Συμβουλίων στη λειτουργία του σχολείου, αλλά και τις Διευθυντικές Ομάδες και τους εκπαιδευτικούς των σχολείων. Στα πλαίσια του ίδιου προγράμματος προσφέρει Εκπαιδευτικό Εργαστήριο στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για παιδιά τα οποία στη συνέχεια αναλαμβάνουν το ρόλο του Πρεσβευτή των Δικαιωμάτων του Παιδιού στο σχολείο και την κοινότητά τους. Πέραν του Προγράμματος Επισκέψεων της στα Σχολεία, η Επιτροπή πραγματοποιεί συχνά επισκέψεις σε σχολεία μετά από πρόσκληση προκειμένου να παρακολουθήσει ή/ και να μιλήσει σε σχολικές εκδηλώσεις και συνέδρια (Βλέπε 3.2.2)



1.3 Ενδυνάμωση και συμμετοχή των παιδιών

Ο τρίτος πυλώνας συγκεντρώνει το σύνολο των δράσεων που αναλαμβάνει η Επιτροπος στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της με στόχο την ενημέρωση και ενδυνάμωση των παιδιών, τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο, προκειμένου να έχουν τη δυνατότητα να διεκδικήσουν και να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά το ρόλο τους ως ενεργοί πολίτες στα κοινωνικά πλαίσια όπου είναι ενταγμένα.

Η πραγμάτωση του Δικαιώματος κάθε παιδιού να έχει άποψη, να την εκφέρει και αυτή να ακούεται, σε σχέση με κάθε θέμα που το αφορά, προϋποθέτει την ενημέρωση και ενδυνάμωσή τους, τη διαμόρφωση δηλαδή συνθηκών μέσα στις οποίες τα παιδιά θα έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν γνώσεις, να καλλιεργήσουν δεξιότητες συμμετοχής, και να διαμορφώσουν στάσεις ενεργού εμπλοκής και συμμετοχής. Η ενδυνάμωση ουσιαστικά αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της συμμετοχής και, για τούτο, η Επιτροπος επιδεικνύει ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξη και προώθηση σχετικών δράσεων και προγραμμάτων. Στην κατεύθυνση αυτή κινούνται και πολλές από τις παρεμβάσεις της προς κρατικούς αξιωματούχους, στις οποίες υπογραμμίζει ότι, η αξιολόγηση του τι είναι το συμφέρον για ένα παιδί συνεπάγεται προηγούμενη διαβούλευση με το ίδιο το παιδί.

Παράλληλα, η Επιτροπος ενισχύει και στηρίζει θεσμικά όργανα αιρετής αντιπροσώπευσης παιδιών όπως είναι η Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή Μαθητών (ΠΣΕΜ), τα Κεντρικά Μαθητικά Συμβούλια (ΚΜΣ) και η Παιδοβουλή. Η Επιτροπος διατηρεί στενή συνεργασία με τα όργανα αυτά, πραγματοποιεί τακτικές συναντήσεις και διαβουλεύεται συχνά μαζί τους για θέματα τα οποία εξετάζει.

Τα διαδραστικά εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά τα οποία οργανώνει και προσφέρει η Επιτροπος, ενισχύουν ακόμη περισσότερο την προσπάθειά της να συμβάλει στην ενδυνάμωση των παιδιών. Κορωνίδα των προσπαθειών της Επιτροπής για ενδυνάμωση των παιδιών και ενίσχυση της συμμετοχής τους είναι η Ομάδα

Εφήβων Συμβούλων (ΟΕΣ), η οποία συστάθηκε για πρώτη φορά με πρωτοβουλία της Επιτροπής το 2010.

1.3.1 Ομάδα Εφήβων Συμβούλων της Επιτροπής

Οι Ομάδες Εφήβων Συμβούλων αποτελούν μια πετυχημένη πρακτική συμμετοχικής δράσης, η οποία έχει εφαρμοστεί από αρκετούς Ευρωπαίους Επιτρόπους ως ένας μηχανισμός διαβούλευσης των Επιτρόπων με τα παιδιά, για θέματα που τα αφορούν ώστε οι απόψεις τους να προωθούνται και να λαμβάνονται υπόψη κατά τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η Επιτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, μετά τη θετική αποτίμηση της δράσης της 1^{ης} Ομάδας Εφήβων Συμβούλων (ΟΕΣ), έκρινε όπως προχωρήσει στη σύσταση της 2^{ης} ΟΕΣ, το Σεπτέμβριο του 2011.

Η ΟΕΣ αποτελεί για το Θεσμό επιτυχημένη δράση και ταυτόχρονα σημαντικό εργαλείο στην επίτευξη των στόχων για διασφάλιση των Δικαιωμάτων του Παιδιού και ειδικότερα του Δικαιώματος της Συμμετοχής. Η διαρκής επικοινωνία με την ΟΕΣ δίνει τη δυνατότητα στην Επιτροπο να αξιοποιήσει, κατά την άσκηση του ρόλου της, την οπτική γωνία των παιδιών για θέματα που τα αφορούν καθώς και στα παιδιά την ευκαιρία να αποκτήσουν πολύτιμες γνώσεις και δεξιότητες. Οι απόψεις και οι εισηγήσεις των μελών της ΟΕΣ, αποτελούν για την Επιτροπο σημαντικό κριτήριο καθορισμού των προτεραιοτήτων και των δράσεων του Θεσμού και έχουν αξιοποιηθεί επαρκώς προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση.

Η Επιτροπος, αφού έλαβε υπόψη τις εισηγήσεις των μελών της 1^{ης} ΟΕΣ, μεταξύ άλλων προέβηκε στις εξής ενέργειες αποσκοπώντας στην πιο εποικοδομητική και αποτελεσματική λειτουργία της επόμενης ΟΕΣ:

- τη συμπερίληψη αρχικών συναντήσεων με σκοπό αφενός τη γενική πληροφόρηση σε θέματα που άπτονται των Δικαιωμάτων του Παιδιού και αφετέρου την οικοδόμηση ομαδικού πνεύματος και άνετης ατμόσφαιρας μεταξύ των μελών.
- την παράταση της θητείας των μελών της ΟΕΣ, εφόσον το επιθυμούν, ως βετεράνων στην επόμενη ΟΕΣ, νοουμένου ότι πληρούν το κριτήριο



της ηλικίας, με στόχο την αξιοποίηση της εμπειρίας που απόκτησαν κατά την προηγούμενη θητεία τους.

γ. την επιλογή θεμάτων τα οποία ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τα παιδιά, μετά από εισηγήσεις των εκάστοτε μελών της ΟΕΣ ώστε η συμμετοχή των παιδιών να διασφαλίζεται στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό σε όλα τα στάδια λειτουργίας της ομάδας.

Ως επακόλουθο της πρώτης ενέργειας, η Επίτροπος συμπεριέλαβε δύο επιπλέον συναντήσεις της 2^{ης} ΟΕΣ, μια αρχική συνάντηση γνωριμίας και ένα διήμερο στην περιοχή του Τροόδους. Η πρώτη συνάντηση πραγματοποιήθηκε στις 8 Οκτωβρίου 2011 στην αίθουσα δραστηριοτήτων του Γραφείου της Επιτροπής και είχε τους ακόλουθους στόχους: Τα μέλη της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων να:

1. γνωριστούν μεταξύ τους, με την Επίτροπο και με τους Λειτουργούς του Γραφείου και να οικοδομηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης και συνεργασίας.
2. εκφράσουν τους φόβους και τις προσδοκίες τους ώστε να καταλήξουν σε μια ομόφωνη αποδοχή ενός Συμφωνητικού Λειτουργίας της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων το οποίο αναμένεται ότι θα συμπεριλαμβάνει τους κανόνες λειτουργίας της Ομάδας, τη συχνότητα των συναντήσεων, τη δομή και περιεχόμενο των συναντήσεων.
3. συζητήσουν και συλλογικά να καθορίσουν το ρόλο τους ως μέλη της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων.

4. έρθουν σε μια πρώτη επαφή με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού.
5. ενημερωθούν για το θεσμό της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού και το έργο του Γραφείου.

Η δεύτερη συνάντηση ήταν διήμερη και διεξάχθηκε στις 22 - 23 Οκτωβρίου 2011 σε ξενοδοχείο της περιοχής Τροόδους ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια του διήμερου τα μέλη της ομάδας επέλεξαν, μέσα από πλειάδα συμμετοχών, το λογότυπο της ΟΕΣ. Οι δραστηριότητες κατά τη διάρκεια του διήμερου στόχευαν στην:

6. περαιτέρω γνωριμία, οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης και συνεργασίας ανάμεσα στα μέλη της ομάδας
7. έκφραση άποψης και κατανόηση της διαφορετικής αντίληψης βασικών ιδεών που έχουν σχέση με τις αρχές που διέπουν τα Δικαιώματα του Παιδιού.
8. κατανόηση και ευαισθητοποίηση σε θέματα που αφορούν τα Δικαιώματα του Παιδιού

Απόρροια της δεύτερης ενέργειας, αναφορικά με την παράταση της θητείας των μελών της ΟΕΣ, ήταν η συμπερίληψη σχετικής πρόνοιας στην προκήρυξη της 2^{ης} ΟΕΣ, η οποία έδινε την ευκαιρία, στα υφιστάμενα μέλη, εφόσον το επιθυμούν, να συνεχίσουν ως βετεράνοι στην επόμενη ΟΕΣ, νοουμένου ότι πληρούν το κριτήριο της ηλικίας. Ενδιαφέρον για παράταση της θητείας τους είχαν εκφράσει αρκετά μέλη ωστόσο λόγω του κριτηρίου ηλικίας παρατάθηκε η θητεία μόνο επτά μελών της προηγούμενης ΟΕΣ. Οι υπόλοιπες θέσεις συμπληρώθηκαν από δύο μέλη της ΠΣΕΜ, πέντε μέλη της Παιδοβουλής και 18 νέα μέλη.

Αναφορικά με την επιλογή των θεμάτων που θα απασχολούσαν την 2^η ΟΕΣ, αφού λήφθηκαν υπόψη οι εισηγήσεις των μελών κατά τις πρώτες συναντήσεις αποφασίστηκε όπως συζητηθούν τα εξής θέματα:

- Διάκριση παιδιών με αναπηρίες
- Αποχωρισμός παιδιών από τους γονείς
- Συμμετοχή στην εκπαίδευση



- Παιδιά και σύστημα δικαιοσύνης
- Βία - Εκφοβισμός
- Παιδιά και επίπεδο ζωής
- Παιδική απασχόληση

Στις 11 Δεκεμβρίου 2011 πραγματοποιήθηκε η συνάντηση της ΟΕΣ για συζήτηση του πρώτου θέματος κατά την οποία τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν πώς η στάση του κοινωνικού περιγύρου μπορεί να εμποδίσει τα παιδιά με αναπηρία να απολαύσουν τα δικαιώματά τους. Επιπλέον, μέσα από βιωματικές δραστηριότητες αντιλήφθηκαν στην πράξη τι σημαίνει διάκριση στη βάση της αναπηρίας και προβληματίστηκαν κατά πόσο διασφαλίζονται τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρία μέσα στην οικογένεια, την κοινότητα, το σχολείο και την κοινωνία. Τέλος, τα μέλη της ΟΕΣ έκαναν εισηγήσεις όσον αφορά αλλαγές που πρέπει να γίνουν στο σχολείο τους, ώστε να διασφαλιστεί η εφαρμογή των άρθρων 2 και 23 της Σύμβασης, και προτάσεις για δράσεις με τις οποίες θα γίνουν οι αλλαγές τις οποίες εντόπισαν.

Τα υπόλοιπα θέματα αναμένεται να συζητηθούν κατά τη διάρκεια του επόμενου έτους ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι πέραν των συναντήσεων με την Επιτροπή, μέλη της ΟΕΣ έλαβαν μέρος στις εκδηλώσεις για το εορτασμό της 22^{ης} επετείου της υιοθέτησης της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού ενώ για τον ίδιο σκοπό συμμετείχαν σε ραδιοφωνική εκπομπή.

1.3.1.1 Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εφήβων Συμβούλων των Επιτρόπων (ENYA)

Η δράση της Επιτροπής για προώθηση του δικαιώματος του παιδιού στη συμμετοχή δεν περιορίστηκε σε εθνικό επίπεδο. Το Γραφείο της Επιτροπής είχε εξ αρχής ενεργό εμπλοκή στην προετοιμασία και εφαρμογή της πρωτοβουλίας των Ευρωπαίων Επιτρόπων για το Παιδί σχετικά με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εφήβων Συμβούλων. Η συγκεκριμένη δράση πραγματοποιήθηκε αρχικά μέσα από ένα ηλεκτρονικό φόρουμ, στο οποίο τα μέλη της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων της Επιτροπής (ΟΕΣ) είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν με μέλη αντίστοιχων ομάδων ανά την Ευρώπη, θέματα που αφορούσαν στην Εκπαίδευση, τα Προσωπικά Δεδομένα, το Διαδίκτυο, τη Βία και την Υγεία.

Τον Ιούλιο του 2011, δύο εκπρόσωποι της ΟΕΣ είχαν την ευκαιρία να συμμετέχουν στις εργασίες της πρώτης συνάντησης του Δικτύου στο Μπέλφαστ της Β. Ιρλανδίας. Κατά τις εργασίες του Δικτύου, τα εν λόγω παιδιά, συμμετείχαν στις ομάδες συζητήσεων που αφορούσαν στη Βία και την Εκπαίδευση, μεταφέροντας τις απόψεις όλων των παιδιών ολόκληρης της ΟΕΣ και θέτοντας ταυτόχρονα προτεραιότητες μαζί με τους Ευρωπαίους Επιτρόπους για την περαιτέρω προώθηση των αντίστοιχων δικαιωμάτων.

Η συμμετοχή των παιδιών στην εν λόγω δράση είχε ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα. Ενδεικτικό της ενδυνάμωσης που έτυχαν τα παιδιά λόγω της συμμετοχής τους στην ΟΕΣ, ήταν η επιλογή και των δύο παιδιών από την Κύπρο να εκπροσωπήσουν το Δίκτυο και να παρουσιάσουν τα πορίσματα των συζητήσεων που είχαν στις ομάδες εργασίας τους στο Συνέδριο των Ευρωπαίων Επιτρόπων για το Παιδί (ENOC) που πραγματοποιήθηκε στη Βαρσοβία το Σεπτέμβριο του 2011.

Η εμπειρία και η ενδυνάμωση, την οποία αποκόμισαν τα δύο παιδιά, αξιοποιήθηκε ιδιαίτερα στο πλαίσιο των συναντήσεων που είχε η νέα Ομάδα Εφήβων Συμβούλων. Επιπρόσθετα, η συμμετοχή των μελών της ΟΕΣ στο ηλεκτρονικό φόρουμ είχε καταλυτικό ρόλο στην ευαισθητοποίηση και τη μελλοντική τους δράση, τόσο στην ΟΕΣ όσο και στο άμεσο περιβάλλον τους. Η Επιτροπή στοχεύει στην περαιτέρω ενεργό εμπλοκή των μελών της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων στις δράσεις του Δικτύου.



1.4 Αντιπροσώπευση των παιδιών και των συμφέροντων τους σε διαδικασίες που τα επηρεάζουν

Ο τέταρτος πυλώνας της δράσης της Επιτροπής στοχο έχει να διευκολύνει τα παιδιά να έχουν πληροφόρηση, ώστε να μπορούν να συμμετέχουν σε διαδικασίες που τα αφορούν ενώπιον οποιασδήποτε διοικητικής ή δικαστικής αρχής και να έχουν τη δυνατότητα εκπροσώπησης του συμφέροντός τους από την Επίτροπο.

Η Επίτροπος, μέσω δικηγόρων που έχουν εκπαιδευτεί κατάλληλα από το Γραφείο της, εκπροσωπεί τα παιδιά σε διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες στις οποίες τυχόν εμπλέκονται, και αυτές αφορούν κυρίως υποθέσεις γονικής μέριμνας, όπου υπάρχει σύγκρουση μεταξύ του συμφέροντος των γονιών και αυτό του παιδιού. Μεριμνά, ώστε τα παιδιά να ενημερώνονται για το δικαίωμά τους να εκφέρουν τη δική τους άποψη και να αξιολογούν όπως ληφθεί υπόψη από τις αρμόδιες Αρχές και όπως τα δικαιώματά τους διασφαλίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Στα πλαίσια του 4^{ου} πυλώνα, η Επίτροπος έχει οριστεί με τον περί Προσφύγων (Τροποποιητικό) Νόμο του 2009 [Ν.122(Ι)/2009] ως «εκπρόσωπος» ώστε να παρέχει νομική εκπροσώπηση του ευάλωτου πληθυσμού των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου καθ' όλα τα στάδια της εξέτασης της αίτησής τους. Για το σκοπό αυτό, το Γραφείο της, σε συνεργασία με την Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) ανέλαβε την επιμόρφωση ομάδας νομικών, ώστε να μπορούν να ενεργήσουν ως συνήγοροι των παιδιών αυτών.

2. Δίκτυο ευρωπαϊών επιτρόπων για τα παιδιά (ENOC)



Η Επίτροπος ως Εθνικός Οργανισμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων πλήρως εναρμονισμένος με τις «Αρχές των Παρισίων», συμμετέχει ως πλήρες μέλος στο Δίκτυο Ευρωπαϊών Επιτρόπων για τα Παιδιά (ENOC). Το ENOC αποτελεί ένα μη-κερδοσκοπικό δίκτυο ανεξάρτητων οργανισμών για τα δικαιώματα των παιδιών (Independent Children's Rights Institutions-ICRIs). Ιδρύθηκε το 1997 στην Νορβηγία, με απώτερο στόχο την προώθηση και προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, όπως αυτά εκφράζονται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (United Nations Convention on the Rights of the Child-UNCRC). Σήμερα αριθμεί 42 μέλη-ανεξάρτητους οργανισμούς από 34 χώρες, στις οποίες περιλαμβάνονται οι 23 από τις 27 χώρες κράτη-μέλη της ΕΕ. Κατά τη διάρκεια του 15ου Ετήσιου Συνεδρίου του ENOC που έγινε στην Βαρσοβία τον Σεπτέμβριο του 2011, η Κύπρια Επίτροπος εκλέχθηκε ως επόμενη πρόεδρος για το 2012-2013 (Chair Elect) και μετέχει στο Bureau.

Κατά το 2011 συνέχισε τη λειτουργία της η θεματική ομάδα εργασίας που ασχολείται με θέματα πρόσβασης στο Σύστημα Δικαιοσύνης από τα παιδιά. Η θεματική αυτή ομάδα, της οποίας προεδρεύει η Κυπρία Επίτροπος, ιδρύθηκε το 2008 και συνεχίζει τις δραστηριότητες της στην προσπάθεια για βελτίωση του τρόπου πρόσβασης των παιδιών καθώς και για προστασία των δικαιωμάτων τους στο Σύστημα Δικαιοσύνης σε εθνικό, ή σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Μεταξύ των δραστηριοτήτων του ENOC, κατά το έτος 2011, στις οποίες συμμετείχε και η Κύπρος, είναι η συνάντηση των εκπροσώπων των Ομάδων Εφήβων Συμβούλων των Ευρωπαϊών Επιτρόπων (ENOC Network of Young Advisors-ENYA) με τους Ευρωπαίους Επιτρόπους για το Παιδί, που έγινε στο Μπέλφαστ της Ιρλανδίας στις 15 και 16 Ιουλίου 2011, όπου συζητήθηκε σειρά εισηγήσεων και δράσεων σε θέματα που αφορούν παιδιά.

Το Νοέμβριο στις Βρυξέλλες, κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η Κύπρια Επίτροπος μαζί με τον Βέλγο Επίτροπο, εκπροσωπώντας το ΕΝΟC, παρουσίασαν τις δραστηριότητες του προγράμματος ΕΝΥΑ, καθώς και άλλες δράσεις συμμετοχής και διαβούλευσης με τα παιδιά. Η Κυπρία Επίτροπος, στη δική της παρέμβαση, υπογράμμισε ότι η επικοινωνία με τα παιδιά, στη βάση της προοπτικής των Δικαιωμάτων του Παιδιού, αναφέρεται στο δικαίωμα κάθε παιδιού να συμμετέχει στην κοινωνική ζωή, να διαμορφώνει και να εκφράζει ελεύθερα την άποψή του, σε κάθε θέμα που το αφορά και αυτή να λαμβάνεται υπόψη. Η Επίτροπος υπέδειξε ότι η Συμμετοχή των Παιδιών πέραν από αδιαπραγμάτευτο δικαίωμα, συνεισφέρει στην προσωπική ανάπτυξη του παιδιού, ενδυναμώνει τη δημοκρατία, προωθεί τα δικαιώματα του παιδιού και βελτιώνει την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται στα παιδιά. Η Επίτροπος, αναφέρθηκε «σε καλές πρακτικές» επικοινωνίας με τα παιδιά τις οποίες αναπτύσσει η ίδια σε εθνικό επίπεδο και στάθηκε, ιδιαίτερα, στην Ομάδα Εφήβων Συμβούλων της Επιτρόπου (Βλέπε 1.3.1).

ΜΕΡΟΣ Β΄

1. Η Σύμβαση του ΟΗΕ για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού στο επίκεντρο – η Σύμβαση ως εργαλείο για κοινωνική αλλαγή



Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού αποτελεί το θεμελιώδες κείμενο πάνω στο οποίο εδράζεται η δράση της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Η Σύμβαση καθορίζει το πλαίσιο μέσα στο οποίο η Πολιτεία δεσμεύεται να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες, προκειμένου, να δημιουργήσει τις ευκαιρίες και τη δυνατότητα σε όλα τα παιδιά να απολαύσουν τα δικαιώματά τους. Η Σύμβαση υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου 1989 και κατέστη μέρος του Διεθνούς Δικαίου το 1990.

Η υιοθέτηση της Σύμβασης αποτελεί, για πολλούς λόγους, την απαρχή μιας νέας εποχής. Αναγνωρίζει το παιδί όχι ως ενήλικα εν τω γίνεσθαι, αλλά ως μια πλήρη και διακριτή προσωπικότητα, με εγγενή αξιοπρέπεια και δικαιώματα. Η Σύμβαση θέτει στο επίκεντρο το παιδί, αφενός δε, καθορίζει ότι όλες οι ενέργειες πρέπει να λαμβάνονται προς το συμφέρον του και αφετέρου, αναγνωρίζει στο παιδί το δικαίωμα να εκφέρει άποψη και αυτή να λαμβάνεται υπόψη.

Κάτω από τη Σύμβαση, τα Δικαιώματα του Παιδιού δε συνιστούν πλέον επιλογή αλλά δημιουργούν υποχρεώσεις και ευθύνες που όλοι μας οφείλουμε να προασπίζουμε, να τιμούμε και να σεβόμαστε.

Στη Σύμβαση δεν υπάρχει ιεράρχηση των δικαιωμάτων αλλά όλα θεωρούνται σημαντικά και απαραίτητα για την πλήρη ανάπτυξη του παιδιού. Η Σύμβαση υποδεικνύει ότι κάθε παιδί είναι εξίσου σημαντικό. Λαμβάνει υπόψη την πραγματικότητα κάθε παιδιού: ακόμη και του παιδιού που δεν το έχει αγγίξει η κοινωνική και

τεχνολογική πρόοδος, του ευάλωτου παιδιού και του παιδιού στο περιθώριο. Ταυτόχρονα, η Σύμβαση αναγνωρίζει την κρατική υποχρέωση για την πλήρη εφαρμογή των Δικαιωμάτων του Παιδιού. Δεσμεύει το κράτος να υιοθετήσει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προώθηση και προάσπιση των Δικαιωμάτων του Παιδιού, τα οποία επιβάλλεται να είναι στο κέντρο της εθνικής πολιτικής διάταξης.

Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το όργανο των Ηνωμένων Εθνών που είναι επιφορισμένο με την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης σε κάθε κράτος μέλος, θέλοντας ακριβώς να υπογραμμίσει τον ενοποιητικό χαρακτήρα που διέπει τη Σύμβαση έχει καθορίσει τέσσερις Βασικές Αρχές (που αντλούνται από τις πρόνοιες των Άρθρων 2, 3, 6 και 12) που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ως καθοδηγητικές για την εφαρμογή όλων των υπολοίπων Άρθρων της Σύμβασης ξεχωριστά. Αυτές είναι:

Η Αρχή του Δικαιώματος στη Ζωή, στην

Επιβίωση και στην Ανάπτυξη: Το δικαίωμα του παιδιού στη ζωή και την ανάπτυξη είναι ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματά του. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη έχουν την υποχρέωση να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν το εγγενές δικαίωμα του παιδιού στη ζωή.

Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού: Σύμφωνα με την αρχή αυτή, κάθε ενέργεια που λαμβάνεται με σημείο αναφοράς το παιδί (ή κάποια ομάδα παιδιών) θα πρέπει να λαμβάνει πρώτα και πάνω από όλα υπόψη το συμφέρον του ίδιου του παιδιού (ή της ομάδας των παιδιών).

Η Αρχή της Συμμετοχής: Με βάση την αρχή αυτή, κάθε παιδί έχει δικαίωμα να λαμβάνει πληροφόρηση σχετικά με ότι το αφορά αλλά και να του παρέχονται όλες εκείνες οι ευκαιρίες που θα του επιτρέψουν να διαμορφώσει τις δικές του απόψεις σε σχέση με τα θέματα αυτά. Το παιδί θα πρέπει να έχει την ευκαιρία όχι μόνο να εκφέρει ελεύθερα τις απόψεις του αλλά αυτές να ακούγονται και να λαμβάνονται υπόψη, ανάλογα με την ηλικία και το βαθμό της ωριμότητάς του, στα πλαίσια των διαδικασιών λήψεως αποφάσεων.

Αρχή της Μη Διάκρισης: Σύμφωνα με την οποία, κάθε παιδί έχει δικαίωμα να απολαμβάνει χωρίς καμιά διάκριση όλα τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τη Σύμβαση και τα Κράτη έχουν υποχρέωσή τους να εξασφαλίζουν ότι όλα τα παιδιά που βρίσκονται στην επικράτειά τους έχουν τη δυνατότητα να τα απολαύσουν.

2. ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού θέτει ως απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγμάτωση του Δικαιώματος του Παιδιού στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την προσωπική ακεραιότητα την προστασία του από κάθε μορφή σωματικής ή πνευματικής βίας. Στα πλαίσια της Σύμβασης, η βία κατά των παιδιών είναι φαινόμενο που αναπτύσσεται τόσο κάτω από συνθήκες όπου το παιδί έχει τεθεί εκτός της προστασίας των γονέων ή κηδεμόνων του όσο και στο ίδιο το οικείο περιβάλλον φύλαξης του παιδιού.

Το άρθρο 19 της Σύμβασης επιβάλλει όπως τα Συμβαλλόμενα Κράτη λάβουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά, εκπαιδευτικά μέτρα προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σωματικής ή πνευματικής βίας, τραυματισμού ή κακομεταχείρισης, παραμέλησης ή πλημμελούς μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, όσο βρίσκεται υπό τη φύλαξη των γονέων ή των κηδεμόνων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί. Το άρθρο 19 της Σύμβασης δεσμεύει τα Συμβαλλόμενα Κράτη σε σειρά μέτρων για την προστασία των παιδιών από όλες τις μορφές βίας, όπως κοινωνικά προγράμματα που αποσκοπούν στην παροχή της απαραίτητης υποστήριξης προς το παιδί και σε αυτούς που έχουν τη φύλαξή του, καθώς και άλλες μορφές πρόληψης, όπως η διεξαγωγή εκστρατειών διαφώτισης για θετική συμπεριφορά προς τα παιδιά και ενημέρωσης των ίδιων των παιδιών για τα δικαιώματά τους, ώστε να μπορούν να προστατεύουν τους εαυτούς τους από τους κινδύνους που τα απειλούν. Το ίδιο άρθρο, κατοχυρώνει το δικαίωμα του παιδιού για την επισήμανση, την αναφορά, την παραπομπή τη διερεύνηση, την περίθαλψη και την παρακολούθηση περιπτώσεων κακομεταχείρισης του παιδιού

και, όπου χρειάζεται, για διαδικασίες δικαστικής παρέμβασης.

Την προστασία του παιδιού από τη βία ενισχύει το άρθρο 37 που προνοεί την προστασία του παιδιού από βασανιστήρια και απάνθρωπες εξευτελιστικές συμπεριφορές, το άρθρο 34 το οποίο κατοχυρώνει την προστασία του παιδιού από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας, και το άρθρο 39 το οποίο ενισχύει την υποχρέωση του Κράτους να λαμβάνει όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προάγει τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη κάθε παιδιού θύματος οποιασδήποτε μορφής παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, βασανισμού ή οποιασδήποτε άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ή ένοπλης σύγκρουσης. Σύμφωνα με το άρθρο 39 το παιδί έχει επίσης το δικαίωμα η ανάρρωση και η επανένταξη αυτή να γίνονται μέσα σε περιβάλλον, που ευνοεί την υγεία, τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπεία του.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ

Από την αρχή της ίδρυσης του θεσμού, η Επίτροπος έδωσε μεγάλη σημασία στην εξάλειψη κάθε μορφής βίας ενάντια στα παιδιά. Μακροπρόθεσμος στόχος της Επιτροπής είναι κάθε μορφή βίας, όσο «ελαφριά» και αν θεωρείται από την Κυπριακή κοινωνία, να απαγορευθεί με ταυτόχρονη ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση όλων όσοι έρχονται σε επαφή με παιδιά, είτε αυτοί είναι επαγγελματίες είτε κηδεμόνες.

Μέσα από την επαφή της με παιδιά, επαγγελματίες και παράπονα που υποβάλλονται στο Γραφείο της, η Επίτροπος διαπιστώνει ότι οι διαφορετικές μορφές βίας που παρουσιάζονται στην κυπριακή κοινωνία (σωματική τιμωρία, εκφοβισμός, σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση, λεκτική και συναισθηματική κακοποίηση) είναι αλληλένδετες και ότι η βία στο πλαίσιο της οικογένειας ενδυναμώνει τη βία στο πλαίσιο του σχολείου και της κοινωνίας γενικότερα και αντίστροφα. Ως εκ τούτου, η δράση της Επιτροπής σε αυτό το θέμα ακολουθεί μια ολιστική προσέγγιση και δίνει έμφαση στην καλλιέργεια κουλτούρας σχέσεων απαλλαγμένων από κάθε μορφή βίας και βασισμένων στο σεβασμό των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ανεξάρτητα από το πλαίσιο στο οποίο λειτουργούν.

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της που αφορούν την παρακολούθηση και τον έλεγχο νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών, η Επίτροπος:

- I. Κατέβαλε προσπάθειες, εντός του 2011, για την κύρωση από την Κυπριακή Δημοκρατία της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των

Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση¹.

- II. Είχε ενεργό συμμετοχή στη σύσταση Εθνικής Επιτροπής για την προώθηση, σε εθνικό επίπεδο, της εκστρατείας του Συμβουλίου της Ευρώπης «Ένα στα Πέντε» ενάντια στη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση των παιδιών.
- III. Συνέχισε να τονίζει την αναγκαιότητα για χάραξη εθνικής στρατηγικής για το ζήτημα της κακοποίησης παιδιών, βασική προϋπόθεση της οποίας είναι η κινητοποίηση όλων αλλά κυρίως ο κατάλληλος συντονισμός και η αποτελεσματική συνεργασία των αρμόδιων υπηρεσιών, φορέων και οργανισμών.
- IV. Διεξήγαγε έρευνα σε εθνικό επίπεδο με στόχο να διαπιστωθεί ο βαθμός στον οποίο η εθνική νομοθεσία, πολιτικές και πρακτικές που ακολουθούνται και αφορούν στην προστασία από τη βία, παιδιών υπό κράτηση, συμβαδίζουν με διεθνείς νομικές υποχρεώσεις
- V. Μετά από διερεύνηση παραπόνων, πρόέβηκε σε εισηγήσεις προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σχετικά με την παροχή ψυχολογικής στήριξης σε παιδιά τα οποία εμπλέκονται ως θύματα σε υποθέσεις σεξουαλικής παρενόχλησης που δεν μπορούν να στοιχειοθετηθούν
- VI. Πρόέβη σε δημόσια παρέμβαση σχετικά με το θέμα της προστασίας των παιδιών από την ενδοοικογενειακή βία

Όσον αφορά στις αρμοδιότητες της για διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας γύρω από το θέμα της βίας, η Επίτροπος προώθησε δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τη Σεξουαλική

1 Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse

Εκμετάλλευση και Κακοποίηση στα πλαίσια της εκστρατείας «Ένα στα Πέντε». Αυτές περιελάμβαναν συμμετοχή σε σχολικές εκδηλώσεις και στήριξη πρωτοβουλιών ΜΚΟ που εμπλέκονται στην εκστρατεία. Παράλληλα, διατήρησε στενή επαφή με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού για το θέμα του σχολικού εκφοβισμού και πραγματοποίησε επισκέψεις σε σχολεία όπου και συζήτησε το συγκεκριμένο θέμα με τους διδάσκοντες και το διοικητικό προσωπικό. Στα πλαίσια του ίδιου πυλώνα δράσης, η Επίτροπος συμμετείχε στη διαδικασία ανάθεσης της λειτουργίας του εναρμονισμένου αριθμού 116000 για παιδιά που αγνοούνται σε Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς.

Σε ότι αφορά τον πυλώνα ενδυνάμωσης και συμμετοχής των παιδιών, η Επίτροπος προώθησε την ενδυνάμωση των παιδιών που έχουν εμπειρία κράτησης, ώστε αυτά να μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στην πραγματοποίηση αλλαγών στα πλαίσια του Συστήματος Δικαιοσύνης. Παράλληλα, η Ομάδα Εφήβων Συμβούλων της Επιτρόπου (ΟΕΣ) έλαβε μέρος στη συνάντηση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εφήβων Συμβούλων Ευρωπαίων Επιτρόπων, που πραγματοποιήθηκε στο Μπέλφαστ, στις 15-16 Ιουλίου 2011. Στα πλαίσια της εν λόγω συνάντησης, η ΟΕΣ συμμετείχε στην κατάρτιση προτάσεων για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των παιδιών. Η ΟΕΣ επέλεξε το θέμα της Βίας και του Σχολικού Εκφοβισμού ως θέμα υπό συζήτηση και για το 2012. Στην ενδυνάμωση και προώθηση της συμμετοχής των παιδιών στις προσπάθειες για καταπολέμηση και εξάλειψη κάθε μορφής βίας κατά των παιδιών, συνέβαλαν οι δράσεις της Επιτρόπου για την προσαρμογή στα ελληνικά του παραμυθιού “The Underwear rule” για αυτοπροστασία των παιδιών από τη σεξουαλική βία.

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της για αντιπροσώπευση των παιδιών σε διαδικασίες που τα αφορούν, η Επίτροπος προώθησε το δικαίωμα του παιδιού να ακούγεται η άποψή του και να λαμβάνεται υπόψη σχετικά με περιστατικά βίας κατά τη λήψη αποφάσεων από τις δικαστικές και διοικητικές αρχές.

2.1 Έλεγχος- παρακολούθηση νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών



2.1.1 Σεξουαλική βία κατά των παιδιών: Ενέργειες Επιτρόπου με στόχο την κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση

Η σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση, αποτελεί μια από τις χειρότερες μορφές βίας ενάντια στα παιδιά, η οποία προσλαμβάνει ανησυχητικές διαστάσεις και διαφορετικές μορφές σε όλη την Ευρώπη. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης ένα στα πέντε παιδιά κακοποιείται σήμερα σεξουαλικά ή τυχάνει σεξουαλικής εκμετάλλευσης.

Ένα πλήρες και διεξοδικό εργαλείο για την προσπάθεια που καταβάλλεται, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο για αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση και ενιαίο χειρισμό του φαινομένου, αποτελεί η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση.

Η Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση περιέχει προστατευτικά μέτρα που αφορούν στην προστασία των παιδιών-θυμάτων και των οικογενειών τους, καθώς και στην ενθάρρυνση του κοινού να καταγγέλλει περιστατικά βίας. Παράλληλα, περιέχει σαφή κριτήρια για την ποινικοποίηση συγκεκριμένων συμπεριφορών όπως την προτροπή παιδιών να συμμετέχουν σε σεξουαλικές δραστηριότητες, την προσέλευση παιδιών μέσω του διαδικτύου με στόχο τη σεξουαλική αποπλάνηση, ενδυναμώνοντας τον αποτρεπτικό χαρακτήρα του ποινικού συστήματος. Η Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και Κακοποίηση καθίσταται η πρώτη διεθνής συνθήκη που εντοπίζει και ποινικοποιεί το αδίκημα της σεξουαλικής παρενόχλησης.



Αναγνωρίζοντας το ρόλο των νέων τεχνολογιών στην εξάπλωση της βίας, η Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση, ποινικοποιεί αδικήματα όπως η σεξουαλική αποπλάνηση παιδιών μέσω διαδικτύου, καθώς και η παιδική πορνογραφία μέσω διαδικτύου. Παράλληλα, προωθεί τη χρήση του διαδικτύου ως εργαλείου στην αναζήτηση άμεσης βοήθειας από τα θύματα καθώς και στη συλλογή και αποθήκευση δεδομένων σχετικά με τα άτομα που έχουν καταδικασθεί για σεξουαλικά αδικήματα.

Η ίδια Σύμβαση, σε απόλυτη αρμονία με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, καθιερώνει διερευνητικές και δικαστικές διαδικασίες φιλικές προς τα παιδιά, προστατεύοντας τα από δευτερογενή θυματοποίηση και διαφυλάσσοντας την ιδιωτική ζωή των θυμάτων, την ταυτότητα και την εικόνα τους.

Η Σύμβαση αυτή άνοιξε για υπογραφή το 2007 και τέθηκε σε ισχύ το 2010. Η Κυπριακή Δημοκρατία αν και έχει υπογράψει τη Σύμβαση ήδη από το 2007 δεν την έχει κυρώσει, ώστε να έχει αυξημένη ισχύ έναντι των εθνικών νόμων και να ενταχθεί σταδιακά στην εθνική νομοθεσία. Αναγνωρίζοντας τη σημασία της κύρωσης της για την αποτελεσματική προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση, η Επίτροπος εντός του 2011, εγκαινίασε δημόσια διαβούλευση για περαιτέρω συζήτηση επί του θέματος, προωθώντας την εκπόνηση κυρωτικού νομοσχεδίου.

Προσχέδιο κυρωτικού νομοσχεδίου υποβλήθηκε στην Επίτροπο για εξέταση και η Επίτροπος είχε την ευκαιρία να εκφράσει τις απόψεις της για τις επί μέρους πρόνοιες που αυτό περιλαμβάνει. Η Επίτροπος επεσήμανε την ανάγκη συμπερίληψης στο κυρωτικό νομοσχέδιο προνοιών οι οποίες να επιτρέπουν την πρακτική εφαρμογή της Σύμβασης για την


Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση. Συνέστησε επίσης όπως οι συναρμόδιες Υπηρεσίες εργαστούν, από κοινού, προς αναζήτηση του τρόπου με τον οποίο θα επιτευχθεί η αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης και όπως ληφθεί απόφαση, αναφορικά με τους απαραίτητους μηχανισμούς και δομές που θα πρέπει να υιοθετηθούν για την εφαρμογή της και οι οποίοι πρέπει να προβλέπονται από το νομοσχέδιο.

Η Επίτροπος συμμετείχε σε συνεδρίες της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών καθώς και της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, κατά τις οποίες ενημέρωσε τη Βουλή για το περιεχόμενο της Σύμβασης για την Προστασία των Παιδιών από την Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση και τόνισε την αναγκαιότητα όπως η εν λόγω Σύμβαση κυρωθεί το συντομότερο δυνατό.

Η Επίτροπος παρακολουθεί στενά την εξέλιξη της διαδικασίας κύρωσης της Σύμβασης από την Κυπριακή Δημοκρατία και τονίζει την ανάγκη για επίσπευση των διαδικασιών.

2.1.2 Παρέμβαση της Επιτροπής για κατάρτισή εθνικού σχεδίου δράσης με στόχο την προστασία του παιδιού από την οικονομική και σεξουαλική εκμετάλλευση

Η Επίτροπος, επικαλούμενη τις πρόνοιες της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, οι οποίες διασφαλίζουν την προστασία του παιδιού από κάθε μορφή βίας, κινδύνου και εκμετάλλευσης συμπεριλαμβανομένων της προστασίας του παιδιού από τις παράνομες μετακινήσεις, από τις αυθαίρετες παρεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, το Δικαίωμά του για εναλλακτική φροντίδα σε περίπτωση που στερείται το οικογενειακό του περιβάλλον, την προστασία του κατά τις διαδικασίες υιοθεσίας,



την προστασία του από την οικονομική και σεξουαλική εκμετάλλευση (Άρθρα 3, 8, 11, 16, 20, 21, 32, 33, 34, 35) επεσήμανε την ανάγκη για τον καταρτισμό Εθνικού Σχεδίου Δράσης που να αφορά ειδικά στην πάταξη της εμπορίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, ξεχωριστά από το Σχέδιο Δράσης κατά της Εμπορίας Προσώπων.

Κατά την Επίτροπο, ο καταρτισμός Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά της Εμπορίας και Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης παιδιών αποτελεί επιτακτική ανάγκη, αφού εκδηλώσεις του εν λόγω φαινομένου παρουσιάζονται και στην Κύπρο. Όπως συνέστησε, στα πλαίσια συνεδρίας της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών, αυτό θα μπορούσε να γίνει είτε ανεξάρτητα, είτε στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης για την πάταξη της βίας ενάντια στα παιδιά (εντός και εκτός οικογένειας), που η ίδια προωθεί.

2.1.3 Χάραξη Εθνικής Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης για την πάταξη της βίας ενάντια στα παιδιά εντός και εκτός οικογένειας

Στα πλαίσια των προσπαθειών για δημιουργία ολοκληρωμένης εθνικής στρατηγικής και σχεδίου δράσης για τη βία ενάντια στα παιδιά που ξεκίνησε από το 2010, η Επίτροπος συνέχισε να τονίζει ότι επιβάλλεται η δημιουργία ενός πολυδιάστατου και συστηματικού πλαισίου που απαντά στο φαινόμενο της βίας ενάντια στα παιδιά, με ρεαλιστικούς στόχους και συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα που να συντονίζεται και να παρακολουθείται από μια αρμόδια Αρχή, η οποία θα υποστηρίζεται τόσο οικονομικά όσο και σε ανθρώπινο δυναμικό και να είναι βασισμένο σε επιστημονική γνώση.

2.1.4 Παρέμβαση της Επιτροπής για παροχή ψυχολογικής στήριξης προς τα παιδιά κατά τη διερεύνηση υποθέσεων σεξουαλικής κακοποίησης οι οποίες δε στοιχειοθετούνται

Με αφορμή παράπονο που υποβλήθηκε στην Επίτροπο από μητέρα και το οποίο αφορούσε σε χειρισμό περιστατικού βίας εκ μέρους των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (Υ.Κ.Ε) με φερόμενο θύτη τον πατέρα, η Επίτροπος διερεύνησε το θέμα της παροχής ψυχολογικής στήριξης εκ μέρους των Υ.Κ.Ε. προς τα παιδιά τα οποία δυνατό να εμπλέκονται ως θύματα σε υποθέσεις σεξουαλικής κακοποίησης.

Κατά τους ισχυρισμούς της παραπονούμενης, το παιδί φερόταν να έχει υπάρξει θύμα σεξουαλικής κακοποίησης από τον πατέρα του. Ωστόσο, κατά τη διερεύνηση δεν είχαν προκύψει οποιαδήποτε ευρήματα που να ενοχοποιούν τον πατέρα, γι' αυτό και σύμφωνα με την παραπονούμενη, δεν είχε παρασχεθεί οποιαδήποτε ψυχολογική στήριξη προς την οικογένεια εκ μέρους των Υ.Κ.Ε.

Μέσα από την επικοινωνία που είχε η Επίτροπος με την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μετά από παρέμβασή της, διαφάνηκε ότι η υπόθεση είχε σταματήσει να εξετάζεται ως περιστατικό βίας και ότι τύγχανε χειρισμού μόνο στα πλαίσια του προγράμματος Γονικής Μέριμνας, αφού εντωμεταξύ είχε προκύψει θέμα γονικής μέριμνας. Επιπλέον, το παιδί δεν έλαβε οποιασδήποτε ψυχολογική στήριξη εκ μέρους των Υ.Κ.Ε, άλλα ούτε και θεραπευτικής παρέμβασης από το Παιδοψυχιατρικό Τμήμα του Μακάριου Νοσοκομείου, στο οποίο είχε παραπεμφθεί, αρχικά, για διαγνωστική αξιολόγηση.

Κατά την αξιολόγηση της περίπτωσης, η Επίτροπος εξέφρασε προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων την ανησυχία της για το γεγονός ότι, ενώ το παιδί είχε υποστεί την επίπονη διαδικασία

διερεύνησης ισχυρισμού σεξουαλικής κακοποίησης από τον πατέρα του, δεν είχε τύχει καμιάς στήριξης για αποκατάσταση της ψυχοσυναισθηματικής του ισορροπίας. Επιπλέον, εξέφρασε τον προβληματισμό της για τον τερματισμό της περίπτωσης ως περιστατικού βίας και παρακολούθησής της μόνο στα πλαίσια του προγράμματος Γονικής Μέριμνας. Θέση της Επιτρόπου είναι ότι, περιπτώσεις παιδιών που βιώνουν τη διαδικασία διερεύνησης για σεξουαλική κακοποίηση, χρήζουν άμεσης θεραπευτικής παρέμβασης και ψυχολογικής στήριξης των μελών της οικογένειας από τις Υ.Κ.Ε, για όσο καιρό απαιτεί η κάθε περίπτωση.

Επιπρόσθετα, η Επίτροπος ζήτησε να ενημερωθεί: α) για τον τρόπο παρέμβασης των Υ.Κ.Ε σε περιπτώσεις οικογενειών που υπήρξε ισχυρισμός για σεξουαλική κακοποίηση παιδιού από τον ένα γονέα και δεν κατέστη δυνατό να εξακριβωθεί, ενώ εκκρεμούσε παράλληλα στο Οικογενειακό Δικαστήριο αίτηση Γονικής Μέριμνας και β) πώς ο λειτουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών μπορεί να παρέχει την απαιτούμενη στήριξη στο παιδί που πιθανόν να κακοποιήθηκε από το γονιό του καθώς και στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς του, ενώ παράλληλα χρειάζεται, για την ετοιμασία έκθεσης γονικής μέριμνας, να είναι αμερόληπτος και να περιορίζεται στον διερευνητικό του ρόλο στην οικογένεια.

Επιδιώκοντας να συμβάλει περαιτέρω στην προσπάθεια για εκσυγχρονισμό των Υ.Κ.Ε, η Επίτροπος θα εξετάσει περαιτέρω τον τρόπο παρέμβασης των Υ.Κ.Ε σε περιπτώσεις οικογενειών όπου υπήρξε ισχυρισμός για σεξουαλική κακοποίηση παιδιού από τον ένα γονέα, ενώ εκκρεμούσε αίτηση γονικής μέριμνας στο Οικογενειακό Δικαστήριο.

2.1.5 Δημόσια Παρέμβαση της Επιτρόπου για περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας που αφορούσε σε προβολή αντικοινωνικής συμπεριφοράς παιδιού ως ελαφρυντικό στοιχείο σε υπό εκδίκαση υπόθεση βίας με κατηγορούμενο τον πατέρα

Κατά την πορεία διερεύνησης κάθε καταγγελίας που αφορά εκδήλωσης οποιασδήποτε μορφής βίας κατά των παιδιών, σε οποιοδήποτε περιβάλλον, ενυπάρχει ο κίνδυνος, λόγω λανθασμένων χειρισμών, επαναθυματοποίησης των παιδιών που εμπλέκονται στην υπόθεση. Η Επίτροπος έχει κατ' επανάληψη υπογραμμίσει τον κίνδυνο αυτό, καλώντας τις εμπλεκόμενες, κατά περίπτωση, Υπηρεσίες και φορείς, να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν διαδικασίες και πρακτικές που να αποτρέπουν το ως άνω ενδεχόμενο.

Αυτός ήταν και ο στόχος δημόσιας παρέμβασης, την οποία πραγματοποίησε η Επίτροπος με αφορμή δημοσίευμα της εφημερίδας “Φιλελεύθερος” στις 22.12.2011 με τίτλο «Έδειξε στο δικαστή τα “όπλα” του γιου του – Πατέρας, που κατηγορείται για βία στην οικογένεια».

Το δημοσίευμα έκανε λόγο για την ενέργεια δικηγόρου υπεράσπισης κατηγορουμένου σε υπόθεση άσκησης βίας ενάντια στη σύζυγό του, να υποβάλει στο Δικαστήριο, σαν ελαφρυντικό στοιχείο για τον πελάτη του, την αντικοινωνική συμπεριφορά του γιου του, όπως αυτή εκφράζεται ιδιαίτερα στο χώρο των γηπέδων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το δημοσίευμα, ο δικηγόρος προσκόμισε στο Δικαστήριο αντικείμενα που, κατ' ισχυρισμό, μεταφέρονται από το παιδί στα γήπεδα, όπως ρόπαλο του μπίτζμπολ με καρφιά και χαλκοσωλήνα.

Η Επίτροπος, καταδίκασε την ενέργεια του δικηγόρου τονίζοντας ότι τέτοιες ενέργειες, επαναθυματοποιούν παιδιά προς τα οποία το



οικογενειακό τους περιβάλλον λειτουργεί κακοποιητικά, τονίζοντας ότι η βίαιη συμπεριφορά των γονιών, αποτελεί ένδειξη πλημμελούς άσκησης του γονικού ρόλου. Η Επίτροπος επεσήμανε ότι σύμφωνα με τους Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμους του 2000 και του 2004, παιδί το οποίο είναι παρόν σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, ακόμα και αν δεν στρέφεται εναντίον του, είναι το ίδιο θύμα βίας και ο γονέας θύτης και υπόλογος για τις πράξεις του.

Η Επίτροπος κάλεσε τις αρμόδιες Αρχές να προβληματιστούν στη βάση των πιο πάνω και συνέστησε προς τα ΜΜΕ να προβληματιστούν στο πώς προβάλλουν θέματα ενδοοικογενειακής βίας, ώστε να συμβάλουν στην καλλιέργεια κουλτούρας που να λειτουργεί αποτρεπτικά προς την αποδοχή της ενδοοικογενειακής βίας.

2.1.6 Εκφοβιστική Συμπεριφορά

Η εκφοβιστική συμπεριφορά δηλαδή η επιθετική συμπεριφορά που εκδηλώνεται με τη συστηματική χρήση ψυχολογικής,

λεκτικής και σωματικής βίας εναντίον κάποιου προσώπου ή ομάδας προσώπων, εκδηλώνεται σε όλα τα περιβάλλοντα όπου μπορεί να υπάρξει αλληλεπίδραση και μπορεί να έχει καταστροφικές συνέπειες τόσο για την ψυχική, όσο και για τη σωματική υγεία όσων εμπλέκονται σε αυτή.

Σε πολλές περιπτώσεις στο φαινόμενο της εκφοβιστικής συμπεριφοράς εμπλέκονται παιδιά είτε ως θύματα, είτε ως θύτες, είτε ακόμη και ως απλοί θεατές. Σύμφωνα με έρευνες, το φαινόμενο συμβαίνει με μεγάλη συχνότητα εντός της σχολικής κοινότητας αλλά και στο διαδίκτυο, το οποίο χρησιμοποιείται ευρέως από παιδιά. Ως εκ τούτου, επιβάλλεται η αναγκαιότητα για κατάλληλα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα, τα οποία να λειτουργήσουν προς το συμφέρον του παιδιού, είτε αυτό καθίσταται θύμα, είτε θύτης.

Η Επίτροπος με ενέργειες της, κατά το 2011 κινήθηκε προς την κατεύθυνση λήψης μέτρων τόσο για την πρόληψη και καταπολέμηση του διαδικτυακού, όσο και του σχολικού εκφοβισμού. (Βλέπε 2.2.5)

2.1.6.1 Διαδικτυακός Εκφοβισμός

Η Επίτροπος σε συναντήσεις που είχε με εκπροσώπους κομμάτων τόνισε ότι το θέμα της πρόληψης και καταπολέμησης του διαδικτυακού εκφοβισμού πρέπει να τεθεί στα πλαίσια μιας Εθνικής Στρατηγικής και Εθνικού Σχεδίου Δράσης, με στόχο την καταπολέμηση της βίας ενάντια στα παιδιά εντός και εκτός οικογένειας. Για το θέμα αυτό ενημέρωσε και την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παιδείας, καθώς και τα αρμόδια Υπουργεία. Κατά την εν λόγω ενημέρωση, η Επίτροπος, συμπεριέλαβε και ανέλυσε προτάσεις και ανησυχίες των παιδιών, όπως αυτές καταγράφηκαν μέσα από τη συμμετοχή των μελών της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων στο ηλεκτρονικό φόρουμ του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εφήβων Συμβούλων των Ευρωπαίων Επιτρόπων για το Παιδί (ΕΝΥΑ).

Για την Επίτροπο, ζητούμενο είναι, να τεθούν τα κατάλληλα προστατευτικά μέτρα για το παιδί (σύμφωνα με τα Άρθρα 19,14,36 της Σύμβασης), χωρίς όμως να διακυβεύονται σημαντικά δικαιώματά του που κατοχυρώνονται από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, όπως το δικαίωμα του στη συμμετοχή (άρθρο 12) και την ελεύθερη έκφραση (άρθρο 13), το δικαίωμα του στο συνεταιρίζεσθαι και συνέρχεσθαι ειρηνικά (άρθρο 15), το δικαίωμά του στην ιδιωτική ζωή (άρθρο 16), το δικαίωμά του να έχει πρόσβαση σε πληροφορίες και υλικό από τα ΜΜΕ (άρθρο 17) καθώς και το δικαίωμά του στη ψυχαγωγία και στη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή (άρθρο 31).

Θέση της Επιτρόπου είναι ότι η πολιτεία θα πρέπει να στοχεύσει στην υπεύθυνη και σφαιρική ενημέρωση του κοινού, καθώς και στην εκπόνηση προγραμμάτων ψηφιακού εγγραμματισμού, ώστε να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική διαχείριση των δυνατοτήτων που προσφέρει το διαδίκτυο, χωρίς να καλλιεργούνται φοβίες γύρω από αυτό. Οι εισηγήσεις της Επιτρόπου περιλαμβάνουν την προώθηση του ψηφιακού εγγραμματισμού τόσο ανάμεσα στα παιδιά, όσο και στους γονείς, με στόχο την ανάπτυξη κριτικής σκέψης για ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου, την έκδοση και ευρεία διανομή οδηγού ασφαλούς πλοήγησης στο διαδίκτυο, καθώς και τη διεξαγωγή εκστρατειών ευαισθητοποίησης με τη συμβολή των ΜΜΕ.

Επιπρόσθετα, η Επίτροπος προτείνει τον εντοπισμό των ομάδων υψηλού κινδύνου, έτσι ώστε να καθίσταται πιο αποτελεσματική η πρόληψη και η παρέμβαση μέσα από συγκροτημένη συνεργασία των αρμόδιων Υπηρεσιών, τη δημιουργία εξειδικευμένων δομών και προγραμμάτων παρέμβασης και θεραπείας παιδιών που έχουν πέσει θύματα εκφοβιστικής συμπεριφοράς και σεξουαλικής παρενόχλησης ή παρόμοιων απειλών στο

διαδίκτυο, την επιχορήγηση λογισμικών φίλτρων προστασίας, την εξέταση της επάρκειας των ποινών για το ηλεκτρονικό έγκλημα, καθώς και την παροχή κινήτρων σε εταιρείες για δημιουργία διαδικασιών αυτορρύθμισης καθώς και για τη συμμετοχή τους στο Ευρωπαϊκό Μνημόνιο για την Ασφαλέστερη Χρήση του Διαδικτύου.

Παράλληλα, η Επίτροπος εντόπισε ότι υπάρχει νομοθετικό κενό ως προς την εποπτεία των παροχών δικτύων ή/και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, σε ότι αφορά στον έλεγχο του περιεχομένου που διακινείται μέσω του δικτύου ή των υπηρεσιών που αυτοί παρέχουν, με αποτέλεσμα τα παιδιά να μην προστατεύονται από επικίνδυνο ή επιβλαβές περιεχόμενο στο διαδίκτυο αλλά και γενικότερα στα δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Υπό το φως του νομοθετικού αυτού κενού, η Επίτροπος, προτίθεται να συστήσει με γραπτή επιστολή της προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ως το καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργείο για την προστασία και ευημερία των παιδιών, να προβεί άμεσα σε συντονισμό με άλλες Αρχές της Δημοκρατίας, στην ετοιμασία σχετικής νομοθεσίας η οποία να καλύπτει το εν λόγω κενό και η οποία να διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις της Δημοκρατίας, όπως αυτές απορρέουν τόσο κάτω από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, όσο και τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη.

2.2 Διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας



2.2.1 Συμμετοχή της Επιτροπής στην εκστρατεία «Ένα στα Πέντε» του Συμβουλίου της Ευρώπης με στόχο τον τερματισμό της Σεξουαλικής Βίας ενάντια στα Παιδιά

Παράλληλα με τις ενέργειές της για την προώθηση της κύρωσης της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση, η Επιτροπή, ανέπτυξε εντός του 2011 σε σχέση με τα θέματα που αφορούν την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση, ουσιαστική δράση σε ότι αφορά την ενημέρωση, την ευαισθητοποίηση και την κινητοποίηση του κοινού. Η δράση αυτή της Επιτροπής έλαβε χώρα στα πλαίσια της συμμετοχής της στην πανευρωπαϊκή εκστρατεία ευαισθητοποίησης του Συμβουλίου της Ευρώπης με στόχο την προώθηση της Σύμβασης.

Η εκστρατεία, κάτω από τον τίτλο, «Ένα στα Πέντε», που παραπέμπει στην τραγική πραγματικότητα ότι ένα στα πέντε παιδιά στην Ευρώπη καθίσταται θύμα σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, έθεσε ως άξονες δράσης, από τη μια την υλοποίηση των κατάλληλων νομοθετικών μεταρρυθμίσεων, και από την άλλη, την καλλιέργεια κουλτούρας προστασίας των παιδιών από τη σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση.

Πιο συγκεκριμένα, κύριοι στόχοι της εκστρατείας είναι η προώθηση της υπογραφής, κύρωσης και εφαρμογής της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και Σεξουαλική Κακοποίηση (Lanzarote, 25.Χ.2007), καθώς και ο εφοδιασμός των παιδιών, των οικογενειών τους/φροντιστών και της κοινωνίας, γενικότερα, με γνώση, καθώς και ικανότητες για την πρόληψη και καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της δημιουργίας ευαισθητοποίησης για την πλήρη έκταση της σεξουαλικής κακοποίησης ενάντια στα παιδιά.



Η Επίτροπος ενεργώντας στα πλαίσια του θεσμικού της ρόλου και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές υποδείξεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, κατά το 2011, άσκησε έλεγχο προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για τη σύσταση Εθνικής Επιτροπής για τη διεξαγωγή της εκστρατείας, αναλαμβάνοντας, ταυτόχρονα, δράσεις ευαισθητοποίησης και διαφώτισης της κυπριακής κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών, γύρω από το θέμα.

2.2.2 Σύσταση Εθνικής Επιτροπής στην Κύπρο για τη Διεξαγωγή της Εκστρατείας «Ένα στα Πέντε»

Η Επίτροπος ενεργώντας σύμφωνα με τις υποδείξεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, έθεσε ως σημαντικό μέλημά της, κατά το 2011, την κινητοποίηση των διαφόρων τοπικών φορέων, για τη σύσταση Εθνικής Επιτροπής για το συντονισμό των ενεργειών, στα πλαίσια της εκστρατείας «Ένα στα Πέντε».

Μετά και από παρότρυνση της Επιτροπής, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, που ανέλαβε το ρόλο του εθνικού συντονιστή της εκστρατείας «Ένα στα Πέντε», δρομολόγησε την πραγματοποίηση σύσκεψης για τη σύσταση Εθνικής Επιτροπής, με τη συμμετοχή αρμόδιων φορέων (Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, ΜΚΟ).

Κατά την εν λόγω σύσκεψη, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 30 Μαΐου 2011 και της οποίας προήδρευσε η Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αποφασίστηκε όπως προσκληθούν όλοι οι αρμόδιοι φορείς (Κοινοβουλευτικοί Εκπρόσωποι, Υπουργεία, ΜΚΟ, ΜΜΕ, Εκπρόσωποι Δήμων/ Κοινοτήτων, ακαδημαϊκοί κ.α.) ώστε να συμμετάσχουν στη σύσταση Εθνικής Επιτροπής για τη διεξαγωγή της εκστρατείας «Ένα στα Πέντε». Τα μέλη της Εθνικής Επιτροπής αναμένεται να αναλάβουν επί μέρους δράσεις -το καθένα σύμφωνα

με τις υφιστάμενες αρμοδιότητές του – στα πλαίσια της εκστρατείας. Επιπλέον, κατά τη σύσκεψη, αποφασίστηκε η ετοιμασία ενός τετραετούς σχεδίου δράσης για την προώθηση της εκστρατείας στην Κύπρο.

2.2.3 Δράσεις της Επιτροπής στα πλαίσια της εκστρατείας «Ένα στα Πέντε» κατά της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης των παιδιών

Στα πλαίσια της εκστρατείας «Ένα στα Πέντε», η Επίτροπος συμμετείχε στην προετοιμασία διαφόρων δράσεων ευαισθητοποίησης.

Η Επίτροπος συνέβαλε στην προώθηση του υλικού της εκστρατείας σε παιδιά και σε γονείς μέσω των υφιστάμενων προγραμμάτων του Θεσμού. Παράλληλα, διατήρησε επικοινωνία με τον ΜΚΟ Hope for Children - τον επίσημο συνεργάτη του Συμβουλίου της Ευρώπης στην Κύπρο, στα πλαίσια της ως άνω εκστρατείας -για την προσαρμογή στην Ελληνική, την έκδοση και προώθηση στην κυπριακή κοινωνία του παραμυθιού “The Underwear rule”. Το παραμύθι αποτελεί ένα ενημερωτικό εργαλείο με το οποίο οι γονείς μπορούν να διδάξουν τα παιδιά τους πώς να προστατεύονται από τη σεξουαλική βία.

Στα πλαίσια της εκστρατείας προγραμματίζεται επίσης η συνεργασία με βιομηχανίες γάλακτος, ώστε να επιτευχθεί συμφωνία, για τη διάδοση του λογοτύπου της εκστρατείας, μέσω των προϊόντων των γαλακτοβιομηχανιών.

2.2.4 Συμμετοχή σε εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης ενάντια στη σεξουαλική βία κατά των παιδιών

Η Επίτροπος ενημερώνει τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς σχετικά με τους στόχους της εκστρατείας του Συμβουλίου της Ευρώπης «Ένα στα Πέντε», κατά τη συμμετοχή της σε σχολικές εκδηλώσεις. Αυτό έπραξε και



κατά την εκδήλωση των Εταιρικών Σχολείων Unesco η οποία πραγματοποιήθηκε στο Λύκειο Κολοσσίου στις 12.12.2011, με στόχο τη γνωριμία των μαθητών με τη Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση, παρουσία της Συμβούλου του προγράμματος του Συμβουλίου της Ευρώπης «Κτίζοντας μια Ευρώπη με και για τα Παιδιά» κας Tina-Maria Levamo.

Η Επίτροπος στηρίζει επίσης τις δράσεις των υπόλοιπων φορέων της εκστρατείας, όπως τον διορισμό του συνθέτη Γιώργου Θεοφάνους ως πρέσβη καλής θελήσεως της Εκστρατείας, που πραγματοποιήθηκε σε εκδήλωση που διοργάνωσε ο ΜΚΟ Hope for Children.



2.2.5 Σχολικός Εκφοβισμός

Η Επίτροπος αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στο φαινόμενο του Σχολικού Εκφοβισμού και προγραμματίζει δράσεις που αφορούν στην πρόληψη και αντιμετώπισή του.

Κατά το 2011, η Επίτροπος διατήρησε σταθερή επικοινωνία με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και παρακολούθησε στενά τις προγραμματιζόμενες δράσεις. Παράλληλα, κατά τις επισκέψεις που πραγματοποίησε στα σχολεία, η Επίτροπος ενημέρωσε τους διδάσκοντες και το διοικητικό προσωπικό, σχετικά με το φαινόμενο αυτό και συγχρόνως επεδίωξε να ενημερωθεί για την έκταση του φαινομένου, καθώς και για το χειρισμό εκδηλώσεων εκφοβισμού στα συγκεκριμένα σχολεία.

Επίσης μέσα από το πρόγραμμα «Στη Δικαιωματοχώρα» (Βλέπε 3.2.1) το οποίο διοργανώνει το Γραφείο της Επιτρόπου δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη κουλτούρας σεβασμού των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, καθώς και στην ευαισθητοποίηση και ενδυνάμωση των παιδιών σε θέματα εκφοβισμού.

Επιπρόσθετα, η Επίτροπος έθεσε υπό την αιγίδα της και στήριξε το Πρόγραμμα για την Αντιμετώπιση του Σχολικού Εκφοβισμού “Remove the Power”. Στόχοι του συγκεκριμένου προγράμματος είναι α) η ενημέρωση και διαπαιδαγώγηση όλης της σχολικής μονάδας για το φαινόμενο του Σχολικού Εκφοβισμού, β) η προώθηση της ανάμειξης των γονέων σε δραστηριότητες που αφορούν τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους πάνω στο θέμα του Σχολικού Εκφοβισμού και η γεφύρωση των σχέσεων τους με τους εκπαιδευτικούς, γ) η δημιουργία ολικής πολιτικής παρέμβασης της σχολικής μονάδας για την αντιμετώπιση του φαινομένου και δ) η ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης των μαθητών μέσω του θεατρικού παιχνιδιού.

2.2.6 Λειτουργία των εναρμονισμένων αριθμών 116111 και 116000

Κατά το 2011, η Επίτροπος συνέχισε να συμμετέχει στη διαδικασία λειτουργίας των κοινών ευρωπαϊκών γραμμών 116 111 (τηλεφωνική γραμμή άμεσης βοήθειας για παιδιά) και 116 000 (ανοικτή τηλεφωνική γραμμή για παιδιά που αγνοούνται). Η δημιουργία των κοινών τηλεφωνικών γραμμών κατέστη υποχρεωτική, με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2007(2207/116/EC).

Η γραμμή άμεσης βοήθειας για παιδιά 116 111 παρέχει τη δυνατότητα σε παιδιά και εφήβους να εκφράσουν τις ανησυχίες τους, να ζητήσουν βοήθεια για θέματα που τους απασχολούν, να ενημερωθούν για τα δικαιώματά τους, να επικοινωνήσουν σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης και να παραπεμφθούν σε κυβερνητικές ή άλλες υπηρεσίες, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Η ανοικτή τηλεφωνική γραμμή για παιδιά που αγνοούνται 116 000 έχει στόχο την αναφορά περιστατικών εξαφάνισης παιδιών, είτε από

τους οικείους τους, είτε από τα ίδια τα παιδιά, ώστε να γίνεται δυνατή η άμεση κινητοποίηση όλων των αρμόδιων φορέων (Αστυνομία, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας) καθώς και η ψυχολογική στήριξη των καταγγελλόντων. Η γραμμή 116 000 θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη σε γονείς και παιδιά που ταξιδεύουν, καθώς τα άτομα που απαντούν στις κλήσεις μπορούν να τους παραπέμψουν στις αρμόδιες Αρχές της χώρας. Η λειτουργία της γραμμής στοχεύει γενικότερα στην προστασία των παιδιών από κάθε είδους βία και εκμετάλλευση, σύμφωνα με τις πρόνοιες της Σύμβασης.

Η Επίτροπος συμμετείχε στη διαδικασία ανάθεσης της λειτουργίας των γραμμών σε ΜΚΟ και τόνισε την ανάγκη για την επαγγελματική κατάρτιση των ατόμων που θα τις χειρίζονται, ώστε να μπορούν να προσφέρουν την κατάλληλη στήριξη στα άτομα που καλούν τη γραμμή. Επέμεινε, επίσης, στην εποπτεία των γραμμών από κρατικό φορέα, τουλάχιστον για τα δύο πρώτα χρόνια, ο οποίος θα λογοδοτεί στην Επίτροπο και θα την ενημερώνει για τα πορίσματά του, ώστε να προβαίνει, στη συνέχεια, η ίδια σε συστάσεις για την καλύτερη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών που έχουν άμεσο ή έμμεσο συμφέρον από τη λειτουργία των γραμμών.

Η γραμμή 116 111 εκχωρήθηκε στο Σύνδεσμο Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια και λειτούργησε το 2011. Για τη γραμμή 116 000 δεν υπήρξε ενδιαφέρον από κανένα ΜΚΟ για τη λειτουργία της και ως εκ τούτου αποφασίστηκε η επαναπροκήρυξή της.

2.3 Ενδυνάμωση και συμμετοχή των παιδιών



2.3.1 Συμμετοχή του Γραφείου της Επιτρόπου στο Πρόγραμμα DAPHNE III «Τερματισμός της Βίας Ενάντια στα Παιδιά υπό Κράτηση» το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Τα παιδιά υπό κράτηση αποτελούν μια ομάδα παιδιών η οποία βρίσκεται σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση όσον αφορά την άσκηση βίας. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος αποφάσισε τη συμμετοχή του Γραφείου της σε διετές Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα DAPHNE III, με θέμα «Τερματισμός της Βίας ενάντια σε Παιδιά υπό Κράτηση». Το Πρόγραμμα ξεκίνησε το Φεβρουάριο 2011 και έχει τους ακόλουθους εταίρους:

1. The International Juvenile Justice Observatory (Belgium)
2. DCI-the Netherlands
3. The Commissioner for Children's Rights in Cyprus
4. The Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights (Austria) and
5. Save the Children Romania



Σκοπός του Προγράμματος είναι, μέσα από τη συνεργασία με παιδιά που έχουν εμπειρία κράτησης, να γίνουν ενέργειες ώστε να επηρεαστούν άτομα που λαμβάνουν αποφάσεις, καθώς και επαγγελματίες που εμπλέκονται στη σύλληψη και την κράτηση ανηλίκων, για να τερματιστεί η βία ενάντια στα παιδιά υπό κράτηση.

Το Πρόγραμμα ολοκληρώνεται σε 3 φάσεις. Η πρώτη φάση διεκπεραιώθηκε το 2011 και περιλαμβάνει έρευνα σε εθνικό επίπεδο, ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός στον οποίο η εθνική νομοθεσία, πολιτικές και πρακτικές που ακολουθούνται και αφορούν

στην προστασία από τη βία, παιδιών υπό κράτηση, συμβαδίζουν με διεθνείς νομικές υποχρεώσεις.

Η πιο πάνω έρευνα έδειξε ότι, το δικαίωμα των παιδιών υπό κράτηση για προστασία από κάθε μορφή βίας απορρέει κυρίως από το γενικό ανθρώπινο δικαίωμά τους να μην υποβάλλονται σε βασανιστήρια καθώς και σε απάνθρωπους και μειωτικούς χειρισμούς. Το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας καθώς και από πληθώρα Διεθνών Οργάνων για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Ωστόσο, το γενικό αυτό δικαίωμα δεν κατοχυρώνεται σε εθνικές νομοθεσίες οι οποίες αναφέρονται συγκεκριμένα σε παιδιά. Πρόνοιες που υπάρχουν στον Περί Παιδιών (Τροποποιητικό) Νόμο του 2011 αφήνουν ανοιχτό το ενδεχόμενο επιβολής οποιασδήποτε τιμωρίας στο παιδί, συμπεριλαμβανομένης και της σωματικής τιμωρίας από τα άτομα που είναι υπεύθυνα για τη φροντίδα τους. Η νομοθεσία που αφορά τη χρήση βίας ενάντια σε άτομα υπό κράτηση δε συμπεριλαμβάνει πρόνοιες ειδικά για τα παιδιά ώστε να λαμβάνεται υπόψη η ιδιαιτερότητα και η ευπάθειά τους. Ταυτόχρονα, ενώ υπάρχει γενική πρόσβαση των ατόμων υπό κράτηση σε ανεξάρτητους ελεγκτικούς μηχανισμούς, οι διαδικασίες δεν είναι φιλικές προς τα παιδιά. Ο νόμος που αφορά τους Ανήλικους Παραβάτες χρειάζεται να εναρμονιστεί με τη Σύμβαση, αφού δεν περιέχει πρόνοιες που να προστατεύουν το παιδί από κάθε μορφή βίας και κακομεταχείρισης, ενώ αντίθετα περιλαμβάνει πρόνοιες που αφήνουν ανοιχτή την πιθανότητα μαστιγώματος των παιδιών. Οι γενικές Αρχές της Σύμβασης, όπως το δικαίωμα στη ζωή την επιβίωση και την ανάπτυξη, το δικαίωμα της μη-διάκρισης και το δικαίωμα

της συμμετοχής δεν αντικατοπτρίζονται στο σχετικό νομοθετικό πλαίσιο. Μεγάλη έλλειψη αποτελεί επίσης το ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα σχετικά με την κατάσταση των παιδιών που τελούν υπό κράτηση, καθώς επίσης και για τη χρήση βίας εναντίον τους.

Βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας, η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι ύψιστης σημασίας η Κύπρος να αναθεωρήσει το παρόν νομικό πλαίσιο που αφορά τα παιδιά που έρχονται σε αντιπαράθεση με το νόμο, ώστε να εναρμονιστεί με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι επίσης τα παιδιά υπό κράτηση να κρατούνται σε ξεχωριστούς χώρους από τους ενήλικες και να δημιουργηθεί βάση δεδομένων σχετικά με την κατάσταση των παιδιών που τελούν υπό κράτηση και τη βία που ασκείται εναντίον τους. Σε αυτή τη βάση θα προγραμματιστεί και η δράση της Επιτροπής τα επόμενα έτη.

Η δεύτερη φάση του Προγράμματος, η οποία ξεκίνησε το 2011 και θα ολοκληρωθεί το 2012, σκοπεύει στη συνάθροιση και υποστήριξη μιας ομάδας ανήλικων με εμπειρία κράτησης οι οποίοι θα αποτελέσουν την Ομάδα Έρευνας (Young Investigation Team-YIT). Η ομάδα αυτή θα πάρει συνεντεύξεις από άλλους ανήλικους με εμπειρία κράτησης με στόχο τη συλλογή των απόψεων των παιδιών όσον αφορά την άσκηση βίας σε παιδιά υπό κράτηση. Η προετοιμασία των μελών της Ομάδας Έρευνας (YIT) θα γίνει από ειδικά εκπαιδευμένα άτομα.

Με τη συμπλήρωση των συνεντεύξεων θα συνταχθεί μια Έκθεση Έρευνας (Investigation Report) από κάθε χώρα καθώς και μια Ενοποιημένη Έκθεση (Consolidated Report) που να δείχνει τα πορίσματα των συνεντεύξεων καθώς και τις εισηγήσεις των παιδιών για δράσεις που θα έχουν ως



αποτέλεσμα τον τερματισμό της βίας σε παιδιά υπό κράτηση.

Στην τρίτη φάση του Προγράμματος, τα παιδιά που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις θα ενδυναμωθούν ώστε να φέρουν σε πέρας εκστρατεία για τον τερματισμό της βίας ενάντια σε παιδιά υπό κράτηση. Η εκστρατεία θα περιλαμβάνει συναντήσεις με άτομα σε θέσεις- κλειδιά για το θέμα και ενημέρωση του κοινού. Κάθε μια από τις συμμετέχουσες χώρες θα ετοιμάσει μια ενοποιημένη έκθεση που να καλύπτει τις δραστηριότητες, τα επιτεύγματα, τη νέα γνώση και εισηγήσεις για επόμενες δράσεις.

2.3.2 Προτάσεις του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εφήβων Συμβούλων (ΕΝΥΑ) για την καταπολέμηση και πρόληψη της βίας

Το θέμα της βίας συζητήθηκε κατά τη συνάντηση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εφήβων Συμβούλων (ΕΝΥΑ-Βλέπε 1.3.1.1) που πραγματοποιήθηκε στο Μπέλφαστ στις 15-16 Ιουλίου 2011. Η Ομάδα των Εφήβων Συμβούλων (Βλέπε 1.3.1) συζήτησε το θέμα της βίας και έθεσε ως τομείς προτεραιότητας τον τερματισμό της φυσικής τιμωρίας, της ενδοοικογενειακής βίας και του εκφοβισμού. Πρότεινε επίσης δράσεις για ανάληψη από τους Επιτρόπους, που περιελάμβαναν την προώθηση εκστρατειών ενημέρωσης γύρω από τα συγκεκριμένα θέματα, την εκπαίδευση εφήβων ως διαμεσολαβητών συγκρούσεων με συνομήλικούς τους (peer mediation), την απαίτηση από τους αρμόδιους φορείς να γίνεται τακτική αξιολόγηση υφιστάμενων προγραμμάτων που αφορούν τη βία ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητά τους, την άσκηση πίεσης για δημιουργία τράπεζας δεδομένων ώστε να υπάρχουν στατιστικά στοιχεία σχετικά με το φαινόμενο, την αίτηση όπως τα θέματα των δικαιωμάτων του παιδιού και της καταπολέμησης της βίας συμπεριληφθούν στην προϋπηρεσιακή κατάρτιση των επαγγελματιών που



ασχολούνται με παιδιά, κτλ. Σχετική ανακοίνωση έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Επιτροπής www.childcom.org.cy/ στην ενότητα Ομάδα Εφήβων Συμβούλων (Νέα, Δραστηριότητες και Εκδηλώσεις της Ομάδας-Αρχείο Ιούλιος 2011)

2.3.3 Άλλες Ενέργειες

Η Επίτροπος μέσα από τη δράση της προωθεί την ενδυνάμωση των παιδιών, ώστε σταδιακά να καταστούν αυτόνομα και να μπορούν να αυτό-προστατεύονται από τη βία. Το παραμύθι «The underwear rule» του οποίου την έκδοση παρακολουθεί η Επίτροπος στα πλαίσια της εκστρατείας κατά της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης και Κακοποίησης «Ένα στα Πέντε», έχει ως στόχο να διδάξει σε πολύ μικρά παιδιά με τρόπο έμμεσο και συμβατό προς την ηλικία τους, να αναγνωρίζουν τη σεξουαλική βία και να μπορούν να αναφέρουν έγκαιρα σε έμπιστους ενήλικες, τυχόν βίαιες συμπεριφορές που έχουν βιώσει (Βλέπε 2.2.3).

3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ



ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η εκπαίδευση αποτελεί αναφαίρετο ανθρώπινο δικαίωμα που κατοχυρώνεται σε αριθμό Διεθνών Πράξεων Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, περιλαμβανομένης της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Το άρθρο 27 της Σύμβασης, δεσμεύει τα Κράτη να καθιστούν τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους και να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαφόρων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τις οποίες να καθιστούν προσιτές και ανοιχτές σε κάθε παιδί. Ωστόσο, σύμφωνα με τη Σύμβαση, το δικαίωμα στην εκπαίδευση δεν εξαντλείται στη δυνατότητα του παιδιού να έχει πρόσβαση στο σχολείο αλλά επεκτείνεται, αγγίζοντας ουσιαστικές πτυχές του περιεχομένου και της μορφής της εκπαίδευσης που ένα παιδί δικαιούται να λαμβάνει (άρθρο 29). Κάθε παιδί έχει δικαίωμα σε μια εκπαίδευση η οποία να αποσκοπεί στην ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του καθώς και των ιδιαίτερών του ικανοτήτων στο μέγιστο βαθμό και η οποία θα παρέχεται μέσα από διαδικασίες και σε ένα πλαίσιο θεμελιωμένο στις αρχές που θέτει η Σύμβαση. Σύμφωνα με το πνεύμα της Σύμβασης, η εκπαίδευση οφείλει να αντιμετωπίζει το παιδί ως αυτόνομη ολοκληρωμένη οντότητα, η οποία πρέπει να τυγχάνει σεβασμού στα πλαίσια του εκπαιδευτικού συστήματος, να μπορεί να εκφέρει άποψη και να συμμετέχει ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού στην εκπαίδευση, όπως αυτή προσεγγίζεται πιο πάνω, είναι ευθύνη και νομική υποχρέωση του κράτους.



ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ-ΓΕΝΙΚΑ

Στη διάρκεια του 2011 η Επίτροπος απέδωσε ιδιαίτερη έμφαση στο θέμα της πρόσβασης των ευάλωτων ομάδων στην εκπαίδευση και στο περιεχόμενο που αυτή θα πρέπει να προσλαμβάνει. Συγκεκριμένα, η Επίτροπος έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στα θέματα της Ειδικής Εκπαίδευσης έχοντας κατά νου ένα εκπαιδευτικό σύστημα ανοιχτό και υποστηρικτικό για όλα τα παιδιά. Παράλληλα, επεδίωξε να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στα ζητήματα που προκύπτουν μέσα από την άτυπη μετανάστευση και την αστάθεια που αυτή δημιουργεί για τα παιδιά με μεταναστευτικό βιογραφικό.

Σημαντικό μέρος της δράσης της Επιτροπής επικεντρώθηκε στις προκλήσεις ενώπιον των οποίων φέρνει το κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα η πολυπολιτισμικότητα, υπό τη μορφή που αυτή εμφανίζεται στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια. Παράλληλα, η Επίτροπος προώθησε την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο χώρο της εκπαίδευσης εμπλέκοντας εκπαιδευτικούς και μαθητές σε εργαστηριακά σεμινάρια με στόχο την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων γύρω από τα Δικαιώματα του Παιδιού. Επιπλέον, πτυχές που αφορούν στο χώρο της εκπαίδευσης, είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν, τα μέλη της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων της Επιτροπής, με παιδιά από αντίστοιχες ομάδες, μέσα από το ηλεκτρονικό φόρουμ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εφήβων Συμβούλων (ENYA). Τα θέματα που αναδύθηκαν μέσα από το φόρουμ, παρουσιάστηκαν από ένα μέλος της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων της Επιτροπής, κατά το ετήσιο συνέδριο του Δικτύου των Ευρωπαίων Επιτρόπων για το Παιδί, που πραγματοποιήθηκε στη Βαρσοβία.

Τέλος, για την Επίτροπο, ο χώρος του σχολείου είναι προνομιακό πεδίο για την ανάπτυξη δράσεων ενδυνάμωσης των παιδιών και εφαρμογής στην πράξη και στη βάση ολοκληρωμένου πλάνου του δικαιώματος στη Συμμετοχή.

3.1 Έλεγχος- παρακολούθηση νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών



3.1.1 Η διασφάλιση του δικαιώματος στην εκπαίδευση για τα παιδιά των άτυπων μεταναστών

Τα παιδιά των άτυπων μεταναστών, δηλαδή παιδιά που έχουν γονείς οι οποίοι διαμένουν στις ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές, ενώ το καθεστώς τους παραμένει αδιευκρίνιστο, αποτελούν μία ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα παιδιών, αφού πολλές φορές υπόκεινται σε ασταθείς συνθήκες διαβίωσης με αποτέλεσμα να μην είναι σε θέση να ασκήσουν αποτελεσματικά ή και καθόλου, το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι γονείς στερούνται του δικαιώματος να εργαστούν στις περιοχές που ελέγχει η Δημοκρατία, με αποτέλεσμα τα δικαιώματα των παιδιών να τίθενται σε κίνδυνο.

Η Επίτροπος, με σημείο αναφοράς τη Σύμβαση- και ειδικότερα τις Αρχές της Μη Διάκρισης και της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού - και τις απορρέουσες από αυτή υποχρεώσεις των Συμβαλλομένων Κρατών, θεωρεί αδιαμφισβήτητη τη θέση ότι, κανένα παιδί δεν μπορεί να θυματοποιείται εξαιτίας των επιλογών των γονιών του. Στη βάση της θέσης αυτής, το Κράτος έχει υποχρέωση να διασφαλίσει το πλήρες φάσμα των δικαιωμάτων τους περιλαμβανομένης και της εκπαίδευσης, σε κάθε παιδί, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς παραμονής των γονιών του στη χώρα, και τις παροχές ή μη που μπορούν να απολαμβάνουν ένεκα αυτού.

Η Επίτροπος ενήργησε στη βάση των πιο πάνω, ανταποκρινόμενη σε παράπονο που της υποβλήθηκε από άτυπο μετανάστη του οποίου είχε λήξει η άδεια παραμονής που του παραχωρήθηκε για ανθρωπιστικούς λόγους. Με τη συγκεκριμένη επιστολή διατυπωνόταν αίτημα να παραχωρηθεί στο παιδί του η δυνατότητα να παρακολουθεί



μαθήματα αγγλικών δωρεάν, παρά το γεγονός ότι ο ίδιος δεν ήταν δικαιούχος δημοσίου βοηθήματος (καθότι άτυπος μετανάστης και ανεξάρτητα από την οικονομική του κατάσταση). Η Επίτροπος με παρέμβασή της προς τον Υπουργό Παιδείας υποστήριξε το συγκεκριμένο αίτημα. Στην παρέμβασή της η Επίτροπος ζήτησε όπως η απόφαση του Υπουργείου ληφθεί στη βάση της πραγματικής οικονομικής κατάστασης της οικογένειας του αιτούντος, ανεξάρτητα, από το καθεστώς παραμονής τους στην Κύπρο.

3.1.2 Κατανομή παιδιών με μεταναστευτικό βιογραφικό σε σχολεία/εκπαιδευτικές περιφέρειες

Ο τρόπος με τον οποίο κατανέμονται τα παιδιά με μεταναστευτικό βιογραφικό στα σχολεία είναι ένα θέμα το οποίο απασχόλησε την Επίτροπο, μετά από παράπονο το οποίο της υποβλήθηκε από τον πρόεδρο του Συνδέσμου Γονέων και Κηδεμόνων Δημοτικού Σχολείου. Συγκεκριμένα, ο παραπονούμενος προέβαλλε τον ισχυρισμό ότι συγκεκριμένο σχολείο τείνει να «γκετοποιηθεί» λόγω της δυσανάλογης παρουσίας σε αυτό παιδιών με μεταναστευτικό βιογραφικό. Ο παραπονούμενος πρότεινε τον επαναπροσδιορισμό των εκπαιδευτικών περιφερειών, κατά τρόπο που να οδηγεί σε μια ομαλή κατανομή των παιδιών με μεταναστευτικό βιογραφικό στα διάφορα σχολεία μιας περιοχής και, κατ' επέκταση, στην καλύτερη ένταξή τους στην Κυπριακή κοινωνία.

Η Επίτροπος σε σχετική παρέμβασή της προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού επεσήμανε ότι το συγκεκριμένο θέμα άπτεται άμεσα των πολιτικών που εφαρμόζονται στο θέμα της ένταξης των μεταναστών στη σχολική κοινότητα και την κοινωνία γενικότερα, καθώς και στο ζήτημα της δημιουργίας τέτοιων συνθηκών που να προωθούν τη

διαπολιτισμική επικοινωνία και να προάγουν το πνεύμα κατανόησης, ειρήνης και συνεργασίας ανάμεσα σε άτομα που ανήκουν σε διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο. Η Επίτροπος, με την παρέμβασή της αυτή, ζήτησε να ενημερωθεί σε σχέση με τα μέτρα και τα εκπαιδευτικά προγράμματα που το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού εφαρμόζει στο συγκεκριμένο σχολείο προκειμένου να αντιμετωπίσει την εκπαιδευτική, αλλά και κοινωνική κατάσταση που έχει διαμορφωθεί σε αυτό. Περαιτέρω, η Επίτροπος ζήτησε να ενημερωθεί σχετικά με τη γενικότερη πολιτική του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού σε ότι αφορά στη στήριξη εκείνων των σχολείων, όπου η συγκέντρωση μαθητών με μη ελληνοκυπριακή καταγωγή είναι ιδιαίτερα αυξημένη.

Το Υπουργείο απάντησε πως συμμεριζόταν και το ίδιο αυτές τις ανησυχίες γι' αυτό και έχει ήδη προχωρήσει στον επαναπροσδιορισμό των εκπαιδευτικών περιφερειών των τριών γειτονικών σχολείων της συγκεκριμένης περιοχής για ισόρροπη κατανομή των παιδιών αυτής της κατηγορίας στα σχολεία, διατηρώντας παράλληλα τις ισχύουσες πρόνοιες του περί Εκπαιδευτικών Περιφερειών Νόμου του 1991 που επιτρέπει σε παιδιά της ίδιας οικογένειας να φοιτούν στο ίδιο σχολείο, ανεξαρτήτως της περιφέρειας στην οποία εμπίπτουν. Παράλληλα, αναφέρθηκε σε μέτρα που λαμβάνονται εντός του σχολείου, με στόχο την ενδυνάμωση της συγκεκριμένης ομάδας μαθητών, όπως η παραχώρηση σημαντικού αριθμού διδακτικών περιόδων για ενίσχυση των αλλόγλωσσων και αναλφάβητων μαθητών που ήδη φοιτούν στο σχολείο, η μείωση του αριθμού των μαθητών σε κάθε τμήμα, η ανέγερση και αξιοποίηση της αίθουσας πολλαπλής χρήσης κ.α. Η Επίτροπος αξιολογεί την απάντηση του Υπουργείου προκειμένου να επανέλθει με παρατηρήσεις και υποδείξεις.



3.1.3 Κατάθεση απόψεων σε εισηγητική έκθεση που κατέθεσε το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού για τροποποίηση των περί Λειτουργίας των Δημοσίων Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης (Τροποποιητικών) Κανονισμών του 2011

Η Επίτροπος είχε εισηγηθεί κατά το 2009 και το 2010 την τροποποίηση των περί Λειτουργίας Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης Κανονισμών προκειμένου αυτοί να είναι συμβατοί με το γράμμα αλλά και το πνεύμα που διέπει τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Το 2011 η Επίτροπος κλήθηκε από την Επιτροπή Παιδείας της Βουλής να καταθέσει τις απόψεις της αναφορικά με την Εισηγητική Έκθεση για τροποποίηση συγκεκριμένων άρθρων των ως άνω Κανονισμών που έφερε ενώπιόν της το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

Η Επίτροπος διαπίστωσε με ικανοποίηση την τροποποίηση του κανονισμού 17 των βασικών κανονισμών που εισάγει την απαγόρευση κάθε μορφής σωματικής βίας ως παιδαγωγικού μέτρου. Η Επίτροπος σημείωσε ότι η συγκεκριμένη τροποποίηση είναι απόλυτα συμβατή με το άρθρο 28(2) της Σύμβασης, το οποίο αναφέρεται ειδικά στο θέμα της σχολικής πειθαρχίας και τονίζει την υποχρέωση των κρατών να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, ώστε η σχολική πειθαρχία να είναι συμβατή με την αξιοπρέπεια του παιδιού ως ανθρώπινου όντος. Παράλληλα, η τροποποίηση είναι εναρμονισμένη με την πανευρωπαϊκή απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας των παιδιών όπως ορίζεται από το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Η Επίτροπος επικρότησε επίσης τις προτεινόμενες τροποποιήσεις σε ότι αφορά το πειθαρχικό μέτρο της αλλαγής του σχολικού περιβάλλοντος (διά παντός αποβολή)

σημειώνοντας ότι αυτές κινούνταν προς τη σωστή κατεύθυνση, καθώς ενσωματώνουν το δικαίωμα του παιδιού να συμμετέχει στις αποφάσεις που το αφορούν και να λαμβάνεται υπόψη η άποψη του σύμφωνα με το βαθμό ωριμότητάς του ενώ, την ίδια στιγμή, ενσωματώνουν την Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού.

Συγκεκριμένα, οι τροποποιήσεις που δρομολογούνται προβλέπουν ότι θα πρέπει να ζητείται και να λαμβάνεται υπόψη σε κάθε στάδιο της διαδικασίας η άποψη του παιδιού καθώς και η άποψη ειδικών ή/και εκπαιδευτικών οι οποίοι βρίσκονται σε συνεχή επικοινωνία με το παιδί. Προνοείται επίσης, ότι η λήψη απόφασης εκ μέρους της Επιτροπής θα πρέπει να γίνεται με γνώμονα πάντοτε την Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού και ότι θα υπάρχει δυνατότητα προσφυγής από τον κηδεμόνα του παιδιού σε Δευτεροβάθμιο Σώμα για αναίρεση της απόφασης. Η Επίτροπος εισηγήθηκε, όπως περιληφθούν στην τροποποιημένη νομοθεσία προσθήκες που να επιτρέπουν στο Δευτεροβάθμιο Σώμα να μπορεί να καλέσει ενώπιον του οποιοδήποτε πρόσωπο κρίνει απαραίτητο για να ακουστεί και έπειτα να αποφασίζει αν θα εγκρίνει ή όχι την απόφαση της Επιτροπής Αλλαγής Σχολείου.

Η Επίτροπος επεσήμανε ενώπιον της Επιτροπής Παιδείας της Βουλής ότι οι τροποποιήσεις αυτές αναμένεται να συμβάλουν σε μία δικαιότερη διαδικασία λήψης απόφασης για αλλαγή σχολείου ως πειθαρχικού μέτρου, η οποία να διασφαλίζει περαιτέρω το συμφέρον των παιδιών με παραβατική συμπεριφορά, αφού είχε παρατηρηθεί ότι στο παρελθόν το συγκεκριμένο πειθαρχικό μέτρο χρησιμοποιείτο χωρίς να έχει προηγηθεί συστηματική και σε βάθος εργασία με τα παιδιά τα οποία παρουσίαζαν αποκλίνουσα/ παραβατική συμπεριφορά.

3.1.4 Αφαίρεση των προσωπικών στοιχείων των γονέων και των μαθητών από τα απολυτήρια και τα ενδεικτικά των μαθητών Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης

Στις 28.6.2011 η Επίτροπος κλήθηκε να καταθέσει τις θέσεις της στη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Παιδείας στα πλαίσια συζήτησης με θέμα « Αφαίρεση των προσωπικών στοιχείων τόσο των γονέων, όσο και των μαθητών από τα ενδεικτικά των μαθητών Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης και τα προβλήματα που προκύπτουν » .

Το θέμα είχε ανακινήσει κατά το 2010 η Επίτροπος Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων η οποία είχε αμφισβητήσει τη διοικητική πρακτική να εγγράφονται τα προσωπικά στοιχεία των μαθητών και των γονέων τους στα ενδεικτικά των μαθητών, θεωρώντας ότι αυτή αποτελούσε παραβίαση της Αρχής Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων.

Με γραπτό σημείωμά της το οποίο κατέθεσε ενώπιον της Επιτροπής Παιδείας, η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού τάχθηκε υπέρ της αφαίρεσης μη αναγκαίων, για αναγνώριση της ταυτότητας του παιδιού, προσωπικών στοιχείων των παιδιών και των γονέων τους από τα ενδεικτικά, επικαλούμενη την Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού (άρθρο 3), την Αρχή της Μη-Διάκρισης (άρθρο 2) καθώς και το άρθρο 16 της Σύμβασης, το οποίο καθορίζει ότι «Κανένα παιδί δεν θα αποτελεί αντικείμενο αυθαίρετων ή παράνομων παρεμβάσεων στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του. Το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από το νόμο έναντι τέτοιων παρεμβάσεων ή προσβολών».

Σύμφωνα με την Επίτροπο, η συμπερίληψη μη αναγκαίων, για αναγνώριση της ταυτότητας

του παιδιού, προσωπικών στοιχείων (όπως πχ το όνομα πατρός), είναι δυνατόν να δημιουργήσει σε, έστω ελάχιστο αριθμό παιδιών, πρόβλημα δυσμενούς διάκρισης, εκθέτοντας στοιχεία της ταυτότητας ή/ και καταγωγής τους ή της κατάστασης/ σύνθεσης της οικογένειάς τους. Κατά την Επίτροπο, η αναγνώριση της ταυτότητας του παιδιού διασφαλίζεται από την αναγραφή της ημερομηνίας γέννησης, του αριθμού δελτίου ταυτότητας και αριθμού μητρώου και η αναγραφή οποιωνδήποτε άλλων προσωπικών στοιχείων δε φαίνεται να εξυπηρετεί οποιαδήποτε πρακτική χρησιμότητα. Επιπρόσθετα, στόχος των απολυτηρίων και ενδεικτικών είναι να καταδείξουν την επίδοση συγκεκριμένου παιδιού και όχι την καταγωγή του ή τις οικογενειακές του ρίζες.

3.1.5 Αγωγή και Εκπαίδευση Παιδιών με Αναπηρίες

Η Επίτροπος με σημείο αναφοράς αριθμών παραπόνων που δέχτηκε αναφορικά με θέματα που σχετίζονται με την Αγωγή και Εκπαίδευση παιδιών με αναπηρίες, αποφάσισε εντός του 2010 την έναρξη διαβούλευσης για την ετοιμασία πρότασης για τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας [Ο περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμος του 1999 και 2001 [113(I) / 1999 και 69 (I)/ 2001] και οι Κανονισμοί] με στόχο τον εκσυγχρονισμό της. Στα πλαίσια της διαβούλευσης η Επίτροπος συνάντησε και συζήτησε το θέμα με οργανωμένα σύνολα γονέων παιδιών με αναπηρίες, με επαγγελματίες που εργάζονται στο χώρο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης αλλά και με ακαδημαϊκούς. Η Επίτροπος άκουσε- και ως εκ τούτου να λάβει εξίσου υπόψη της - τις θέσεις διαφορετικών Υπηρεσιών που υπάγονται στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού για αριθμό θεμάτων τα οποία συζητήθηκαν ενώπιον



Κοινοβουλευτικών Επιτροπών. Το αποτέλεσμα της διαβούλευσης αυτής υπήρξε η ετοιμασία Θέσης της Επιτροπής για την Αγωγή και Εκπαίδευση Παιδιών με Αναπηρίες.

Στη Θέση αυτή η Επίτροπος εξετάζει και παρουσιάζει συνοπτικά το διεθνές και εθνικό νομικό πλαίσιο που αφορά την αγωγή και εκπαίδευση παιδιών με αναπηρίες εστιάζοντας στις απορρέουσες υποχρεώσεις της πολιτείας σε σχέση με το θέμα. Στη συνέχεια εξετάζει θέματα που τέμνουν εγκάρσια το εκπαιδευτικό σύστημα και άπτονται της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Λειτουργία Επαρχιακών Επιτροπών, Ατομικό Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα, Επιμόρφωση Επαγγελματιών, Συνδυαστικοί Λειτουργοί, Σχέσεις Σχολείου Οικογένειας) καθώς και θέματα που αφορούν ξεχωριστά την Προδημοτική, τη Δημοτική και τη Μέση Εκπαίδευση. Για κάθε θέμα που εξετάζει η Επίτροπος σημειώνει επισημάνσεις και παρατηρήσεις και προχωρεί σε προτάσεις και εισηγήσεις. Η Θέση της Επιτροπής για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση Παιδιών με Αναπηρίες βρίσκεται αναρτημένη στην Ιστοσελίδα της Επιτροπής, στην Ενότητα *Επίσημες Θέσεις της Επιτροπής*. Πιο κάτω συνοψίζονται οι εισηγήσεις της Επιτροπής ανά θέμα:

Α. Επαρχιακές Επιτροπές Εκπαίδευσης

Χρειάζεται να υποστηριχτούν σε διοικητικό και επιστημονικό επίπεδο προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται με μεγαλύτερη ταχύτητα στα αιτήματα παιδιών. Η Δημιουργία Περιφερειακών Κέντρων Διάγνωσης και Στήριξης Παιδιών με Αναπηρίες θα μπορούσε να συμβάλει τόσο στο διαγνωστικό έργο των Επιτροπών όσο και στο επίπεδο της παροχής στήριξης.

Β. Ατομικό Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα – ΑΕΠ

Το Ατομικό Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα είναι απαραίτητη προϋπόθεση και το ουσιαστικότερο εργαλείο για την αποτελεσματική ένταξη των παιδιών με αναπηρίες στο πλαίσιο μιας συνηθισμένης τάξης. Οι εκπαιδευτικοί της τάξης θα πρέπει να δεσμεύονται ρητά για τη συνεργασία για την ετοιμασία του (με την παραχώρηση σχετικού χρόνου) όσο και για την παρακολούθηση και εφαρμογή του.

Γ. Επιμόρφωση επιστημονικού προσωπικού / επιμόρφωση συνοδών

Η επιμόρφωση στα πλαίσια προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης θα πρέπει να προσφέρεται από το Κράτος σε τακτικά διαστήματα σε όλους τους επαγγελματίες που εργάζονται στο χώρο.

Δ. Συνδυαστικοί Λειτουργοί

Οι Συνδυαστικοί Λειτουργοί έχουν κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη και παρακολούθηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των παιδιών με αναπηρίες. Απαιτείται αύξηση του αριθμού τους, θεσμοθέτηση κριτηρίων για την απόσπασή τους και καλύτερη συνεργασία ανάμεσα στους Συνδυαστικούς Λειτουργούς Δημοτικής και Μέσης

κατά τη μετάβαση του παιδιού από τη μια βαθμίδα εκπαίδευσης στην άλλη.

Ε. Προδημοτική Εκπαίδευση

Προβληματίζει το όριο των τριών ετών σε ότι αφορά την ένταξη των παιδιών με αναπηρίες στα Προγράμματα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Υπάρχει ανάγκη για εκσυγχρονισμό και ενίσχυση του μηχανισμού έγκαιρου εντοπισμού των ειδικών μαθησιακών και άλλων αναγκών των παιδιών. Να προωθηθεί η ιδέα της χρήσης προδιαγνωστικών δοκιμών με προϋποθέσεις, και να συσταθούν πολυθεματικές Ομάδες Άμεσης Παρέμβασης για παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Στ. Δημοτική Εκπαίδευση

Ο εκπαιδευτικός να δεσμεύεται για τη στήριξη, με την παρακολούθηση και εφαρμογή των Ατομικών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων των Παιδιών με αναπηρίες που είναι στο τμήμα του και παράλληλα να λαμβάνει χρόνο για το συντονισμό του με τον Ειδικό Παιδαγωγό. Καλύτερη αξιοποίηση του τεχνολογικού εξοπλισμού, πρόσβαση των παιδιών στα Περιφερειακά Κέντρα Διάγνωσης και Στήριξης αλλά και μείωση του αριθμού των παιδιών κατά τμήμα όπου αυτό απαιτείται, θα συμβάλουν σε μια πιο αποτελεσματική ειδική εκπαίδευση.

Ζ. Μέση Εκπαίδευση

Ανάλογες δεσμεύσεις με τους εκπαιδευτικούς Δημοτικής Εκπαίδευσης θα πρέπει να λαμβάνονται και από μέρους των εκπαιδευτικών Μέσης. Η εισαγωγή Ειδικών

Παιδαγωγών στα σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης είναι δυνατόν ενισχύσει σημαντικά την προσπάθεια των εκπαιδευτικών ειδικότητας να προσφέρουν αποτελεσματική ειδική αγωγή και εκπαίδευση στα παιδιά με αναπηρίες. Η υλοποίηση του στόχου για παροχή ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης με άξονα την ατομική πρόοδο των παιδιών θα πρέπει να αποτυπώνεται και στις διαδικασίες αξιολόγησης.

Η. Συνεργασία Σχολείου με την Οικογένεια

Η οικοδόμηση στενής και ειλικρινούς συνεργασίας ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια είναι προς το συμφέρον των παιδιών. Το κράτος έχει ευθύνη να ενδυναμώσει τους γονείς αλλά και να αναπτύξει οργανωμένες δράσεις και να θεσμοθετήσει πρακτικές που προωθούν τη συνεργασία αυτή.

3.2 Διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας



Η Επίτροπος επιδιώκοντας να αξιοποιήσει τα πλεονεκτήματα που προσφέρει ο χώρος του σχολείου σε ότι αφορά στην προσπάθειά της να έχει πρόσβαση σε όσο το δυνατό περισσότερα παιδιά, έχει αναπτύξει συγκεκριμένα προγράμματα και δράσεις ενδυνάμωσης, ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης που απευθύνονται σε παιδιά / μαθητές. Πρόκειται για το Πρόγραμμα «Στη Δικαιωματοχώρα» και το «Πρόγραμμα Επισκέψεων της Επιτρόπου σε Σχολεία». Οι εκπαιδευτικοί, όπως και κάθε άλλη επαγγελματική ομάδα η οποία έχει ουσιαστική επαφή με παιδιά επί καθημερινής βάσης, αποτελεί μία από τις κατεξοχήν ομάδες στόχους δράσεων διαφώτισης και ευαισθητοποίησης της Επιτρόπου. Στη συγκεκριμένη ομάδα, η Επίτροπος έχει πρόσβαση τόσο μέσα από το Πρόγραμμα Επισκέψεων της Επιτρόπου σε Σχολεία όσο και μέσα από ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης για εκπαιδευτικούς τα οποία οργανώνονται από την Επίτροπο σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και το Υπουργείο Υγείας.

Η Επίτροπος αναγνωρίζει ότι ουσιαστική και διαρκής κοινωνική αλλαγή στα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων ευρύτερα και τα δικαιωμάτων του παιδιού ειδικότερα πρόκειται να προκύψει ουσιαστικά μόνο μέσα από την καλλιέργεια κουλτούρας ανθρωπίνων

δικαιωμάτων. Μέσα δηλαδή από, αλλαγή στο επίπεδο των αντιλήψεων, καλλιέργεια ανάλογων στάσεων και υιοθέτηση πρακτικών και συμπεριφορών που να αποτυπώνουν σφαιρική θεωρητική και βιωματική κατανόηση όλων των πτυχών που έχουν να κάνουν με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει οργανωμένη και συστηματική παρέμβαση στο επίπεδο της κοινωνίας μέσα από δράσεις εκπαίδευσης, ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης.

3.2.1 «Στη Δικαιωματοχώρα»

Η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, στοχεύοντας στην αμεσότερη επαφή με τα παιδιά και στην πληρέστερη ενημέρωσή τους, έχει εγκαινιάσει στη διάρκεια του 2011 ένα ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα με την ονομασία «Στη Δικαιωματοχώρα» το οποίο απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας (Βλέπε 1.2.1)

3.2.2 «Πρόγραμμα Επισκέψεων της Επιτρόπου σε Σχολεία»

Από τον αριθμό των προσκλήσεων που έχει δεχτεί η Επίτροπος κατά τη διάρκεια της χρονιάς, εξάγεται αβίαστα το συμπέρασμα ότι το Πρόγραμμα Επισκέψεων της Επιτρόπου σε Σχολεία «Δώσε Φωνή στην Άποψή σου» συνεχίζει, όπως και τα προηγούμενα χρόνια, να έχει πολύ θετική απήχηση τόσο μεταξύ των παιδιών όσο και μεταξύ των εκπαιδευτικών. Η δομή του προγράμματος, όπως έχει περιγραφεί αναλυτικά στην Ετήσια Έκθεση του 2010, έχει αποδειχτεί πολύ εποικοδομητική σε σχέση με τους στόχους του προγράμματος αλλά και την διατήρηση της αμφίδρομης επικοινωνίας της Επιτρόπου με τα παιδιά. Τα βιωματικά εργαστήρια, στα οποία συμμετείχαν τα παιδιά, προσαρμόζονταν ανάλογα στις

ανάγκες του σχολείου μετά από συνεννόηση της διεύθυνσης του σχολείου και του υπευθύνου Λειτουργού.

Παράλληλα με την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των μαθητών και των εκπαιδευτικών όσον αφορά στα δικαιώματα του παιδιού, το εν λόγω πρόγραμμα αποτέλεσε ένα διαδραστικό κανάλι επικοινωνίας μέσα από το οποίο τα παιδιά μεταφέρουν στην Επίτροπο τους προβληματισμούς τους και καταθέτουν τις εισηγήσεις τους σε θέματα που άπτονται του Θεσμού. Ιδίως, αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τις συναντήσεις που έχει η Επίτροπος με τα Μαθητικά Συμβούλια των Σχολείων, όπου οι εκπρόσωποι των παιδιών ασκώντας πρακτικά το ρόλο που τους έχει ανατεθεί, χωρίς την παρουσία εκπαιδευτικών, εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις και τις ανησυχίες τους.

Η καταγραφή των εν λόγω προβληματισμών και των εισηγήσεων δίνει την ευκαιρία στην Επίτροπο, αφενός να κατανοήσει βαθύτερα την οπτική μέσα από την οποία τα παιδιά αντιλαμβάνονται τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους, και αφετέρου να λάβει ανατροφοδότηση σχετικά με μέτρα που έχουν ληφθεί όσον αφορά στην πρακτική εφαρμογή τους. Επιπλέον, η διαδικασία αυτή, αποτελεί για την Επίτροπο, ένδειξη του βαθμού συμμετοχής των παιδιών μέσα από τα Μαθητικά Συμβούλια στη λειτουργία του σχολείου.

Στο πλαίσιο του εν λόγω προγράμματος, κατά το 2011, έγιναν επισκέψεις σε σχολεία ως ακολούθως:

- Δημοτικό Σχολείο Καλού Χωριού Ορεινής 11/1/2011
- Λύκειο Παλλουριώτισσας 19/1/2011
- Λάντσιο Λύκειο Α' Λεμεσού 27/1/2011
- Δημοτικό Σχολείο Αγίου Δομετίου (ΚΑ') 30/3/2011

- Δημοτικό Σχολείο Αγίου Δομετίου (ΚΒ') 30/3/2011

Επιδίωξη της Επιτρόπου είναι όπως συνεχίσει και εντείνει το πρόγραμμα των επισκέψεων της στα σχολεία, προωθώντας ταυτόχρονα, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, την ενεργό εμπλοκή των παιδιών σε θέματα που τα αφορούν όπως διασφαλίζεται μέσα από το άρθρο 12 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

3.2.3 Εκπαιδευτικά Εργαστήρια για εκπαιδευτικούς με θέμα την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Στις 8 και 9 Απριλίου 2011 και στις 20 και 21 Μαΐου 2011 πραγματοποιήθηκαν στο Παραλίμνι και τις Πλάτρες διήμερα εκπαιδευτικά εργαστήρια για εκπαιδευτικούς με θέμα την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Τα σεμινάρια διοργανώθηκαν από το Γραφείο της Επιτρόπου σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και το Υπουργείο Υγείας, μέσω του Δικτύου Σχολείων Προαγωγής Υγείας και το Μη Κυβερνητικό Οργανισμό NGO Support Center.

Κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων εκατό πενήντα εκπαιδευτικοί συμμετείχαν σε διαδραστικά βιωματικά εργαστήρια έχοντας μοναδική εμπειρία να έρθουν σε επαφή με τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Παιδιά του Συμβουλίου της Ευρώπης «Μικρή Πυξίδα» (Compasito) και να διαπραγματευτούν τρόπους με τους οποίους θα μπορούν να τις αξιοποιήσουν στο πλαίσιο της καθημερινής εκπαιδευτικής πράξης. Σημειώνεται εδώ ότι η Επίτροπος συμμετέχει σε πρόγραμμα της ΜΚΟ Hope for Children – UNCRC Policy Center για τη μετάφραση του Εγχειριδίου στα Ελληνικά.

3.3 Ενδυνάμωση και συμμετοχή των παιδιών



3.3.1 Συνεργασία της Επιτροπής με την Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή Μαθητών (ΠΣΕΜ)

Η Επίτροπος θεωρεί σημαντικό να ενημερώνει την Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή Μαθητών (ΠΣΕΜ) για τις θέσεις της γιατί έτσι προωθείται περαιτέρω το δικαίωμα των παιδιών να εκφράζουν άποψη για τα θέματα που τα απασχολούν στη σχολική κοινότητα και αυτή να λαμβάνεται υπόψη από τους διδάσκοντες.

Στις 20 Ιανουαρίου 2011 πραγματοποιήθηκε συνάντηση της Επιτροπής με το νέο ΔΣ της ΠΣΕΜ κατά την οποία η Επίτροπος ενημέρωσε, μεταξύ άλλων, τους εκπροσώπους των μαθητών για τις θέσεις της γύρω από το θέμα της ευπρεπούς εμφάνισης των μαθητών στο σχολείο, για τη χρήση κινητών εντός της σχολικής μονάδας, την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση κ.α.

Η Επίτροπος αναφερόμενη στα πιο πάνω ζητήματα ανέδειξε πτυχές τους που συνδέονται με συγκεκριμένες πρόνοιες της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού αλλά και με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα γενικά και έμμεσα και παρουσίασε ένα κριτικό τρόπο σκέψης για την επίλυση των συγκεκριμένων ζητημάτων.

Τα μέλη της ΠΣΕΜ ενδιαφέρθηκαν να ενημερωθούν για την επίσημη θέση της Επιτροπής αναφορικά με το θέμα της στολής και της ευπρεπούς εμφάνισης των μαθητών, υπογραμμίζοντας ότι για τους ίδιους το πώς ντύνονται ή η κόμμωση την οποία επιλέγουν να φέρουν αποτελούν ουσιαστικές όψεις της αυτοέκφρασής τους. Η Επίτροπος ενίσχυσε την άποψη των παιδιών αναδεικνύοντας την ανάγκη περαιτέρω εμβάθυνσης των δημοκρατικών διαδικασιών στο χώρο του σχολείου και την ουσιαστικότερη εμπλοκή των παιδιών στη διαμόρφωση και εφαρμογή των σχολικών κανονισμών. Η Επίτροπος συμφώνησε με τα μέλη της ΠΣΕΜ για την εγκαθίδρυση μιας στενής συνεργασίας σε σχέση με κάθε θέμα για το οποίο τα παιδιά θα ήθελαν διαβούλευση και ιδιαίτερα για τα θέματα της υπό εξέλιξη εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης.

Μετά από πρόσκληση της ΠΣΕΜ η Επίτροπος παρευρέθηκε στο 16^ο Παγκύπριο Συνέδριο της ΠΣΕΜ το οποίο πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία στις 11 Μαρτίου 2011. Σε δηλώσεις της η Επίτροπος τόνισε ότι η μαθητική κοινότητα δικαιούται και πρέπει να έχει ουσιαστικό ρόλο στη ζωή του σχολείου αλλά και στη διαμόρφωση των εσωτερικών κανονισμών των σχολείων.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Κάτω από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση της αναγνώρισης της αρχής, σύμφωνα με την οποία και οι δύο γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του. Η ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς, ή κατά περίπτωση, στους νόμιμους εκπροσώπους του. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τη βασική τους μέριμνα. Για την εγγύηση και την προώθηση των δικαιωμάτων που εκφράζονται στη Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς και στους νόμιμους εκπροσώπους του παιδιού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή του παιδιού, και εξασφαλίζουν τη δημιουργία οργανισμών, ιδρυμάτων και υπηρεσιών επιφορτισμένων να μεριμνούν για την ευημερία των παιδιών. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν στα παιδιά των οποίων οι γονείς εργάζονται, το δικαίωμα να επωφελούνται από τις υπηρεσίες και τα ιδρύματα φύλαξης παιδιών, εφόσον τα παιδιά πληρούν τους απαιτούμενους όρους (άρθρο 18).

Δυνάμει της Σύμβασης, τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν το δικαίωμα του παιδιού να επωφελείται από την κοινωνική πρόνοια συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών ασφαλίσεων, και τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την πλήρη πραγμάτωση του δικαιώματος αυτού, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους. Τα ωφελήματα, όπου είναι αναγκαία πρέπει να δίνονται, αφού ληφθούν υπόψη οι πόροι και η κατάσταση του παιδιού και των προσώπων που έχουν αναλάβει την ευθύνη της συντήρησής του, καθώς και κάθε άλλη εκτίμηση σχετιζόμενη με την αίτηση παροχής ωφελημάτων που γίνεται από το παιδί ή για λογαριασμό του. (άρθρο 26).

Βάσει της Σύμβασης, τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα επίπεδο ζωής που να είναι κατάλληλο για τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και πνευματική ανάπτυξή του. Στους γονείς ή στα άλλα πρόσωπα που έχουν αναλάβει την ανατροφή του ανήκει κατά κύριο λόγο η ευθύνη της εξασφάλισης μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους και των οικονομικών μέσων τους, των απαραίτητων, για την ανάπτυξη του παιδιού, συνθηκών ζωής. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τις εθνικές τους συνθήκες και στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, για να βοηθήσουν τους γονείς και τα άλλα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το παιδί, να εφαρμόσουν το δικαίωμα αυτό και να προσφέρουν, σε περίπτωση ανάγκης, υλική βοήθεια και προγράμματα υποστήριξης κυρίως σε σχέση με τη διατροφή, το ρουχισμό και την κατοικία [άρθρο 27 (1-3)].

Σύμφωνα με τη Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι τα πνευματικώς ή σωματικώς ανάπηρα παιδιά πρέπει να διάγουν πλήρη και αξιοπρεπή ζωή, σε συνθήκες οι οποίες εγγυώνται την αξιοπρέπειά τους, ευνοούν την αυτονομία τους και διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή τους στη ζωή του συνόλου. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των παιδιών με αναπηρία να τυγχάνουν ειδικής φροντίδας και ενθαρρύνουν και εξασφαλίζουν, στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων, την παροχή, μετά από αίτηση, στα παιδιά με αναπηρία που πληρούν τους απαιτούμενους όρους και σε αυτούς που τα έχουν αναλάβει, μιας βοήθειας προσαρμοσμένης στην κατάσταση του παιδιού και στις περιστάσεις των γονέων του ή αυτών στους οποίους τα έχουν εμπιστευθεί. Εν όψει των ειδικών αναγκών των παιδιών με αναπηρία, η χορηγούμενη σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 23 βοήθεια παρέχεται δωρεάν, εφόσον αυτό είναι δυνατό, κατόπιν υπολογισμού των οικονομικών πόρων των γονέων τους και αυτών στους οποίους έχουν εμπιστευθεί το παιδί, και σχεδιάζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα ανάπηρα παιδιά να έχουν αποκλειστική πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην επιμόρφωση, στην περίθαλψη, στην αποκατάσταση ατόμων με αναπηρία, στην επαγγελματική

εκπαίδευση και στις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, έτσι που να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατόν πληρέστερη κοινωνική ένταξη και προσωπική τους ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής και πνευματικής τους εξέλιξης [άρθρο 23 (1-3)].

Σε κάθε περίπτωση, όλες οι ενέργειες που λαμβάνονται στα πλαίσια της παροχής κοινωνικής στήριξης προς το παιδί και την οικογένειά του πρέπει να διέπονται από την Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού που προβλέπει ότι σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν σε παιδιά, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού (άρθρο 3).

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (Υ.Κ.Ε) οι οποίες υπάγονται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων συνιστούν το φορέα ο οποίος είναι υπεύθυνος για την παροχή κοινωνικής στήριξης προς το παιδί και την οικογένειά του.

Μέσα από την Υπηρεσία Δημοσίων Βοηθημάτων Ηλικιωμένων και Αναπήρων των Υ.Κ.Ε παρέχεται οικονομική στήριξη προς οικογένειες που διαμένουν στη Δημοκρατία και των οποίων οι πόροι δεν επαρκούν για την κάλυψη των βασικών και ειδικών τους αναγκών, όπως αυτές καθορίζονται από τον Περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμο [(Ν.95(1)2006)]. Απώτερος στόχος είναι η διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης για το κάθε παιδί καθώς και η ενεργός συμμετοχή του στην κοινωνία.

Μέσω της Υπηρεσίας Οικογένεια και Παιδί των Υ.Κ.Ε παρέχεται το πρόγραμμα Προληπτικών Υπηρεσιών προς την Οικογένεια. Στόχος των Προληπτικών Υπηρεσιών προς την Οικογένεια είναι η πρόληψη και θεραπεία κοινωνικών

προβλημάτων, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η ομαλή λειτουργία της οικογένειας.

Οι Προληπτικές Υπηρεσίες παρέχουν συμβουλευτική καθοδήγηση και στήριξη της οικογένειας, οικονομική βοήθεια, τοποθέτηση παιδιών στη διημερεύουσα φροντίδα ανάδοχων οικογενειών ή σε ιδρύματα των Υ.Κ.Ε, καθώς και παροχή κατ' οίκον φροντίδας σε οικογένειες που δυσκολεύονται να ανταποκριθούν σε βασικές οικιακές και οικογενειακές υποχρεώσεις.

Το πρόγραμμα Γονικής Μέριμνας εντάσσεται επίσης στην Υπηρεσία Οικογένεια και Παιδί των Υ.Κ.Ε. Μέσω του προγράμματος αυτού παρέχεται στήριξη στις περιπτώσεις όπου υπάρχει διάσταση μεταξύ των συζύγων και αντιδικία ως προς τη φροντίδα και επιμέλεια των παιδιών τους. Στις περιπτώσεις αυτές, οι Υ.Κ.Ε, πέραν από τον αρχικό μεσολαβητικό τους ρόλο, ετοιμάζουν κοινωνικο-οικονομικές εκθέσεις ώστε να συμβάλουν στη λήψη αποφάσεων εκ μέρους του Δικαστηρίου, με γνώμονα πάντα το συμφέρον του παιδιού.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ-ΓΕΝΙΚΑ

Η Επίτροπος στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της για παρακολούθηση και έλεγχο νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών, διερευνά τις διαδικασίες που ακολουθούν οι Υ.Κ.Ε σε ότι αφορά την Υπηρεσία Δημοσίου Βοηθήματος και Οικογένειας και Παιδιού αυτεπάγγελα ή/ και μετά από λήψη παραπόνων για παραβιάσεις των δικαιωμάτων του παιδιού και ακολούθως προβαίνει σε αξιολόγηση των αποτελεσμάτων διερεύνησης.

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της για αντιπροσώπευση των παιδιών και των συμφερόντων τους σε διαδικασίες που τα επηρεάζουν, η Επίτροπος εκπροσωπεί το συμφέρον του παιδιού, σε δικαστικές διαδικασίες ανάθεσης Γονικής Μέριμνας, μέσω αγοράς υπηρεσιών από νομικούς αντιπροσώπους.

4.1

Έλεγχος- παρακολούθηση νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών**4.1.1 Παρεμβάσεις της Επιτροπής για παράπονα που αφορούν την υπηρεσία Δημοσίου Βοηθήματος κατά το 2011.****4.1.1.1 Παρέμβαση της Επιτροπής για την τροποποίηση των κριτηρίων παροχής Δημοσίου Βοηθήματος σε παιδιά με αναπηρίες**

Η Επιτροπή ενεργώντας στη βάση της Αρχής της Μη- Διάκρισης (άρθρο 2) και της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού (άρθρο 3) και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 23, το οποίο καθορίζει τις υποχρεώσεις των Συμβαλλομένων Κρατών για τη διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης των παιδιών με αναπηρία, παρενέβη προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για διερεύνηση παραπόνων που έλαβε και αφορούσαν την πολιτική των Υ.Κ.Ε ως προς την παροχή Δημοσίου Βοηθήματος σε παιδιά με αναπηρίες.

Σύμφωνα με το περιεχόμενο των παραπόνων, οι Υ.Κ.Ε δεν παραχωρούν ή/ και διακόπτουν την παροχή Δημοσίου Βοηθήματος σε παιδιά με αναπηρίες τα οποία έχουν στην κατοχή τους ακίνητη περιουσία ή/ και αποταμιεύσεις. Η ανησυχία των παραπονούμενων γονέων εστιαζόταν στο γεγονός ότι, λόγω της προαναφερθείσας πολιτικής, αδυνατούν να μεταβιβάσουν στα παιδιά τους ή/και να καταθέσουν στο λογαριασμό των παιδιών τους χρηματικό ποσό πέραν των 3400, έτσι ώστε να μπορούν να εξασφαλίσουν τη μελλοντική συντήρησή τους κατά την ενηλικίωσή τους και κυρίως μετά το θάνατο των ιδίων.

Στην παρέμβασή της προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η Επιτροπή ανέφερε ότι η συγκεκριμένη πρακτική που ακολουθείται από πλευράς των Υ.Κ.Ε, αν και τυπικά σύμφωνη με τις πρόνοιες του Περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου 95(Ι)2006, δε συνάδει με τις πρόνοιες της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Επισημαίνοντας τις σχετικές πρόνοιες της Σύμβασης για τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρίες, η Επιτροπή ζήτησε όπως, κατά την επικείμενη τροποποίηση του Περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου 95(Ι)2006, επανεξεταστούν τα κριτήρια παροχής Δημοσίου Βοηθήματος σε παιδιά με αναπηρίες, στη βάση των αναγκών και των ιδιοσυμπεριφορών της ευάλωτης αυτής ομάδας. Ειδικότερα, η Επιτροπή ζήτησε να εξεταστεί η αλλαγή κριτηρίων που αφορούν στην ακίνητη και κινητή περιουσία των παιδιών με αναπηρίες κατά τέτοιο τρόπο που να εξασφαλίζεται ότι, θα έχουν τις ίδιες δυνατότητες επιλογών με τα υπόλοιπα παιδιά, ίσες ευκαιρίες, τον έλεγχο της καθημερινής τους ζωής, την ενεργό ένταξή τους και την πλήρη συμμετοχή τους στην κοινωνία.

Αποτέλεσμα αυτής της παρέμβασης, ήταν η δέσμευση της Υπουργού Εργασίας να ληφθούν σοβαρά υπόψη οι επισημάνσεις και εισηγήσεις της Επιτροπής σε ότι αφορά τα κριτήρια παροχής Δημοσίου Βοηθήματος σε παιδιά με αναπηρίες, στα πλαίσια της διαδικασίας αναθεώρησης και εξορθολογισμού της νομοθεσίας Περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου του 2006, η οποία βρισκόταν σε εξέλιξη.

4.1.1.2 Παρέμβαση της Επιτροπής για τη μη παροχή Δημοσίου Βοηθήματος αναπηρίας σε οικογένειες αιτητών ασύλου που έχουν παιδιά με αναπηρίες

Μετά από παράπονα που υποβλήθηκαν από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), οι οποίες χειρίζονται θέματα ευημερίας αλλοδαπών μεταναστών στην Κύπρο, η Επιτροπή παρενέβη προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, για τη μη παροχή επιδομάτων αναπηρίας σε παιδιά αιτητών ασύλου. Στην παρέμβαση της η Επιτροπή επεσήμανε τις υποχρεώσεις του Κράτους για εφαρμογή σχετικών προνοιών της Σύμβασης [Άρθρα 2 (1), 3 (1) και 23] καθώς και σχετικών



προνοιών του άρθρου 3 (7) του Περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου του 2006 και του Κανονισμού 14 (1) των Περί Προσφύγων (Συνθήκες Υποδοχής Αιτητών) Κανονισμών του 2005 (ΚΔΠ 598/2005).

Η Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων απαντώντας στην παρέμβαση της Επιτρόπου, ανέφερε ότι με βάση την ισχύουσα νομοθεσία [Άρθρα 3(6)(α) και (β), 3 (7) (α) και (β) του Ν.95(1)2006] δεν μπορεί να χορηγηθεί επίδομα αναπηρίας στη συγκεκριμένη ομάδα παιδιών, αφού για αυτά προνοείται μόνο η κάλυψη των υλικών συνθηκών υποδοχής και όχι η κάλυψη βασικών ή ειδικών αναγκών. Ωστόσο, το όλο ζήτημα θα ληφθεί υπόψη κατά τη διαδικασία γενικής αναθεώρησης του Περί Βοηθημάτων Νόμου, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη, με στόχο μια πιο ορθολογιστική αντιμετώπιση των αναγκών των ευάλωτων ομάδων, η οποία θα διασφαλίζει επαρκώς τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρία, των οποίων οι οικογένειες δε διαθέτουν επαρκείς πόρους για αξιοπρεπή διαβίωση.

4.1.1.3 Παρέμβαση της Επιτρόπου για παράπονο που αφορούσε σε αίτημα των Υ.Κ.Ε για επιστροφή ποσού υπερπληρωμής Δημόσιου Βοηθήματος, το οποίο χορηγείτο εκ παραδρομής σε παιδί που ολοκλήρωσε κύκλο χημειοθεραπείας και ακτινοθεραπείας

Σύμφωνα με το πιο πάνω παράπονο, το οποίο υποβλήθηκε από βουλευτή, κατά την επίσκεψη Λειτουργού Κοινωνικών Υπηρεσιών στο σπίτι παιδιού το οποίο λάμβανε επίδομα αναπηρίας για περίοδο εφτά χρόνων, λόγω υποβολής του σε χημειοθεραπεία και ακτινοθεραπεία, είχε διαπιστωθεί ότι δεν δικαιολογούνταν πλέον συνέχιση παροχής του επιδόματος στο παιδί, αφού το παιδί είχε ολοκληρώσει τον κύκλο των προβλεπόμενων χημειοθεραπειών και ακτινοθεραπειών και, ως εκ τούτου, το

Δημόσιο Βοήθημα έπρεπε βάσει νόμου να τερματιστεί. Παράλληλα, διαπιστώθηκε από τη Λειτουργό Κοινωνικών Υπηρεσιών ότι για αρκετό χρονικό διάστημα το παιδί λάμβανε Δημόσιο Βοήθημα χωρίς να το δικαιούται και για το λόγο αυτό δημιουργήθηκε υπερπληρωμή. Σύμφωνα με το παράπονο, η Λειτουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών είχε ζητήσει από τους γονείς του παιδιού επιστροφή του ποσού υπερπληρωμής στις Υ.Κ.Ε.

Η Επίτροπος με παρέμβασή της προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ζήτησε τη διευκρίνιση των λόγων για τους οποίους οι Υ.Κ.Ε εξακολουθούσαν να παρέχουν επίδομα αναπηρίας στο παιδί, καθώς και των διαδικασιών ελέγχου που εφαρμόζονται από τις Υ.Κ.Ε σχετικά με την παροχή του επιδόματος.

Σε απάντησή της η Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων παραδέχτηκε ότι η υπερπληρωμή δημιουργήθηκε λόγω της μη παρακολούθησης της υγείας του παιδιού και των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών της οικογένειάς του. Σύμφωνα με το περιεχόμενο της απάντησης της Υπουργού, η Λειτουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών η οποία επισκέφτηκε το παιδί, είχε ενημερώσει την οικογένεια για την ύπαρξη υπερπληρωμής, χωρίς όμως να ζητήσει την επιστροφή του ποσού στις Υ.Κ.Ε. Αντίθετα, ανέφερε στην οικογένεια ότι θα συζητούσε το πρόβλημα με την άμεσα προϊστάμενη της και κατόπιν θα ενημέρωνε την οικογένεια για τον περαιτέρω χειρισμό. Κατόπιν συζήτησης του ζητήματος, αποφασίστηκε η προώθηση διαδικασίας διαγραφής της υπερπληρωμής από το Υπουργείο Οικονομικών. Η Υπουργός πρόσθεσε ότι το συγκεκριμένο πρόβλημα δημιουργήθηκε λόγω της λανθασμένης εφαρμογής των διαδικασιών Μαζικής Διαχείρισης ΑΜΕΑ, των σχετικών εγκύκλιων οδηγιών και του αυξημένου φόρτου εργασίας των Λειτουργών. Η Υπουργός ανέφερε ότι η συγκεκριμένη περίπτωση έπρεπε να παρακολουθείται τουλάχιστον

2-3 φορές το χρόνο. Επесήμανε, ωστόσο, ότι στο παρόν στάδιο, η Μαζική Διαχείριση περιπτώσεων έχει πλέον καταργηθεί, οι Λειτουργοί είναι υπεύθυνοι για αριθμό περιπτώσεων συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής με αποτέλεσμα η παρακολούθηση των περιπτώσεων να είναι πιο τακτική και προγραμματισμένη. Πρόσθεσε επίσης ότι οι Υ.Κ.Ε, εργάζονται για τον εκσυγχρονισμό και την αναθεώρηση του Περί Δημοσίων Βοηθημάτων Νόμου με τρόπο που να βελτιώνεται η αποδοτικότητα των υπηρεσιών που παρέχουν.

Η Επίτροπος προτίθεται να παρακολουθεί το θέμα που αφορά το νέο τρόπο λειτουργίας των Υ.Κ.Ε και να τοποθετηθεί γύρω από αυτό, αφού τύχει της απαραίτητης ενημέρωσης από την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

4.1.2 Παρεμβάσεις της Επιτροπής για παράπονα που αφορούν το πρόγραμμα γονικής μέριμνας κατά το 2011

4.1.2.1 Παρεμβάσεις της Επιτροπής για το ρόλο των Υ.Κ.Ε σε περιπτώσεις προβλημάτων επικοινωνίας παιδιού-γονέα όταν οι γονείς είναι σε διάσταση ή διαζευγμένοι

Η Επίτροπος έλαβε παράπονα από γονείς αναφορικά με το πιο πάνω θέμα κατά το 2011 και προέβη σε σχετικές παρεμβάσεις προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για το κάθε παράπονο ξεχωριστά με σκοπό τη διερεύνηση των χειρισμών που έτυχαν από τις Υ.Κ.Ε. Παρόμοιας φύσεως παράπονα έχει λάβει και έχει προωθήσει τη διερεύνησή τους από το έτος ίδρυσης του θεσμού της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Από τις απαντήσεις της Υπουργού διαπιστώθηκε ο περιορισμένος ρόλος που έχουν οι Υ.Κ.Ε σε παρόμοιου τύπου υποθέσεις Γονικής Μέριμνας. Διαπιστώθηκαν, επιπλέον,

κοινά στοιχεία μεταξύ των παραπόνων αυτών, όπως ήταν οι χρονοβόρες δικαστικές διαδικασίες Γονικής Μέριμνας στις οποίες υποβάλλονταν οι οικογένειες και η δυσλειτουργικότητα των σχέσεων μεταξύ των γονέων μετά το χωρισμό τους, με αποτέλεσμα το παιδί να υιοθετεί αρνητική στάση προς έναν γονέα και να μην επιθυμεί επικοινωνία με αυτόν. Παραδείγματα προβληματικών καταστάσεων που δημιουργούνται από τη δυσλειτουργικότητα αυτών των σχέσεων, είναι η χρόνια παρακοή διαταγμάτων επικοινωνίας (και της με όρους επιβλεπόμενης επικοινωνίας) μεταξύ παιδιού- γονέα σε συνδυασμό με:

- ενδείξεις έντονης ψυχοπαθολογίας του γονέα που έχει τη φύλαξη του παιδιού σε σημείο που να δημιουργεί ερωτηματικά για τη γονική του ικανότητα
- καταγγελίες για σεξουαλική παρενόχληση/κακοποίηση του παιδιού (η οποία δεν έχει αποδειχθεί ή/και δεν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη εναντίον του κατ' ισχυρισμόν θύτη)
- μετάδοση της αρνητικής στάσης του ενός γονέα προς το παιδί σε ότι αφορά την επικοινωνία του με τον άλλο γονέα
- έντονες αλληλοκατηγορίες μεταξύ συζύγων/γονέων
- ισχυρισμούς εκ μέρους του γονέα που έχει τη φύλαξη ότι το ίδιο το παιδί δεν επιθυμεί επικοινωνία με τον άλλο γονέα
- απομάκρυνση των παιδιών από το συγγενικό περίγυρο της πλευράς του γονέα που δεν έχει τη φύλαξη
- χρόνια απομάκρυνση και διάσπαση του δεσμού μεταξύ παιδιού και γονέα
- δημιουργία προβλημάτων κατά τη διάρκεια επικοινωνίας (όταν αυτή πραγματοποιείται)
- άρνηση συνεργασίας των γονέων ή ενός εξ' αυτών με τις ΥΚΕ και αδυναμία περαιτέρω ουσιαστικής παρέμβασης από τις ΥΚΕ
- άρνηση συνεργασίας των γονέων ή ενός εξ' αυτών με ψυχολόγο ή άλλο ειδικό
- μη παροχή συγκατάθεσης των γονέων ή ενός εξ' αυτών για παρακολούθηση των παιδιών τους από παιδοψυχολόγο



- άσκηση ψυχολογικής βίας από τους γονείς ή ενός εξ' αυτών στα παιδιά με αποτέλεσμα την ανάπτυξη έντονων συναισθηματικών και ψυχολογικών προβλημάτων

Η Επίτροπος, λόγω του ότι έχει λάβει διαχρονικά αριθμό παραπόνων που άπτονται του ιδίου θέματος, τα οποία έχουν διερευνηθεί, θεωρεί ότι ενδείκνυται να τοποθετηθεί με Δημόσια Θέση κατά το 2012, γύρω από το ρόλο και την ευθύνη των Κρατικών Υπηρεσιών σε περιπτώσεις προβλημάτων επικοινωνίας παιδιού- γονέα που δημιουργούνται όταν οι γονείς είναι σε διάσταση ή διαζευγμένοι, αφού πρώτα ομαδοποιηθούν.

4.1.3 Παρεμβάσεις της Επιτροπής για παράπονα που αφορούν το πρόγραμμα προληπτικών υπηρεσιών προς την οικογένεια κατά το 2011

4.1.3.1 Παρεμβάσεις της Επιτροπής προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και τον Αρχηγό Αστυνομίας για παράπονα που έλαβε και αφορούν το θέμα «Παιδιά και Επαιτεία»

Σε συνέχεια προηγούμενων παρεμβάσεων της προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και τον Αρχηγό της Αστυνομίας κατά το 2010 (Βλέπε Ετήσια Έκθεση Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού 2010, σελ.136-138), η Επίτροπος συνέχισε να παρεμβαίνει προς τις αρμόδιες Υπηρεσίες με αφορμή νέα παράπονα γύρω από την παιδική επαιτεία, με σκοπό την αξιολόγηση των ενεργειών τους ως προς τη διάγνωση και το χειρισμό των περιπτώσεων.

Σύμφωνα πάντα με το περιεχόμενο των απαντήσεων της Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για το χειρισμό συγκεκριμένης υπόθεσης παιδιού που

επαιτούσε λέγοντας τα κάλαντα, η θέση της Επιτροπής ήταν ότι οι Υ.Κ.Ε προέβησαν σε ανεπαρκή αξιολόγηση των στοιχείων της υπόθεσης και δεν τηρήθηκε ο ενδεικνυόμενος χειρισμός γιατί υιοθετούσαν τους ισχυρισμούς των γονέων του παιδιού, θεωρώντας το περιστατικό επαιτείας του παιδιού ως περιστασιακό και τυχαίο. Επεσήμανε, την αναγκαιότητα δημιουργίας θεσμοθετημένου μηχανισμού προστασίας των παιδιών από οποιαδήποτε μορφή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης και της οικονομικής εκμετάλλευσης παιδιών ή/ και επαιτείας, ο οποίος θα παρέχει κατευθυντήριες γραμμές σε όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες, ως προς τον εντοπισμό, διάγνωση και αντιμετώπιση τέτοιου είδους περιστατικών. Υπενθύμισε δε, την Υπουργό για την πρόθεση του Υπουργείου της να συνεργαστεί με την Αστυνομία, με σκοπό το συντονισμό των ενεργειών των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών και την ανάπτυξη πολιτικής για χειρισμό τέτοιου είδους περιστατικών, αναφερόμενη σε απαντητική της επιστολή προς την Επίτροπο με θέμα: «Παιδιά που επαιτούν σε φανάρια τροχαίας» κατά το 2008. Δεδομένων των πιο πάνω, η Επίτροπος ζήτησε να ενημερωθεί για τον τρόπο με τον οποίο προτίθενται οι Υ.Κ.Ε να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο της επαιτείας και της οικονομικής εκμετάλλευσης παιδιών ως προς τον εντοπισμό, διερεύνηση και τον τρόπο χειρισμού τέτοιων περιστατικών σε επίπεδο πρόληψης και παρέμβασης. Τέλος, ζήτησε την διεξοδική διερεύνηση της συγκεκριμένης περίπτωσης και σχετική ενημέρωσή της.

Στην απαντητική της επιστολή η Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ενημέρωσε την Επίτροπο ότι οι Υ.Κ.Ε βρίσκονταν σε στάδιο συζήτησης με την Αστυνομία για τη δημιουργία θεσμοθετημένου μηχανισμού παρέμβασης. Επιπλέον είχαν προχωρήσει σε σύσταση Επιτροπής που θα αποτελείται από εκπροσώπους των Υ.Κ.Ε και της Αστυνομίας, ενώ παράλληλα βρισκόταν σε

εξέλιξη η δημιουργία μνημονίου συνεργασίας ανάμεσα στους δύο φορείς για διάφορα θέματα μεταξύ των οποίων και η επαιτεία. Είχαν δοθεί επίσης, οδηγίες για ανάπτυξη σχέσης και συνεργασίας ανάμεσα στα Γραφεία Κοινωνικών Υπηρεσιών και τα Επαρχιακά Γραφεία Ευημερίας με τους Κοινοτικούς Αστυνομικούς, με σκοπό τη στοχευμένη πρόληψη- παρέμβαση.

4.1.3.2 Παρέμβαση Επιτρόπου προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού για παράπονο που αφορούσε τη σχολική αποχή παιδιού

Μετά από παράπονο μητέρας ότι το 12χρονο παιδί της δεν είχε λάβει την απαραίτητη βοήθεια και στήριξη από τις Υπηρεσίες του Κράτους για να επιστρέψει στο σχολείο από το οποίο απείχε με συστηματικές απουσίες μετά το θάνατο του πατέρα του, η Επίτροπος πρόέβηκε σε παρεμβάσεις τόσο προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού όσο και προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Σύμφωνα με το περιεχόμενο του παραπόνου, το παιδί μετά το θάνατο του πατέρα του παρουσίαζε συναισθηματικές δυσκολίες και προβλήματα συμπεριφοράς.

Στην παρέμβασή της προς τους αρμόδιους Υπουργούς, η Επίτροπος ζήτησε να ενημερωθεί για τις ενέργειες στις οποίες πρόέβηκαν και αναμενόταν να προβούν τα αρμόδια Υπουργεία για τη σχολική επανένταξη του παιδιού καθώς επίσης και για το κατά πόσο υπήρξε διατημηματική συνεργασία των Υ.Κ.Ε με το σχολείο και την Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας για συντονισμένη και έγκαιρη δράση στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της οικογένειας.

Μέσα από τις απαντήσεις των δύο Υπουργείων, διαπιστώθηκε ότι πραγματοποιήθηκαν

σημαντικές προσπάθειες τόσο από το σχολείο, την Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας όσο και από τις Υ.Κ.Ε για το χειρισμό της υπόθεσης, χωρίς όμως να επιτευχθεί αποτελεσματικός συντονισμός και συνεργασία ανάμεσα στις πιο πάνω Υπηρεσίες.

Μετά την παρέμβαση της Επιτρόπου, οι Υ.Κ.Ε επεδίωξαν στενότερη συνεργασία και συντονισμό των ενεργειών τους με το σχολείο, με στόχο την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων του παιδιού και την ομαλή επανένταξή του στο σχολείο. Με την έναρξη της σχολικής χρονιάς, οι Υ.Κ.Ε ήρθαν σε επαφή με το σχολείο, ενημέρωσαν τους καθηγητές για την κατάσταση του παιδιού και κατήρτισαν από κοινού με το σχολείο πρόγραμμα για προσέγγιση του παιδιού. Οι συναντήσεις των Υ.Κ.Ε με το σχολείο προβλέπεται να συνεχιστούν σε τακτά χρονικά διαστήματα για αλληλοενημέρωση των εμπλεκόμενων επαγγελματιών και συντονισμό των περαιτέρω ενεργειών τους. Οι Υ.Κ.Ε διευθέτησαν επίσης, την παροχή πρακτικής βοήθειας και διευκολύνσεις για την προετοιμασία και μεταφορά του παιδιού στο σχολείο με την τοποθέτηση φροντιστή και την κάλυψη του κόστους των υπηρεσιών φροντίδας. Οι ενέργειες αυτές είχαν ως αποτέλεσμα τη σχολική επανένταξη του παιδιού.

4.1.3.3 Παρέμβαση της Επιτρόπου για παράπονο που αφορούσε τον τερματισμό συνεργασίας των Υ.Κ.Ε με οικογένεια η οποία, ενώ βρισκόταν σε δικαστικές διαδικασίες Γονικής Μέριμνας, ο πατέρας αυτοκτόνησε

Μητέρα υπέβαλε παράπονο στην Επίτροπο που αφορούσε σε μη παροχή ψυχολογικής στήριξης προς την ίδια και τα παιδιά της από τις Υ.Κ.Ε, μετά από την αυτοκτονία του εν διαστάσει συζύγου της και τον τερματισμό του φακέλου Γονικής Μέριμνας. Σύμφωνα με την παραπονούμενη μητέρα, μετά την αυτοκτονία του εν διαστάσει συζύγου της, η ίδια ζήτησε επαγγελματική βοήθεια ώστε να ανακοινώσει το



γεγονός στα παιδιά της. Έκτοτε, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της, δεν έτυχε καμίας στήριξης και βοήθειας από τις Υ.Κ.Ε, ενώ η κόρη της, βρισκόμενη σε άσχημη ψυχολογική κατάσταση, διέκοψε τη φοίτηση της στο σχολείο, ξεκίνησε το κάπνισμα, προέβαινε σε κατάχρηση αλκοόλ κι εκδήλωνε αυτοτραυματική συμπεριφορά. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι, πριν από την αυτοκτονία του πατέρα, οι δύο γονείς βρίσκονταν σε δικαστικές διαδικασίες Γονικής Μέριμνας, για τις οποίες ζητήθηκε η συνδρομή Λειτουργού Κοινωνικών Υπηρεσιών. Η περίπτωση επιβλεπόταν στα πλαίσια του προγράμματος Γονικής Μέριμνας των Υ.Κ.Ε και με το θάνατο του πατέρα, ο φάκελος έκλεισε.

Η Επίτροπος παρενέβη προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για να διερευνήσει κατά ποσό η οικογένεια δέχτηκε έγκαιρη και άμεση στήριξη μετά το τραγικό συμβάν, για τις ενέργειες στις οποίες προέβλεψαν οι Υ.Κ.Ε για την επάνοδο του παιδιού στο σχολείο, τον προγραμματισμό χειρισμού της περίπτωσης από τις Υ.Κ.Ε για διασφάλιση της τακτικής επικοινωνίας με την οικογένεια, τις πρακτικές που εφαρμόζονται για άμεση και έγκαιρη ενδουπηρεσιακή ενημέρωση και τον τρόπο με τον οποίο συνέβαλε η λειτουργία των Τοπικών Γραφείων των Υ.Κ.Ε στον έγκαιρο εντοπισμό των αναγκών των οικογενειών που χρήζουν άμεσης παρέμβασης και ιδιαίτερα αυτών με τις οποίες διατηρούν ήδη συνεργασία.

Η Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων στην απάντησή της αναφέρει ότι η περίπτωση της οικογένειας παρακολουθείται στα πλαίσια του προγράμματος Προληπτική Εργασία και Στήριξη Οικογενειών με Ανήλικα Παιδιά. Σύμφωνα με την Υπουργό μετά την αυτοκτονία του πατέρα, η περίπτωση έτυχε άμεσης διαχείρισης και επετεύχθη άμεση συνεργασία και συντονισμός ενεργειών ανάμεσα στη Λειτουργό της Γονικής Μέριμνας και τη Λειτουργό του Προγράμματος Προληπτικής Εργασίας και Στήριξης

Οικογενειών. Πραγματοποιήθηκε συνεργασία ανάμεσα στη Λειτουργό Κοινωνικών Υπηρεσιών με το σχολείο και την ανήλικη, καθώς και συνεργασία με το σύμβουλο καθηγητή του σχολείου και τους υπεύθυνους καθηγητές με σκοπό την επανένταξη της ανήλικης στο σχολείο. Λόγω του ότι δεν είχε επιτευχθεί η συστηματική φοίτηση της ανήλικης, έγινε παραπομπή της ανήλικης στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων. Παράλληλα τηρήθηκε διατημηματική συνεργασία ανάμεσα στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, στις Υ.Κ.Ε και το σχολείο για σχολική επανένταξη. Αποτέλεσμα της συνεργασίας των Υ.Κ.Ε με την οικογένεια ήταν η αποκατάσταση της σχέσης ανάμεσα σε μητέρα και κόρη.

Οι Υ.Κ.Ε, σύμφωνα με την απάντηση της Υπουργού, προγραμμάτισαν τη συνέχιση της παρακολούθησης της οικογένειας μέσω ατομικών και οικογενειακών συνεντεύξεων της Λειτουργού Κοινωνικών Υπηρεσιών, τη συνέχιση της διατημηματικής συνεργασίας και του συντονισμού των Υ.Κ.Ε με άλλες Υπηρεσίες, καθώς και την παροχή συστηματικής πολυθεματικής στήριξης του παιδιού για τη σχολική της επανένταξη. Αναφορικά με το νέο τρόπο λειτουργίας των Υ.Κ.Ε αναφέρθηκε ότι με τη λειτουργία των Τοπικών Γραφείων Κοινωνικών Υπηρεσιών διασφαλίζεται η ποιότητα στις παρεμβάσεις που παρέχονται, η άμεση επαφή με τον πολίτη, η στενότερη συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση και τις ΜΚΟ και μεγαλύτερη προσβασιμότητα.

Ωστόσο, το παράπονο της μητέρας, εξακολουθεί να δημιουργεί προβληματισμό σε ότι αφορά τον τρόπο λειτουργίας των Τοπικών Γραφείων Κοινωνικών Υπηρεσιών σε σχέση με την αμεσότητα των χειρισμών οικογενειών των Υ.Κ.Ε. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος συνεχίζει να παρακολουθεί το συγκεκριμένο θέμα με σκοπό την αξιολόγηση του νέου τρόπου λειτουργίας των Υ.Κ.Ε.

4.2 Αντιπροσώπευση των παιδιών και των συμφέροντων τους σε διαδικασίες που τα επηρεάζουν

4.2.1 Νομική Εκπροσώπηση Παιδιών

Η νομική βάση για την εκπροσώπηση των ανήλικων τέκνων από την Επιτροπή περιέχεται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Άσκηση των Δικαιωμάτων του Παιδιού, η οποία έχει κυρωθεί με το Νόμο 23 (ΙΙΙ)/ 2005 και τον Περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμο [74(Ι)/2007].

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Άσκηση των Δικαιωμάτων του Παιδιού προβλέπει τα ακόλουθα:

Άρθρο 3 - Δικαίωμα να πληροφορείται και να εκφράζει τις απόψεις του σε διαδικασίες

«Σε Παιδί που θεωρείται από την εσωτερική νομοθεσία ότι έχει επαρκή αντίληψη, σε περίπτωση διαδικασιών ενώπιον δικαστικής αρχής που το επηρεάζει, παρέχονται και δικαιούται να ζητήσει τα ακόλουθα δικαιώματα:

- α. να λαμβάνει όλες τις σχετικές πληροφορίες
- β. να το συμβουλευούνται και να εκφράζει τις απόψεις του
- γ. να ενημερώνεται για τις πιθανές συνέπειες συμμόρφωσης με τις απόψεις αυτές και τις πιθανές συνέπειες οποιασδήποτε απόφασης».

Άρθρο 9 - Διορισμός Αντιπροσώπου:

1. *«Σε διαδικασίες που επηρεάζουν το παιδί όπου, σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο οι έχοντες γονικές ευθύνες αποκλείονται από την αντιπροσώπευση του παιδιού, ως αποτέλεσμα σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και του παιδιού, η δικαστική αρχή έχει εξουσία να διορίσει ειδικό αντιπρόσωπο του παιδιού για τις διαδικασίες αυτές.*

2. *Τα Μέρη θα εξετάσουν, την παροχή σε διαδικασίες που επηρεάζουν το παιδί, εξουσίας στη δικαστική αρχή να διορίσει ειδικό αντιπρόσωπο, σε κατάλληλες περιπτώσεις δικηγόρο, να εκπροσωπεί το παιδί».*

Άρθρο 10 - Ρόλος των Αντιπροσώπων

1. *«Στις περιπτώσεις διαδικασιών ενώπιον δικαστικής αρχής που επηρεάζουν παιδί, ο αντιπρόσωπος, εκτός αν αυτό θα ήταν έκδηλα αντίθετο προς το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού, οφείλει να-*

- α. παράσχει όλες τις σχετικές πληροφορίες στο παιδί, εάν το παιδί θεωρείται από το εσωτερικό δίκαιο ότι έχει επαρκή αντίληψη
- β. παράσχει εξηγήσεις προς το παιδί, εάν το παιδί θεωρείται από το εσωτερικό δίκαιο ότι έχει επαρκή αντίληψη, αναφορικά με τις πιθανές συνέπειες της συμμόρφωσης με τις απόψεις του και τις πιθανές συνέπειες οποιασδήποτε ενέργειας από τον αντιπρόσωπο
- γ. καθορίσει τις απόψεις του παιδιού και παρουσιάσει τις απόψεις αυτές στη δικαστική αρχή

2. Τα Μέρη εξετάζουν την επέκταση των προνοιών της παραγράφου 1 στους έχοντες γονικές ευθύνες».

Το Άρθρο 4 του Περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμου του 2007 περιλαμβάνει τις αρμοδιότητες της Επιτροπής για την εκπροσώπηση των παιδιών και των συμφερόντων τους σε όλα τα επίπεδα. Σχετικά είναι τα εξής:

«4. - (1) Προς επίτευξη των σκοπών του Άρθρου 3, οι αρμοδιότητες του Επιτρόπου περιλαμβάνουν:

- α. την εκπροσώπηση των παιδιών και των συμφερόντων τους σε όλα τα επίπεδα [...]
- β. την εποπτεία και τον έλεγχο της υλοποίησης των προνοιών της Σύμβασης του Ο.Η.Ε και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης [...]
- γ. την εκπροσώπηση των παιδιών και των συμφερόντων τους σε διαδικασίες που επηρεάζουν τα παιδιά, όπου τούτο προβλέπεται από νόμο, και σε δικαστικές



διαδικασίες στις οποίες θα μπορεί να διορίζεται ως αντιπρόσωπος του παιδιού από το Δικαστήριο».

Όπως καθορίζει το Άρθρο 3 του Περὶ Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμου του 2007, «αποστολή της Επιτρόπου είναι η προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού».

Βασικό νομικό εργαλείο της Επιτρόπου για την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού είναι η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία έχει κυρωθεί μετά τη ψήφιση του Νόμου 243/1990.

Ιδιαίτερα σχετικό είναι το Άρθρο 3 της Σύμβασης που καθορίζει ότι: «Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής ευημερίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού». Σύμφωνα με τη νομολογία δυνάμει της Σύμβασης, το Άρθρο 3 εισάγει τη γενική Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού η οποία πρέπει να εφαρμόζεται ως αυτόνομο δικαίωμα αλλά και σε σχέση με την εφαρμογή όλων των άλλων δικαιωμάτων του παιδιού που κατοχυρώνονται με τη Σύμβαση^{12,3}.

Καθοριστικό, επίσης, είναι και το Άρθρο 9 της Σύμβασης που αναφέρει ότι:

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά τη θέληση τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμόσιμους νόμους και διαδικασίες, ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για

το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε ειδικές περιπτώσεις, για παράδειγμα όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται ή παραμελούν το παιδί, ή όταν ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με τον τόπο διαμονής του παιδιού».

Το Άρθρο 12 της Σύμβασης καθορίζει ότι:

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν στο παιδί που είναι ικανό να σχηματίσει τις δικές του απόψεις, το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης των απόψεων του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, δίνοντας στις απόψεις του παιδιού το απαιτούμενο βάρος σύμφωνα με την ηλικία του και με το βαθμό ωριμότητας του.

Για το σκοπό αυτό, στο παιδί πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμόδιου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας».

Σύμφωνα με τη νομολογία της Σύμβασης, το Άρθρο 12 εισάγει τη γενική Αρχή της Συμμετοχής του Παιδιού, δηλαδή, ότι σε κάθε παιδί πρέπει να δίνεται πληροφόρηση για θέματα που το αφορούν σε γλώσσα κατανοητή σε αυτό, η δυνατότητα να διαμορφώσει δική του άποψη και να την εκφράζει και αυτή να λαμβάνεται υπόψη ανάλογα με την ωριμότητα και την ηλικία του.^{4,5,6,7,8}

1 General Comment No.3 (2003) HIV/ AIDS and the rights of the child CRC/GC-2003-3, 17 March 2003

2

3 General Comment No. 5 (2003) On general measures of implementation for the Convention of the Rights of the Child CRC/GC/2003/5, 3 October 2003.

4 General Comment No. 12 (2009) The right of the child to be heard CRC/C/GC/12, 1 July 2009

5

6 General Comment No.3 ibid

7

8 General Comment No. 5 ibid

Το Άρθρο 18 της Σύμβασης καθορίζει ότι:

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση της αναγνώρισης της αρχής, σύμφωνα με την οποία και οι δύο γονείς φέρουν κοινή ευθύνη ως προς την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξη του. Η ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού και για την ανάπτυξή του ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς ή, ανάλογα με την περίπτωση στους νόμιμους κηδεμόνες του. Το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τη βασική τους μέριμνα.

Για την εγγύηση και την προώθηση των δικαιωμάτων που εκφράζονται στην παρούσα Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς και στους νόμιμους κηδεμόνες του παιδιού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή του παιδιού, και να εξασφαλίζουν την ανάπτυξη ιδρυμάτων, διευκολύνσεων και υπηρεσιών για τη φροντίδα των παιδιών».

Τέλος, σχετικό είναι και το Άρθρο 19 της Σύμβασης που καθορίζει ότι:

«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να παίρνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σωματικής ή πνευματικής βίας, τραυματισμού ή κακομεταχείρισης, παραμέλησης ή πλημμελούς μεταχείρισης, βίαιης μεταχείρισης, όσο βρίσκεται υπό τη φύλαξη των γονέων του ή του ενός από τους δύο, ή των νόμιμων κηδεμόνων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί».

4.2.2 Το έργο της Επιτροπής ως αντιπροσώπου των παιδιών και των συμφερόντων τους

Η εκπροσώπηση παιδιού σε δικαστικές διαδικασίες Γονικής Μέριμνας από την Επίτροπο,

αποτελεί το κυριότερο μέρος της εργασίας της στα πλαίσια του τέταρτου πυλώνα του Τριετούς Σχεδίου Δράσης του Γραφείου της για την περίοδο 2011- 2013 που ονομάζεται «Αντιπροσώπηση των παιδιών και των συμφερόντων τους σε διαδικασίες που τα επηρεάζουν». Η Επίτροπος ενεργώντας, κατόπιν σχετικών αποφάσεων του Οικογενειακού Δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 4 (ζ) και (η) του Νόμου 74(Ι)/2007 ανέλαβε μέσα στο 2011 την εκπροσώπηση τεσσάρων παιδιών σε τρεις υποθέσεις Δικαστηρίου για θέματα Γονικής Μέριμνας. Για το σκοπό αυτό, η Επίτροπος προέβη σε αγορά νομικών υπηρεσιών από δικηγόρους, οι οποίοι έχουν εκπαιδευτεί κατάλληλα από το Γραφείο της, ώστε να μπορούν να ενεργήσουν εκ μέρους της.

Στόχος της νομικής εκπροσώπησης του παιδιού σε τέτοιες υποθέσεις είναι η διευκόλυνση της πληροφόρησης των παιδιών ώστε να μπορούν να συμμετέχουν σε διαδικασίες που τα αφορούν ενώπιον Δικαστηρίου στις περιπτώσεις όπου υπάρχει σύγκρουση μεταξύ των συμφερόντων παιδιού- γονέα. Η Επίτροπος μεριμνά, ώστε τα παιδιά να ενημερώνονται για το δικαίωμα τους να εκφέρουν τη δική τους άποψη και να αξιολογούν όπως ληφθεί υπόψη από τις αρμόδιες Αρχές και όπως τα δικαιώματα και το συμφέρον τους διασφαλίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Σε αυτό το πλαίσιο, η άποψη του παιδιού λαμβάνεται υπόψη και αξιολογείται ανάλογα με την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητάς του. Ειδικότερα, στόχος της Επιτροπής είναι, κατά πρώτο λόγο, να παράσχει όλες τις σχετικές, για την υπόθεση, πληροφορίες στο παιδί, κατά δεύτερο να παράσχει εξηγήσεις προς το παιδί αναφορικά με τις πιθανές συνέπειες της συμμόρφωσης με τις απόψεις του και τις πιθανές συνέπειες οποιασδήποτε ενέργειας από τον αντιπρόσωπο και κατά τρίτον, να αποκρυσταλλώσει τις απόψεις του παιδιού, όπως αυτές εκφράστηκαν ενώπιον της και να της παρουσιάσει στο Δικαστήριο.

Από τις υποθέσεις αυτές ολοκληρώθηκε μία εκ των τριών υποθέσεων, ενώ για τις υπόλοιπες δύο, η διαδικασία εκπροσώπησης θα συνεχιστεί κατά το 2012.

5. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού προνοεί για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών οικογενειών που επηρεάζονται από τη μετανάστευση και το Σύστημα Ασύλου, μέσα και από τις τέσσερις βασικές Αρχές που τη διέπουν, την Αρχή της Μη Διάκρισης (άρθρο 2), της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού (άρθρο 3), του Δικαιώματος στη Ζωή, στην Επιβίωση και στην Ανάπτυξη (άρθρο 6) και την Αρχή της Συμμετοχής (άρθρο 12). Επιπλέον, η Σύμβαση διασφαλίζει την πρόσβαση κάθε παιδιού στην Εκπαίδευση (άρθρο 28), στην Υγεία (άρθρο 24), στην Κοινωνική Ασφάλεια (άρθρο 26), και κατοχυρώνει τη λήψη μέτρων για την πλήρη πνευματική, ψυχική, ηθική, και κοινωνική ανάπτυξή του (άρθρο 27). Επιπρόσθετα, μέσω των προνοιών που αφορούν στην πρόσβαση του παιδιού στην πληροφόρηση (άρθρο 17), στην Ελεύθερη Έκφραση (άρθρο 13) καθώς και στο ρόλο της Εκπαίδευσης (άρθρο 29), η Σύμβαση κατοχυρώνει το σεβασμό στη διαφορετικότητα, το πολιτισμικό υπόβαθρο και τις γλωσσολογικές ανάγκες όλων των παιδιών, συμπεριλαμβανομένου των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου και των παιδιών που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, προσφύγων και αιτητών ασύλου, επιδιώκοντας τη δημιουργία συνθηκών κοινωνικής ένταξης των ομάδων αυτών.

Ειδικότερα για τα παιδιά από οικογένειες αιτητών ασύλου και προσφύγων, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού προβλέπει την παροχή της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, ώστε να επιτραπεί στα παιδιά αυτά να απολαύσουν πλήρως τα δικαιώματά τους [άρθρο 22(1)]. Προβλέπει, επίσης, την επιδίωξη της διεθνούς συνεργασίας εκ μέρους των Συμβαλλομένων Κρατών, για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου, την αναζήτηση των γονέων ή άλλων μελών της οικογένειάς

τους, με απώτερο στόχο την οικογενειακή επανένωση [άρθρο 22(2)] . Σε περίπτωση που η ανεύρεση των γονέων ή άλλων μελών της οικογένειας του παιδιού δεν καθίσταται δυνατή, το άρθρο 22 κατοχυρώνει ότι το παιδί πρόσφυγας ή αιτητής ασύλου δικαιούται της ειδικής κρατικής προστασίας και βοήθειας, της οποίας, σύμφωνα με τη Σύμβαση, επιβάλλεται να τυγχάνουν όλα τα παιδιά που στερούνται του οικογενειακού τους περιβάλλοντος.

Το δικαίωμα των παιδιών αιτητών ασύλου και προσφύγων για ειδική κρατική προστασία (άρθρο 22) πρέπει να διαβάζεται σε συνάρτηση με το δικαίωμα κάθε παιδιού για απόκτηση ονόματος, ιθαγένειας, οικογενειακών σχέσεων, καθώς και το δικαίωμά του να γνωρίζει για τους γονείς του (άρθρο 7) το δικαίωμα στη διαφύλαξη των στοιχείων της ταυτότητάς του (άρθρο 8), το δικαίωμά του να μην αποχωρίζεται τους γονείς του, εκτός εάν συντρέχουν λόγοι που αντιτίθενται στο συμφέρον του (άρθρο 9), το δικαίωμά του για υποβολή αιτήματος οικογενειακής επανένωσης (άρθρο 10). Ακόμα συνδέεται με τις πρόνοιες της Σύμβασης που αφορούν στην παροχή εναλλακτικής φροντίδας στο παιδί (άρθρο 20), την προστασία του από την απαγωγή και την εμπορία (άρθρο 35), τις συνθήκες στέγησης της ελευθερίας του (άρθρο 37), καθώς και την ανάρρωση, επανένταξη και αποκατάστασή του μετά από κακοποίηση, βασανισμό και εκμετάλλευση (άρθρο 39).

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ

Η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, μέσα από το θεσμικό της ρόλο, μερίμνησε για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών που ανήκουν στις ομάδες των αιτητών ασύλου, των προσφύγων και των μεταναστών, εντοπίζοντας παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους και παρεμβαίνοντας αποτελεσματικά για αποκατάστασή τους.

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της για έλεγχο και παρακολούθηση νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών, η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού εντός του 2011, μέσα από τη διερεύνηση παραπόνων που είχαν υποβληθεί από πρόσφυγες, αιτητές ασύλου και άτυπους μετανάστες, προέβηκε σε συγκεκριμένες παρεμβάσεις που αφορούσαν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών που ανήκουν στις πιο πάνω ομάδες σε σχέση με α) την έκδοση πιστοποιητικών γεννήσεως, β) την εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων στη διαδικασία εξέτασης αιτήσεων για παραχώρηση ασύλου, γ) την κράτηση του ενός γονέα για σκοπούς απέλασης, δ) αιτήματα οικογενειών μεταναστών με μακροχρόνια διαμονή στην Κύπρο οι οποίες καλούνται να εγκαταλείψουν τη χώρα, ε) την αποτελεσματική διαχείριση ζητημάτων που υποβάλλονται από αναγνωρισμένους πρόσφυγες σε κρατικές Υπηρεσίες. Στόχος, η διασφάλιση των δικαιωμάτων των εν λόγω παιδιών αλλά και η εξεύρεση ενός αποτελεσματικού, ολιστικού χειρισμού των θεμάτων αυτών από το Υπουργείο Εσωτερικών.

Επιπλέον, η Επίτροπος, στα πλαίσια του ίδιου πυλώνα υπέβαλε τις θέσεις της επί του νομοσχεδίου με τίτλο «Ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως (Τροποποιητικός) Νόμος του 2011», το οποίο συζητήθηκε ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών. Δεδομένου ότι η κάθε διάταξη του

νομοσχεδίου αφορά σε όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, στις απόψεις της η Επίτροπος αναφέρεται στα άρθρα του νομοσχεδίου, που είτε αναφέρονται ρητά στα παιδιά είτε τα αφορούν έμμεσα.

Η Επίτροπος, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της που αφορούν στη διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας, για τα δικαιώματα των παιδιών που προέρχονται από διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο και την κατανόηση των ιδιαίτερων συνθηκών της ζωής τους, διοργανώνει σεμινάρια επιμόρφωσης προς τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές, καθώς και άλλες παρεμβάσεις γενικά στον τομέα της Εκπαίδευσης (Βλέπε 3).

Στα πλαίσια του πυλώνα για ενδυνάμωση και συμμετοχή, η Επίτροπος προώθησε τη συμμετοχή παιδιών μεταναστών στην Ομάδα Εφήβων Συμβούλων, για αντιπροσωπευτική εκπροσώπηση των απόψεων της συγκεκριμένης ομάδας παιδιών. Όσον αφορά δε στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της για αντιπροσώπευση των παιδιών και των συμφερόντων τους σε διαδικασίες που τα επηρεάζουν, η Επίτροπος προώθησε τη νομική εκπροσώπηση ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου κατά τη διαδικασία εξέτασης των αιτήσεών τους για άσυλο και παράλληλα παρενέβη αποτελεσματικά για την απελευθέρωση ασυνόδευτου ανηλίκου που είχε τεθεί υπό κράτηση, καθώς και για δρομολόγηση της αίτησής του για άσυλο.



5.1.1 Παρεμβάσεις της Επιτροπής προς το Υπουργείο Εσωτερικών, με στόχο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών οικογενειών άτυπων μεταναστών, αιτητών ασύλου, αναγνωρισμένων προσφύγων, καθώς και των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου

Η διερεύνηση παραπόνων τα οποία είχαν υποβληθεί στην Επίτροπο από άτυπους μετανάστες, αιτητές ασύλου και αναγνωρισμένους πρόσφυγες απεκάλυπτε συνεχείς παραβιάσεις των Δικαιωμάτων των παιδιών που αφορούσαν την εξασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών διαβίωσης (άρθρο 27) την πρόσβαση στο σύστημα Υγείας και στις εκπαιδευτικές υπηρεσίες (άρθρο 24, 29) , την απόκτηση και διαφύλαξη των στοιχείων της ταυτότητας τους (Άρθρα 7,8), τις συνθήκες αποχωρισμού από τους γονείς τους (άρθρο 9) καθώς και τη νομική τους εκπροσώπηση (άρθρο 22).

Κατά το 2011 ξεκίνησε προσπάθεια ομαδοποίησης των παραπόνων που υποβλήθηκαν στο Γραφείο της Επιτροπής και αφορούσαν παιδιά μετανάστες. Η ομαδοποίηση έγινε με βάση το θέμα και το νομικό πλαίσιο που στηρίζει την κάθε κατηγορία και διαμορφώθηκαν συγκεκριμένες προτάσεις από την Επίτροπο. Πρόθεση της Επιτροπής είναι αφενός να συνεχιστεί η προσπάθεια ομαδοποίησης των παραπόνων που αφορούν τα παιδιά μεταναστών κατά το 2012 και αφετέρου να διευθετηθεί συνάντηση με την Υπουργό Εσωτερικών και υπηρεσιακούς λειτουργούς για συζήτηση των ομαδοποιημένων θεμάτων με απώτερο στόχο την εξεύρεση τρόπων αντιμετώπισης σε επίπεδο νομοθετικό ή/και πρακτικών διαδικασιών ώστε να διασφαλιστούν τα δικαιώματα των εν λόγω παιδιών.

Πιο κάτω αναφέρονται αναλυτικά τα θέματα που αφορούν παιδιά μεταναστών όπως ομαδοποιήθηκαν κατά το 2011.



5.1.1.1 Έκδοση πιστοποιητικών γεννήσεως

Από την αρχή λειτουργίας του θεσμού της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού υποβλήθηκαν αρκετά παράπονα που αφορούσαν περιπτώσεις παιδιών για τα οποία δεν κατέστη δυνατή η έκδοση πιστοποιητικού γεννήσεως λόγω της υφιστάμενης διοικητικής πρακτικής που ακολουθείται κατά την εφαρμογή του περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμου του 2002 [14(Ι)/2002 όπως τροποποιήθηκε].


Η παραβίαση αυτή μπορεί να αφορά στο δικαίωμά του παιδιού για απόκτηση και διαφύλαξη του ονόματός του, της ιθαγένειάς του, των οικογενειακών του σχέσεων (άρθρο 7, 8) καθώς και σε κρατικές παροχές (Άρθρα 20, 26, 27, 28) και έχει ως αποτέλεσμα τα παιδιά αυτά να καθίστανται ευάλωτα στους κινδύνους της εμπορίας, της παράνομης υιοθεσίας και της απαγωγής.

Σύμφωνα με τις υφιστάμενες διαδικασίες και πρακτικές που εφαρμόζονται μέχρι σήμερα, οι οποίες απορρέουν από τον περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμο του 2002 [14(Ι)/2002 όπως τροποποιήθηκε], «επιτρέπεται» σε πολλές, από ότι φαίνεται, περιπτώσεις παιδιών να παραμένουν μη καταχωρημένα και κατά συνέπεια να θεωρούνται για τους σκοπούς του κράτους ως «ανύπαρκτα». Τέτοιες περιπτώσεις συνήθως προκύπτουν: α) όταν ο γιατρός, ως ένας εκ των δύο προσώπων που έχουν υποχρέωση υπογράφοντας το σχετικό έντυπο να πιστοποιήσουν τη γέννηση ενός παιδιού, αρνείται να παραδώσει το έντυπο για εγγραφή ως μοχλό πίεσης προς τους γονείς για πληρωμή των οφειλών τους και, β) όταν γονείς – οι οποίοι με την υφιστάμενη διοικητική πρακτική, και παρά τις διατάξεις του πιο πάνω αναφερόμενου νόμου, έχουν αποκλειστική ευθύνη για παράδοση των εντύπων για εγγραφή του παιδιού τους στο

σχετικό Επαρχιακό Ληξιαρχείο- δεν έχουν νόμιμο καθεστώς παραμονής, φοβούμενοι τη σύλληψη ή την απέλαση, δεν εγγράφουν τα παιδιά τους. Και στις δύο πιο πάνω περιπτώσεις, το αποτέλεσμα είναι ότι τα παιδιά παραμένουν απροστάτευτα από τους προαναφερθέντες κινδύνους.

Για χειρισμό των συγκεκριμένων περιπτώσεων η Επίτροπος προέβηκε σε παρεμβάσεις προς τον Υπουργό Εσωτερικών, τον Αρχηγό Αστυνομίας, την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, τον υπεύθυνο γυναικολόγο-μαιευτήρα και το Διευθυντή Κλινικής οι οποίες κοινοποιήθηκαν και στον Υπουργό Υγείας και τον Παγκύπριο Ιατρικό Σύλλογο, ζητώντας τους όπως προβούν στις ενδεδειγμένες εκ μέρους τους ενέργειες για εγγραφή των παιδιών και έκδοση πιστοποιητικού γεννήσεως. Παρά τις επανειλημμένες υπενθυμίσεις της Επιτροπής, οι προαναφερθείσες αρμόδιες Αρχές δεν έχουν προβεί σε οποιεσδήποτε ενέργειες είτε για επίλυση του προβλήματος εγγραφής των συγκεκριμένων παιδιών, είτε για την τροποποίηση της νομοθεσίας με τρόπο που να διασφαλίζεται το δικαίωμα κάθε παιδιού όπως εγγράφεται αμέσως μετά τη γέννησή του, διαδικασία η οποία εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Υπουργείου Εσωτερικών. Αντίθετα, για κάποιες από αυτές τις περιπτώσεις πραγματοποιήθηκε η έκδοση πιστοποιητικού γεννήσεως μόνο κατόπιν πολλών πιέσεων και χειρισμών των λειτουργών του Γραφείου της Επιτροπής.

Για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου ζητήματος, η Επίτροπος θεωρεί επιτακτική και απόλυτη ανάγκη να προωθηθούν οι διαδικασίες για τη λήψη όλων των απαιτούμενων μέτρων που να διασφαλίζουν την εγγραφή παιδιών αμέσως μετά τη γέννησή τους. Η Επίτροπος έχει ήδη εισηγηθεί α) την άμεση προώθηση μελέτης τροποποίησης του περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμου του 2002



[141(I)/2002 όπως τροποποιήθηκε], και β) την εν τω μεταξύ καθιέρωση διαδικασιών ή/και πρακτικών οι οποίες να διασφαλίζουν την εγγραφή παιδιών, μέχρι την ολοκλήρωση της τροποποίησης του προαναφερθέντος Νόμου.

5.1.1.2 Νομική Εκπροσώπηση ασυνόδευτων ανηλίκων στις διαδικασίες εξέτασης αιτήσεων ασύλου

Η Επίτροπος επισημαίνει ότι είναι απόλυτη ανάγκη να δοθεί μία λύση στο αδιέξοδο που έχει προκύψει αναφορικά με τη νομική εκπροσώπηση ασυνόδευτων ανηλίκων στις διαδικασίες εξέτασης της αίτησης τους για άσυλο, ως αποτέλεσμα των διαφορετικών ερμηνειών που αποδίδουν στη σχετική πρόνοια του Περί Προσφύγων Τροποποιητικού Νόμου του 2009 [N.122(I)/2009] η Επίτροπος, το Υπουργείο Εσωτερικών και ο Γενικός Εισαγγελέας. Η διχογνωμία που έχει προκύψει είχε ως αποτέλεσμα την αναστολή της εξέτασης των αιτήσεων των ασυνόδευτων αιτητών ασύλου από την Υπηρεσία Ασύλου, με αποτέλεσμα να παραβιάζονται τα δικαιώματα της ευάλωτης αυτής ομάδας παιδιών.

Ο Νόμος 122(I)/2009 παρέχει στην Επίτροπο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού αρμοδιότητες να ενεργεί ως εκπρόσωπος και συνδρομητής των ασυνόδευτων ανηλίκων που αιτούνται άσυλο, παρέχοντάς τους νομική εκπροσώπηση κατά τη διαδικασία εξέτασης των αιτήσεών τους. Εξάλλου, η υποχρέωση των κρατών να παρέχουν νομική εκπροσώπηση στους ασυνόδευτους αιτητές ασύλου απορρέει τόσο από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αναφορικά με τη μεταχείριση των

ασυνόδευτων ανηλίκων και χωρισμένων από τους γονείς τους παιδιών εκτός της χώρας καταγωγής τους, όσο και από το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και, πιο συγκεκριμένα, από την Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη – μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του Πρόσφυγα. (Οδηγία 2005/85/ΕΚ).

Η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού έχει προχωρήσει σε διορισμό δικηγόρων, οι οποίοι, αφού έτυχαν σχετικής εκπαίδευσης από το Γραφείο της, είναι σε θέση να λειτουργήσουν εκ μέρους της ως νομικοί εκπρόσωποι των ασυνόδευτων αιτητών ασύλου. Ωστόσο, η Υπηρεσία Ασύλου από το 2009, αρνείται να προχωρήσει στην εφαρμογή του Νόμου και δεν αποδέχεται η εκπροσώπηση αυτή να γίνεται από την Επίτροπο μέσω δικηγόρων, επικαλούμενη το λεκτικό του άρθρου 10, εδάφιο (1B) του Περί Προσφύγων Νόμου. Η θέση της Υπηρεσίας Ασύλου βασίζεται σε γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ότι είναι νομικά επισφαλής η άσκηση των υπό αναφορά αρμοδιοτήτων μέσω αγοράς υπηρεσιών από ιδιώτες δικηγόρους, επειδή ο νόμος αναφέρει ότι αυτή η εκπροσώπηση και συνδρομή θα πρέπει να γίνεται είτε αυτοπροσώπως από την Επίτροπο είτε από λειτουργούς του Γραφείου της.

Η Επίτροπος διαφωνεί με την πιο πάνω θέση και αντιτάσσει ότι η νομική εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων από το Γραφείο της μέσω της αγοράς υπηρεσιών από ιδιώτες δικηγόρους, όχι μόνο είναι δυνατή σύμφωνα με τις πρόνοιες του Περί Προσφύγων Νόμου, αλλά και επιβάλλεται ως η μόνη λύση για την ορθή και αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων που της έχει παραχωρήσει ο Περί Προσφύγων Νόμος. Κατά την άποψή της, δεδομένου ότι ούτε το Υπουργείο Εσωτερικών, ούτε και η Νομική Υπηρεσία έχουν διευκρινίσει κατά πόσο θεωρούν ότι η

εκπροσώπηση από την Επίτροπο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού που προνοείται από το εδάφιο (1B) του άρθρου 10 συνιστά νομική εκπροσώπηση, η εκπροσώπηση θα πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τις πρόνοιες του Περί Δικηγόρων Νόμου, δηλαδή από δικηγόρους που ασκούν το επάγγελμα.

Η Επίτροπος θεωρεί επιτακτική ανάγκη, για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων αιτητών ασύλου, το Υπουργείο Εσωτερικών να προβεί κατεπειγόντως σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για επίλυση του συγκεκριμένου θέματος και ενημέρωση της Επιτρόπου. Πιο συγκεκριμένα, η Επίτροπος εισηγείται ότι, εφόσον το Υπουργείο επιμένει ότι στη βάση του Νόμου 122(Ι)/2009 δεν μπορεί να δεχθεί την εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων από την Επίτροπο με δικηγόρους που ασκούν το επάγγελμα, οφείλει να προχωρήσει το ίδιο με πρόταση για σχετική τροποποίηση του νόμου, κάτι, που κατόπιν εισήγησης της Επιτρόπου, επεδίωξε να κάνει η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών, όμως το Υπουργείο Εσωτερικών δε συγκατατέθηκε.

5.1.1.3 Κράτηση για σκοπούς απέλασης ή/ και απέλαση ενός γονέα, ενώ τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας παραμένουν χωρίς καθεστώς και χωρίς μέσα για να επιβιώσουν

Το Γραφείο της Επιτρόπου έχει λάβει πάρα πολλά παράπονα από οικογένειες οι οποίες καταγγέλλουν ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Εσωτερικών, προέβησαν στη σύλληψη, κράτηση ή/και απέλαση του ενός γονέα που ανήκει στην ομάδα των άτυπων μεταναστών, χωρίς να αξιολογήσουν το γεγονός ότι τα παιδιά παραμένουν στην Κύπρο χωρίς οικονομικούς πόρους και χωρίς καθεστώς παραμονής με το οποίο να είναι δυνατό να διαβιούν κάτω από αξιοπρεπείς συνθήκες και με σεβασμό των δικαιωμάτων

τους, όπως αυτά απορρέουν από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Η Επίτροπος επισημαίνει ότι η πρακτική αυτή αντιβαίνει συγκεκριμένες διατάξεις της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, όσο και του Ευρωπαϊκού Δικαίου και ιδιαίτερα της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ, και οι οποίες επιβάλλουν όπως η διασφάλιση του Συμφέροντος του Παιδιού, λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη, αναφορικά με τις αποφάσεις επιστροφής παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών.

Η Επίτροπος επισημαίνει ακόμα ότι οι πρακτικές που εφαρμόζονται αντίκεινται σε πρόνοιες του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου. Συγκεκριμένα αντίκεινται στο άρθρο 18ΠΣΤ (1) και άρθρο 18ΠΣΤ (6) τα οποία αποτελούν προϊόν εναρμόνισης με την Οδηγία 2008/115/ΕΚ και καθορίζουν συγκεκριμένα κριτήρια για τις αποφάσεις κράτησης και απέλασης των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών. Είναι επίσης αντίθετες στο άρθρο 18ΟΖ του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου, το οποίο προβλέπει ότι κατά την εφαρμογή των αποφάσεων απέλασης και κράτησης ο Διευθυντής οφείλει να λαμβάνει υπόψη μεταξύ άλλων τα βέλτιστα συμφέροντα του παιδιού.

Δυνάμει των προαναφερθεισών νομοθεσιών, η Επίτροπος ζήτησε να ενημερωθεί εκτενώς από τον Υπουργό Εσωτερικών αναφορικά με την υφιστάμενη πρακτική που ακολουθείται, ενώ παράλληλα κάλεσε τον Υπουργό να προχωρήσει σε εφαρμογή όλων των απαραίτητων μέτρων και αποφάσεων στα πλαίσια εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Δικαίου σε θέματα κράτησης και απέλασης. Στόχος των παρεμβάσεων της Επιτρόπου είναι να λαμβάνονται υπόψη ξεκάθαρα κριτήρια και παράγοντες που να επιμετρούν τις συνέπειες και το συμφέρον των παιδιών, που πιθανόν να προκύψουν στη ζωή τους είτε λόγω απέλασης ή μη απέλασης του γονέα. Στις περιπτώσεις απόφασης απέλασης του γονέα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για τα παιδιά που

θα παραμένουν στην Δημοκρατία, ώστε να διαβιούν κάτω από αξιοπρεπείς συνθήκες.

5.1.1.4 Οικογένειες μεταναστών με μακροχρόνια διαμονή στην Κύπρο οι οποίες καλούνται να εγκαταλείψουν τη χώρα

Οι περιπτώσεις οι οποίες, αφορούν κυρίως είτε οικογένειες αιτητών ασύλου των οποίων η αίτηση έχει εξεταστεί και απορριφθεί από τις αρμόδιες αρχές, μετά από πολλά χρόνια, και ως εκ τούτου, βρίσκονται χωρίς νομικό καθεστώς στη χώρα, είτε οικογένειες μεταναστών που βρίσκονταν στην Κύπρο υπό το καθεστώς προσωρινής άδειας παραμονής η οποία σε κάποιες περιπτώσεις έχει λήξει και δεν επιτράπηκε η ανανέωσή της παρά τη μακρόχρονη παρουσία τους στην Κύπρο, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν το κίνδυνο άμεσης απέλασης. Σε ορισμένες δε περιπτώσεις, ο ένας από τους δύο γονείς έχει ήδη απελαθεί, ενώ σε άλλες περιπτώσεις ο ένας εκ των δύο γονέων βρίσκεται υπό κράτηση, με σκοπό την απέλαση, χωρίς όμως να υπάρχουν σοβαρές πιθανότητες εκτέλεσης του διατάγματος απέλασης για διάφορους λόγους. Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις παιδιών μικτών γάμων ή παιδιών που έχουν παραμείνει χωρίς νομικό καθεστώς λόγω πράξεων ή παραλείψεων της διοίκησης, όπως για παράδειγμα η στέρηση της κυπριακής υπηκοότητας από τον πατέρα.

Κατά τη διάρκεια της μακρόχρονης αυτής παραμονής των οικογενειών αυτών στην Κύπρο η πλειονότητα των παιδιών φοιτούν σε ελληνόφωνα σχολεία, έχουν προσαρμοστεί στις συνθήκες ζωής της Κύπρου και έχουν ενταχθεί σε μεγάλο βαθμό στην κυπριακή κοινωνία. Ως εκ τούτου, η απόφαση του Κράτους να

απελάσει, τον ένα γονέα ή όλη την οικογένεια διαταράσσει τις ισορροπίες που έχουν δημιουργηθεί κατά τη διάρκεια της παραμονής των οικογενειών αυτών στην Κύπρο, ενώ δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι είναι προς το συμφέρον του παιδιού, μετά από τόσα χρόνια παραμονής να καλείται είτε το ίδιο είτε ένας εκ των γονέων του, είτε ολόκληρη η οικογένεια να εγκαταλείψουν την Κύπρο αποκλειστικά και μόνο στη βάση της παράνομης διαμονής τους.

Η Επίτροπος θεωρεί ότι οι πρακτικές απέλασης, με τον τρόπο που εφαρμόζονται σε αρκετές περιπτώσεις, αντίκεινται στον Περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμο, ο οποίος έχει εναρμονιστεί πρόσφατα με την Οδηγία 2008/115/ΕΚ και ο οποίος προβλέπει ότι για απέλαση παράνομων υπηκόων τρίτων χωρών, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η βασική Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, η οποία αποτελεί βασική αρχή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Επισημαίνει, επίσης, το γεγονός ότι, ως αποτέλεσμα μεταφοράς προνοιών της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ, ο ίδιος Νόμος παρέχει αρμοδιότητες στο Υπουργικό Συμβούλιο να αποφασίζει για λόγους φιλευσπλαχνίας ή ανθρωπιστικούς ή άλλους λόγους την παραχώρηση, σε οποιοδήποτε στάδιο, άδειας παραμονής σε υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι διαμένουν παράνομα στη Δημοκρατία.

Δεδομένων των πιο πάνω, η Επίτροπος, έχει την άποψη ότι η νομιμοποίηση αυτών των παιδιών και των οικογενειών τους οι οποίες διαμένουν για πολλά χρόνια στην Κύπρο, εμπίπτει στους ανθρωπιστικούς λόγους ή λόγους φιλευσπλαχνίας και μια τέτοια ενέργεια θα ήταν κατά την άποψή της προς το συμφέρον των παιδιών αυτών. Συνεπώς, καλεί το κράτος ως αρμόδια αρχή να εξετάσει και αξιολογήσει αυτή τη θέση.

Πάγια θέση της Επιτρόπου είναι ότι επιβάλλεται όπως το κράτος υιοθετήσει κατάλληλη μεταναστευτική πολιτική, η οποία

να είναι σύμφωνη με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αλλά και με άλλες διεθνείς υποχρεώσεις της Δημοκρατίας που αφορούν σε ανηλίκους, την οποία το Υπουργείο Εσωτερικών και το Υπουργικό Συμβούλιο να εφαρμόζουν στις περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκονται ανήλικοι γενικά.

5.1.1.5 Αναγνωρισμένοι Πρόσφυγες συναντούν δυσκολίες σε διάφορα αιτήματα που υποβάλλουν, για τα οποία απαιτείται η εμπλοκή κρατικών μηχανισμών

Η Επίτροπος έλαβε παράπονα από αναγνωρισμένους πρόσφυγες οι οποίοι ισχυρίζονταν ότι οι αρμόδιες αρχές προβάλλουν διάφορα κωλύματα στην προώθηση θεμάτων που τους αφορούν. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν: α) αίτημα οικογενειακής επανένωσης το οποίο έχει υποβάλει αναγνωρισμένος πολιτικός πρόσφυγας στην Υπηρεσία Ασύλου και β) αίτημα αλλαγής ονόματος σε επίσημα έγγραφα παιδιού, οικογένειας με αναγνωρισμένο καθεστώς Πρόσφυγα.

Η Επίτροπος θεωρεί ότι η στάση των αρμόδιων Τμημάτων του Υπουργείου Εσωτερικών για τις συγκεκριμένες περιπτώσεις, βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τον Περί Προσφύγων Νόμο του 2000 [Ν.6(Ι)/2000] και τον Περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμο του 2002 [Ν.141(Ι)/2002].

Συνακόλουθα, η Επίτροπος συστήνει όπως τυχάνουν εφαρμογής οι πρόνοιες του Περί Προσφύγων Νόμου του 2000 [Ν.6(Ι)/2000] οι οποίες σαφώς καθορίζουν την υποχρέωση των αρμόδιων αρχών να μεριμνούν είτε για την παροχή συνδρομής ή άσκησης οποιουδήποτε δικαιώματος από αναγνωρισμένο πρόσφυγα για το οποίο απαιτείται η συνδρομή των αρχών άλλου κράτους, στις οποίες ο ίδιος δεν έχει πρόσβαση.

5.1.1.6 Παρεμβάσεις της Επιτροπής στα πλαίσια της εκπόνησης νομοσχεδίου με τίτλο «Ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως (Τροποποιητικός) Νόμος»

Η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, εντός του 2011, υπέβαλε τις απόψεις της ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών, για το υπό εκπόνηση νομοσχέδιο, με τίτλο «ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως (Τροποποιητικός) Νόμος». Η παρέμβαση της Επιτροπής αποσκοπούσε στη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών οικογενειών μεταναστών, καθώς και των ασυνόδευτων ανηλίκων, στα πλαίσια νέας νομοθετικής ρύθμισης.

Στην τοποθέτησή της, η Επίτροπος τόνισε την ανάγκη για ενσωμάτωση της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ στο νομοσχέδιο, με τρόπο που να διασφαλίζεται η τήρηση των ελάχιστων εγγυήσεων, κατά τη μεταχείριση παιδιών, στα πλαίσια των διαδικασιών επιστροφής υπηκόων τρίτων χωρών. Παράλληλα, επεσήμανε την ανάγκη να αναθεωρηθούν συγκεκριμένες πρόνοιες που αφορούν στις διαδικασίες απέλασης και κράτησης υπηκόων τρίτων χωρών, ώστε να θεσπιστούν ολοκληρωμένες και σαφείς διατάξεις που να παρέχουν ασφάλεια δικαίου.

Η Επίτροπος ήγειρε επίσης το θέμα της κατανομής εξουσιών και αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στο εν λόγω νομοσχέδιο και τόνισε την ανάγκη να ληφθεί πρόνοια, ώστε να διασφαλιστεί η δυνατότητα προσβολής αποφάσεων για απέλαση, για ανθρωπιστικούς λόγους ή για λόγους φιλευσπλαχνίας. Παράλληλα, επεσήμανε την ανάγκη να προσδιοριστούν σαφή κριτήρια για την αξιολόγηση του συμφέροντος του παιδιού, όσον αφορά τις διαδικασίες επαναπροώθησης, και να ληφθεί πρόνοια, ώστε οι αρμόδιες αρχές να θέτουν σε ισχύ διαδικασίες που να λαμβάνουν υπόψη το συμφέρον του παιδιού πριν τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης.



Η Επίτροπος αναφέρθηκε επίσης στη νομοθετική ρύθμιση ζητημάτων που αφορούν την κράτηση παρανόμως διαμενόντων μεταναστών, εκφράζοντας τη θέση ότι, βάσει των προνοιών της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, της Οδηγίας 2008/115/EK καθώς και του ψηφίσματος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης 1707(2010), επιβάλλεται να απαγορευθεί ρητά με το νόμο η κράτηση ανηλίκων κάτω από οποιεσδήποτε περιστάσεις, είτε αυτοί βρίσκονται με την οικογένειά τους, είτε είναι ασυνόδευτοι ανήλικοι.

5.1.2 Παρεμβάσεις της Επιτροπής για παραχώρηση άδειας παραμονής σε άτυπες μετανάστριες, μητέρες ανήλικων παιδιών, για τις οποίες εκκρεμούσε η εκδίκαση αιτήματος για αναγνώριση της πατρότητας των παιδιών τους από Κύπριο υπήκοο

Η Επίτροπος προέβηκε σε παρεμβάσεις για παραχώρηση άδειας παραμονής σε άτυπες μετανάστριες, μητέρες ανήλικων παιδιών, για τις οποίες εκκρεμούσε η εκδίκαση αιτήματος για αναγνώριση της πατρότητας των παιδιών τους από Κύπριο υπήκοο.

Η Επίτροπος, στις παρεμβάσεις της προς τον Υπουργό Εσωτερικών, επικαλέστηκε την Αρχή του Συμφέροντος του Παιδιού (άρθρο 3), καθώς και του δικαιώματός του να αποκτά στοιχεία ταυτότητας και να γνωρίζει τους γονείς του (άρθρο 7). Επίσης, ζήτησε όπως επανεξεταστεί το καθεστώς παραμονής της μητέρας και του ανήλικου παιδιού της, στη βάση του ότι α) τυχόν απομάκρυνση του παιδιού τη δεδομένη χρονική στιγμή, θα είχε δυσμενείς επιπτώσεις στο παιδί καθότι σε μια από τις δύο περιπτώσεις το παιδί

φοιτούσε στο δημοτικό σχολείο και θα είχε ως αποτέλεσμα να χάσει τη σχολική χρονιά και β) σε περίπτωση που τελικά αναγνωριζόταν η πατρότητα του παιδιού, το παιδί θα στερείτο της δυνατότητας να διεκδικήσει τα δικαιώματά του ως άτομο κυπριακής καταγωγής σύμφωνα με το άρθρο 109(1) του Περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμου του 2002.

Οι παρεμβάσεις της Επιτροπής είχαν θετικό αποτέλεσμα, αφού το Υπουργείο Εσωτερικών επανεξέτασε τις υποθέσεις και εξέδωσε άδεια παραμονής στη μητέρα και το παιδί μέχρι την ολοκλήρωση των δικαστικών διαδικασιών.

5.2 Διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας



Στα πλαίσια των δράσεων που πραγματοποιεί το Γραφείο της Επιτρόπου για την επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μαθητών σε θέματα Δικαιωμάτων του Παιδιού, συζητούνται θέματα σχετικά με τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών μεταναστών καθώς και των δικαιωμάτων των παιδιών προσφύγων και αιτητών ασύλου, στη βάση της ισότητας των ευκαιριών και της Αρχής της Μη- Διάκρισης. Επιπλέον, οι παρεμβάσεις στις οποίες προβαίνει η Επίτροπος στον τομέα της εκπαίδευσης, στοχεύουν στην καλλιέργεια κουλτούρας σεβασμού προς τη διαφορετικότητα και στην προώθηση της ένταξης ατόμων από διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο στην κυπριακή κοινωνία (Βλέπε 3.2.1, 3.2.2, 3.2.3).

5.3 Ενδυνάμωση και συμμετοχή των παιδιών

Η Επίτροπος μεριμνά για το δικαίωμα των παιδιών μεταναστών, προσφύγων και αιτητών ασύλου να εκφράζουν την άποψή τους για θέματα που τα αφορούν. Η Επίτροπος προωθεί την ενδυνάμωση αυτής της ομάδας παιδιών με τη συμπερίληψη παιδιών μεταναστών στην Ομάδα Εφήβων Συμβούλων της Επιτρόπου (Βλέπε 1.3.1)

5.4 Αντιπροσώπηση των παιδιών και των συμφέροντων τους σε διαδικασίες που τα επηρεάζουν

5.4.1 Η Επίτροπος ως Νομική Εκπρόσωπος των ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών ασύλου κατά τις διαδικασίες εξέτασης της αίτησής τους για άσυλο

Η Επίτροπος, δυνάμει του Περί Προσφύγων (Τροποποιητικού) Νόμου 122(I)/2009, έχει την αρμοδιότητα να ενεργεί ως εκπρόσωπος και συνδρομητής των ασυνόδευτων ανήλικων που αιτούνται άσυλο, παρέχοντάς τους νομική εκπροσώπηση κατά τη διαδικασία εξέτασης των αιτήσεών τους η οποία ασκείται από δικηγόρους οι οποίοι τυγχάνουν κατάλληλης εκπαίδευσης από το Γραφείο της.

Η εξέταση αιτήσεων ασύλου από ασυνόδευτους ανήλικους έχει προσωρινά ανασταλεί, λόγω της άρνησης της Υπηρεσίας Ασύλου να δεχθεί τους δικηγόρους της Επιτροπής (Βλέπε 5.1.1.2).

5.4.2 Παρέμβαση της Επιτροπής για την απελευθέρωση ασυνόδευτου ανήλικου που είχε τεθεί υπό κράτηση και για τη νομική του εκπροσώπηση κατά τις διαδικασίες εξέτασης της αίτησής του για άσυλο

Η Επίτροπος παρέλαβε παράπονο που είχε υποβληθεί από την επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κύπρο κα Ανδρούλα Καμινάρα και έκανε λόγο για κράτηση ασυνόδευτου ανήλικου, χωρίς να του έχουν διευκρινιστεί οι λόγοι της συγκεκριμένης απόφασης από τις Αρχές, καθώς και για μη προώθηση των διαδικασιών υποβολής αίτησης για άσυλο, παρά τη δεδηλωμένη πρόθεση του ανήλικου παιδιού για κάτι τέτοιο.

Η Επίτροπος παρενέβη αμέσως προς τον Υπουργό Εσωτερικών και ζήτησε όπως ενημερωθεί για τους λόγους της κράτησης του ανήλικου, καθώς και για την καθυστέρηση που είχε παρατηρηθεί, ως προς τη δρομολόγηση των διαδικασιών

για την υποβολή αιτήματος ασύλου από τον ανήλικο. Η Επίτροπος ζήτησε την άμεση απελευθέρωση του παιδιού, δεδομένου ότι η κράτηση ασυνόδευτου ανήλικου απαγορεύεται από τον Περί Προσφύγων Νόμο, και την τοποθέτησή του υπό τη φροντίδα του κηδεμόνα, δηλαδή της Διευθύντριας Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, όπως προβλέπεται από τον ίδιο Νόμο. Επιπλέον, ζήτησε άμεσα την εφαρμογή της διαδικασίας χειρισμού υποθέσεων ασυνόδευτων ανήλικων που αιτούνται άσυλο σε σχέση με την εκπροσώπηση τους στις διαδικασίες εξέτασης της αίτησής τους για άσυλο, θέμα στο οποίο είχε προκύψει διχογνωμία μεταξύ της γνωμάτευσης του Γενικού Εισαγγελέα και της Επιτροπής.

Αμέσως μετά την παρέμβαση της Επιτροπής, το Υπουργείο Εσωτερικών προέβη στις ενδεικνυόμενες ενέργειες, ώστε το συγκεκριμένο παιδί να αφεθεί ελεύθερο, να προβεί σε υποβολή αίτησης για άσυλο και, παράλληλα, να τεθεί υπό την φροντίδα της Διευθύντριας Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας. Ο Υπουργός ανέφερε ότι η περίπτωση του εν λόγω παιδιού θα τύγχανε χειρισμού, σύμφωνα με τα όσα είχαν συμφωνηθεί μεταξύ όλων των αρμοδίων Αρχών της Δημοκρατίας. Ωστόσο, παρέλειψε να διευκρινίσει τους λόγους για τους οποίους το παιδί είχε τεθεί εξ αρχής υπό κράτηση, θέμα στο οποίο επανήλθε η Επίτροπος σε μεταγενέστερη επιστολή.

Με αφορμή το συγκεκριμένο παράπονο, η Επίτροπος επανέλαβε την ανησυχία της σε σχέση με την αναστολή της εξέτασης των αιτήσεων ασύλου που υποβάλλονται από ασυνόδευτους ανήλικους, λόγω της διχογνωμίας που έχει προκύψει ανάμεσα στην ίδια και την αρμόδια Υπηρεσία, όσον αφορά στο θέμα του νομικού εκπροσώπου των ασυνόδευτων ανήλικων. Βάσει του περιεχομένου της επιστολής του Υπουργού Εσωτερικών, η Επίτροπος προέβηκε στο διορισμό δικηγόρου, ως νομικού εκπροσώπου κατά την εξέταση της αίτησης του παιδιού και αναμένει όπως τεθεί σε εφαρμογή, όσο το δυνατό πιο σύντομα, η διαδικασία εξέτασης της αίτησης για παραχώρηση ασύλου.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, διαλαμβάνει πρόνοιες και αρχές οι οποίες επιβάλλεται να καθοδηγούν τις θέσεις, απόψεις, στάσεις και συμπεριφορές των ΜΜΕ σε θέματα που με οποιοδήποτε τρόπο αγγίζουν παιδιά. Συγκεκριμένα, η Σύμβαση, με το άρθρο 17 προσδιορίζει το ρόλο των ΜΜΕ σε σχέση με τα Δικαιώματα του Παιδιού και κατοχυρώνει την πρόσβαση του παιδιού στην πληροφόρηση: *«Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία του έργου που επιτελούν τα ΜΜΕ και οφείλουν να φροντίζουν, ώστε το παιδί να έχει πρόσβαση σε πληροφορίες και υλικό που προέρχονται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές, κυρίως από αυτές που αποσκοπούν στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του»*. Με αυτό τον τρόπο, η Σύμβαση επιτυγχάνει τη διασύνδεση της δυνατότητας του παιδιού να έχει πρόσβαση στην πληροφόρηση με το δικαίωμα του παιδιού στην ελεύθερη έκφραση (άρθρο 13) και την ανάπτυξη (άρθρο 6).

Με τις πιο πάνω διατάξεις η Σύμβαση επισημαίνει το θετικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα ΜΜΕ στην Ανάπτυξη του Παιδιού, τονίζοντας την αναγκαιότητα διάδοσης πληροφοριών και υλικού που να χαρακτηρίζονται *«από πολιτισμική και κοινωνική χρησιμότητα»* για το παιδί και να συνάδουν με τους ευρύτερους στόχους της Εκπαίδευσης του παιδιού, όπως αυτοί καθορίζονται από το άρθρο 29 [άρθρο 17(α)]. Παράλληλα, επισημαίνει την υποχρέωση των Συμβαλλομένων Κρατών να ενθαρρύνουν την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοση πληροφοριών και υλικού που να προέρχονται από διάφορες πολιτισμικές, εθνικές και διεθνείς πηγές [άρθρο 17(β)], παρέχοντας τη δυνατότητα στο παιδί να σχηματίσει και να εκφράσει ελεύθερα τις απόψεις του (άρθρο 12). Το δικαίωμα του παιδιού στη Συμμετοχή

ενισχύεται, επίσης, από την υποχρέωση των κρατών να προωθούν την παραγωγή και διάδοση παιδικών βιβλίων [άρθρο 17 (γ)] καθώς και την υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη τους «τις γλωσσολογικές ανάγκες των αυτοχθόνων παιδιών ή των παιδιών που ανήκουν σε μια μειονότητα» [άρθρο 17(δ)], διασφαλίζοντας έτσι την προσβασιμότητα όλων των παιδιών ανεξαιρέτως στην πληροφόρηση [άρθρο 17 (δ)].

Η προστασία του παιδιού από υλικό που δυνατό να αποβεί επιζήμιο για την ανάπτυξη του, προβλέπεται από σχετική πρόνοια που αφορά στην «επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών» από μέρους των Συμβαλλομένων Κρατών [άρθρο 17 (ε)]. Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές οφείλουν να συνάδουν με τις πρόνοιες των Άρθρων 13 και 16 οι οποίες αναφέρονται στο δικαίωμα του παιδιού στην ελεύθερη έκφραση, καθώς και στο δικαίωμά του να προστατεύεται από *«αυθαίρετες ή παράνομες παρεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή»* [άρθρο 16 (ε)] καθώς και από *«παράνομες προσβολές της τιμής και της αξιοπρέπειάς του»* [άρθρο 16 (ε)].

Τα ΜΜΕ επαναπροσδιορίζοντας το ρόλο τους σε σχέση με τα Δικαιώματα του Παιδιού και σύμφωνα με το άρθρο 42 το οποίο προνοεί για τη διάδοση των Αρχών και προνοιών της Σύμβασης, καθίστανται ως ο κατεχόμενη φορέας διάδοσης ιδεών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και ανάπτυξης κουλτούρας σεβασμού προς αυτά.



ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ

Η Επίτροπος εντός του 2011 προώθησε την προστασία και διασφάλιση των Δικαιωμάτων των παιδιών κατά την επαφή τους με το χώρο των ΜΜΕ ως θεατών, αναγνωστών, καθώς και ως θεμάτων τηλεοπτικής ή έντυπης δημοσιογραφίας.

Στα πλαίσια του πυλώνα για έλεγχο νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών, η Επίτροπος ετοίμασε και δημοσιοποίησε συγκεκριμένη Θέση για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού ως θεατή, αναδεικνύοντας το σημαντικό ρόλο που οφείλουν να επιτελέσουν οι επαγγελματίες των ΜΜΕ, οι εκπαιδευτικοί καθώς και οι γονείς για επίτευξη αυτού του στόχου. Περαιτέρω, άσκησε τον ελεγκτικό της ρόλο ως προς την διερεύνηση της καταλληλότητας για παιδιά του περιεχομένου παιδικών προγραμμάτων που προβάλλονται από κυπριακούς τηλεοπτικούς σταθμούς, καθώς και περιεχομένου που περιλαμβάνεται σε έντυπα ελεύθερης διακίνησης.

Στα πλαίσια του πυλώνα για διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας γενικότερα, η Επίτροπος ανέλαβε την έκδοση και διανομή του Οδηγού για Δημοσιογράφους «Τα ΜΜΕ και τα Δικαιώματα των Παιδιών» με στόχο την επιμόρφωσή τους σε θέματα διασφάλισης των δικαιωμάτων των παιδιών. Η ίδια συμμετείχε σε εκπομπές στα ΜΜΕ όπου έδωσε το στίγμα του θεσμού του Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού και κατέθεσε την άποψή της σε θέματα που άπτονται των Δικαιωμάτων των Παιδιών.

Οι δράσεις της Επιτροπής, στα πλαίσια των δύο προαναφερθέντων πυλώνων αποτελούν παράλληλα δράσεις ενδυνάμωσης και συμμετοχής των παιδιών, αφού συνεισφέρουν στην ενδυνάμωση των παιδιών στην άσκηση των δικαιωμάτων τους.

6.1.1 Θέση της Επιτροπής για «Τα Δικαιώματα του Παιδιού, τα ΜΜΕ και το Παιδί Θεατής»

Εντός του 2011 η Επιτροπή ετοίμασε και δημοσιοποίησε συγκεκριμένη Θέση αναφορικά με το σεβασμό των Δικαιωμάτων του Παιδιού θεατή τηλεοπτικών προγραμμάτων στο χώρο των ΜΜΕ με τίτλο «Δικαιώματα του Παιδιού, τα ΜΜΕ και το Παιδί Θεατής». Η Θέση της Επιτροπής ετοιμάστηκε αφότου η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου αποτάθηκε στο θεσμό της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, ως ειδικού, ζητώντας τις γενικότερες απόψεις της για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού στα ΜΜΕ, καθώς τις ειδικότερες απόψεις της για τον τρόπο κάλυψης περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων στα ειδησεογραφικά προγράμματα των τηλεοπτικών καναλιών.

Στη Θέση της Επιτροπής περιλαμβάνονται α) Άρθρα της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού, που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τα ΜΜΕ, β) Περιγραφή των ερευνητικών δεδομένων σχετικά με τις αρνητικές επιδράσεις στα παιδιά από την παρακολούθηση βίας στα ψυχαγωγικά και ειδησεογραφικά προγράμματα της τηλεόρασης, γ) Συμπεράσματα σχετικά με την παρουσίαση θεμάτων βίαιου περιεχομένου στις ειδήσεις, ώστε να περιορίζονται οι ζημιογόνες επιδράσεις τους στα παιδιά, δ) Εισηγήσεις που αφορούν τους επαγγελματίες του χώρου των ΜΜΕ για την προστασία των παιδιών, ε) Λίστα ελέγχου για αξιολόγηση του τρόπου προβολής περιστατικών κακοποίησης παιδιών από τα ΜΜΕ.

Συγκεκριμένα, στη Θέση της η Επιτροπή αναφέρει ότι, μέσα από έρευνες και τη διεθνή βιβλιογραφία διαπιστώνονται αρνητικές επιδράσεις στα παιδιά από την παρακολούθηση βίας στα ψυχαγωγικά και ειδησεογραφικά προγράμματα της τηλεόρασης. Επισημαίνει όμως την ανάγκη

να αναζητηθεί η ισορροπία ανάμεσα στη διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού για προστασία και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του να λαμβάνει ενημέρωση και γνώση για τον κόσμο μέσω των ΜΜΕ. Στη βάση του πιο πάνω η Επιτροπή υποστηρίζει ότι πρέπει να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο αρχών, κατευθυντήριων γραμμών και πρακτικών που θα προστατεύει τα παιδιά από τις αρνητικές επιδράσεις της παρακολούθησης προγραμμάτων στα ΜΜΕ χωρίς να τους στερεί το δικαίωμα στην πληροφόρηση και την ψυχαγωγία. Στη διαμόρφωση αυτού του πλαισίου κατά την Επιτροπή, θα πρέπει να συμβάλουν τόσο οι επαγγελματίες των ΜΜΕ, όσο και οι γονείς αλλά και οι εκπαιδευτικοί.

Η Επιτροπή, στη Θέση της επισημαίνει, το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι επαγγελματίες των ΜΜΕ στη διαμόρφωση των κοινωνικών αξιών, των στάσεων και νοοτροπιών, τόσο στους ενήλικες, όσο και στα παιδιά και τονίζει την υποχρέωσή τους να εφαρμόζουν αυστηρά επαγγελματικά και δεοντολογικά κριτήρια, τα οποία υπαγορεύονται από τα κείμενα αναγνωρισμένων διεθνών σωμάτων. Επιπλέον, η Επιτροπή, προβαίνει σε συγκεκριμένες συστάσεις/εισηγήσεις προς τους επαγγελματίες των ΜΜΕ για τον τρόπο παρουσίασης ειδήσεων, προτείνει την προώθηση ενός τυποποιημένου συστήματος αξιολόγησης των ειδησεογραφικών προγραμμάτων, στο οποίο να επισημαίνεται η καταλληλότητα για παρακολούθηση από παιδιά, καθώς επίσης και το ενδεχόμενο δημιουργίας προγραμμάτων ειδήσεων που να απευθύνονται σε παιδιά.

Η Επιτροπή απευθύνει ακόμα συστάσεις προς τους γονείς και εκπαιδευτικούς, προτείνοντας όπως αυτοί λειτουργούν ως μεσολαβητές που θα επεξηγούν τα μηνύματα των ειδήσεων και θα βοηθούν τα παιδιά να μειώσουν το άγχος που προκαλείται από τη βία των ειδήσεων, με στόχο τη μείωση των πιθανών αρνητικών επιδράσεων που προκαλούνται από τη βία των ειδήσεων καθώς και τη συμβολή στην πληρέστερη κατανόησή τους.

Περαιτέρω, η Επιτροπή παραθέτει μία λίστα ελέγχου για αξιολόγηση του τρόπου προβολής περιστατικών κακοποίησης παιδιών, η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί από τους λειτουργούς των ΜΜΕ, με στόχο τη διασφάλιση των Δικαιωμάτων των παιδιών κατά την διαδικασία αναφοράς τέτοιων περιστατικών.



6.1.2 Παρέμβαση Επιτρόπου προς την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου για τη διερεύνηση της ποιότητας και της καταλληλότητας σειράς παιδικών προγραμμάτων

Μετά από παράπονο που της υποβλήθηκε, η Επίτροπος διερεύνησε την ποιότητα και την καταλληλότητα κινουμένων σχεδίων για παιδιά, που προβάλλονται μέσα από τα κυπριακά τηλεοπτικά κανάλια. Το παράπονο έκανε λόγο για προβολή ιαπωνικών κινουμένων σχεδίων στα κυπριακά τηλεοπτικά κανάλια τα οποία, σύμφωνα με τον παραπονούμενο, παρουσίαζαν στοιχεία βίας, επιθετικότητας και σεξουαλικότητας και ως εκ τούτου, αξιολογούνταν από τον ίδιο, ως ακατάλληλα για παρακολούθηση από παιδιά.

Η Επίτροπος κατά το χειρισμό του παραπόνου παρενέβη προς την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, ως την αρμόδια Αρχή για την αξιολόγηση της καταλληλότητας τηλεοπτικών προγραμμάτων, ζητώντας να ενημερωθεί για τυχόν υποθέσεις τις οποίες είχε εξετάσει η Αρχή που αφορούσαν συγκεκριμένα προγράμματα κινουμένων σχεδίων κατά τα 3 προηγούμενα χρόνια, καθώς και για τις γενικότερες απόψεις της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης ως προς την ποιότητα και καταλληλότητα των κινουμένων σχεδίων που προβάλλονται στα τηλεοπτικά κανάλια στην Κύπρο.

Η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου στην απάντησή της ανέφερε ότι έχει παρέμβει σε αρκετές περιπτώσεις προς τηλεοπτικούς σταθμούς είτε αυτεπάγγελα, είτε κατά το χειρισμό παραπόνων από πολίτες, και έχει επιβάλει κυρώσεις όπου το έκρινε απαραίτητο. Η Αρχή θεωρεί ότι το βασικό κριτήριο για την επιλογή συγκεκριμένων κινουμένων σχεδίων από τηλεοπτικούς σταθμούς είναι η εμπορικότητα τους στη ξένη αγορά και ότι η ποιότητα και η καταλληλότητα θεωρούνται δευτερευούσης σημασίας, για την επιλογή των προϊόντων αυτών από τους τηλεοπτικούς σταθμούς.

Παραθέτοντας συγκεκριμένα παραδείγματα, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου ανέδειξε ζητήματα καταλληλότητας που σύμφωνα με τον Περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμο 7(Ι) του 1998 (όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα) αφορούν σε παρουσίαση σκηνών που «δε συνάδουν με τους κανόνες της καλαισθησίας και της ευπρέπειας», ή «ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των νέων». Ωστόσο, εξέφρασε τον προβληματισμό της για το γεγονός ότι ο Περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμος 7(Ι) του 1998 περιέχει γενικόλογες πρόνοιες που αφήνουν πολλά περιθώρια προσωπικής ερμηνείας, και δυσχεραίνουν την υλοποίηση ουσιαστικών παρεμβάσεων.

Η Επίτροπος, εξέτασε με προσοχή τα πορίσματα και τα συμπεράσματα της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου και, με βάση τον προβληματισμό της Αρχής αναφορικά με τον Περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμο 7(Ι) του 1998, προτίθεται να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την προώθηση βελτίωσης των προνοιών του ως άνω Νόμου έχοντας πάντοτε ως στόχο, τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων των παιδιών-τηλεθεατών αφενός και την καλλιέργεια κουλτούρας σεβασμού των δικαιωμάτων των παιδιών-τηλεθεατών αφετέρου.

6.1.3 Παρέμβαση Επιτρόπου προς την Επιτροπή Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας σχετικά με την καταλληλότητα για παιδιά περιεχομένου στήλης που δημοσιεύεται σε συγκεκριμένη εφημερίδα ελεύθερης διακίνησης

Με αφορμή παράπονο πολίτη το οποίο υποβλήθηκε προς την Επίτροπο, σχετικά με την καταλληλότητα για παιδιά περιεχομένου στήλης που δημοσιεύεται σε συγκεκριμένη εφημερίδα ελεύθερης διακίνησης, η Επίτροπος προέβηκε σε παρέμβαση προς

την Επιτροπή Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας επισημαίνοντας ότι η ελευθερία του τύπου θα πρέπει να λειτουργεί στη βάση μιας κουλτούρας σεβασμού των Δικαιωμάτων του Παιδιού και ζητώντας να διερευνηθεί το περιστατικό.

Στο συγκεκριμένο παράπονο, ο παραπονούμενος προέβαλλε τον ισχυρισμό ότι σε συγκεκριμένη στήλη εφημερίδας ελεύθερης διακίνησης, είχε συμπεριληφθεί ιστορία με σεξουαλικό περιεχόμενο που αναφερόταν σε ερωτική συνεύρεση γυναίκας με σκύλο καθώς και ιστορία ενός άνδρα και γυναίκας ομοφυλοφίλων οι οποίοι παντρεύτηκαν «για τα μάτια του κόσμου», «για να έχουν ξεχωριστές ερωτικές ζωές». Ο παραπονούμενος εξέφραζε την άποψη ότι το συγκεκριμένο περιεχόμενο είναι ακατάλληλο για παιδιά και καλούσε την Επίτροπο να τοποθετηθεί επ' αυτού.

Η Επίτροπος, κατά το χειρισμό του παραπόνου, παρενέβη προς τον Πρόεδρο της Επιτροπής Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας αναφέροντας ότι, όντως το θέμα που εγείρει ο συγκεκριμένος πολίτης χρήζει προβληματισμού και μελέτης καθότι στην πλειοψηφία των έντυπων μέσων τα οποία κυκλοφορούν, τόσο δωρεάν, όσο και επί πληρωμή και, τα οποία, γενικότερα, είναι προσβάσιμα και από παιδιά, περιλαμβάνεται ακατάλληλη, για παιδιά, θεματολογία. Επιπλέον, επεσήμανε ότι η ελευθερία του Τύπου, η οποία συνιστά κορωνίδα της δημοκρατίας, θα πρέπει να λειτουργεί στη βάση μιας κουλτούρας σεβασμού των δικαιωμάτων των παιδιών και κάλεσε την Επιτροπή όπως διερευνήσει τις καταγγελίες, βάσει του άρθρου 11 του κώδικα δημοσιογραφικής δεοντολογίας, το οποίο προνοεί την υποχρέωση των λειτουργών των ΜΜΕ να τηρούν τις πρόνοιες της Σύμβασης.

Η Επιτροπή Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας, κατά το χειρισμό του θέματος, ζήτησε τις θέσεις των υπευθύνων της συγκεκριμένης εφημερίδας, γνωστοποιώντας σ' αυτούς

το συγκεκριμένο παράπονο και την παρέμβαση της Επιτροπής. Οι υπεύθυνοι της εφημερίδας απέρριψαν τους ισχυρισμούς περί ακαταλληλότητας του περιεχομένου για ανηλίκους, επικαλούμενοι το άρθρο 17 της Σύμβασης το οποίο κάνει λόγο για την υποχρέωση των Συμβαλλομένων Κρατών να ενθαρρύνουν τη διάδοση πληροφοριών ποικίλου περιεχομένου στα παιδιά με στόχο την προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας τους, και ισχυρίζονται ότι πουθενά στη Σύμβαση δεν υπάρχει απαγόρευση δημοσίευσης άρθρων με θεματολογία που πιθανόν να είναι ακατάλληλη για παιδιά. Επιπλέον, επεσήμαναν το γεγονός ότι η εφημερίδα κατά βάση απευθύνεται σε ενήλικες και ότι κάτι τέτοιο υποδηλώνεται και από την εξωτερική της όψη.

Στην αξιολόγησή της η Επιτροπή Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας απορρίπτει την ερμηνεία την οποία αποδίδουν οι υπεύθυνοι της εφημερίδας στο άρθρο 17 της Σύμβασης, αναφέροντας ότι στόχος του συγκεκριμένου άρθρου δεν είναι να καθορίσει τί είναι επιζήμιο για το παιδί, αλλά να ενθαρρύνει τη λήψη θετικών μέτρων για την προαγωγή της ευημερίας του παιδιού. Επισημαίνει, εξάλλου, ότι η Σύμβαση στο προοίμιο της αναφέρεται στην ανάγκη του παιδιού για προστασία. Η Επιτροπή θεωρεί ότι από τη στιγμή που το περιοδικό απευθύνεται στο ευρύ κοινό και διανέμεται δωρεάν εξυπακούεται ότι έχει πολλές πιθανότητες να βρεθεί και στα χέρια παιδιών. Ως εκ τούτου, συμπεραίνει ότι το παράπονο ευσταθεί και επισημαίνει ότι η δημοσίευση του υλικού συνιστά παραβίαση των προνοιών του Κώδικα για τα Παιδιά.

Η Επίτροπος, έχοντας ως αφετηρία τη συγκεκριμένη απόφαση, προγραμματίζει περαιτέρω παρεμβάσεις με στόχο την καλλιέργεια κουλτούρας σεβασμού των Δικαιωμάτων του Παιδιού στα ΜΜΕ.



6.2.1 Έκδοση και διανομή του Οδηγού για Δημοσιογράφους «Τα ΜΜΕ και τα Δικαιώματα των Παιδιών»

Δεδομένου του σημαντικότερου ρόλου των ΜΜΕ στη δημιουργία κουλτούρας σεβασμού των Δικαιωμάτων του παιδιού στην Κύπρο, η Επίτροπος θεωρεί καίριας σημασίας τη διαφώτιση και επιμόρφωση των δημοσιογράφων γύρω από τα δικαιώματα του παιδιού.

Προς υλοποίηση αυτού του στόχου, η Επίτροπος, κατά το 2011, στα πλαίσια της αρμοδιότητας για επιμόρφωση διαφόρων επαγγελματικών ομάδων, ανέλαβε την κυπριακή έκδοση του Οδηγού της Unicef για δημοσιογράφους «Τα ΜΜΕ και τα Δικαιώματα των Παιδιών». Στόχος του Οδηγού αυτού είναι να βοηθήσει τους δημοσιογράφους να κατανοήσουν τα δικαιώματα του παιδιού καθώς και τη σημασία του σεβασμού τους στα πλαίσια της επαγγελματικής τους δραστηριότητας.

Η κατάρτιση του συγκεκριμένου Οδηγού ανατέθηκε από τη UNICEF το 1999, στα πλαίσια των εορτασμών των 10 χρόνων από την υιοθέτηση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στην οργάνωση για τη δεοντολογία στα ΜΜΕ MediaWise. Μεταφράστηκε και εκδόθηκε στα Ελληνικά το 2009 με πρωτοβουλία της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής της UNICEF η οποία παραχώρησε την σχετική έγκριση στην Επίτροπο για έκδοση του Οδηγού στην Κύπρο.

Ο Οδηγός «Τα ΜΜΕ και τα Δικαιώματα των Παιδιών» αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για τους επαγγελματίες του χώρου, αφού τους παρέχει γνώση σε θέματα διασφάλισης των δικαιωμάτων των παιδιών στη βάση των προνοιών της Σύμβασης, ιδέες για θέματα που αφορούν στα παιδιά, ενώ, παράλληλα, θέτει κατευθυντήριες γραμμές και πρακτικές εισηγήσεις η εφαρμογή των οποίων θα συντείνει στη δημιουργία κουλτούρας σεβασμού των Δικαιωμάτων των Παιδιών

στο χώρο των ΜΜΕ και κατ' επέκταση στην κοινωνία.

Ο Οδηγός παρουσιάστηκε και διανεμήθηκε στους δημοσιογράφους κατά τη διάρκεια δείπνου που παρέθεσε η Επίτροπος στις 27 Σεπτεμβρίου 2011, το οποίο διοργανώνεται κάθε χρόνο με στόχο την αλληλογνωριμία και την εδραίωση συνεργασιών. Κατά τη διάρκεια του δείπνου, η Επίτροπος παρουσίασε τον Οδηγό στους λειτουργούς των ΜΜΕ και εξέφρασε την προσδοκία όπως αυτός αξιοποιηθεί κατάλληλα στα πλαίσια του επαγγελματικού τους ρόλου.

6.2.2 Παρουσίαση θεμάτων που αφορούν τα Δικαιώματα του Παιδιού στα ΜΜΕ

Τα ΜΜΕ, αξιοποιούνται από την Επίτροπο για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας σχετικά με τα δικαιώματα του Παιδιού. Το Γραφείο της Επιτροπής παρακολουθεί τον έντυπο τύπο και τα ΜΜΕ καθημερινά και όποτε η Επίτροπος κρίνει σκόπιμο προβαίνει αυτεπάγγελτα σε διερεύνηση ή σε δημόσια παρέμβαση. Η Επίτροπος παρουσιάζεται σε διάφορες τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για θέματα που είτε ανακύπτουν στην ειδησεογραφία είτε θέματα τα οποία έχει θέσει στις προτεραιότητές της, σε συνάρτηση με τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών.

7. ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΑΠΟΧΩΡΙΖΟΝΤΑΙ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Μέσα από τις πρόνοιες της Σύμβασης, η οικογένεια αναγνωρίζεται ως το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία του παιδιού και οι γονείς ως οι κυρίως υπεύθυνοι για την ανατροφή των παιδιών. Ως εκ τούτου τίθενται περιορισμοί στο Κράτος ως προς την παρέμβασή του και το χωρισμό παιδιών από τους γονείς τους [Άρθρα 3(2), 7, 9, 10, 18, 27] ενώ παράλληλα, διασφαλίζεται ότι παρέχονται μέτρα στήριξης στα παιδιά και τις οικογένειές τους, ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, ώστε οι γονείς να μπορούν να φροντίσουν κατάλληλα οι ίδιοι τα παιδιά τους.

Το θέμα των παιδιών που αποχωρίζονται από τους γονείς τους είτε προσωρινά είτε μόνιμα αποτελεί ένα εξαιρετικά πολύπλοκο και πολυδιάστατο θέμα στο οποίο εμπλέκονται, εκτός από τις τέσσερις βασικές Αρχές (Αρχή της Μη Διάκρισης, του Συμφέροντος του Παιδιού, της Επιβίωσης και της Ανάπτυξης και της Συμμετοχής), τουλάχιστον άλλα δώδεκα Άρθρα της Σύμβασης [Άρθρα 5, 9, 18, 19, 20, 24(3), 25, 28(2), 34, 37, 38, 39]. Λόγω της έκτασης και της πολυπλοκότητας του θέματος, για τους σκοπούς της παρούσας Έκθεσης, θα γίνει αναφορά συγκεκριμένα στις ομάδες παιδιών τις οποίες κάλυψε άμεσα το έργο της Επιτροπής κατά το 2011: παιδιά που υιοθετούνται, παιδιά που διαμένουν σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας, παιδιά φυλακισμένων γονιών και ασυνόδευτα παιδιά-αιτητές ασύλου. Τα συγκεκριμένα Άρθρα που αναφέρονται πιο κάτω αναλύονται πάντα στο πλαίσιο όλης της Σύμβασης και βάσει των βασικών Αρχών της.

Το άρθρο 9 της Σύμβασης αναφέρεται συγκεκριμένα στα παιδιά που αποχωρίζονται τους γονείς τους και διασφαλίζει πρώτον ότι, τα παιδιά δε θα χωρίζονται από τους γονείς τους εκτός και αν αυτό είναι αναγκαίο βάση του συμφέροντός τους και δεύτερο ότι, όλες οι διαδικασίες που χωρίζουν τα παιδιά από τους

γονείς τους θα πρέπει να είναι δίκαιες. Το παιδί έχει δικαίωμα, σε περίπτωση αποχωρισμού από τους γονείς του να διατηρεί επαφή μαζί τους, εκτός εάν αυτό είναι αντίθετο προς το συμφέρον του. Όταν ο χωρισμός είναι αποτέλεσμα μέτρων που έχει πάρει το Κράτος (π.χ. στην περίπτωση προσωποκράτησης, φυλάκισης, εξορίας, απέλασης ή θανάτου), έχει υποχρέωση να παρέχει στους γονείς, στο ίδιο το παιδί ή, αν χρειαστεί, σε ένα άλλο μέλος της οικογένειας, τις απαραίτητες πληροφορίες για τον τόπο όπου βρίσκεται το απόν ή τα απόντα μέλη της οικογένειας.

Το άρθρο 20 κατοχυρώνει το δικαίωμα των παιδιών τα οποία στερούνται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό τους περιβάλλον να τυχάνουν ειδικής κρατικής προστασίας και βοήθειας. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, σε τέτοιες περιπτώσεις το Κράτος έχει υποχρέωση να διασφαλίζει στο παιδί εναλλακτική μορφή φροντίδας. Εναλλακτικές μορφές φροντίδας μπορεί να είναι η αναδοχή, η υιοθεσία ή αν είναι αναγκαίο η τοποθέτηση σε Ίδρυμα Παιδικής Προστασίας ενώ κατά την επιλογή ανάμεσα σε αυτές τις λύσεις, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη συνέχειας στην ανατροφή του παιδιού καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτισμική και γλωσσική καταγωγή του [άρθρο 20(3)].

Το άρθρο 21 προβλέπει για την υποχρέωση των κρατών να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα, ώστε να διασφαλίζουν ότι η υιοθεσία αποβαίνει πάντοτε προς το συμφέρον του παιδιού. Τα κράτη υποχρεούνται να μεριμνούν ώστε η υιοθεσία να μην επιτρέπεται παρά μόνο από τις αρμόδιες αρχές και εφόσον καθίσταται δυνατή βάσει συγκεκριμένων διαδικασιών που αφορούν στην αξιολόγηση των σχετικών πληροφοριών, στην παροχή συμβουλών σε όλα τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα, καθώς και στην εξασφάλιση της συγκατάθεσής τους. Επιπλέον, το άρθρο 21 υποχρεώνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη να επιτρέπουν τη διακρατική υιοθεσία, μόνο ως

τελευταία λύση εξασφάλισης εναλλακτικής φροντίδας για το παιδί [άρθρο 21(β)] και αφού διασφαλίσουν ότι το παιδί θα απολαμβάνει των ίδιων προστατευτικών μέτρων με εκείνα που υπάρχουν στην περίπτωση της εθνικής υιοθεσίας [άρθρο 21(γ)], καθώς και ότι η υιοθεσία δεν απολήγει σε ανάρμοστο υλικό όφελος για τα πρόσωπα που εμπλέκονται σε αυτήν.

Το άρθρο 22 διασφαλίζει το δικαίωμα των παιδιών προσφύγων και αιτητών ασύλου για προστασία και ανθρωπιστική βοήθεια, συμπεριλαμβανομένου και του εντοπισμού της οικογένειάς τους.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ

Η Επίτροπος αναγνωρίζοντας ότι τα παιδιά που αποχωρίζονται τους γονείς τους αποτελούν μια ιδιαίτερα ευάλωτη κοινωνική ομάδα παιδιών, διαχρονικά επιδεικνύει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε ότι αφορά την αποτελεσματικότητα της προστασίας που παρέχουν οι εναλλακτικές μορφές φροντίδας αλλά και για τη διασφάλιση του δικαιώματος του παιδιού να διατηρεί επαφή με τους γονείς του, εκτός εάν αυτό αντίκειται στο συμφέρον του. Ακριβώς στα πλαίσια του ενδιαφέροντός της αυτού, το 2009 η Επίτροπος ανέθεσε στο Κέντρο Μελέτης Παιδικής και Εφηβικής Ηλικίας που εδρεύει στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, τη διενέργεια έρευνας με θέμα τη διασφάλιση του δικαιώματος συμμετοχής των παιδιών που διαμένουν σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας.

Στη διάρκεια του 2011 ενεργώντας στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της για τον έλεγχο και την παρακολούθηση νομοθεσιών και πρακτικών και την υποβολή προτάσεων, με στόχο την εναρμόνιση της νομοθεσίας με σχετικές διεθνείς συμβάσεις [N.74(1)/ 2007, άρθρο 4(1)], η Επίτροπος δρομολόγησε τη

διερεύνηση του βαθμού διασφάλισης των δικαιωμάτων των παιδιών στα Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας. Επιπρόσθετα, επεδίωξε τη θέσπιση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τις υιοθεσίες. Καθόσον αφορά τα παιδιά φυλακισμένων γονιών, διερεύνησε τις συνθήκες των επισκεπτηρίων των παιδιών με τους φυλακισμένους γονείς τους, ώστε να διασφαλίζεται το δικαίωμα του παιδιού να διατηρεί στενή επαφή με τους γονείς που βρίσκονται στη φυλακή.

Καθόσον αφορά τα ασυνόδευτα παιδιά-αιτητές ασύλου, η Επίτροπος επέβλεψε τις διαδικασίες τοποθέτησής τους υπό εναλλακτική φροντίδα καθώς και την παροχή ψυχολογικής στήριξης προς αυτά, εκ μέρους των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας.

Οι ως άνω δράσεις/ παρεμβάσεις της Επιτροπής λειτούργησαν παράλληλα και προς την κατεύθυνση της ενδυνάμωσης και συμμετοχής των παιδιών, αφού το δικαίωμα συμμετοχής των παιδιών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων αποτελεί βασική προτεραιότητα της Επιτροπής σε κάθε περίπτωση.



Έλεγχος- παρακολούθηση νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών



7.1.1 Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας

Τα παιδιά υπό τη Νομική Φροντίδα του Κράτους αποτελούν μια ομάδα παιδιών για τα οποία το Κράτος έχει αυξημένη υποχρέωση να διασφαλίσει ότι θα μεγαλώσουν σε ένα περιβάλλον που σέβεται τα δικαιώματά τους και που τα βοηθά να αναπτυχθούν σε υγιείς ενήλικες. Αναγνωρίζοντας ότι, τα παιδιά αυτά αποτελούν μια ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα παιδιών και ως συνέχεια της μέχρι τώρα δράσης της για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους, η Επιτροπή ολοκλήρωσε κατά τη διάρκεια του 2011 την προεργασία για σειρά επισκέψεων σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας, οι οποίες προγραμματίστηκαν για το 2012. Σκοπός των επισκέψεων είναι, η κατ' ιδίαν επικοινωνία της Επιτροπής με τα παιδιά, τους Ιδρυματικούς Λειτουργούς και τους Λειτουργούς των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο τα παιδιά έχουν το μέγιστο δυνατό έλεγχο στις αποφάσεις που τα αφορούν και ότι το Κράτος τους παρέχει την καλύτερη δυνατή ανατροφή, σεβόμενο τα δικαιώματά τους όπως αυτά κατοχυρώνονται από τη Σύμβαση. Αποτέλεσμα της όλης διαδικασίας θα είναι η δημοσιοποίηση Θέσης της Επιτροπής όσον αφορά τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών που διαμένουν σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας στην Κύπρο, η οποία εκτός από διαπιστώσεις θα περιλαμβάνει και σειρά εισηγήσεων προς όλους τους αρμόδιους φορείς.

Μέρος της προεργασίας για τις επισκέψεις στα Ιδρύματα, αποτέλεσε και η συμμετοχή Λειτουργού του Γραφείου της Επιτροπής σε Θεματικό Εργαστήρι του Συμβουλίου της Ευρώπης με θέμα: «Ο ρόλος των Εθνικών Δομών Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Προστασία και την Προώθηση των Δικαιωμάτων των Παιδιών υπό Φροντίδα», που πραγματοποιήθηκε στο Ταλλίν (Εσθονία), από τις 6-7 Απριλίου 2011.

7.1.1.1 Επισκέψεις Επιτροπής σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας

Η προετοιμασία για τις επισκέψεις κινήθηκε γύρω από τους άξονες:

- Γενικές συνθήκες που πρέπει να διασφαλίζονται στα Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας ώστε να υπάρχει πλήρης σεβασμός των Δικαιωμάτων των Παιδιών
- Τρόπος λειτουργίας των Ιδρυμάτων Παιδικής Προστασίας στην Κύπρο
- Επιλογή, εκπαίδευση και στήριξη των Ιδρυματικών Λειτουργών
- Έλεγχος και παρακολούθηση των Ιδρυμάτων από τις αρμόδιες Αρχές
- Στήριξη των παιδιών μετά την ενηλικίωσή τους

Κατά την πρώτη φάση της προετοιμασίας μελετήθηκε η εθνική νομοθεσία και οι πρακτικές που ακολουθούνται σε αντιπαραβολή με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τις Κατευθυντήριες Γραμμές των Ηνωμένων Εθνών για την Εναλλακτική Φροντίδα των Παιδιών¹, τις Εισηγήσεις της Επιτροπής Υπουργών στα Κράτη Μέλη για τα δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα², Τα Γενικά Σχόλια της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (General Comments no.: 2, 6, 8, 9, 10, 12, 13), και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου³.

1 The UN Guidelines: Guidelines for the Alternative Care of Children

2 Recommendation Rec (2005)5 of the Committee of Ministers to member states on the rights of children living in residential institutions

3 The Optional Protocol to the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment of Punishment



Σε δεύτερη φάση τέθηκαν οι κατευθυντήριες γραμμές καθώς και συγκεκριμένες ερωτήσεις για συζήτηση προς τους Λειτουργούς των Υπηρεσιών, τους Ιδρυματικούς Λειτουργούς αλλά και προς τα παιδιά με στόχο να διερευνηθεί στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό ο σεβασμός των δικαιωμάτων των παιδιών στους άξονες που αναφέρονται πιο πάνω.

Θέση της Επιτροπής είναι ότι, κανένας δεν γνωρίζει καλύτερα από τα ίδια τα παιδιά που βρίσκονται σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας πώς λειτουργεί το σύστημα και τι αλλαγές χρειάζεται να γίνουν, ώστε να υπάρχει πλήρης σεβασμός των δικαιωμάτων τους. Πολλές θετικές αλλαγές μπορούν να υποκινηθούν από τα ίδια τα παιδιά, φτάνει να υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές που θα τους επιτρέπουν να πουν την άποψή τους όπως επίσης και η κατάλληλη ενδυνάμωση που θα τα βοηθήσει να την εκφράσουν. Ως εκ τούτου, ένα μεγάλο μέρος της προσπάθειας της Επιτροπής μέσα από τις επισκέψεις της στα Ιδρύματα θα επικεντρωθεί στην εξεύρεση μηχανισμών που να προωθούν την ενεργό συμμετοχή των παιδιών στη λήψη αποφάσεων που τα αφορούν, ώστε τα ίδια να ενδυναμωθούν, να μπορούν να διεκδικούν τα δικαιώματά τους και να εργάζονται μεθοδικά ώστε να επιφέρουν θετικές αλλαγές στο σύστημα. Στη θέση που θα καταρτιστεί και με την ολοκλήρωση των επισκέψεων της θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στο κατά πόσο το σύστημα προωθεί και ενδυναμώνει την άσκηση του δικαιώματος της Συμμετοχής των παιδιών.

7.1.1.2 Παρέμβαση της Επιτροπής στις Αρμόδιες Υπηρεσίες μετά από παράπονο πολίτη για τη μετακίνηση μελών του προσωπικού από Ίδρυμα Παιδικής Προστασίας

Η Επιτροπή έλαβε στη 1/11/2011 επιστολή από ομάδα ευαισθητοποιημένων πολιτών η

οποία αφορούσε μετακινήσεις προσωπικού Ιδρυμάτων Παιδικής Προστασίας με τον ισχυρισμό ότι αυτές έγιναν, αφενός, χωρίς να ληφθεί υπόψη η γνώμη των παιδιών και, αφετέρου, χωρίς να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες ώστε τα παιδιά να ενημερωθούν και να προετοιμαστούν για τις επερχόμενες αλλαγές. Η εν λόγω επιστολή δημοσιεύθηκε και στην εφημερίδα «Φιλελεύθερος» με τίτλο «Μετακινήσεις από Ιδρύματα-προς την Επιτροπή Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού απευθύνονται ευαισθητοποιημένοι πολίτες», στις 4/11/2011.

Ενόψει της σοβαρότητας του θέματος και του γεγονότος ότι οι επιστολογράφοι απευθύνθηκαν στην Επιτροπή και μέσω του Τύπου, η Επιτροπή τοποθετήθηκε δημόσια επί του θέματος στην εφημερίδα «Φιλελεύθερος», στις 5/11/2011. Στην τοποθέτησή της, η Επιτροπή, στηρίχθηκε στα Άρθρα 3, 12, 13, 17 της Σύμβασης που κατοχυρώνουν το δικαίωμα πληροφόρησης και συμμετοχής των παιδιών στη λήψη αποφάσεων που τα αφορούν και στο γεγονός ότι τα διεθνή πρότυπα σήμερα, όσον αφορά τα δικαιώματα των παιδιών υπό τη νομική φροντίδα του Κράτους υπαγορεύουν ότι, τα παιδιά θα πρέπει να έχουν τη μέγιστη δυνατή συμμετοχή στις αποφάσεις που τα αφορούν και ότι, το Κράτος οφείλει να τους παρέχει την καλύτερη δυνατή ανατροφή. Στηρίχθηκε επίσης στις Γενικές Κατευθυντήριες Γραμμές που δόθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη το 2009, όσον αφορά τις συνθήκες κάτω από τις οποίες θα πρέπει να λειτουργούν τα Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας οι οποίες τονίζουν, ανάμεσα σε άλλα, το σημαντικό ρόλο που θα πρέπει να διαδραματίζουν οι φροντιστές των Ιδρυμάτων στην ανάπτυξη θετικών, ασφαλών και στοργικών δεσμών μεταξύ των ιδίων και των παιδιών.

Στην τοποθέτησή της η Επιτροπή αναγνώρισε ότι, οι μετακινήσεις του προσωπικού σε

Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας μπορεί να αποσκοπούν στην εύρυθμη λειτουργία της Υπηρεσίας και ότι υπάγονται σε κανονισμούς. Τόνισε, όμως, ότι αυτό δε σημαίνει ότι μπορούν να αγνοούνται οι Αρχές και πρόνοιες της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Στην απάντηση που έδωσαν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (Υ.Κ.Ε), για το εν λόγω δημοσίευμα και η οποία δημοσιεύτηκε στις 13/11/2011, αναφέρεται ότι, οι εν λόγω μετακινήσεις προσωπικού αφορούν Διευθυντικό Προσωπικό και όχι Ιδρυματικούς Λειτουργούς. Τονίζεται επίσης ότι οι μετακινήσεις έγιναν με γνώμονα τη διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού, αφού διαπιστώθηκε από τις Υπηρεσίες ότι, η παρατεταμένη παραμονή διευθυντών στο ίδιο ίδρυμα δημιουργεί συνθήκες που δυσχεραίνουν την αποϊδρυματοποίηση των παιδιών. Οι Υ.Κ.Ε διαβεβαιώνουν στην απάντησή τους ότι, έχουν ήδη προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για την προετοιμασία των παιδιών για τις επερχόμενες αλλαγές και ότι αυτές δε θα έχουν αρνητικό αντίκτυπο στα παιδιά.

Στις 25/11/2011 η Επίτροπος με γραπτή παρέμβασή της προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων τόνισε ιδιαίτερα τη σημασία της διασφάλισης του Δικαιώματος της Συμμετοχής, αφού μέσα από αυτό τα παιδιά θα βιώσουν στην πράξη το νόημα της κατοχής δικαιωμάτων με ουσιαστικό λόγο σε θέματα που τα αφορούν. Επανέλαβε για ακόμη μια φορά τη θέση της ότι ένα τέτοιο βίωμα θα τα ενδυναμώσει, θα τους δώσει την απαραίτητη αυτοπεποίθηση να πάρουν τον έλεγχο της ζωής τους, θα τα καταστήσει ικανά να διεκδικούν τα δικαιώματά τους και να εργάζονται μεθοδικά για να επιφέρουν θετικές αλλαγές.

Η Επίτροπος στην επιστολή της προς την Υπουργό αναγνώρισε ότι, οι μετακινήσεις του

προσωπικού σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας αποσκοπούν στην εύρυθμη λειτουργία της Υπηρεσίας, υπάγονται σε κανονισμούς και ότι γίνονται αφού ληφθεί υπόψη το συμφέρον των παιδιών. Τόνισε ότι, μπορεί τα καθήκοντα του διευθυντικού προσωπικού να είναι διοικητικής φύσεως, ωστόσο αυτό δε σημαίνει ότι μεταξύ διευθυντών και παιδιών δε δημιουργούνται στοργικοί δεσμοί και ότι τα άτομα αυτά δε διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη ζωή των παιδιών. Επιπρόσθετα, επεσήμανε ότι, παράλληλα με την Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού πρέπει να υπάρχει σεβασμός στην Αρχή της Συμμετοχής του σε θέματα που το αφορούν. Θέση της Επιτρόπου είναι ότι, τα παιδιά θα έπρεπε να είχαν ενημερωθεί κατάλληλα και εγκαίρως για τις επικείμενες μεταθέσεις, τους λόγους για τους οποίους μελετάται το ενδεχόμενο των μεταθέσεων και να τους δοθεί η ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους.

Καθότι η Επίτροπος δεν γνώριζε τις ακριβείς συνθήκες και τις διαδικασίες στη βάση των οποίων γίνονται οι εν λόγω μετακινήσεις, ζήτησε να ενημερωθεί το συντομότερο δυνατό για τα ακόλουθα, ώστε να διαπιστώσει αν διασφαλίστηκαν πλήρως τα δικαιώματα των παιδιών:

1. Με ποιες διαδικασίες/κανονισμούς γίνονται οι μεταθέσεις διευθυντικού προσωπικού που εργάζεται σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας
2. Με ποιους μηχανισμούς/διαδικασίες διασφαλίζεται το δικαίωμα των παιδιών για συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων κατά τη μετακίνηση προσωπικού που εργάζεται σε Ίδρυμα Παιδικής Προστασίας.
3. Με ποιο τρόπο διασφαλίζεται ότι τα παιδιά ενημερώνονται επαρκώς και με τρόπο κατανοητό για αυτά για επικείμενες αλλαγές όσον αφορά το προσωπικό που εργάζεται στο Ίδρυμα Παιδικής Προστασίας στο οποίο διαμένουν.



Η Επίτροπος, αφού λάβει την απαντητική επιστολή της Υπουργού θα προβεί σε αξιολόγηση της απάντησης και στη συνέχεια στις δέουσες ενέργειες. Το θέμα των πρακτικών και των διαδικασιών που ακολουθούνται αναφορικά με τις μετακινήσεις όλων των επαγγελματιών που εργάζονται με παιδιά σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας θα απασχολήσει την Επίτροπο και κατά τη διάρκεια των επικείμενων επισκέψεών της στα Ιδρύματα το 2012.

7.1.1.3 Συμμετοχή της Επιτρόπου στο Συνέδριο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Επιτρόπων για το Παιδί με θέμα «Ο Σεβασμός των Δικαιωμάτων των Παιδιών και των Εφήβων στα Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας»

Η Επίτροπος έλαβε μέρος στο 15^ο ετήσιο Συνέδριο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Επιτρόπων για το Παιδί (ENOC) στη Βαρσοβία απ τις 14-16 Σεπτεμβρίου 2011, με θέμα «Ο Σεβασμός των Δικαιωμάτων των Παιδιών και των Εφήβων στα Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας».

Στο Συνέδριο παρουσιάστηκαν τα κύρια πορίσματα της μελέτης που διεξήγαγε το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιτρόπων, κατά το 2011, η οποία χαρτογραφεί τα διάφορα νομοθετικά πλαίσια και πρακτικές όπως ισχύουν σήμερα στις διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες, μεταξύ των οποίων και η Κύπρος. Οι Επίτροποι συζήτησαν τους προβληματισμούς τους για εμπόδια και δυσκολίες που υπάρχουν σε κάθε χώρα όσον αφορά τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών που διαμένουν σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας. Στόχος του Συνεδρίου ήταν η δημοσιοποίηση σειράς εισηγήσεων για την καλύτερη εφαρμογή των δικαιωμάτων των παιδιών που βρίσκονται σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας.



7.1.2 Υιοθεσίες: Παρέμβαση Επιτρόπου για τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας για την υιοθεσία

Η Επίτροπος με γραπτό σημείωμα το οποίο κατέθεσε στα πλαίσια συνεδρίας της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων στις 24 Οκτωβρίου 2011 επεσήμανε ότι εκκρεμούσε ακόμη η υλοποίηση δέσμευσης του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για την ετοιμασία προσχεδίου εκσυγχρονιστικού νομοσχεδίου το οποίο να ρυθμίζει το θέμα των υιοθεσιών στην Κύπρο.

Στο ως άνω σημείωμά της η Επίτροπος επεσήμανε την ανάγκη να περιληφθούν στο εν λόγω νομοσχέδιο πρόνοιες που: (α) να κατοχυρώνουν την υιοθεσία ως προστατευτικό μέτρο για το παιδί που σε κάθε περίπτωση εξυπηρετεί το συμφέρον του παιδιού (άρθρο 3, 21 της Σύμβασης), (β) να παρέχουν προτεραιότητα στην παραμονή και ανατροφή του παιδιού από τη βιολογική του οικογένεια, (γ) να δίνουν προτεραιότητα σε μόνιμες διευθετήσεις για το παιδί και να επιτρέπουν τη διακρατική υιοθεσία ως τελευταία επιλογή για μόνιμη αποκατάσταση του παιδιού, (δ) να διασφαλίζουν την απόφαση για διαθεσιμότητα του παιδιού προτού ξεκινήσει οποιαδήποτε διαδικασία υιοθεσίας, (ε) να διασφαλίζουν τη λήψη απόφασης για την καταλληλότητα των υποψήφιων υιοθετούντων προτού ξεκινήσει οποιαδήποτε διαδικασία υιοθεσίας, (στ) να διασφαλίζουν την προετοιμασία όλων των εμπλεκόμενων- των υποψηφίων υιοθετούντων, του παιδιού και των γονέων- κατά τη διαδικασία υιοθεσίας, (ζ) να διασφαλίζουν τη διεξαγωγή διαδικασίας ταιριάσματος του παιδιού για υιοθεσία με υποψήφιους υιοθετούντες, (η) να διασφαλίζουν την παροχή στήριξης και πρόσβασης σε επαγγελματικές υποστηρικτικές υπηρεσίες μετά την υιοθεσία, (θ) να κατοχυρώνουν το δικαίωμα του παιδιού να γνωρίζει για την προσωπική του ιστορία,

διασφαλίζοντας την αρχειοθέτηση των σχετικών πληροφοριών, καθώς και την παροχή στήριξης για αναζήτηση της καταγωγής.

Στα πλαίσια συνεδρίας της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων η οποία πραγματοποιήθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2011, συζητήθηκε Νομοσχέδιο με τίτλο «Ο Περί Υιοθεσίας Νόμος του 2011» το οποίο ετοιμάστηκε από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. Με γραπτό της σημείωμα, η Επίτροπος, διατύπωσε την άποψη ότι, παρά τα επιμέρους νομοτεχνικά του προβλήματα, το εν λόγω Νομοσχέδιο ήταν εμφανώς βελτιωμένο σε σχέση με το προηγούμενο το οποίο έφερε τίτλο «Ο Περί Υιοθεσίας Νόμος του 2008».

Η Επίτροπος ανέλαβε τη δέσμευση να συμμετέχει σε σχετική διαβούλευση με τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το νομοσχέδιο θα είναι πλήρως εναρμονισμένο στα ζητήματα υιοθεσίας με τις κυρωθείσες από τη Δημοκρατία Συμβάσεις και ιδιαίτερα (α) τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (β) τη Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών και για τη Συνεργασία αναφορικά με Διακρατική Υιοθεσία, Χάγη XXXIII⁴ και (γ) την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Άσκηση των Δικαιωμάτων του Παιδιού⁵.

4 Convention on Protection of Children and Co-operation in respect of Intercountry Adoption (Hague XXXIII). The Hague, 29 May 1993

5 European Convention on the Exercise of Children's Rights (CETS No. 160), Strasbourg, 25 January 1996.

7.1.3 Διατήρηση προσωπικών σχέσεων ανάμεσα στα παιδιά και τους γονείς ενώ οι τελευταίοι βρίσκονται στη φυλακή

7.1.3.1 Συμμετοχή της Επιτροπής στην Ημέρα Γενικής Συζήτησης της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών με θέμα «Ημέρα Γενικής Συζήτησης 2011: Παιδιά Φυλακισμένων Γονέων»

Η διατήρηση προσωπικών σχέσεων ανάμεσα στα παιδιά και τους γονείς τους, ενώ οι τελευταίοι βρίσκονται στη φυλακή είναι ένα θέμα που βρίσκεται ψηλά στην ατζέντα διεθνών οργανισμών που ασχολούνται με τα παιδιά.

Η Ημέρα Γενικής Συζήτησης της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, με θέμα: «Ημέρα Γενικής Συζήτησης 2011: Παιδιά Φυλακισμένων Γονέων» η οποία έλαβε χώρα στις 30 Σεπτεμβρίου του 2011 στη Γενεύη, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα παιδιά των φυλακισμένων γονέων είναι ακόμη συχνά «ξεχασμένα» και ότι η διατήρηση των επαφών μεταξύ του παιδιού και του κρατούμενου γονέα είναι πρωταρχικής σημασίας και ως εκ τούτου το δικαίωμα του παιδιού να επισκεφθεί το γονέα στη φυλακή πρέπει να εξασφαλιστεί. Η Γενική Συζήτηση κατέληξε ότι είναι απαραίτητο να αναζητηθούν οι τρόποι που να συμφιλιώνουν το συμφέρον του παιδιού με το συμφέρον του Κράτους.

Η Επίτροπος είχε την ιδιαίτερη τιμή, μετά από πρόσκληση της Επιτροπής, να συμμετέχει στη ως άνω Συζήτηση. Σε αρχική παρέμβασή της, αναφέρθηκε στην κατάσταση αυτής της ομάδας παιδιών στην Κύπρο, με ειδική αναφορά ως «καλή πρακτική» της εθνικής νομοθεσίας βάσει της οποίας, ως γενικός κανόνας, δεν φυλακίζονται έγκυοι γυναίκες ή μητέρες παιδιών μέχρι 3 ετών. Η Επίτροπος επεσήμανε ότι η ίδια είχε εισηγηθεί σε

δημόσια συζήτηση στην Κύπρο ότι, ακριβώς, επειδή στόχος της νομοθεσίας είναι η διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού, οι πρόνοιες θα έπρεπε να επεκταθούν ώστε να αφορούν και τους δύο γονείς (ανάλογα με τις συνθήκες της κάθε περίπτωσης, ποιος έχει τη βασική φροντίδα για το παιδί) και να καλύπτουν γονείς παιδιών μέχρι και 8 ετών, («πρώιμη παιδική ηλικία», σύμφωνα με την Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού). Η Επίτροπος αναφέρθηκε, επίσης, στο θέμα των επισκέψεων των παιδιών στον κρατούμενο γονιό και στις εισηγήσεις στις οποίες έχει προβεί κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους προς τις Αρχές των Φυλακών καθόσον αφορά τη διασφάλιση του συμφέροντος της συγκεκριμένης ομάδας παιδιών.

7.1.3.2 Θέσεις της Επιτροπής για τον Περί Προστασίας Ανήλικων Τέκνων καταδικασθεισών ή ύποπτων μητέρων Νόμο του 2005⁶

Η Επίτροπος, σε σχέση με το δικαίωμα του παιδιού να μην αποχωρίζεται τους γονείς του, εκτός εάν ο χωρισμός αυτός είναι απαραίτητος για το συμφέρον του παιδιού, παρουσίασε τις θέσεις της αναφορικά με τον Περί Προστασίας Ανήλικων Τέκνων Καταδικασθεισών ή Υπόπτων Μητέρων Νόμο του 2005, στα πλαίσια σεμιναρίου του Ιδρύματος Κωνσταντίνου στο οποίο ήταν η κύρια εισηγήτρια.

Στην παρουσίασή της, η Επίτροπος ανέφερε ότι ο Νόμος συνιστά έκφανση της Αρχής της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, καθότι σύμφωνα με αυτόν δεν επιτρέπεται η επιβολή ποινής φυλάκισης σε έγκυο γυναίκα ή μητέρα παιδιού μέχρι 3 ετών που έχει κριθεί ύποπτη ή έχει καταδικασθεί για αδίκημα, παρά μόνο σε περιπτώσεις που κρίνονται

⁶ N.33(I)/ 2005

ως εξαιρέσεις (π.χ. αν το αδίκημα αφορά σε κακούργημα). Ωστόσο, η Επίτροπος επισημαίνει ότι ο Νόμος έχει περιορισμένη εφαρμογή αφού καλύπτει μόνο μητέρες και όχι τον πατέρα ή κηδεμόνα και, επιπλέον, η ηλικία που προβλέπεται για το παιδί είναι πολύ μικρή. Επίσης, σύμφωνα με την Επίτροπο, ο Νόμος δεν προβλέπει για την αξιολόγηση παραγόντων που να έχουν σχέση με το παιδί, κατά τη διαδικασία λήψης δικαστικής απόφασης.

Ως εκ τούτου, η Επίτροπος στη παρουσίασή της εξέφρασε της θέση ότι ο συγκεκριμένος Νόμος θα πρέπει να συνάδει με το Γενικό Σχόλιο Αριθμός 7 της Επιτροπής του Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που ορίζει ως πρώιμη παιδική ηλικία την ηλικία μέχρι τα 8 έτη και εισηγείται πρόνοιες που μπορούν να συμπεριληφθούν οι οποίες να διασφαλίζουν το συμφέρον του παιδιού κατά τον καθορισμό ποινής ή του μέτρου κράτησης των γονέων ή των κηδεμόνων του παιδιού.

7.1.3.3 Παρέμβαση της Επιτροπής προς τον Αναπληρωτή Διευθυντή των Φυλακών και τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, με θέμα τη διεξαγωγή επισκέψεων στις φυλακές και την επικοινωνία με τους γονείς που βρίσκονται υπό κράτηση

Το θέμα έχει απασχολήσει επισταμένως την Επίτροπο ενόψει σειράς παραπόνων, τα οποία λαμβάνονται από το 2010 σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας των επισκέψεων καθώς και των συνθηκών των χώρων των επισκεπτηρίων της Κλειστής και Ανοικτής Φυλακής. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος ομαδοποιώντας τα συγκεκριμένα παράπονα, προέβηκε το 2010 σε γραπτές παρεμβάσεις, τόσο προς τον Αναπληρωτή Διευθυντή του Τμήματος των Κεντρικών Φυλακών όσο και τον Υπουργό

Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως (Βλέπε Ετήσια Έκθεση Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού 2010, σελ.135-136).

Οι παρεμβάσεις της Επιτροπής για το θέμα προς τις αρμόδιες Αρχές συνεχίστηκαν και το 2011. Σε παρέμβασή της προς τον Αναπληρωτή Διευθυντή Φυλακών, η Επίτροπος, επικεντρώθηκε σε σημεία επιστολής του Αναπληρωτή Διευθυντή Φυλακών τα οποία θεώρησε θετικές ενέργειες εκ μέρους των Κεντρικών Φυλακών. Προς τούτο, η Επίτροπος ζήτησε όπως ενημερωθεί για το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η προσπάθεια ανάπτυξης προγράμματος για ουσιαστικότερη επικοινωνία ανάμεσα στα παιδιά και το γονιό που βρίσκεται κρατούμενος.

Στην απαντητική του επιστολή ο Αναπληρωτής Διευθυντής Φυλακών, πληροφόρησε την Επίτροπο ότι ο Ψυχίατρος των Φυλακών, έχει υποβάλει στη Διεύθυνση του Τμήματος Φυλακών εισηγήσεις, θέσεις όπως και πρακτικές που εφαρμόζονται σε φυλακές ανεπτυγμένων χωρών σε σχέση με τις επισκέψεις παιδιών στους κρατούμενους γονείς τους. Περαιτέρω αναφέρει ότι, με σκοπό την πλήρη αξιοποίηση της έκθεσης, καθόρισε ομάδα από μέλη του προσωπικού των φυλακών όπως τη μελετήσουν και αφού λάβουν υπόψη τα δεδομένα της φυλακής της Κύπρου να εισηγηθούν την καλύτερη υπό τις περιστάσεις πρακτική.

Με αφορμή άλλα παράπονα από μητέρες, προς την Επίτροπο, σύμφωνα με τις οποίες αυξήθηκαν οι κλειστές έναντι των ημίκλειστων και ανοικτών επισκέψεων, αλλά και εμπειρίες που η Επίτροπος αποκόμισε από τη συμμετοχή της στην «Ημέρα Γενικής Συζήτησης 2011: Παιδιά Φυλακισμένων Γονέων» που διεξήχθη σε επίπεδο Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού στη Γενεύη, προέβηκε σε νέα παρέμβαση προς τη Διεύθυνση του Τμήματος των Κεντρικών



Φυλακών, στην οποία, μεταξύ άλλων, ζήτησε όπως ενημερωθεί για το στάδιο που βρίσκεται η εφαρμογή καλών πρακτικών ή/και διαδικασιών που να διέπουν τα θέματα επικοινωνίας των παιδιών με τον κρατούμενο γονιό, με τρόπο που να εξυπηρετεί τα συμφέροντα των παιδιών.

Ο Αναπληρωτής Διευθυντής Τμήματος Φυλακών, σε νέα επιστολή του, ενημέρωνε την Επίτροπο ότι παρόλο που ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα των Φυλακών σε σχέση με το υπό αναφορά θέμα, είναι η έλλειψη χώρων, η Διεύθυνση του Τμήματος Φυλακών αφού έλαβε υπόψη μια προκαταρκτική μελέτη για το θέμα από τον Ψυχίατρο των Φυλακών αλλά και τις πρακτικές που εφαρμόζονται σε φυλακές άλλων χωρών αποφάσισε να αξιοποιήσει μέρος των επισκεπτηρίων και να δημιουργήσει φιλικό προς τα παιδιά περιβάλλον με την μετατροπή της διαρρύθμισης και των χρωμάτων του χώρου και με την προσθήκη παιχνιδιών. Αναφορικά με τις επισκέψεις παιδιών στους φυλακισμένους γονείς τους, ο Αναπληρωτής Διευθυντής Φυλακών αναφέρει στην επιστολή ότι επιτρέπεται να γίνονται από δύο μέχρι τέσσερις επισκέψεις το μήνα ανάλογα με τη συμπεριφορά ή και διαγωγή του κατάδικου. Επιπρόσθετα, η Διεύθυνση του Τμήματος Φυλακών σε ειδικές περιπτώσεις και κάτω από εξαιρετικά ιδιόζουσες συνθήκες μπορεί να επιτρέψει να γίνουν περισσότερες ανοικτές επισκέψεις ή και επισκέψεις εκτός της Κλειστής φυλακής, προσπαθώντας βέβαια να εξισορροπεί αυτή την ανάγκη με την ίση μεταχείριση μεταξύ των κρατουμένων.

Η Επίτροπος θα συνεχίσει να παρακολουθεί το θέμα στενά, διαβιβάζοντας εισηγήσεις προς τη Διεύθυνση των Φυλακών, ώστε να συμβάλει στη διασφάλιση της όσο το δυνατό ουσιαστικότερης επικοινωνίας ανάμεσα στα παιδιά και το γονέα που βρίσκεται στη φυλακή. Στα πλαίσια αυτά, η Επίτροπος,



σκοπεύει να επισκεφθεί τους χώρους των επισκεπτηρίων των Φυλακών και να συζητήσει το εν λόγω θέμα με τη Διεύθυνση των Φυλακών καθώς και με αντιπροσώπους των αρμόδιων Υπουργείων. Στόχος της Επιτροπής είναι μέσα στο 2012 να τοποθετηθεί με Δημόσια Θέση για το θέμα.

7.1.4 Ασυνόδευτοι ανήλικοι-αιτητές ασύλου

7.1.4.1 Παρέμβαση της Επιτροπής για την αποτελεσματικότητα των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας όσον αφορά την ικανοποιητική παροχή εναλλακτικής φροντίδας σε ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές ασύλου

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (Υ.Κ.Ε), σύμφωνα με τον Περί Προσφύγων Νόμο του 2000 [Ν.6(Ι)/2000], κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους ως κηδεμόνα των ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών ασύλου έχουν την ευθύνη να διασφαλίζουν το συμφέρον και την προστασία της συγκεκριμένης ομάδας παιδιών.

Η Επίτροπος δέχτηκε παράπονα από Μπ Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) αναφορικά με τον τρόπο που οι Υ.Κ.Ε χειρίστηκαν συγκεκριμένες περιπτώσεις ασυνόδευτων παιδιών αιτητών ασύλου. Σύμφωνα με τα παράπονα, ενόψει των δυσκολιών για εξεύρεση ανάδοχων οικογενειών για τη φιλοξενία των ανηλίκων οι Υ.Κ.Ε είτε: α) παραχωρούσαν Δημόσιο Βοήθημα το οποίο λάμβαναν τα ίδια τα παιδιά τα οποία εν συνεχεία μεριμνούσαν χωρίς επίβλεψη από τις Υ.Κ.Ε, για τις ανάγκες διαβίωσής τους, διαμένοντας συνήθως με συμπατριώτες τους, είτε, β) τοποθετούνταν σε εφηβικούς ξενώνες. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς παρατηρήθηκε η μη παροχή δημοσίου βοηθήματος και η

τοποθέτηση των ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών ασύλου σε εφηβικούς ξενώνες. Επίσης, σύμφωνα με τα παράπονα, σε κάποιες περιπτώσεις το Δημόσιο Βοήθημα διακόπηκε, πριν οι ανήλικοι τοποθετηθούν σε άλλους χώρους φιλοξενίας.

Η Επίτροπος με παρέμβασή της προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων αναγνώρισε το δύσκολο έργο που έχουν να επιτελέσουν οι Υ.Κ.Ε ως προς τον εντοπισμό και την παροχή στους ασυνόδευτους ανήλικους κατάλληλου προστατευτικού περιβάλλοντος ανάλογα με την κάθε περίπτωση ξεχωριστά. Η Επίτροπος σημείωσε μάλιστα ότι η έλλειψη ανάδοχων οικογενειών, η απουσία χώρων φιλοξενίας κατάλληλων για τα παιδιά αυτά, η απορρέουσα από τις προηγούμενες εμπειρίες ζωής και συνθήκες διαβίωσής τους, η άρνηση των ανήλικων αιτητών ασύλου να φιλοξενηθούν στους ξενώνες και τα προβλήματα που δημιουργούνται γενικότερα στους εφηβικούς ξενώνες με τη φιλοξενία ανήλικων αιτητών χωρίς να έχει προηγηθεί η κατάλληλη προεργασία, δυσχεραίνουν σημαντικά το έργο των Υπηρεσιών. Επεσήμανε δε, ότι παρά τις όποιες δυσκολίες, οι διάφορες εμπλεκόμενες Υπηρεσίες που χειρίζονται θέματα που αφορούν ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές ασύλου οφείλουν να ασκούν τις αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις τους, όπως αυτές απορρέουν από συγκεκριμένες πρόνοιες της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, της σχετικής με αυτή νομολογίας, όπως το Γενικό Σχόλιο Υπ. Αρ. 6 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και της εθνικής νομοθεσίας και ιδιαίτερα τον Περί Προσφύγων Νόμο του 2000 [Ν.6(Ι)/2000].

Στην ως άνω παρέμβασή της, η Επίτροπος ζήτησε πλήρη ενημέρωση σε σχέση με το Σχέδιο Προστασίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου. Ζήτησε επίσης να ενημερωθεί κατά πόσο υπάρχει από μέρους



των Υ.Κ.Ε ξεκάθαρη και ευέλικτη πολιτική και, στο βαθμό που αυτή υπάρχει, τις διαδικασίες/ενέργειες που ακολουθούνται στα πλαίσια της πολιτικής αυτής.

Προτού λάβει την απάντηση της Υπουργού στην πιο πάνω παρέμβασή της, η Επίτροπος, μετά από σχετικό δημοσίευμα στον ηλεκτρονικό τύπο που αναφερόταν σε δράσεις και προγράμματα ψυχολογικής στήριξης συγκεκριμένης Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης (ΜΚΟ) τα οποία προσφέρονται σε ανήλικους αιτητές ασύλου, προχώρησε με νέα παρέμβαση επί του ίδιου θέματος. Η νέα παρέμβαση αφορούσε τον τρόπο με τον οποίο οι Υ.Κ.Ε επιτελούν στην πράξη το ρόλο τους ως κηδεμόνες των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου και ειδικότερα σε σχέση με τη συνεργασία τους με ΜΚΟ.

Πιο συγκεκριμένα, με ανακοίνωσή της, η συγκεκριμένη ΜΚΟ προέβαλε τον ισχυρισμό ότι κατείχε βάσιμα στοιχεία, σχετικά με την ύπαρξη ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών οι οποίοι είχαν υπάρξει θύματα σωματεμπορίας μέσω των κατεχομένων. Στην ανακοίνωση γίνονταν επίσης αναφορά σε προγράμματα ψυχολογικής στήριξης τα οποία παρέχονταν σε ανήλικους αιτητές ασύλου. Η συγκεκριμένη ανακοίνωση αποτέλεσε αφορμή, ώστε η Επίτροπος να ζητήσει ενημέρωση σχετικά με το συντονισμό που υπάρχει ανάμεσα στις Υ.Κ.Ε και τις ΜΚΟ που ασχολούνται με την προάσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο οι Υ.Κ.Ε διασφαλίζουν την ποιότητα των υπηρεσιών στήριξης που προσφέρουν οι ΜΚΟ. Η Επίτροπος θέλησε επίσης να εξετάσει κατά πόσον υπάρχει κάποιος μηχανισμός παραπομπής των περιστατικών από τις ΜΚΟ προς τις Υ.Κ.Ε.

Η Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ενημέρωσε, εκτενώς, την Επίτροπο με δύο επιστολές της για την

πολιτική που ακολουθείται για την τοποθέτηση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου υπό εναλλακτική φροντίδα, καθώς και για την κάλυψη των αναγκών τους για νόμιμη παραμονή, ιατρική φροντίδα και εκπαίδευση καθώς και το βαθμό συνεργασίας των Υ.Κ.Ε και ΜΚΟ για τα θέματα αυτά. Ειδικότερα, σε σχέση με τις καταγγελίες εκμετάλλευσης παιδιών, η Υπουργός ενημέρωσε την Επίτροπο ότι οι Υ.Κ.Ε ζήτησαν και έλαβαν τα προσωπικά στοιχεία των εν λόγω παιδιών από τη ΜΚΟ τα οποία και διαβίβασαν στην Αστυνομία. Η Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανέφερε ακόμα ότι, η ισχύουσα διαδικασία αναγνώρισης των εν δυνάμει θυμάτων, γίνεται αποκλειστικά από την Αστυνομία και τόνισε ότι οποιοσδήποτε έχει πληροφορίες που να δηλώνουν ότι κάποιο παιδί έχει ανάγκη φροντίδας πρέπει να το αναφέρει στις Υ.Κ.Ε ώστε να γίνουν οι απαραίτητοι χειρισμοί έγκαιρα. Ανέφερε, επίσης, ότι, από τη συγκεκριμένη ΜΚΟ ζητήθηκε, σε περίπτωση που θα ήθελε να είχε συνεργασία με τις Υ.Κ.Ε να υποβάλει σχετική πρόταση με περιγραφή του προγράμματος των υπηρεσιών που προσφέρει σε ασυνόδευτους ανηλίκους.

Η Επίτροπος εξετάζει την πολιτική των Υ.Κ.Ε ως κηδεμόνων ασυνόδευτων ανηλίκων και επεξεργάζεται εισηγήσεις, ώστε να συμβάλει περαιτέρω στη διασφάλιση του συμφέροντος και της προστασίας της ευάλωτης αυτής ομάδας παιδιών.

7.2 Ενδυνάμωση και συμμετοχή των παιδιών

Οι δράσεις που έχει αναλάβει η Επίτροπος, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, για την παρακολούθηση και έλεγχο νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών, όσον αφορά στα παιδιά που αποχωρίζονται τους γονείς τους, στοχεύουν στην αναβάθμιση του επιπέδου συμμετοχής των παιδιών σε αποφάσεις που τα αφορούν, και συγκεκριμένα για τις αποφάσεις που αφορούν την παροχή εναλλακτικής φροντίδας σε αυτά. Η ενδυνάμωση του βαθμού συμμετοχής των παιδιών κατά τη λήψη αποφάσεων στα Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας και η πρόσβασή τους σε μηχανισμό υποβολής παραπόνων η οποία προωθείται από την Επίτροπο, ο εκσυγχρονισμός νομοθεσίας για την υιοθεσία ώστε να διασφαλίζει το δικαίωμα του παιδιού να γνωρίζει για τους γονείς και την καταγωγή του, καθώς και η προώθηση αποτελεσματικών διαδικασιών όσον αφορά στην τοποθέτηση ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών ασύλου υπό εναλλακτική φροντίδα, αναμένεται να συντελέσουν στην ενδυνάμωση της άσκησης του δικαιώματος της συμμετοχής των παιδιών που αποχωρίζονται τους γονείς τους.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η Σύμβαση κατοχυρώνει με βάση το άρθρο 31, το δικαίωμα του παιδιού στην ανάπαυση, το παιχνίδι, την ψυχαγωγία καθώς και το δικαίωμά του να συμμετέχει ελεύθερα στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή. Παράλληλα, αναγνωρίζει την υποχρέωση των Συμβαλλομένων Κρατών να προάγουν τη συμμετοχή του παιδιού στην πολιτιστική ζωή και *«να ενθαρρύνουν την παροχή κατάλληλων και ίσων ευκαιριών για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες, καθώς και δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου»*.

Η Σύμβαση αναγνωρίζει σαφώς τη μεγάλη σημασία που έχει το παιχνίδι και η ψυχαγωγία για τη ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού καθ' όλα τα στάδια της ανάπτυξής του. Περαιτέρω, κατοχυρώνει το παιδί ως ενεργό μέλος της κοινωνίας που έχει τη δυνατότητα, εκτός από του να έχει πρόσβαση στην πολιτιστική ζωή, να παράγει και το ίδιο πολιτιστικό έργο, συμμετέχοντας, από κοινού με τους ενήλικες, σε πολιτιστικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη έχουν υποχρέωση να υποστηρίξουν αυτό το δικαίωμα παρέχοντας ευκαιρίες για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες σε όλα τα παιδιά, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και με βάση την Αρχή της Μη Διάκρισης.

Το δικαίωμα στην ψυχαγωγία είναι άρρηκτα συνδεδεμένο, με το δικαίωμα του παιδιού στην ελεύθερη έκφραση (άρθρο 13), το δικαίωμα του «συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι» (άρθρο 15), το δικαίωμα στην πληροφόρηση και την πρόσβαση σε πηγές πληροφοριών (άρθρο 17) καθώς και το δικαίωμα του παιδιού να έχει τη δική του πολιτιστική ζωή με βάση την ιδιαίτερη κουλτούρα και τη γλώσσα του (άρθρο 30). Επιπλέον, το δικαίωμα στη συμμετοχή (άρθρο 12) διασφαλίζει στο παιδί τη δυνατότητα να εκφράσει το ίδιο κατά

πόσο μια ψυχαγωγική δραστηριότητα του προσφέρει ευχαρίστηση, ενώ το άρθρο 24 που αφορά στην Υγεία, αποτελεί ουσιαστικά προϋπόθεση για διασφάλιση του δικαιώματος του παιδιού στην ανάπαυση, το παιχνίδι και την ψυχαγωγία. Τέλος, προϋπόθεση αποτελεί και η προστασία του παιδιού από κάθε είδους βία, εκμετάλλευση και κακομεταχείριση κατά την εμπλοκή σε σχετικές δραστηριότητες η οποία διασφαλίζεται από τα Άρθρα 19 και 36 της Σύμβασης.



ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ

Η Επίτροπος, στα πλαίσια του θεσμικού της ρόλου υποστήριξε το δικαίωμα του παιδιού στο παιχνίδι, στην ψυχαγωγία και τη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή και επεδίωξε να διασφαλίσει την απρόσκοπτη άσκηση του από όλα τα παιδιά.

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της για έλεγχο νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών, η Επίτροπος ετοίμασε προτάσεις και εισηγήσεις για τη συμπερίληψη διατάξεων που ρυθμίζουν θέματα προστασίας, υγείας και ασφάλειας των παιδιών, με στόχο τον εκσυγχρονισμό της υφιστάμενης νομοθεσίας που αφορά στην ασφάλεια και την υγεία σε χώρους αναψυχής, άσκησε έλεγχο στον τρόπο λειτουργίας των πάρκων αναψυχής τα οποία υπάγονται στην δικαιοδοσία των Δήμων και προέβη σε σχετικές εισηγήσεις με στόχο τη διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού.

Όσον αφορά στην ενεργό συμμετοχή παιδιών σε πολιτιστικές δραστηριότητες, η Επίτροπος κοινοποίησε Δημόσια Θέση αναφορικά με τη συμμετοχή παιδιού σε παράσταση που είχε κριθεί ακατάλληλη για άτομα κάτω των 16 ετών, πραγματοποίησε παρέμβαση προς συγκεκριμένο σωματείο με στόχο την ελεύθερη μετεγγραφή

αθλητριών από ένα σωματείο σε άλλο και άσκησε έλεγχο στους κανονισμούς και τις πρακτικές κινηματογράφου, σε σχέση με την απαγόρευση της εισόδου των παιδιών σε αίθουσες όπου γίνονται προβολές οι οποίες κρίνονται ως ακατάλληλες για την ηλικία τους.

Στα πλαίσια του πυλώνα για διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών, η Επίτροπος συμμετείχε σε πολιτιστικές δραστηριότητες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν σε σχολεία και κοινότητες με την ενεργό συμμετοχή των παιδιών, υποστηρίζοντας έμπρακτα τη συμμετοχή των παιδιών σε τέτοιου είδους πολιτιστικές δραστηριότητες. Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της για ενδυνάμωση και συμμετοχή του παιδιού, η Επίτροπος διοργάνωσε διαγωνισμό δημιουργίας λογοτύπου για την Ομάδα Εφήβων Συμβούλων, ο οποίος απευθυνόταν προς τους μαθητές της Μέσης Εκπαίδευσης.

8.1 Έλεγχος- παρακολούθηση νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών



8.1.1. Παρεμβάσεις της Επιτροπής για τη διασφάλιση της ασφάλειας και της υγείας των παιδιών κατά τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου

8.1.1.1 Δημόσια Διαβούλευση για τον εκσυγχρονισμό της Νομοθεσίας που αφορά την υγεία και την ασφάλεια των παιδιών σε χώρους αναψυχής

Το θέμα ανακινήθηκε από την Επίτροπο αυτεπάγγελτα από το 2008, μετά από παράπονα που είχαν υποβληθεί στο Γραφείο της για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού και τα οποία αφορούσαν στην πρόκληση ατυχήματος σε παιδιά, λόγω ανεπαρκών μέτρων ασφαλείας σε παιχνιδότοπους.

Συγκεκριμένα, η Επίτροπος με παρέμβασή της είχε ζητήσει από την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων την προώθηση νομοθεσίας σχετικά με τους χώρους αναψυχής, το οποίο να λαμβάνει υπόψη το δικαίωμα των παιδιών στην ψυχαγωγία (άρθρο 31), καθώς και την υποχρέωση του Κράτους να διευκολύνει την άσκηση του συγκεκριμένου δικαιώματος υπό συνθήκες ασφάλειας, υγείας και προστασίας, με γνώμονα πάντα το συμφέρον του παιδιού (άρθρο 3).

Ανταποκρινόμενο στην παρέμβαση της Επιτροπής, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων επεξεργάστηκε προσχέδιο νομοθεσίας και προσχέδια Κανονισμών που αφορούσαν στην Ασφάλεια και την Υγεία σε Χώρους Αναψυχής. Συγκεκριμένα, το κείμενο της προτεινόμενης νομοθεσίας περιελάμβανε τα ακόλουθα προσχέδια: α) Ο περί Ασφάλειας και Υγείας στους Χώρους Αναψυχής Νόμος, β) Οι περί Ασφάλειας και Υγείας σε Χώρους Αναψυχής (Γενικοί) Κανονισμοί, γ) Οι περί Ασφάλειας και Υγείας σε Χώρους Αναψυχής (Παιχνιδότοποι)

Κανονισμοί, δ) Οι περί Ασφάλειας και Υγείας σε Χώρους Αναψυχής (Πίστες Αναψυχής Καρτ) Κανονισμοί.

Η Επίτροπος αφότου παρέλαβε το προσχέδιο του νομοσχεδίου, επεξεργάστηκε προτάσεις και εισηγήσεις με στόχο τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας με τρόπο που να συνάδει πλήρως με τις πρόνοιες της Σύμβασης και ειδικότερα όσον αφορά στη διασφάλιση της υγείας των παιδιών εντός των χώρων αυτών (άρθρο 24), την προστασία τους από κάθε τραυματισμό ή κακομεταχείριση, καθώς και την διασφάλιση του Δικαιώματός τους στην Ψυχαγωγία (άρθρο 31). Η Επίτροπος θα αποστείλει τις προτάσεις και εισηγήσεις της εντός του 2012 προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και θα συνεχίσει να παρακολουθεί τη διαβούλευση, με στόχο την ταχύτερη προώθηση του νομοσχεδίου στην αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή.

8.1.1.2 Παρεμβάσεις της Επιτροπής με στόχο την προστασία, την ασφάλεια και την ελεύθερη πρόσβαση των παιδιών σε δημοτικά πάρκα αναψυχής


Εντός του 2011, υποβλήθηκαν στην Επίτροπο παράπονα που αφορούσαν ισχυρισμούς για ελλειπείς συνθήκες ασφάλειας και υγιεινής σε δημοτικά πάρκα αναψυχής ή χώρους πρασίνου, καθώς και παρεμπόδιση και εκφοβισμό παιδιών να χρησιμοποιούν ελεύθερα τους συγκεκριμένους χώρους. Η Επίτροπος, έχοντας ως γνώμονα τη διασφάλιση του δικαιώματος του Παιδιού στην Ψυχαγωγία (άρθρο 31), την προστασία από κάθε είδους βία, εκμετάλλευση και κακομεταχείριση (Άρθρα 19, 36) καθώς και τη διασφάλιση του δικαιώματος του Παιδιού να απολαμβάνει το υψηλότερο επίπεδο Υγείας σε ένα ασφαλές και υγιές περιβάλλον (άρθρο 24), παρενέβη άμεσα προς τους Δήμους στους οποίους υπάγονταν οι εν λόγω χώροι με στόχο την προώθηση αλλαγών σχετικά με τις διοικητικές πρακτικές που ακολουθούνται

και την εποπτεία που ασκούν οι Δήμοι στους συγκεκριμένους χώρους. Παράλληλα, προώθησε τον εκσυγχρονισμό των κανονισμών που διέπουν την ανάθεση της ευθύνης συντήρησης των δημοτικών πάρκων ή χώρων πρασίνου σε ιδιώτη, με την υιοθέτηση όρων που να προλαβαίνουν συμπεριφορές οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια των παιδιών.

8.1.1.2.1 Παρέμβαση για διασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας των παιδιών σε πάρκο όπου πραγματοποιούνταν χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών από ομάδα νεαρών

Παράπονο που υποβλήθηκε στην Επίτροπο αφορούσε ισχυρισμό πολίτη ότι, σε πάρκο που βρίσκεται παρά το Δημοτικό Σχολείο Αγίου Μάμα, εντός των δημοτικών ορίων του Δήμου Λακατάμιας, δεν τηρούνται κανονισμοί καθαριότητας και φροντίδας και ότι εντός των ορίων του πάρκου γίνεται χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών, με αποτέλεσμα να τίθεται σε κίνδυνο η υγεία και η ασφάλεια των παιδιών που φοιτούν σε παρακείμενο Δημοτικό Σχολείο και διέρχονται καθημερινά από το συγκεκριμένο χώρο.

Κατά τη διερεύνηση του παραπόνου, η Επίτροπος παρενέβη προς το Δήμο, στα όρια του οποίου εμπίπτει το πάρκο, και ζήτησε να ενημερωθεί κατά πόσο οι ισχυρισμοί είναι εις γνώση του Δήμου και σε ποια μέτρα έχει ή προτίθεται να προβεί για επίλυση του συγκεκριμένου ζητήματος. Περαιτέρω, ζήτησε ενημέρωση για τον τρόπο λειτουργίας του συγκεκριμένου πάρκου, ώστε να διασφαλίζεται η υγεία και η ασφάλεια των παιδιών, καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο ο Δήμος ελέγχει τη διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού στους κοινοτικούς χώρους που προορίζονται για τα παιδιά.



Στην απάντησή του, ο Δήμος ενημέρωσε την Επίτροπο ότι συμμερίζεται τους ισχυρισμούς για έλλειψη καθαριότητας στο συγκεκριμένο πάρκο γι' αυτό και έχει προβεί σε καθαρισμό του πάρκου, καθώς και σε εξασφάλιση κονδυλίου από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως για αναβάθμισή του. Επιβεβαίωσε, επίσης, τους ισχυρισμούς για χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών εντός του πάρκου, δηλώνοντας ότι ο Δήμος δεν είχε διστάσει να απομακρύνει νεαρούς που έκαναν χρήση ουσιών και είχαν εγκαταστήσει αυτοσχέδια σκηνή εντός του πάρκου, παρά τις απειλές τις οποίες είχε δεχτεί.

Ωστόσο, στην απάντησή του, ο Δήμος, παραδεχόταν την αδυναμία του να χειριστεί αποτελεσματικά τέτοιες περιπτώσεις και να εγγυηθεί την ασφάλεια των παιδιών. Παράλληλα, στην απαντητική επιστολή του Δήμου διαφαινόταν η απουσία σαφών κανονισμών σχετικά με τη λειτουργία των πάρκων, προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφάλεια των παιδιών, η προστασία τους από κάθε είδους βία καθώς και το Δικαίωμά τους στην Ψυχαγωγία.

Δεδομένων των πιο πάνω, η Επίτροπος επεσήμανε στο Δήμο την αναγκαιότητα να ληφθούν μέτρα και να υιοθετηθούν τέτοιες πρακτικές από την τοπική αυτοδιοίκηση-συμπεριλαμβανομένου και του εν λόγω Δήμου- που να αποτρέπουν φαινόμενα τα οποία παραβιάζουν τα δικαιώματα των παιδιών. Η Επίτροπος κάλεσε το συγκεκριμένο Δήμο να αναθεωρήσει τις πρακτικές ελέγχου και να λάβει όλα τα κατάλληλα διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να αποτρέπονται φαινόμενα τα οποία παραβιάζουν τα δικαιώματα των παιδιών.

8.1.1.2 Παρέμβαση της Επιτροπής για την ελεύθερη πρόσβαση των παιδιών σε πάρκο και την εξασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών σε αυτό

Παράπονο το οποίο υπεβλήθη στην Επίτροπο, αφορούσε ισχυρισμούς πολιτών σύμφωνα με τους οποίους ο συντηρητής του πάρκου στη συμβολή των οδών Καλλιπόλεως και Βοσπόρου, εντός των δημοτικών ορίων του Δήμου Λακατάμιας, παρεμπόδιζε παιδιά από το να εισέλθουν και να χρησιμοποιήσουν το πάρκο, ενώ είχε παράλληλα πάρει πρωτοβουλία για την τοποθέτηση ειδικής περίφραξης στο πάρκο. Η Επίτροπος με επιστολή της προς το Δήμο, στα διοικητικά όρια του οποίου εμπίπτει το πάρκο, ζήτησε διευκρινίσεις σχετικά με τους όρους διαχείρισης του πάρκου και τη δυνατότητα πρόσβασης των δημοτών σε αυτό, καλώντας παράλληλα το Δήμο να διερευνήσει τον ισχυρισμό και ανάλογα να προβεί στις δέουσες ενέργειες, με στόχο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών σε αυτό.

Ο Δήμος σε απαντητική επιστολή, ενημέρωσε την Επίτροπο σε σχέση με τους όρους διαχείρισης και συντήρησης του συγκεκριμένου χώρου πρασίνου, αναφέροντας ότι ο χώρος σχεδιάστηκε και φυτεύτηκε κατόπιν συνεργασίας της Δημοτικής Υπηρεσίας με δημότη, και ότι τύγχανε συντήρησης από το συγκεκριμένο δημότη. Όσον αφορά τους ισχυρισμούς περί παρεμπόδισης της πρόσβασης στο χώρο, ο Δήμος ανέφερε ότι η εν λόγω περίφραξη είχε τοποθετηθεί για σκοπούς ασφάλειας των παιδιών και ότι το πάρκο το επισκέπτονταν ελεύθερα πολλοί δημότες με παιδιά. Χωρίς να προβεί σε περαιτέρω διερεύνηση ο Δήμος απέρριψε τους ισχυρισμούς των παραπονούμενων δημοτών και απέδωσε στις καταγγελίες τους προσωπικά κίνητρα.

Η Επίτροπος μελέτησε το περιεχόμενο της απαντητικής επιστολής του Δήμου καθώς και

τους όρους διαχείρισης του συγκεκριμένου πάρκου. Παράλληλα, λειτουργός του Γραφείου της μετέβη στο συγκεκριμένο χώρο πρασίνου, για να διαπιστώσει σε ποιά κατάσταση βρισκόταν το πάρκο και πώς διασφαλιζόταν η πρόσβαση σε αυτό.

Στην απαντητική της επιστολή προς το Δήμο, η Επίτροπος επεσήμανε ότι, σύμφωνα με τους όρους διαχείρισης, είναι επιθυμητή η συμμετοχή όλης της γειτονιάς στη φύτευση του πάρκου με απώτερο στόχο «όλοι να νιώθουν ότι ο χώρος είναι δικός τους». Παράλληλα, υπογράμμισε την ευθύνη του Δήμου - όπως προκύπτει από τους όρους διαχείρισης- να εποπτεύει οποιαδήποτε αξιοποίηση του χώρου και να συνεργάζεται με το διαχειριστή για πραγματοποίηση οποιωνδήποτε εργασιών. Τόνισε ακόμα ότι, δεδομένου ότι ο χώρος έχει σχεδιαστεί για όλους τους δημότες, ο Δήμος όφειλε να είχε διερευνήσει τους ισχυρισμούς των παραπονούμενων.


Για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών στο συγκεκριμένο πάρκο, η Επίτροπος εισηγείται όπως, στους όρους ανάθεσης της ευθύνης συντήρησης του πάρκου, προστεθεί και όρος που να προλαμβάνει συμπεριφορές οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια των παιδιών και που να ορίζει σαφώς τις ευθύνες του οποιουδήποτε υπευθύνου. Η Επίτροπος κάλεσε επίσης το Δήμο να φροντίσει, ώστε κατά τις διαδικασίες δημιουργίας παιδότοπων, εντός των ορίων του συγκεκριμένου Δήμου, να θεθούν πρόνοιες οι οποίες να διασφαλίζουν το συμφέρον του παιδιού. Τον καλεί επίσης να αναθεωρήσει τους όρους της συμφωνίας με οποιοδήποτε συντηρητή χώρου πρασίνου που βρίσκεται στα δημοτικά του όρια καθώς, επίσης, και τις διαδικασίες τήρησης και ελέγχου των συμφωνιών αυτών, ώστε να εξυπηρετείται, πρωτίστως, το συμφέρον του παιδιού και να διασφαλίζονται τα δικαιώματά του.

8.1.2 Δημόσια Θέση για συμμετοχή παιδιού σε παράσταση η οποία περιείχε αναπαραστάσεις βίας και είχε κριθεί ακατάλληλη για άτομα κάτω των 16 χρόνων

Με αφορμή τον προβληματισμό πολίτη προς την Επίτροπο σε σχέση με τη συμμετοχή παιδιού ηλικίας 10-11 χρόνων, σε παράσταση η οποία είχε χαρακτηριστεί ακατάλληλη για άτομα κάτω των 16 χρόνων, η Επίτροπος προέβη σε δημόσια τοποθέτηση για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών κατά τη συμμετοχή τους σε καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

Συγκεκριμένα, η παράσταση στην οποία συμμετείχε το παιδί και η οποία έφερε τον τίτλο «Νέα Τάξη Πραγμάτων» αναφερόταν στην περίοδο του φασισμού και αναπαριστούσε έντονα τη βία την οποία βιώνουν οι πολίτες, όντας υπό την κυριαρχία απολυταρχικών καθεστώτων. Μέσα από διερεύνηση την οποία διεξήγαγε η Επίτροπος, είχε διαπιστωθεί ότι, παρά το γεγονός ότι, η παράσταση αποτύπωνε τη βία αναδεικνύοντας τη φρικαλεότητα και τις ωμότητες κατά των πολιτών, εντούτοις, είχαν ληφθεί τέτοιες σκηνοθετικές πρόνοιες και ο χειρισμός των ενήλικων συντελεστών προς το παιδί ήταν τέτοιος, ώστε να έχει δημιουργηθεί ένα προστατευτικό περιβάλλον για το παιδί και να μην αφήνεται σε καμία περίπτωση εκτεθειμένο στη διάχυτη ψυχολογική βία που χαρακτήριζε την παράσταση. Εξάλλου, το ίδιο το παιδί, στο τέλος της παράστασης έδειχνε και δήλωνε ικανοποιημένο από τη συμμετοχή του στην παράσταση.

Με αφορμή το συγκεκριμένο περιστατικό, η Επίτροπος υπερασπίστηκε το δικαίωμα των παιδιών να συμμετέχουν ενεργά σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως προβλέπεται από το άρθρο 31 της Σύμβασης και να



συνεισφέρουν στην καλλιτεχνική ζωή του τόπου. Την ίδια ώρα όμως, τόνισε πως πρέπει να λαμβάνονται πρόνοιες, ώστε η συμμετοχή του παιδιού να μην αποβαίνει εις βάρος του συμφέροντος του παιδιού και να επηρεάζει αρνητικά με οποιοδήποτε τρόπο τη σωματική και την πνευματική του υγεία, καθώς και την ανάπτυξή του. Συνεπώς, η Επίτροπος, τονίζει ότι το ζητούμενο σε τέτοιες περιπτώσεις είναι να επιτυγχάνεται μία ισορροπία ανάμεσα στην αυτοτέλεια και την αυτονομία του παιδιού από τη μια, και στην προστασία και τη φροντίδα του, από την άλλη.

8.1.3 Παρέμβαση για μεταγραφή αθλητριών από ένα σωματείο σε άλλο

Με αφορμή παράπονα τα οποία υποβλήθηκαν προς την Επίτροπο και τα οποία αφορούσαν παραχώρηση ελεύθερας μεταγραφής, αθλητριών από το Ναυτικό Όμιλο Κερύνειας σε άλλο όμιλο, η Επίτροπος με παρέμβασή της προς τον Ναυτικό Όμιλο Κερύνειας και την αρμόδια Ομοσπονδία, υπερασπίστηκε το δικαίωμα του παιδιού για ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή (άρθρο 31). Υπεραμύνθηκε ακόμη, του δικαιώματος του παιδιού στη Συμμετοχή και την έκφραση απόψεων για θέματα που το αφορούν ώστε να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων (άρθρο 12), επιτυγχάνοντας τη μετεγγραφή των παιδιών.

Τα παράπονα αφορούσαν ισχυρισμό για άρνηση του Διοικητικού Συμβουλίου του εν λόγω ομίλου να παραχωρήσει ελεύθερη μεταγραφή σε δύο αθλήτριες, όπως ήταν η επιθυμία των ιδίων και των γονέων τους. Περαιτέρω, αφορούσαν ισχυρισμό για επιβάρυνση της ψυχολογικής κατάστασης των παιδιών λόγω των αρνητικών συνεπειών που είχαν συγκεκριμένες αποφάσεις και χειρισμοί του εν λόγω Διοικητικού Συμβουλίου, στην απόδοση και την εξέλιξη των αθλητριών.

Η Επίτροπος με παρέμβασή της προς το συγκεκριμένο σωματείο και την αρμόδια Ομοσπονδία, επικαλέστηκε τις σχετικές πρόνοιες της Σύμβασης, ζητώντας όπως ενημερωθεί για τον τρόπο χειρισμού του αιτήματος των παιδιών καθώς και για το σκεπτικό των σχετικών αποφάσεων. Ζήτησε, επίσης, όπως της αποσταλούν αντίγραφα των κανονισμών που διέπουν την εγγραφή στο συγκεκριμένο σωματείο και τη δυνατότητα μεταγραφής σε άλλο.

Το σωματείο παρέλειψε να απαντήσει απευθείας στην Επίτροπο. Ωστόσο, κοινοποίησε προς την Επίτροπο την απόφασή του για ελεύθερη μεταγραφή της μίας αθλήτριας στο σωματείο προτίμησής της, μετά από συγκεκριμένη ημερομηνία, με την προϋπόθεση ότι αυτή πρώτα θα συμμετείχε σε προγραμματισμένους αγώνες με τα χρώματα του συγκεκριμένου σωματείου.

Η Επίτροπος, ασκώντας τον ελεγκτικό της ρόλο και θέλοντας να διασφαλίσει το δικαίωμα του παιδιού να εκφέρει το ίδιο άποψη για τις επιλογές του, σε σχέση με τη συμμετοχή του σε αθλητικά σωματεία, και την προστασία του από οποιαδήποτε μορφή εκμετάλλευσης κατά την άσκηση του δικαιώματός του στη Ψυχαγωγία, παρενέβη εκ νέου στο συγκεκριμένο σωματείο ζητώντας όπως αυτό συμμορφωθεί προς τις πρόνοιες του Περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμου του 2007 [Ν 74(Ι)/2007] και παράσχει προς την Επίτροπο τις πληροφορίες που του είχαν ζητηθεί.

8.1.4 Παρέμβαση για είσοδο παιδιών σε κινηματογράφο για ταινία που είχε χαρακτηριστεί ακατάλληλη για άτομα κάτω των 18 χρόνων

Με αφορμή παράπονο που είχε λάβει η Επίτροπος, σύμφωνα με το οποίο

είχε επιτραπεί η είσοδος παιδιών σε κινηματογραφική αίθουσα όπου προβαλλόταν ταινία που είχε χαρακτηριστεί ακατάλληλη για άτομα κάτω των 18 ετών, η Επίτροπος, άσκησε έλεγχο στους μηχανισμούς προστασίας του παιδιού που εφαρμόζονται σε κινηματογράφο βάσει των προνοιών της Σύμβασης για τη ψυχαγωγία και την πρόσβαση σε μέσα επικοινωνίας (άρθρο 31, άρθρο 17) καθώς και εθνικών νομοθεσιών¹.

Η παρέμβαση της Επιτροπής ήταν επιτυχής αφού οδήγησε στη λήψη αυστηρότερων μέτρων εκ μέρους της Διεύθυνσης του συγκεκριμένου κινηματογράφου, με στόχο τη διασφάλιση των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Η Επίτροπος αρχικά παρενέβη προς τη Διεύθυνση του κινηματογράφου την οποία κάλεσε να διερευνήσει το περιστατικό και να την ενημερώσει για την πολιτική που εφαρμόζει η συγκεκριμένη επιχείρηση, ώστε να μην εισέρχονται παιδιά σε αίθουσες όπου προβάλλονται ταινίες που έχουν κριθεί ως ακατάλληλες για αυτά. Ζήτησε επίσης να ενημερωθεί για τις ενέργειες στις οποίες η επιχείρηση σκόπευε να προβεί στο μέλλον για αποφυγή παρόμοιων περιστατικών.

Μέσα από την απάντηση της Διεύθυνσης του κινηματογράφου, είχε διαφανεί ότι αν και οι υπάλληλοι του κινηματογράφου είχαν προβεί στις απαραίτητες επεξηγήσεις προς τους γονείς, ώστε να αποτραπεί η είσοδος των παιδιών στην αίθουσα προβολών, οι ίδιοι δεν αποδέχτηκαν τις υποδείξεις του προσωπικού και ήρθαν σε αντιπαράθεση μαζί με τους υπαλλήλους, με αποτέλεσμα τελικά το προσωπικό να επιτρέψει στα παιδιά να εισέλθουν στην αίθουσα.

Διαφαινόταν, επίσης, η γενικότερη αδυναμία του προσωπικού να επιβάλει τους ισχύοντες κανονισμούς, λόγω ενστάσεων που προέβαλλαν οι γονείς σε τέτοιες περιπτώσεις.

Η Επίτροπος, με νέα παρέμβασή της τόνισε στη Διεύθυνση του κινηματογράφου πως ανεξάρτητα από τις αντιδράσεις των γονέων, το προσωπικό του κινηματογράφου όφειλε, σύμφωνα με το νόμο, να προστατεύσει τα παιδιά και να μην επιτρέψει σε αυτά να εισέλθουν στην αίθουσα. Ως εκ τούτου, τόσο οι ενέργειες των γονέων όσο και του προσωπικού του κινηματογράφου συνιστούσαν παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού. Η Επίτροπος ζήτησε εκ νέου να ενημερωθεί για τα μέτρα ή/και τις ενέργειες στις οποίες σκόπευε να προβεί η Διεύθυνση του κινηματογράφου, ώστε στις αίθουσες προβολής να μην επιτρέπεται ή/και να αποκλείεται η είσοδος παιδιών κάτω του ορίου ηλικίας που καθορίζεται σε σχέση με την ταινία που προβάλλεται σε κάθε περίπτωση.

Η Διεύθυνση ενημέρωσε την Επίτροπο, ότι λαμβάνει σοβαρά υπόψη τις υποδείξεις της και ότι έχει ήδη προβεί σε μέτρα εκτενέστερης παρακολούθησης, όπως αυστηρότερη παρακολούθηση στις εισόδους των Κινηματογράφων, σε πιο αυστηρό έλεγχο των ταυτοτήτων κατά την αποκοπή εισιτηρίων, καθώς επίσης και σε εντατικότερο έλεγχο στις αίθουσες προβολών πριν και κατά τη διάρκειά τους.

¹ Ο περί Κατάταξης Κινηματογραφικών Ταινιών Νόμος του 2002 Ν.238(Ι)/2002, ο περί Παιδιών Νόμος (Κεφ. 352) και οι περί Κινηματογραφικών Ταινιών (Κατάταξη) Κανονισμοί του 2003 Κ.Α.Π. 561/2003

8.2 Διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας



Η Επίτροπος υποστήριξε έμπρακτα τη συμμετοχή του παιδιού σε πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, λαμβάνοντας μέρος σε σχολικές, κοινοτικές και άλλες εκδηλώσεις όπου τα παιδιά είχαν ενεργό ρόλο. Για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά έθεσε υπό την αιγίδα της το Φεστιβάλ Παιδικού Κινηματογράφου προωθώντας το δικαίωμα του παιδιού αφενός στην προστασία από ακατάλληλες μορφές ψυχαγωγίας και αφετέρου το δικαίωμα του παιδιού στη συμμετοχή σε πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις οι οποίες συμβάλουν στην ψυχοκοινωνική του ανάπτυξη. Η πραγμάτωση του δικαιώματος της Ελεύθερης Έκφρασης και της ενεργού συμμετοχής των παιδιών σε πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις αποτέλεσε, επίσης, το επίκεντρο εκδηλώσεων, τις οποίες έθεσε υπό την αιγίδα της η Επίτροπος και διοργανώθηκαν από το Πολιτιστικό Όμιλο «Μάλλουρα» Αθηνών και το Ίδρυμα της Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων, αντίστοιχα.

Σε μαθητικά συνέδρια που διεξήχθησαν στα Γυμνάσια Ξυλοτύμπου και Ακροπόλεως, η Επίτροπος προώθησε το δικαίωμα του παιδιού να τυγχάνει εκπαίδευσης η οποία να καλλιεργεί στο παιδί το αίσθημα της ευθύνης, της αλληλεγγύης και της ενεργού πολιτότητας.

Στα Φεστιβάλ Παιδιού που διοργανώνουν οι ΕΠΕΠ Λευκωσίας και Λεμεσού και τα οποία έλαβαν χώρα αντίστοιχα στη Λευκωσία και στη Λεμεσό, η Επίτροπος μετείχε με περίπτερο όπου διανεμήθηκε υλικό σε παιδιά και γονείς. Στα Φεστιβάλ Παιδιού καθώς και σε εκδήλωση στην κοινότητα της Μεσόγης, η Επίτροπος τόνισε ιδιαίτερα το δικαίωμα του παιδιού στην προστασία από τη σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση και προώθησε την εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης για τον τερματισμό της σεξουαλικής βίας ενάντια στα παιδιά.

Η Επίτροπος σε εκδήλωση που διοργάνωσε η κοινότητα Μιτσερού καθώς και σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο English School Λευκωσίας, προώθησε την ευαισθητοποίηση παρευρισκομένων, παιδιών και ενηλίκων, γενικά όσον αφορά τις πρόνοιες της Σύμβασης και ανέλυσε ειδικότερα το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση, η οποία να είναι σχεδιασμένη κατά τρόπο ώστε να παρέχει στο παιδί δεξιότητες ζωής σε ένα παιδαγωγικό πλαίσιο, όπου το παιδί είναι συνδιαμορφωτής της γνώσης και, ταυτόχρονα, να ενισχύει την ικανότητα του παιδιού να απολαμβάνει το πλήρες εύρος των δικαιωμάτων του.

Τέλος, σε εκδηλώσεις που διεξήχθησαν στο ΙΖ' Δημοτικό Σχολείο Λεμεσού και στο Ελένιο Δημοτικό Σχολείο, στο πλαίσιο της 22ης επετείου της υιοθέτησης της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η Επίτροπος στάθηκε ιδιαίτερα στη σημασία που έχει η Σύμβαση όσον αφορά στην αναγνώριση των παιδιών ως ισότιμα μέλη της κοινωνίας, με αυτόνομες προσωπικότητες και δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης.

8.3 Ενδυνάμωση και συμμετοχή των παιδιών



8.3.1 Διαγωνισμός ΑΠΟΕΛ «Μέσα τα Παιδιά, Έξω η Βία»

Η Επιτροπή στο πλαίσιο της δράσης του Γραφείου της για το 2011, με το γενικότερο τίτλο «Μέσα τα παιδιά, Έξω η Βία» η οποία στοχεύει άμεσα στην ενδυνάμωση και την ενεργό συμμετοχή των παιδιών σε θέματα που τα αφορούν, όπως η βία στους αθλητικούς χώρους, αποφάσισε όπως αποδεχτεί την πρόταση του αθλητικού σωματείου ΑΠΟΕΛ, να εντάξει μηνιαίο διαγωνισμό με συγκεκριμένο βραβείο, το οποίο θα χορηγεί το εν λόγω Σωματείο.

Ο διαγωνισμός αποτελεί πρωτότυπη ιδέα, μέσα από την οποία προωθείται το δικαίωμα του παιδιού στην ψυχαγωγία και την αθλητική δραστηριότητα, υπό συνθήκες ασφάλειας, σε ένα πλαίσιο απαλλαγμένο από ρατσιστικές αντιλήψεις και πράξεις λεκτικής και σωματικής βίας. Περαιτέρω, δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά να εξασκήσουν το δικαίωμα της συμμετοχής, με τρόπο που να δίνει ξεκάθαρα μηνύματα όσον αφορά στη βία στους αγωνιστικούς χώρους και, ταυτόχρονα, να ενδυναμωθούν καλλιεργώντας τις ιδέες του αθλητικού πνεύματος και της αθλητοπρέπειας.

Το βραβείο θα απονέμεται σε ένα παιδί που θα επιλέγεται, μετά από κλήρωση, ανάμεσα σε όσα παιδιά δηλώσουν σχετικό ενδιαφέρον είτε μέσω της ιστοσελίδας του Γραφείου, είτε στα πλαίσια οργανωμένων επισκέψεών τους στο Γραφείο της Επιτροπής. Η ανταπόκριση των παιδιών ήταν πολύ μεγάλη, γεγονός που επιτρέπει στην

Επιτροπή να ευελπιστεί ότι η συνεργασία της, όσον αφορά στο συγκεκριμένο τομέα, θα επεκταθεί με άλλα αθλητικά σωματεία και αθλητικούς φορείς.

8.3.2 Διαγωνισμός Λογοτύπου της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων της Επιτροπής (ΟΕΣ)

Η καλλιτεχνική έκφραση πέραν από αναφαίρετο δικαίωμα κάθε παιδιού είναι προνομιακό πεδίο της παιδικής φαντασίας και δημιουργικότητας. Η Επιτροπή θέλοντας να ενθαρρύνει τα παιδιά να εξασκήσουν το δικαίωμά τους αυτό, και παράλληλα, να προωθήσει την ενδυνάμωση και τη συμμετοχή τους, προκήρυξε διαγωνισμό για τη δημιουργία λογοτύπου της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων, ο οποίος απευθυνόταν προς τους μαθητές Λυκείων, Τεχνικών και Ιδιωτικών Σχολών Μέσης Εκπαίδευσης.

Ο διαγωνισμός πρόσφερε μια ευκαιρία/ πρόκληση σε κάθε παιδί να εκφραστεί καλλιτεχνικά αλλά και να προβληματιστεί γύρω από το θέμα των Δικαιωμάτων του Παιδιού και το ρόλο και την αποστολή της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων της Επιτροπής (ΟΕΣ). Η συμμετοχή των παιδιών στη δημιουργία του λογοτύπου της ΟΕΣ δεν εξαντλείτο στην υποβολή των προτάσεων από παιδιά αλλά επεκτάθηκε και στο επίπεδο της επιλογής του τελικού λογοτύπου.

Πιο συγκεκριμένα, αρχικά υποβλήθηκαν συνολικά 89 συμμετοχές λογοτύπων το οποίο αξιολογήθηκε ως επιτυχία. Οι συμμετοχές αυτές παραπέμφθηκαν για αξιολόγηση στην κριτική Επιτροπή. Η αξιολόγηση των συμμετοχών ολοκληρώθηκε σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση, λειτουργοί του Γραφείου της Επιτροπής μαζί με μέλη της ΟΕΣ και το γραφίστα Ιωάννη Οικονόμου, εξέτασαν τις συμμετοχές στη βάση των τεχνικών κριτηρίων που είχαν τεθεί. Κατά τη δεύτερη φάση οι συμμετοχές που πληρούσαν τους όρους του διαγωνισμού υποβλήθηκαν στα παιδιά της ΟΕΣ, τα οποία ψήφισαν τις συμμετοχές που θεωρούσαν καλύτερες, κατά τη διάρκεια εργαστηρίου που πραγματοποιήθηκε στο Τρόδος, στις 22-23 Οκτωβρίου 2011. Το πρώτο βραβείο απέσπασε το λογότυπο που έφερε την ονομασία “The Three Basic Colours of Rainbow” και το οποίο δημιουργήθηκε από τρεις μαθητές της Α’ Τεχνικής Σχολής Λεμεσού: τον Αλέξανδρο Doetzer, την Αναστασία Τερέζα Κόκκινου και την Ελευθερία Καυκαλίδου.

Ο διαγωνισμός έκανε ευρύτερα γνωστό το θεσμό της ΟΕΣ και διέδωσε σε μεγαλύτερο αριθμό μαθητών τη δυνατότητα να εκφράζουν τις απόψεις τους προς την ΟΕΣ και να εκπροσωπούνται σε αποφάσεις που τους αφορούν.

9. ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Το παιδί μπορεί να έρθει σε επαφή με το Σύστημα Δικαιοσύνης ως παιδί που βρίσκεται σε αντιπαράθεση με το νόμο, ως μάρτυρας, ως θύμα, ή ως αποδέκτης μιας δικαστικής απόφασης ή διαδικασίας στην οποία δεν είναι άμεσα εμπλεκόμενο. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού παρέχει το πλαίσιο για τη μεταχείριση του παιδιού καθ'όλες τις μορφές εμπλοκής του στο πλαίσιο εφαρμογής ποινικού, αστικού ή διοικητικού δικαίου.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού μέσω της Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού (άρθρο 3) καθώς και την Αρχή της Συμμετοχής (άρθρο 12) διασφαλίζει τα δικαιώματα όλων των παιδιών συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών που έρχονται σε επαφή με το δικαστικό σύστημα. Η Σύμβαση με το άρθρο 37 καθορίζει τις γενικές αρχές για τη μεταχείριση του παιδιού, στις περιπτώσεις που αυτό στερείται της ελευθερίας του. Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, η σύλληψη, κράτηση και φυλάκιση του παιδιού πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο ως μέτρο έσχατης ανάγκης και να είναι όσο το δυνατό μικρότερης χρονικής διάρκειας. Το παιδί πρέπει να τυχάνει ανθρωπιστικής μεταχείρισης και με τον οφειλόμενο στην αξιοπρέπειά του σεβασμό και κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ηλικίας του, να χωρίζεται από τους ενήλικες, εκτός εάν κρίνεται ότι είναι προτιμότερο να μη γίνει αυτό για το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού, να διατηρεί επαφή με την οικογένειά του δια αλληλογραφίας και με επισκέψεις, εκτός εξαιρετικών περιστάσεων, να έχει το δικαίωμα ταχείας πρόσβασης σε νομική ή άλλη κατάλληλη υποστήριξη, να έχει το δικαίωμα να αμφισβητεί τη νομιμότητα της στέρησης της ελευθερίας του ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής, να έχει το δικαίωμα σε μια ταχεία λήψη απόφασης επί του προκειμένου.

Η υιοθέτηση ενός ξεχωριστού συστήματος Δικαιοσύνης Ανηλίκων προβλέπεται από το άρθρο 40 της Σύμβασης, το οποίο αναφέρεται στα δικαιώματα των παιδιών που κρίνονται ύποπτα, που είναι κατηγορούμενα, ή που αποδεικνύονται ένοχα παράβασης του ποινικού νόμου. Το άρθρο 40 θέτει τις ελάχιστες εγγυήσεις σε ότι αφορά τη μεταχείριση του παιδιού στο Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης, οι οποίες αντανakλούν την Αρχή του Κράτους Δικαίου, το οποίο πρέπει να βασίζεται στην Αρχή του Τεκμηρίου της Αθωότητας, του Δικαιώματος σε μια δίκαιη δίκη, του Δικαιώματος σε νομική εκπροσώπηση, του Δικαιώματος υποβολής έφεσης, κ.λπ. [άρθρο 40(β)]. Υποχρεώνει επίσης τα κράτη να θέσουν ένα ελάχιστο όριο ηλικίας κάτω από το οποίο τα παιδιά θα θεωρούνται ότι δεν έχουν ποινική ευθύνη να παίρνουν μέτρα, ώστε στο μέτρο του δυνατού να αποφεύγεται η προσαγωγή των παιδιών που έρχονται σε σύγκρουση με το νόμο [Άρθρα 40(4)], και να προνοούν για τη θέσπιση εναλλακτικών λύσεων, όπως τα διατάγματα φροντίδας καθοδήγησης και επιτήρησης, η γενική εκπαίδευση και τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και άλλες λύσεις, πλην της ιδρυματικής φροντίδας, με στόχο την προαγωγή της ευημερίας του παιδιού.

Στις περιπτώσεις όπου το παιδί καθίσταται θύμα της εμπλοκής των γονέων του με το Σύστημα Δικαιοσύνης, η Σύμβαση προβλέπει για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του μέσω του άρθρου 9 που αναφέρεται στην υποχρέωση των κρατών να μεριμνούν, ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται τους γονείς του, εκτός εάν ο χωρισμός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού [άρθρο 9(1)], να φροντίζουν ώστε το παιδί να διατηρεί επαφή με τους φυλακισμένους γονείς του, εκτός εάν αυτό αντίκειται στο συμφέρον του [άρθρο 9 (3)] και να προνοούν, ώστε να παρέχονται οι απαραίτητες πληροφορίες για τον τρόπο διαμονής των γονέων,

εκτός εάν η αποκάλυψη αυτή θα ήταν επιζήμια για το συμφέρον του παιδιού [άρθρο 9 (40)].

Η επιδίωξη ενός Συστήματος Δικαιοσύνης φιλικού προς τα παιδιά προωθείται και από αριθμό Διεθνών και Περιφερειακών Πράξεων Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το 2010, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, υιοθέτησε κείμενο «Κατευθυντήριων Γραμμών για ένα Σύστημα Δικαιοσύνης Φιλικό προς τα Παιδιά», το οποίο υιοθετεί μια σφαιρική προσέγγιση του θέματος, καλύπτοντας το πλήρες φάσμα της έκτασής του. Πιο συγκεκριμένα, οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές αφορούν στην υποχρέωση των Αρχών να λαμβάνουν υπόψη την άποψη του παιδιού κατά τη λήψη αποφάσεων στα πλαίσια του Δικαστικού Συστήματος, στο σεβασμό των Δικαιωμάτων των Παιδιού και στη διαφώτιση των παιδιών σχετικά με αυτά, στην κατάλληλη επιμόρφωση των επαγγελματιών που ασχολούνται με τα παιδιά αλλά και των γονέων και κηδεμόνων των παιδιών, με στόχο μια δίκαιη αντιμετώπιση του παιδιού, στη θέσπιση και εφαρμογή ειδικών κανόνων για τους ανήλικους που βρίσκονται σε αντιπαράθεση με το νόμο, στην ανάγκη για νομική εκπροσώπηση των ανηλίκων σε υποθέσεις που τους αφορούν, και στην υποχρέωση των κυβερνήσεων να προωθούν ένα σύστημα δικαιοσύνης φιλικό προς τα παιδιά.

ακολουθούνται από την Αστυνομία σχετικά με τη διερεύνηση καταγγελιών που αφορούν την παράνομη πώληση τσιγάρων σε ανηλίκους, καθώς και σε περιστατικά άσκησης σωματικής βίας κατά των παιδιών και προώθησε τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών στις περιπτώσεις που αυτά συμμετέχουν στη διαδικασία αναγνώρισης υπόπτων.

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της που αφορούν τη διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας, η Επίτροπος διοργάνωσε α) σεμινάριο με θέμα «Τα Δικαιώματα και το Συμφέρον του Παιδιού στο Σύστημα Δικαιοσύνης», με στόχο την επιμόρφωση των επαγγελματιών του Συστήματος Δικαιοσύνης σχετικά με τη διασφάλιση των Δικαιωμάτων του Παιδιού και β) διαλέξεις προς τους νεοσύλλεκτους αστυνομικούς με θέμα «Τα Δικαιώματα του Παιδιού στο Σύστημα Δικαιοσύνης» με στόχο την ευαισθητοποίηση των νέων αστυνομικών στο χειρισμό ανήλικων ατόμων κατά την εξάσκηση των καθηκόντων τους.

Επιπλέον, με την εμπλοκή των παιδιών στο πρόγραμμα DAPHNE III «Τερματισμός της βίας ενάντια στα παιδιά υπό κράτηση» (Βλέπε 2.3.1), η Επίτροπος προώθησε την ενδυνάμωση και συμμετοχή των παιδιών που βρίσκονται σε αντιπαράθεση με το Σύστημα Δικαιοσύνης.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της που αφορούν στην παρακολούθηση και έλεγχο των νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών, η Επίτροπος άσκησε έλεγχο προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, καθώς και προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, για τις διαδικασίες που ακολουθούνται κατά τη σύλληψη γονέα με ανήλικα παιδιά, επόπτευσε τις διαδικασίες που

9.1 Έλεγχος- παρακολούθηση νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών



9.1.1 Παρέμβαση προς τον Αρχηγό της Αστυνομίας με στόχο την προστασία των παιδιών κατά την εμπλοκή τους στη διαδικασία αναγνώρισης υπόπτων

Με αφορμή προηγούμενη παρέμβαση της Επιτροπής προς την Αστυνομία σχετικά με το θέμα επανένωσης δύο κοριτσιών που είχαν υπάρξει θύματα εμπορίας με την οικογένειά τους, η Επίτροπος παρενέβη εκ νέου προς την Αστυνομία με κοινοποίηση προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, επιδιώκοντας να ελέγξει κατά πόσο οι διαδικασίες και πρακτικές που ακολουθήθηκαν από την Αστυνομία, κατά την αναγνωριστική παράταση υπόπτων, ήταν εναρμονισμένες με τα διεθνή επίπεδα διασφάλισης των δικαιωμάτων του παιδιού.

Εξετάζοντας την απάντηση που έλαβε από την Αστυνομία σχετικά με τις αναγνωριστικές μεθόδους που ακολουθούνται, η Επίτροπος διαπίστωσε ότι οι συγκεκριμένες μέθοδοι δεν διαφοροποιούνται στις περιπτώσεις όπου το θύμα και/ή μάρτυρας είναι ανήλικο άτομο και δεν περιλαμβάνουν ενέργειες που να στοχεύουν στην προστασία των παιδιών από τις ψυχολογικές επιπτώσεις της διαδικασίας της αναγνωριστικής παράταξης. Η Επίτροπος θεώρησε ιδιαίτερα προβληματικό, το γεγονός ότι, κατά τη μέθοδο αναγνωριστικής παράταξης προσώπων, οι ύποπτοι μπορούν να δουν το θύμα και/ή μάρτυρα, καθώς και το γεγονός ότι σε περίπτωση που ο μάρτυρας αναγνωρίσει οποιοδήποτε πρόσωπο, καλείται να το αγγίξει στον ώμο και/ή να πρέπει να προβεί σε αναγνώριση με υπόδειξη η οποία να είναι ευκρινής από τους υπόλοιπους παρόντες κατά την αναγνωριστική παράταση.

Η Επίτροπος, έχοντας την άποψη ότι οι συγκεκριμένες μέθοδοι και πρακτικές εγείρουν θέματα ελλειπούς προστασίας για τα παιδιά, τα οποία μπορεί να συμβάλλουν στην περαιτέρω θυματοποίησή τους και το ψυχικό τραυματισμό τους, πραγματοποίησε



παρέμβαση προς τον Αρχηγό της Αστυνομίας, τονίζοντας την αναγκαιότητα δημιουργίας πρακτικών οι οποίες να είναι φιλικές προς τα παιδιά και πρότεινε τις εξής τροποποιήσεις σε σχέση με τη μέθοδο αναγνωριστικής παράταξης: α) ο ύποπτος να μην έχει οπτική επαφή με το παιδί θύμα και/ή μάρτυρα, β) να λαμβάνονται υπόψη πολλαπλοί παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της ηλικίας και του βαθμού ωριμότητας του παιδιού και γ) να προηγείται ενημέρωση και προετοιμασία του παιδιού για τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί, από άτομο έμπειρο και κατάλληλα εκπαιδευμένο να χειρίζεται θέματα που αφορούν παιδιά. Η Επίτροπος προέτρεψε τον Αρχηγό της Αστυνομίας όπως δώσει οδηγίες για τροποποίηση της μεθόδου αναγνωριστικής παράταξης προσώπων στις περιπτώσεις όπου το θύμα και/ή μάρτυρας είναι ανήλικο άτομο, η οποία να εισαχθεί στις αστυνομικές διατάξεις.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, συμφώνησε με την εισήγηση της Επιτρόπου για τροποποίηση των Αστυνομικών Διατάξεων που ρυθμίζουν τη διαδικασία αναγνωριστικής παράταξης, ώστε ο ύποπτος να μην έχει οπτική επαφή με το θύμα και/ή μάρτυρα και εισηγήθηκε στον Αρχηγό της Αστυνομίας όπως το ίδιο ισχύσει σε όλες τις περιπτώσεις αναγνωριστικής παράταξης.


9.1.2 Παρέμβαση Επιτρόπου για τη Διασφάλιση των Δικαιωμάτων των Παιδιών σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι γονείς διώκονται από το Σύστημα Δικαιοσύνης

Η δυνατότητα σύλληψης και κράτησης των γονέων υπόκειται στις πρόνοιες της Σύμβασης, που ορίζουν ότι, ο αποκωρισμός του παιδιού από τους γονείς του, πραγματοποιείται μόνο σε περιπτώσεις όπου κρίνεται αναγκαίος για το συμφέρον του ίδιου του παιδιού και

σύμφωνα με τους εφαρμόσιμους νόμους και διαδικασίες [άρθρο 9(1)], και ότι σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν παιδιά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη πρωτίστως το συμφέρον του παιδιού (άρθρο 3). Σύμφωνα με την Κυπριακή Νομοθεσία, σε περιπτώσεις όπου η σύλληψη γονέα κρίνεται αναγκαία, η Αστυνομία οφείλει να ενημερώνει τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (Υ.Κ.Ε) για την πρόθεσή της να προβεί σε σύλληψη, ώστε αυτές να προβαίνουν στη λήψη των αναγκαίων μέτρων με στόχο τη διασφάλιση της φροντίδας και της προστασίας των παιδιών. Επιπλέον, η Αστυνομία οφείλει να μεριμνά, ώστε να αποφεύγεται η σύλληψη γονέα στην παρουσία των ανήλικων παιδιών του. [Αστυνομική Διάταξη ΑΡ.5/18)].

Μετά από παράπονο το οποίο αφορούσε τις συνθήκες σύλληψης μητέρας, κατόπιν έκδοσης ενταλμάτων για χρέη τραπεζικών δανείων και πρόστιμα τροχαίας, η Επίτροπος πραγματοποίησε παρέμβαση προς τον Αρχηγό της Αστυνομίας, καθώς και προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, για να εξετάσει κατά πόσο είχαν τηρηθεί οι απαραίτητες διαδικασίες, ώστε να διασφαλιστούν τα δικαιώματα και το συμφέρον των ανήλικων παιδιών της συλληφθείσας.

Στο παράπονο, προβαλλόταν ο ισχυρισμός ότι η Αστυνομία είχε προχωρήσει στη σύλληψη και κράτηση της μητέρας, χωρίς να έχει προηγουμένως ειδοποιήσει τις Υ.Κ.Ε, προκειμένου αυτές να αναλάβουν την προστασία των παιδιών. Αυτό, σύμφωνα με τους παραπονούμενους, που ήταν τα ίδια τα παιδιά, είχε ως αποτέλεσμα, τα ετεροθαλή αδέρφια- παιδιά της συλληφθείσας, να ενημερώσουν τα ίδια τους πατέρες τους καθώς και τις Υ.Κ.Ε., ώστε να διασφαλίσουν την προστασία τους. Επιπλέον, σύμφωνα με την αναφορά, προκειμένου να αφεθεί ελεύθερη η μητέρα, είχε οριστεί ως ελάχιστη εγγύηση το ποσό των χιλίων ευρώ, το οποίο καλύφτηκε



μετά από παρέμβαση της Επιτρόπου για τα Δικαιώματα του Παιδιού από τις Υ.Κ.Ε.

Κατά την παρέμβασή της προς τον Αρχηγό της Αστυνομίας, η Επίτροπος, επεδίωξε να διερευνήσει την αξιοπιστία των ισχυρισμών και να ενημερωθεί για τις ενέργειες που λήφθηκαν από τους αστυνομικούς για την προστασία/φροντίδα των παιδιών, κατά τη σύλληψη και κράτηση της μητέρας. Ο Αρχηγός της Αστυνομίας, σε απάντησή του προς την Επίτροπο, απέρριψε τον ισχυρισμό ότι, η εν λόγω μητέρα συνελήφθη παρουσία των παιδιών της, αναφέροντας ότι, κατά τη στιγμή της σύλληψης, η γυναίκα βρισκόταν μόνη στο σπίτι. Περαιτέρω, απέρριψε τον ισχυρισμό ότι η Αστυνομία δεν έλαβε μέτρα προστασίας των παιδιών της συλληφθείσας, αναφέροντας ότι η ίδια η συλληφθείσα μητέρα, κατά τη σύλληψη της, ειδοποίησε τηλεφωνικώς τον πατέρα ενός από τα παιδιά της, ώστε να αναλάβει τη φροντίδα του ανήλικου παιδιού του. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Αρχηγό της Αστυνομίας, η συλληφθείσα παρέλειψε να αναφέρει την ύπαρξη άλλων παιδιών που πιθανόν να έχριζαν βοήθειας και προστασίας, τόσο κατά το χρόνο της σύλληψης της, όσο και κατά τη μεταφορά της στο κρατητήριο.

Στην παρέμβασή της προς την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η Επίτροπος εξέφρασε την ικανοποίησή της για την απόφαση των Υ.Κ.Ε. να προβούν- μετά από παρέμβαση της Επιτρόπου- σε καταβολή της εγγύησης ποσού χιλίων ευρώ από το Ταμείο της Υπουργού, ώστε να αποφυλακιστεί η μητέρα. Ωστόσο, ζήτησε να μάθει για ποιούς λόγους οι Υ.Κ.Ε. ενώ είχαν τη δυνατότητα δεν ενήργησαν άμεσα για αποφυλάκιση της μητέρας. Ζήτησε επίσης να ενημερωθεί α) για τον τρόπο με τον οποίο οι Υ.Κ.Ε. ενημερώθηκαν σχετικά με τη σύλληψη και φυλάκιση της μητέρας, β) για τις ενέργειες στις οποίες είχαν προβεί για την προστασία των παιδιών μετά την ενημέρωσή τους για

τη φυλάκιση της μητέρας, γ) κατά πόσον το γεγονός ότι η μητέρα είναι λήπτρια δημοσίου βοηθήματος συνέβαλε στην απόφαση για καταβολή της εγγύησης από το Ταμείο της Υπουργού, δ) για το ποιός μορφής στήριξη παρέχεται στη μητέρα και ποιο το μελλοντικό σχέδιο προστασίας της οικογένειας και ε) κατά πόσο υπάρχουν συγκεκριμένες διαδικασίες ή πρακτικές οι οποίες αφορούν περιπτώσεις γονιού, λήπτη δημοσίου βοηθήματος, ο οποίος συλλαμβάνεται λόγω χρεών.

Στην απάντησή της, η Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανέφερε ότι οι Υ.Κ.Ε. δεν είχαν τύχει ενημέρωσης από οποιοδήποτε πρόσωπο ή Υπηρεσία για την επικείμενη σύλληψη της μητέρας. Αντίθετα, ενημερώθηκαν για τη σύλληψη αφ' ότου αυτή είχε πραγματοποιηθεί, από τον πατέρα του ενός παιδιού της συλληφθείσας. Έπειτα, πραγματοποιήθηκε συνάντηση και με τους δύο πατεράδες των ετεροθαλών παιδιών της συλληφθείσας και αποφασίστηκε όπως η φροντίδα των παιδιών ανατεθεί και στους δύο εκ περιτροπής. Παράλληλα, διερευνήθηκε η υπόθεση χρεών της μητέρας και οι προϋποθέσεις αποφυλάκισής της.

Όσον αφορά στις ενέργειες για καταβολή του ποσού της εγγύησης, η Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανέφερε ότι αυτές δεν μπορούσαν να ολοκληρωθούν την ίδια μέρα, γιατί δεν υπάρχουν σχετικές πρόνοιες που να το επιτρέπουν άμεσα στον Περί Δημοσίου Βοηθήματος Νόμο. Σχετικά με τη στήριξη που παρέχεται στην οικογένεια, η Υπουργός ανέφερε ότι διερευνάται η περαιτέρω οικονομική ενίσχυση της οικογένειας για αποπληρωμή μέρους των χρεών της, ενώ παράλληλα στην οικογένεια παρέχεται στήριξη και καθοδήγηση στα πλαίσια του προγράμματος Προληπτικής Εργασίας και Στήριξης Οικογενειών, αλλά και στα πλαίσια του προγράμματος Γονικής Μέριμνας, δεδομένου ότι ο πατέρας του

ενός παιδιού διεκδικεί τη γονική μέριμνα της κόρης του. Όσον αφορά στις προβλεπόμενες διαδικασίες, για γονιό- λήπτη δημοσίου βοηθήματος που συλλαμβάνεται για χρέη, η Υπουργός ανέφερε ότι η παροχή ποσού για αποφυλάκιση λήπτη δεν προβλέπεται στην ισχύουσα Νομοθεσία, ακόμη και αν αυτός είναι μονογονιός με ανήλικα παιδιά. Σε εξαιρετικά δύσκολες περιπτώσεις όπου διαφαίνεται κίνδυνος φυλάκισης λήπτη λόγω μη ανταπόκρισής του στα εντάλματα χρεών, επιδιώκεται η χρήση του άρθρου 04469 «Εκτακτα Χορηγήματα» του Προϋπολογισμού.

Η Επίτροπος αξιολογεί τις απαντήσεις που έλαβε τόσο από τον Αρχηγό της Αστυνομίας, όσο και από την Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, με σκοπό να διαπιστώσει κατά πόσον ενδείκνυται να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες για διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών των οποίων οι γονείς δυνατό να εμπλέκονται με το Σύστημα Δικαιοσύνης.

9.1.3 Παρέμβαση προς τον Αρχηγό της Αστυνομίας με στόχο την προστασία των παιδιών από την παράνομη πώληση τσιγάρων

Η πώληση τσιγάρων σε ανηλίκους στα περίπτερα, σύμφωνα με την Κυπριακή Νομοθεσία¹ συνιστά αδίκημα, του οποίου ο ένοχος, σε περίπτωση καταδίκης του τιμωρείται με ποινή προστίμου που δεν υπερβαίνει τις χίλιες λίρες ή σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες ή και στις δύο ποινές μαζί. Η συγκεκριμένη νομοθεσία συγκλίνει με το πνεύμα της Σύμβασης σύμφωνα με το οποίο τα κράτη οφείλουν να μεριμνούν, ώστε το παιδί να απολαμβάνει το υψηλότερο επίπεδο Υγείας

(άρθρο 24) και να εξασφαλίζει στο μέτρο του δυνατού την ανάπτυξή του (άρθρο 6).

Μετά από παράπονο το οποίο της υποβλήθηκε, η Επίτροπος, παρενέβη προς τον Αρχηγό της Αστυνομίας ζητώντας διερεύνηση ισχυρισμού πολίτη σύμφωνα με το οποίο, η Αστυνομία αντιμετώπισε μάλλον με αδιαφορία την καταγγελία που υποβλήθηκε σε συγκεκριμένο Αστυνομικό Σταθμό, σχετικά με περιστατικό πώλησης τσιγάρων στον ανήλικο γιο του από συγκεκριμένο περίπτερο.

Στην παρέμβασή της προς τον Αρχηγό της Αστυνομίας, ζήτησε να ενημερωθεί για τις ενέργειες στις οποίες είχε προβεί η Αστυνομία κατά το χειρισμό της ως άνω αναφερόμενης τηλεφωνικής καταγγελίας και, ταυτόχρονα, ζήτησε ενημέρωση για τις διαδικασίες και πρακτικές που ακολουθούνται από την Αστυνομία, στην περίπτωση παρόμοιων καταγγελιών. Η Επίτροπος ζήτησε επίσης ενημέρωση για τις ενέργειες στις οποίες προβαίνει η Αστυνομία για την εφαρμογή του τροποποιημένου Περί Προστασίας της Υγείας Νόμου [N.75(I)/2002].

Στην απάντησή του ο Αρχηγός της Αστυνομίας ανέφερε ότι, σύμφωνα με τις καταθέσεις που λήφθηκαν, κατά τη διερεύνηση την οποία διενήργησε, δεν υπήρξε καταχωρημένη η ισχυριζόμενη τηλεφωνική καταγγελία του πολίτη στο Αστυνομικό σταθμό για τον οποίο έγινε η αναφορά. Ο Αρχηγός ενημέρωσε επίσης την Επίτροπο ότι σε περιπτώσεις καταγγελιών, η Αστυνομία λαμβάνει κατάθεση από τους καταγγέλλοντες και προβαίνει σε σχετική καταγγελία του παραβάτη. Αν ο καταγγέλλων δεν επιθυμεί να δώσει κατάθεση, η Αστυνομία προβαίνει σε αυστηρή παρατήρηση προς τον παραβάτη. Η Αστυνομία, σύμφωνα με τον Αρχηγό, διενεργεί επίσης εντατικούς ελέγχους στα περίπτερα.

Η Επίτροπος, αν και δήλωσε προβληματισμένη με τη διαφορετική διάσταση των γεγονότων, έτσι όπως εκτέθηκαν από τον πολίτη και την

¹ Ο Περί Προστασίας της Υγείας (Έλεγχος του Καπνίσματος) Νόμος [N.75(I)/2002, όπως τροποποιήθηκε]



Αστυνομία αντίστοιχα, έκρινε ότι δεν υπήρχαν περιθώρια για να διερευνήσει περαιτέρω το περιστατικό. Ωστόσο, προέτρεψε την Αστυνομία να πραγματοποιεί τακτικούς ελέγχους στα περίπτερα για να διαπιστώνεται κατά πόσο κατέχουν άδεια πώλησης τσιγάρων και να προβαίνει σε άμεση διερεύνηση όλων των καταγγελιών που αφορούν στην πώληση τσιγάρων προς ανηλίκους. Εισηγήθηκε επίσης την αποστολή σχετικής εγκυκλίου προς όλους τους Αστυνομικούς Σταθμούς.

9.1.4 Παρέμβαση Επιτρόπου προς τον Αρχηγό της Αστυνομίας με στόχο την αποτελεσματικότερη διερεύνηση καταγγελιών που αφορούν περιστατικά βίας στην οικογένεια

Με αφορμή παράπονο το οποίο υποβλήθηκε στο Γραφείο της Επιτρόπου, για κατ' ισχυρισμό ξυλοδαρμό παιδιού και σοβαρές ανησυχίες για πιθανή μη διερεύνηση της καταγγελίας του από μέρους της Αστυνομίας, η Επίτροπος διερεύνησε τον τρόπο με τον οποίο η Αστυνομία χειρίζεται καταγγελίες για βία στην οικογένεια, ώστε να ελέγξει κατά πόσο αυτός συνάδει με το άρθρο 19 της Σύμβασης που προνοεί για τη λήψη προστατευτικών μέτρων κατά της βίας, εκ μέρους των Συμβαλλομένων Κρατών, καθώς και με τους Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμους [119(1)2000 και 212(Ι)/2004] που ορίζει ως αδίκημα την παράλειψη καταγγελίας περιστατικού βίας σε βάρος ανήλικου προσώπου.

Συγκεκριμένα, ο παραπονούμενος ανέφερε ότι υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας ξυλοδαρμού παιδιού από τη μητέρα του σε δημόσιο χώρο στάθμευσης και παρουσία της μικρότερής του αδελφής. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, προέβηκε την ίδια στιγμή σε τηλεφωνική καταγγελία στον Αστυνομικό σταθμό της περιοχής, αναφέροντας και τους αριθμούς εγγραφής του οχήματος της συγκεκριμένης



γυναίκας. Ωστόσο, όπως ισχυρίστηκε, ο αστυνομικός του είχε δώσει την εντύπωση ότι, «η Αστυνομία δεν πολυασχολείται με το θέμα», γεγονός που του δημιούργησε ανησυχία ως προς την πρόθεση της Αστυνομίας να διερευνήσει περαιτέρω το θέμα.

Η Επίτροπος, για το χειρισμό του συγκεκριμένου παραπόνου, πραγματοποίησε άμεση παρέμβαση προς τον Αρχηγό της Αστυνομίας, υπενθυμίζοντάς του τις υποχρεώσεις της Αστυνομίας για άμεση διερεύνηση των καταγγελιών κακοποίησης ανηλίκων, καθώς και τις διεθνείς υποχρεώσεις του κράτους όπως απορρέουν από τη Σύμβαση. Επίσης, ζήτησε όπως διερευνηθεί το συγκεκριμένο περιστατικό καθώς και να τύχει ενημέρωσης για τις υφιστάμενες ρυθμίσεις, διαδικασίες και πρακτικές που ακολουθούνται κατά τη διερεύνηση σχετικών καταγγελιών από πολίτες.

Στην απαντητική του επιστολή ο Αρχηγός Αστυνομίας πληροφόρησε την Επίτροπο, σχετικά με το ιστορικό της υπόθεσης. Συγκεκριμένα, ανέφερε ότι ο αστυνομικός στον οποίο είχε καταγγεληθεί το περιστατικό, βρήκε το τηλέφωνο της γυναίκας, την ενημέρωσε για την καταγγελία εναντίον της και παρόλο που η ίδια δεν παραδέχτηκε ότι κτύπησε το γιο της, ο συγκεκριμένος αστυνομικός της έκανε αυστηρές παρατηρήσεις και συστάσεις μέσω τηλεφώνου. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Αρχηγό της Αστυνομίας, ο συγκεκριμένος αστυνομικός κρίνοντας ότι το θέμα έληξε και ότι δεν χρειαζόνταν περαιτέρω ενέργειες παρέλειψε να επισκεφτεί τη σκηνή, δεν προέβη σε οποιαδήποτε καταχώριση στο ημερολόγιο του Σταθμού και δεν κράτησε οποιαδήποτε στοιχεία της μητέρας του παιδιού που πιθανόν να χρησιμοποιούνταν σε περαιτέρω διερεύνηση της υπόθεσης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην καταστεί δυνατός ο εντοπισμός της γυναίκας και η

υπόθεση να ταξινομηθεί ως ανεξιχνίαστη.

Για τη συγκεκριμένη στάση από μέρους του Αστυνομικού, διατάχθηκε διερεύνηση πειθαρχικής υπόθεσης εναντίον του στην οποία του επιβλήθηκε ποινή αυστηρής επίπληξης για το αδίκημα της αμέλειας καθήκοντος. Όσον αφορά στις υφιστάμενες ρυθμίσεις και πρακτικές που ακολουθούνται από πλευράς Αστυνομίας, ο Αρχηγός αναφέρθηκε στη λειτουργία του Γραφείου Χειρισμού Θεμάτων Πρόληψης/ Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια και Κακοποίησης Ανηλίκων, το οποίο παρακολουθεί τη διερεύνηση σχετικών υποθέσεων και καθοδηγεί τους εξεταστές σε συνεργασία με τους Οικογενειακούς Συμβούλους των Υ.Κ.Ε. για τη σύντομη διεκπεραίωση των Ποινικών Υποθέσεων, καθώς και στην ετοιμασία γενικών οδηγιών χειρισμού υποθέσεων Βίας στην Οικογένεια για καθοδήγηση των ανακριτών, στην ορθή διερεύνηση τέτοιων υποθέσεων.

Η Επίτροπος, αξιολογώντας την απάντηση του Αρχηγού, διαπίστωσε ότι η εν λόγω αναφορά περιστατικού σωματικής βίας εναντίον παιδιού δεν έτυχε του κατάλληλου χειρισμού όπως προνοείται από τον Περί Βίας Νόμο [119(1)2000 και 212(Ι)/2004]. Επιπρόσθετα, εξέφρασε την ευαρέσκεια της για το γεγονός ότι διενεργήθηκε διερεύνηση πειθαρχικής υπόθεσης εναντίον του συγκεκριμένου αστυνομικού καθώς και για την ποινή που του επιβλήθηκε. Ωστόσο εξέφρασε την ανησυχία της κατά πόσο η περίπτωση του συγκεκριμένου αστυνομικού είναι μεμονωμένη, γι' αυτό και προέτρεψε τον Αρχηγό όπως προωθήσει οδηγίες προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν θα υπάρξει επανάληψη παρόμοιας συμπεριφοράς από μέλος του Αστυνομικού Σώματος.

9.2 Διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας



9.2.1 Διαφώτιση επαγγελματικών ομάδων για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών κατά την επαφή τους με το Σύστημα Δικαιοσύνης

9.2.1.1 Πραγματοποίηση σεμιναρίου με θέμα «Τα Δικαιώματα του Παιδιού και το Συμφέρον του Παιδιού στο Σύστημα Δικαιοσύνης»

Η Επίτροπος εκτιμώντας την αναγκαιότητα εκσυγχρονισμού του Συστήματος Δικαιοσύνης της Κυπριακής Δημοκρατίας, σε ότι αφορά τον παιδοκεντρικό του προσανατολισμό, προκειμένου να εναρμονιστεί με τις πρόνοιες των διεθνών πράξεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως είναι το κείμενο «Κατευθυντήριων Γραμμών για ένα Σύστημα Δικαιοσύνης Φιλικό προς τα Παιδιά» της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της

Ευρώπης, και αναγνωρίζοντας το σημαντικό ρόλο που έχουν να διαδραματίσουν οι επαγγελματίες στο νομικό χώρο, διοργάνωσε σεμινάριο σε συνεργασία με τον Παγκύπριο Δικηγορικό Σύλλογο και με τη στήριξη του Ανωτάτου Δικαστηρίου, με θέμα «Τα δικαιώματα και το συμφέρον του παιδιού στο σύστημα δικαιοσύνης» με κύριο ομιλητή τον τότε Αντιπρόεδρο (και νυν Πρόεδρο) της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, κ. Jean Zermatten.

Το σεμινάριο, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2011, απευθύνθηκε και στόχευσε στην ευαισθητοποίηση επαγγελματιών που χειρίζονται ή έχουν σχέση με παιδιά, μέσα στα πλαίσια του συστήματος δικαιοσύνης της Κυπριακής Δημοκρατίας, όπως δικαστές, δικηγόροι, λειτουργοί της Νομικής υπηρεσίας, της Υπηρεσίας Ασύλου, των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας καθώς και μέλη της αστυνομικής δύναμης. Στο συνέδριο απηύθυναν χαιρετισμό η Επίτροπος, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, κ. Πέτρος Κληρίδης, ο Πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου κ. Πέτρος Αρτέμης και ο Πρόεδρος του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου κ. Δώρος Ιωαννίδης.

Κατά την παρουσίασή του, ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, κ. Jean Zermatten, αναφέρθηκε στην καινοτομία που εισάγει η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού ως προς το ότι αναγνωρίζει το παιδί ως πρόσωπο που έχει δικαίωμα να απολαμβάνει μια ζωή με αξιοπρέπεια. Ο κ. Zermatten, τόνισε ότι το θεμέλιο της νέας νομικής θέσης του παιδιού εδράζεται σε δύο Βασικές Αρχές της Σύμβασης, την Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού (άρθρο 3) και την Αρχή της Συμμετοχής (άρθρο 12), και ανέλυσε πώς, με βάση τη Σύμβαση, αυτές οι δύο Αρχές θα πρέπει να λειτουργούν σε συνδυασμό και συμπληρωματικά μεταξύ

τους και να επιβάλλουν σε όσους είναι υπεύθυνοι να λαμβάνουν αποφάσεις, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών αρχών, την υποχρέωση να αξιολογούν την προσωπική κατάσταση κάθε παιδιού κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης, να εφαρμόζουν την αρχή της εξατομίκευσης ή της κατά περίπτωσης ανάλυσης και να αποδίδουν στη γνώμη και στο συμφέρον του παιδιού το απαιτούμενο βάρος.

Κατά το δεύτερο μέρος της παρουσιάσής του, ο κος Zermatten πραγματεύτηκε διεξοδικά το θέμα «Παιδί και Δικαστικό Σύστημα», κάνοντας καταρχήν αναφορά στις διαφορετικές περιπτώσεις όπου ένα παιδί είναι δυνατόν να έρθει σε επαφή με το δικαστικό σύστημα. Επίσης, ο κ. Zermatten ανέφερε ότι, υπάρχει ένα κοινό υπόστρωμα συνθηκών στις οποίες ενδεχομένως να βρίσκονται τα παιδιά που έρχονται σε επαφή με το δικαστικό σύστημα, (φτώχεια, παραμέληση, ενδοοικογενειακή βία, αναπηρία, οικογενειακές δυσκολίες, HIV/ AIDS, απουσία επιλογών κλπ) και τόνισε τη σημασία των μέτρων πρόληψης τα οποία θα περιορίσουν τον αριθμό των παιδιών που έρχονται σε επαφή με το δικαστικό σύστημα. Σημαντικό μέρος της παρουσιάσής του κατέλαβε η ανάλυση των κατευθυντήριων γραμμών που εξέδωσε η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης το 2010, για ένα Σύστημα Δικαιοσύνης Φίλικό προς τα Παιδιά. Η παρουσίαση του κ. Jean Zermatten υπάρχει δημοσιευμένη στην ιστοσελίδα της Επιτροπής (<http://www.childcom.org.cy>).

Παράλληλα με το συνέδριο, οργανώθηκε εκδήλωση-γεύμα στην οποία προσκλήθηκαν ανώτατοι κρατικοί αξιωματούχοι που δεν αναμένετο ότι θα ανταποκριθούν στο σεμινάριο (π.χ. Δικαστές Ανωτάτου Δικαστηρίου, Γενικός Εισαγγελέας, Υπουργοί, Γενικοί Διευθυντές) και κατά την οποία ο κ. Zermatten ανέπτυξε το ίδιο θέμα ως ανωτέρω. Τούτο θεωρήθηκε από τους Ευρωπαίους ομολόγους της Επιτροπής ως

ιδιαίτερα καλή πρακτική γιατί προσέγγισε μια ιδιαίτερη κατηγορία ανθρώπων που βρίσκονται σε υψηλά κέντρα λήψεως αποφάσεων για, μεταξύ άλλων, θέματα που αφορούν δικαιώματα του παιδιού και, οι οποίοι δεν ανταποκρίνονται εύκολα σε επιμορφωτικά σεμινάρια.

9.2.2 Πραγματοποίηση σειράς διαλέξεων για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου

Όσον αφορά το χειρισμό των παιδιών από αστυνομικούς στα πλαίσια των καθηκόντων τους, μετά από πρωτοβουλία της Επιτροπής, έχει ενταχθεί από το 2010, στο πρόγραμμα μαθημάτων των νεοσύλλεκτων Αστυνομικών, σειρά διαλέξεων με θέμα «Τα Δικαιώματα του Παιδιού στο Σύστημα Δικαιοσύνης». Στόχος του προγράμματος είναι η σύνδεση ανάμεσα στη γνώση/φιλοσοφία της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού με την πρακτική εξάσκηση των καθηκόντων των αστυνομικών και την ευαισθητοποίησή τους στο χειρισμό ανήλικων ατόμων. Εντός του 2011 έχουν πραγματοποιηθεί, από άτομο το οποίο επιλέχθηκε από την Επίτροπο μέσω αγοράς υπηρεσιών, στη βάση της πολύχρονης πείρας του σε θέματα δικαιωμάτων των παιδιών, πέντε διαλέξεις διάρκειας πέντε ωρών σε διαφορετικές ομάδες δόκιμων αστυνομικών.

9.3 Ενδυνάμωση και συμμετοχή των παιδιών



Η Επίτροπος προώθησε το δικαίωμα του παιδιού στη συμμετοχή κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στα πλαίσια του Συστήματος Δικαιοσύνης, μέσω της διοργάνωσης του σεμιναρίου «Τα Δικαιώματα και το Συμφέρον του Παιδιού στο Σύστημα Δικαιοσύνης», το οποίο παρείχε σχετική επιμόρφωση στους επαγγελματίες που χειρίζονται ή έχουν σχέση με παιδιά, μέσα στα πλαίσια του Συστήματος Δικαιοσύνης (Βλέπε 9.2.1.1).

Περαιτέρω, στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού προγράμματος DAPHNE III «Τερματισμός της Βίας ενάντια στα παιδιά υπό κράτηση», προγραμματίζεται η ενδυνάμωση των παιδιών που έχουν εμπειρία κράτησης, ώστε αυτά να μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στην πραγματοποίηση αλλαγών στα πλαίσια του Συστήματος Δικαιοσύνης (Βλέπε 2.3.1).



ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Το άρθρο 24 της Σύμβασης αναγνωρίζει το δικαίωμα του παιδιού *«να απολαμβάνει το υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας και να τυγχάνει των διευκολύνσεων ιατρικής περίθαλψης και αποκατάστασης της Υγείας του»*. Το δικαίωμα της υγείας σχετίζεται άμεσα με την υποχρέωση των Συμβαλλομένων Κρατών να περιφρουρούν αυτό το δικαίωμα με βάση την Αρχή της Μη – Διάκρισης (άρθρο 2) και *«να επιδιώκουν να διασφαλίζουν ότι κανένα παιδί δε θα στερηθεί του δικαιώματος να έχει πρόσβαση στις υπηρεσίες αυτές»*.

Προσεγγίζοντας την υγεία μέσα από το πρίσμα των Διεθνών Πράξεων Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αυτή περιλαμβάνει ευρύτερα την ψυχολογική και κοινωνική ευεξία, η διασφάλιση της οποίας καθίσταται δυνατή μέσω της πραγμάτωσης και άλλων πολιτικών, αστικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, ιδιαίτερα αυτών που αφορούν την υποστήριξη ενός επιπέδου ζωής που να είναι κατάλληλο για την πλήρη ανάπτυξη του παιδιού, τη δυνατότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση και την προστασία του παιδιού από κάθε είδους βία και διακρίσεις.

Η δυνατότητα ενημέρωσης του παιδιού γύρω από ιατρικά θέματα, η παροχή προληπτικής ιατρικής φροντίδας καθώς και η δυνατότητα παροχής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και αποκατάστασης του παιδιού, όπως προβλέπονται από το άρθρο 24 της Σύμβασης, προϋποθέτουν τη διασφάλιση του δικαιώματος του παιδιού στη συμμετοχή σε αποφάσεις που το αφορούν (άρθρο 12) καθώς και του δικαιώματός του να λαμβάνει καθοδήγηση, κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του (άρθρο 5).

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ - ΓΕΝΙΚΑ

Εντός του 2011, η Επίτροπος ανέπτυξε δράσεις που ενισχύουν το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας, να λαμβάνει ενημέρωση καθώς και να μετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για θέματα που αφορούν την υγεία του.

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που της παρέχει ο Νόμος, για έλεγχο νομοθεσιών, διαδικασιών και πρακτικών, η Επίτροπος δρομολόγησε τη λήψη μέτρων για την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε εγκύους και παιδιά που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, προώθησε δημόσια διαβούλευση για τη νομοθετική ρύθμιση των εργαστηρίων δερματοστιξίας και διαπέρνησης με έμφαση στο δικαίωμα του παιδιού στη συμμετοχή, πραγματοποίησε παρέμβαση για την ενίσχυση του Παιδοογκολογικού Θαλάμου του Μακάρεϊου Νοσοκομείου με εξειδικευμένο προσωπικό και έλεγξε τις διαδικασίες εξέτασης και νοσηλείας παιδιών σε δημόσια νοσηλευτήρια.

Η Επίτροπος, στοχεύοντας στην ευαισθητοποίηση, διαφώτιση και ενδυνάμωση των παιδιών, ώστε να είναι σε θέση να διεκδικούν, στη βάση των δικαιωμάτων τους, βελτίωση των συνθηκών ζωής τους και συνεπώς της υγείας τους με την ευρύτερη έννοια του όρου, ανέλαβε πρωτοβουλία και πέτυχε την ένταξη της ενότητας «Δικαιώματα και Υποχρεώσεις των Παιδιών» στα πλαίσια του μαθήματος «Αγωγή Υγείας», το οποίο συμπεριλήφθηκε στα νέα Αναλυτικά Προγράμματα σύμφωνα με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που εφάρμοσε το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Στήριξε επίσης, εκδηλώσεις που είχαν στόχο την ευαισθητοποίηση για θέματα υγείας του παιδιού και ενέταξε θέματα που άπτονται του δικαιώματος στην υγεία, στα εργαστήρια προς εκπαιδευτικούς και μαθητές που διοργάνωσε το Γραφείο της.

Περαιτέρω, τα μέλη της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων τα οποία εκπροσώπησαν την Ομάδα στις εργασίες του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εφήβων Συμβούλων (ENYA), κατέθεσαν και συζήτησαν τις θέσεις της Ομάδας μαζί με Επιτρόπους που αφορούν στη διασφάλιση του δικαιώματος του παιδιού στην Υγεία, πραγματώνοντας έτσι με πρακτικό και ουσιαστικό τρόπο την προτεραιότητα που είχε θέσει η Επίτροπος για ενδυνάμωση και συμμετοχή των παιδιών σε θέματα που τα αφορούν.



10.1.1 Παρέμβαση της Επιτροπής για παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε εγκύους και παιδιά που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού

Η Επίτροπος διαχρονικά επιδεικνύει έντονο ενδιαφέρον για τη διασφάλιση της απρόσκοπτης και αποτελεσματικής πρόσβασης στην υγεία των ευπαθών και ευάλωτων ομάδων - δηλαδή των ομάδων που η ένταξή τους στην οικονομική και κοινωνική ζωή εμποδίζεται από σωματικά, ψυχικά, κοινωνικά και πολιτισμικά αίτια.

Εντός του 2011, η Επίτροπος, συνέχισε τη διαβούλευση με τις αρμόδιες Αρχές, την οποία είχε ανοίξει τα προηγούμενα χρόνια, με θέμα τη διασφάλιση της πρόσβασης των παιδιών που προέρχονται από ευάλωτες ομάδες πληθυσμού σε Ιατροφαρμακευτικές Υπηρεσίες της Δημοκρατίας. Η διαβούλευση είχε ως αποτέλεσμα, την έκδοση εγκυκλίου από το Υπουργείο Υγείας, η οποία διασφαλίζει την πρόσβαση των παιδιών καθώς επίσης και των εγκύων γυναικών που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη που παρέχεται από τα κρατικά νοσηλευτήρια.



Η αυτεπάγγελτη παρέμβαση της Επιτροπής προς το Υπουργείο Υγείας και η δρομολόγηση της διαβούλευσης με τις αρμόδιες αρχές, κρίθηκε αναγκαία, δεδομένου ότι στην Κύπρο είχε παρατηρηθεί το φαινόμενο, άτομα που ανήκουν στην ομάδα του πληθυσμού των άτυπων μεταναστών να μην προσφεύγουν σε κρατικά νοσηλευτήρια λόγω του φόβου κατάδοσής τους στις αρχές και της δημιουργίας λογαριασμού για αποπληρωμή των νοσπλίων, κάτι στο οποίο δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν. Αυτό, είχε ως αποτέλεσμα, σε αρκετές περιπτώσεις να τίθεται σε κίνδυνο η υγεία και η ζωή των παιδιών τους.

Νομική βάση για την εγκύκλιο αποτελεί το άρθρο 24 της Σύμβασης, το οποίο αποτέλεσε

επίκεντρο σχετικού εμπεριστατωμένου πορίσματος της Επίτροπου. Το εν λόγω πόρισμα παραπέμφθηκε από το Υπουργείο Υγείας στο Γενικό Εισαγγελέα για γνωμάτευση, ο οποίος συμφώνησε πλήρως. Το συγκεκριμένο άρθρο επισημαίνει την υποχρέωση του Κράτους να προσφέρει στο παιδί το υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας και των διευκολύνσεων ιατρικής περίθαλψης και αποκατάστασης της υγείας του, ενώ η παράγραφος 2(δ) του συγκεκριμένου άρθρου κατοχυρώνει την υποχρέωση του Κράτους να εξασφαλίσει στις μητέρες την κατάλληλη περίθαλψη πριν και μετά τον τοκετό.

Η εγκύκλιος, την οποία εξέδωσε το Υπουργείο Υγείας και απέστειλε προς τους Διευθυντές όλων των κρατικών νοσηλευτηρίων, συγκεκριμένα προβλέπει την παροχή οποιασδήποτε αναγκαίας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε ασθενείς (παιδιά ηλικίας μέχρι 18 ετών και εγκύους γυναίκες πριν και μετά τον τοκετό) που δεν έχουν τη δυνατότητα να εξασφαλίσουν με άλλο τρόπο ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, χωρίς να απαιτείται προκαταβολή ή η εξόφληση οποιουδήποτε λογαριασμού ανεξάρτητα από οποιαδήποτε πρόνοια των περί Κυβερνητικών Ιατρικών Ιδρυμάτων και Υπηρεσιών Γενικών Κανονισμών. Σε τέτοιες περιπτώσεις, θα είναι δυνατή η έκδοση τιμολογίου, ως σε μη δικαιούχο ασθενή, το οποίο να παραδίδεται στον ίδιο και να του ζητείται όπως το προσκομίσει στο Υπουργείο ζητώντας τη διαγραφή του.

Σχετικά με την εφαρμογή της εν λόγω εγκυκλίου, σημειώνεται ότι οι πρόνοιες της ισχύουν για:

- α) παιδιά, ηλικίας μέχρι 18 ετών και έγκυες γυναίκες πριν, κατά και μετά τον τοκετό,
- β) μη δικαιούχους ασθενείς περιλαμβανομένων των Ευρωπαίων και των αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών, ακόμα και αυτών οι οποίοι βρίσκονται παράνομα στην Κύπρο,

γ) εσωτερικούς όσο και για εξωτερικούς ασθενείς

Στην εγκύκλιο επισημαίνεται ότι οι πρόνοιες της εγκυκλίου δεν ισχύουν για ασθενείς οι οποίοι έχουν δικαίωμα σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη όπως είναι οι Κύπριοι πολίτες και οι Ευρωπαίοι (εργαζόμενοι συνταξιούχοι και επισκέπτες).

Η έκδοση της εγκυκλίου αποτελεί σημαντική πρόοδο για τη διασφάλιση του δικαιώματος των παιδιών τα οποία προέρχονται από τις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού στην υγεία. Η Επίτροπος συνεχίζει να παρακολουθεί την εφαρμογή της εγκυκλίου και φροντίζει ώστε να υλοποιούνται οι προβλεπόμενοι κανονισμοί κατά την προσέλευση στα κρατικά νοσηλευτήρια, παιδιών και εγκύων που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες.

10.1.2 Δημόσια Διαβούλευση για τη νομοθετική ρύθμιση της λειτουργίας των εργαστηρίων δερματοστιξίας και διαπέρνησης

Η Επίτροπος, εντός του 2011, παρενέβη για την ετοιμασία νομοσχεδίου που να ρυθμίζει τη λειτουργία των εργαστηρίων δερματοστιξίας και διαπέρνησης. Κατά τη διαβούλευση με το αρμόδιο Υπουργείο, προώθησε πρόνοιες ούτως ώστε, το εν λόγω νομοσχέδιο, να συνάδει πλήρως με το δικαίωμα των παιδιών να λαμβάνουν πληροφόρηση για ιατρικά θέματα, που έχουν σχέση με το συγκεκριμένο θέμα, σε απλή και κατανοητή γλώσσα, ανάλογα με την ηλικία τους, ώστε να διαμορφώνουν και να εκφράζουν τις δικές τους απόψεις και να διασφαλίζεται ότι η γνώμη τους θα ληφθεί υπόψη, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους, όπως προνοεί το άρθρο 12 της Σύμβασης.

Η ετοιμασία του εν λόγω νομοσχεδίου είχε δρομολογηθεί μετά από παρέμβαση της Επιτροπής προς το Υπουργείο Υγείας, που αφορούσε στη διαπίστωση αναφορικά με την



παντελή έλλειψη νομοθετικού πλαισίου που να ρυθμίζει τη λειτουργία των εργαστηρίων δερματοστιξίας και διαπέρνησης και την αναγκαιότητα να τεθεί επείγοντως νομοθετικό πλαίσιο που να διασφαλίζει τα δικαιώματα των παιδιών. Η απουσία νομοθετικού πλαισίου είχε διαφανεί μέσα από διερεύνηση παραπόνων, τα οποία είχαν υποβληθεί στην Επίτροπο από γονείς, των οποίων τα παιδιά είχαν τύχει επεμβάσεων δερματοστιξίας και διαπέρνησης, χωρίς να έχουν εξασφαλίσει γονική συναίνεση ή χωρίς να προηγηθεί οποιαδήποτε ενημέρωση σχετικά με τις συνέπειες των επεμβάσεων αυτών και κάτω από μη ελεγχόμενες συνθήκες υγιεινής.

Η Επίτροπος, με βάση τις πρόνοιες της Σύμβασης που επιβάλλουν την παροχή του υψηλότερου δυνατού επιπέδου υγείας στα παιδιά (άρθρο 24), τη διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού (άρθρο 3) καθώς και στο δικαίωμά του παιδιού να εκφράζει την άποψή του, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων που το αφορούν (άρθρο 12), είχε ζητήσει όπως στο νομοσχέδιο συμπεριληφθούν πρόνοιες αναφορικά με:

- α) τις συνθήκες υγιεινής που πρέπει να πληρούνται στους συγκεκριμένους χώρους και τους ελέγχους που πρέπει να διενεργούνται,
- β) τους κανόνες που πρέπει να διέπουν την προσφορά τέτοιων υπηρεσιών σε ανηλίκους και
- γ) την ενημέρωση που πρέπει να προσφέρουν σε κάθε πελάτη και ειδικότερα σε ανήλικο σχετικά με τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες των επεμβάσεων.

Προσχέδιο του νομοσχεδίου με τίτλο «Ο περί Υγειονομικών και άλλων προϋποθέσεων Ίδρυσης και Λειτουργίας Εργαστηρίων Δερματοστιξίας και Διαπέρνησης Σώματος και Εγγραφής Δερματοστικτοποιών Νόμος» έχει αποσταλεί

στην Επίτροπο από το Υπουργείο Υγείας, ώστε να καταθέσει τις δικές της απόψεις και εισηγήσεις σχετικά με αυτό και να ελέγξει το βαθμό στον οποίο αυτό ενσωματώνει πλήρως τις πρόνοιες της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Η Επίτροπος ετοίμασε σειρά προτάσεων για εισαγωγή ειδικών προστατευτικών διατάξεων για παιδιά, ούτως ώστε το εν λόγω νομοσχέδιο να συνάδει με τις πρόνοιες της Σύμβασης και αναμένετο να αποσταλούν στο αρμόδιο Υπουργείο εντός του 2012.

10.1.3 Παρεμβάσεις της Επιτροπής για τη δημιουργία ειδικής Μονάδας Ψυχιατρικής Νοσηλείας για Παιδιά και Εφήβους και την στελέχωσή της με κατάλληλα καταρτισμένο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό

Η Επίτροπος συνέχισε να παρακολουθεί, κατά προτεραιότητα, το θέμα της εμφανούς παραβίασης των δικαιωμάτων του παιδιού αναφορικά με τη νοσηλεία ανηλίκων στο Νοσοκομείο Αθαλάσσας και να ελέγχει τις διαδικασίες συμμόρφωσης του Κράτους με τις πρόνοιες που επιβάλλει η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σχετικά με την αποπεράτωση της ειδικής Μονάδας Ψυχιατρικής Νοσηλείας για Παιδιά και Εφήβους και την εξασφάλιση κατάλληλα καταρτισμένου ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού.

Η Επίτροπος παρόλο που έχει εκφράσει προς το αρμόδιο Υπουργείο την ευαρέσκειά της για την προώθηση της δημιουργίας της Μονάδας, εντούτοις, επισημαίνει ταυτόχρονα τη δυσαρέσκειά της για την καθυστέρηση που παρατηρείται στην αποπεράτωση της, η οποία έχει ως αποτέλεσμα τη συνεχιζόμενη παραβίαση ουσιωδών δικαιωμάτων του παιδιού. Με παρεμβάσεις της, έχει υποδείξει εκ νέου, αδυναμίες και ελλείψεις που αφορούν τον τομέα Παροχής Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας σε παιδιά και εφήβους και

κάλεσε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς όπως ενεργήσουν συντονισμένα για άμεση αποπεράτωση της Μονάδας.

10.1.4 Παρεμβάσεις της Επιτροπής για άμεση ενίσχυση του παιδοογκολογικού θαλάμου του Μακάρειου Νοσοκομείου με εξειδικευμένο προσωπικό

Η Επίτροπος σε συνεδρία της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Υγείας στις 6.10.2011 υπενθύμισε τις θέσεις που είχε διατυπώσει σε παλαιότερη συνεδρία της ίδιας Επιτροπής (3.6.2010) σχετικά με την επείγουσα ανάγκη ενίσχυσης του παιδοογκολογικού θαλάμου με περισσότερους ειδικούς παιδοογκολόγους. Η Επίτροπος κάλεσε το αρμόδιο Υπουργείο να αναλάβει άμεσα δράση, ώστε να διασφαλιστεί το δικαίωμα των καρκινοπαθών παιδιών στην υγεία.

Το θέμα είχαν εγγράψει βουλευτές της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Υγείας το 2010, καθώς είχε διαφανεί ότι δεν καλύπτονταν οι ανάγκες των παιδιών του παιδοογκολογικού θαλάμου του Μακάρειου Νοσοκομείου με την υφιστάμενη στελέχωση, αφού σ' αυτό υπήρχε μόνο ένας παιδοογκολόγος, ο οποίος ήταν και ο διευθυντής της κλινικής. Η επαρκέστερη στελέχωση ενόψει και της λειτουργίας του νέου παιδοογκολογικού θαλάμου καθιστούσε επείγουσα την τροχοδρόμηση των απαραίτητων διαδικασιών, για την πρόσληψη ενός ακόμα παιδοογκολόγου. Η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, κατά τη συνεδρία της εν λόγω Κοινοβουλευτικής Επιτροπής στις 6.10.2011, αφού ανέλυσε τις σχετικές πρόνοιες της Σύμβασης, τόνισε την ανάγκη όπως ενδυναμωθεί επαρκώς και κατεπειγόντως ο συγκεκριμένος θάλαμος και δήλωσε ότι θεωρούσε αντινομική τη θέση του Υπουργείου Υγείας ότι πρέπει να υπάρξει υποψήφιος προτού προκηρυχθεί η θέση παιδοογκολόγου.



Η Επίτροπος συνεχίζει έκτοτε να παρακολουθεί τις διαδικασίες στελέχωσης του παιδοογκολογικού θαλάμου και να παρεμβαίνει ώστε να αποτραπεί περαιτέρω κωλυσιεργία όσον αφορά στο συγκεκριμένο θέμα.

10.1.5 Έλεγχος διαδικασιών για εξέταση παιδιού σε δημόσια νοσηλευτήρια μετά από παράπονο μητέρας για ολιγωρία του ιατρικού προσωπικού

Κατά το 2011 η Επίτροπος κατέληξε σε οριστική απόφαση σχετικά με το χειρισμό παραπόνου που αφορούσε στις διαδικασίες που είχαν τηρηθεί σε δύο νοσηλευτήρια, κατά την εξέταση δεκατετράχρονου παιδιού, και με παρέμβασή της προς τον Υπουργό Υγείας, κατέδειξε την αναγκαιότητα για διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού καθ' όλες τις διαδικασίες χειρισμού περιστατικών παιδιών στα νοσηλευτήρια.

Το παράπονο είχε υποβληθεί από τη μητέρα του παιδιού και σ' αυτό διατυπώνονταν ισχυρισμοί για ανεπαρκή χειρισμό κατά την εξέταση του δεκατετράχρονου παιδιού της, μη ενδεδειγμένη συμπεριφορά προς την ίδια και το παιδί της, καθώς και ολιγωρία εκ μέρους μελών του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού των Πρώτων Βοηθειών, τόσο του Γενικού Νοσοκομείου όσο και του Μακάρειου Νοσοκομείου. Σύμφωνα με την παραπονούμενη, αυτό είχε ως αποτέλεσμα, να τεθεί σε κίνδυνο η υγεία του παιδιού της και τόσο η ίδια, όσο και το παιδί της να υποβληθούν σε περαιτέρω ταλαιπωρία.

Μετά τη διερεύνηση του παραπόνου καθώς και την εξέταση του πορίσματος του Υπουργείου Υγείας (για το οποίο είχε

επίσης υποβάλει παράπονο η μητέρα), στη βάση των άρθρων 3 και 24 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, καθώς και του Περί της Κατοχύρωσης και της Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ασθενών Νόμου του 2004 [Ν.1(Ι)/2005], η Επίτροπος αποφάνθηκε ότι δεν διαπιστώνεται οποιαδήποτε παραβίαση των δικαιωμάτων του συγκεκριμένου παιδιού σε σχέση με τη θεραπευτική αγωγή που του δόθηκε. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη την ταλαιπωρία που η παραπονούμενη και το παιδί της υπέστησαν προκειμένου να δοθεί στο παιδί η ενδεικνυόμενη φροντίδα υγείας, η Επίτροπος επεσήμανε ότι η περίπτωση της παραπονούμενης καταδεικνύει ότι υπάρχουν αδυναμίες στις διαδικασίες που ακολουθούνται σχετικά με την παρακολούθηση και άμεση αξιολόγηση της εξέλιξης των ασθενών, οι οποίες καταλήγουν σε παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού όπως αυτά προνοούνται από τη Σύμβαση όσο και από τον Περί της Κατοχύρωσης και της Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ασθενών Νόμο του 2004 [Ν.1(Ι)/2005].

10.2 Διαφώτιση και ευαισθητοποίηση των παιδιών και της κοινωνίας

Ετήσια Έκθεση 2011



10.2.1 Πρωτοβουλία της Επιτροπής για ένταξη της ενότητας «Δικαιώματα και Υποχρεώσεις των Παιδιών» και ικανοποίηση για την αναβάθμιση της Σεξουαλικής Διαπαιδαγώγησης στα πλαίσια της Αγωγής Υγείας

Η Επιτροπή επισημαίνει τον ουσιαστικό ρόλο της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των παιδιών, γύρω από τα δικαιώματά τους, στην αποτελεσματική διαχείριση διαπροσωπικών και κοινωνικών ζητημάτων που σχετίζονται με τη σωματική, πνευματική και ψυχική τους υγεία.

Στη βάση αυτής της προσέγγισης, η Επιτροπή, εντός του 2011, επεδίωξε στενή συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού κατά τη διαδικασία της προετοιμασίας των νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων που προέβλεπε η Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση και πέτυχε την ένταξη ειδικής ενότητας στα πλαίσια του μαθήματος «Αγωγή Υγείας» που να εστιάζει στα Δικαιώματα και Υποχρεώσεις των Παιδιών σε σχέση με την υγεία.

Η συμπερίληψη της ενότητας «Δικαιώματα και Υποχρεώσεις των Παιδιών» στο γνωστικό αντικείμενο της «Αγωγής Υγείας» - στοχεύει, σύμφωνα με τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα, να δώσει ευκαιρίες στο μαθητή έτσι ώστε να βιώσει την υγεία ως ένα κοινωνικό και προσωπικό εφόδιο για ποιότητα ζωής και όχι απλά και μόνο ως την έλλειψη κάποιας ασθένειας. Επιπλέον, η ένταξη της συγκεκριμένης ενότητας στα πλαίσια της «Αγωγής Υγείας», αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση, την ενεργοποίηση και τη συμμετοχή των παιδιών σε θέματα υγείας που αφορούν στα ίδια, στην κοινότητα και στην ανθρωπότητα, καθώς και την ανάπτυξη δεξιοτήτων διαχείρισης ποικίλων ζητημάτων και προβλημάτων στη βάση των δικαιωμάτων τους.

Η αναβάθμιση της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στη βάση των δικαιωμάτων του παιδιού. υπήρξε ένα θέμα για το

οποίο ο θεσμός της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού κατέβαλε σημαντική προσπάθεια στα προηγούμενα χρόνια. Διαχρονική άποψη της Επιτροπής είναι ότι προγράμματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης θα πρέπει να απευθύνονται σε παιδιά όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης και να θεμελιώνονται στις αρχές που κατοχυρώνει η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Θα πρέπει προς τούτο, να είναι επιστημονικά τεκμηριωμένα και παιδαγωγικά προσαρμοσμένα στο επίπεδο ανάπτυξης και ωριμότητας των παιδιών στα οποία απευθύνονται.

Η Επιτροπή θεωρεί ιδιαίτερα θετική εξέλιξη την ένταξη του αντικείμενου του οικογενειακού προγραμματισμού και της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας στα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα και πιστεύει ότι η προσέγγισή του στη βάση της σύγχρονης διεθνούς βιβλιογραφίας για την Αγωγή Υγείας αποτελεί μια ιδιαίτερα θετική και ελπιδοφόρα εξέλιξη.

10.2.2 Άλλες εκδηλώσεις διαφώτισης και ευαισθητοποίησης

Η Επιτροπή διαχρονικά στηρίζει εκδηλώσεις, οι οποίες στοχεύουν στην προαγωγή του Δικαιώματος του Παιδιού στην Υγεία. Εντός του 2011, παρευρέθηκε και απνύθνε χαιρετισμό στο 4^ο συνέδριο που διοργάνωσε η ιστοσελίδα ιατρικών θεμάτων «Paediatros.com», κατά το οποίο συζητήθηκαν ποικίλα θέματα που αφορούν στην υγεία του παιδιού. Επιπρόσθετα, στα εκπαιδευτικά εργαστήρια προς εκπαιδευτικούς και μαθητές, τα οποία διοργανώνει το Γραφείο της Επιτροπής, περιλαμβάνονται θέματα σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού στην υγεία.

10.3 Ενδυνάμωση και συμμετοχή των παιδιών



10.3.1 Συζήτηση για θέματα υγείας στα πλαίσια της συνάντησης του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εφήβων Συμβούλων (ΕΝΥΑ)

Το θέμα της υγείας του Παιδιού αποτέλεσε αντικείμενο συζήτησης μεταξύ των Ευρωπαίων Εφήβων Συμβούλων κατά τη συνάντηση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εφήβων Συμβούλων (ΕΝΥΑ-Βλέπε 1.3.1.1) που πραγματοποιήθηκε στο Μπέλφαστ, στις 15-16 Ιουλίου 2011 και στην οποία συμμετείχαν δύο εκπρόσωποι της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων της Επιτροπής (Βλέπε 1.3.1).

Η ομάδα εργασίας των Ευρωπαίων Εφήβων Συμβούλων η οποία συζήτησε ζητήματα Υγείας των παιδιών, έθεσε ως προτεραιότητα το θέμα της ψυχικής υγείας και των εξαρτήσεων. Η εν λόγω ομάδα κατέληξε ότι τα δυο αυτά θέματα είναι αλληλένδετα και ότι οι Επίτροποι, στον προγραμματισμό τους, θα πρέπει να προωθήσουν λύσεις που να στοχεύουν τόσο στην προώθηση της ψυχικής υγείας των παιδιών, όσο και σε μια ζωή χωρίς εξαρτήσεις. Οι απόψεις και οι εισηγήσεις της συγκεκριμένης ομάδας έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Επιτροπής στην ενότητα της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων (Νέα δραστηριότητες και Εκδηλώσεις της Ομάδας - αρχείο 2011 – Ιούλιος) ενώ στις 14-16 Σεπτεμβρίου 2011 παρουσιάστηκαν στο Ετήσια Συνέδριο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Επιτρόπων για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το οποίο πραγματοποιήθηκε στη Βαρσοβία.

Η παρούσα έκδοση είναι
η Τέταρτη Ετήσια Έκθεση της Επιτρόπου
Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού
και αφορά το έτος 2011.

Για την ετοιμασία της Ετήσιας Έκθεσης 2011
συμμετείχαν όλοι οι Λειτουργοί του
Γραφείου της Επιτρόπου Προστασίας των
Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Ειδικότερα με τη σύνταξη ασχολήθηκαν:

Επιστημονική Εργασία:
Μαρία Ρωσσίδου, Κυριάκος Παχουλίδης,
Χριστίνα Χατζησάββα, Εύη Παναγή,
Χριστιάνα Πασά, Κυριάκος Μιχαήλ,
Νικολίνα Μαρκίδου (αγορά υπηρεσιών)

Γενική επιμέλεια:
Αικατερίνη Συμεού

Φωτογραφίες:
Τώνια Σιαμπάνη

Τα σκίτσα που πλαισιώνουν το κείμενο της
Έκθεσης είναι δημιουργίες
της εικονογράφου Λυδίας Κυπριανού.

Οι φωτογραφίες που πλαισιώνουν
το κείμενο της Έκθεσης έχουν ληφθεί στα
πλαίσια επισκέψεων της Επιτρόπου σε
σχολεία και άλλων της δράσεων.

Όσον αφορά παιδιά που εμφανίζονται
σε αυτές, υπάρχει συναίνεση.

Σχεδιασμός:
Λυδία Κυπριανού

Τυπώθηκε στο
Κυβερνητικό Τυπογραφείο Λευκωσίας

**ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ**

Γωνία Απέλλη και Παύλου Νιρβάνα,
5ος όροφος, 1496, Λευκωσία

Τηλ: 22873200, Φαξ: 22872365

E-mail: childcom@ccr.gov.cy
Website: www.childcom.org.cy

ISSN: 1986-1702 (print)
1986-1710 (online)